Omgevingseffectrapport

Omgevingsvisie Land van Cuijk

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0487968.100
definitief
8 april 2025

www.anteagroup.nl

Omgevingseffectrapport

Omgevingsvisie Land van Cuijk

projectnummer 0487968.100
definitief
8 april 2025

Auteurs

Floris van den IJssel
Thijs van Uijtregt
Jort Verhoeven

Opdrachtgever

Gemeente Land van Cuijk
Raadhuisplein 1
5831 JX Boxmeer

datum	beschrijving	vrijgave
8 april 2025	definitief	Just Verhoeven

Inhoud

Samenvatting **5**
Aanleiding en achtergrond 5
Methodiek 6
Leefomgevingsfoto 7
Toekomstperspectieven 8
Voorkeursperspectief 10
Doorwerking in het omgevingsbeleid 14
Aandachtspunten 14
Conclusie 14

1. Inleiding **16**
1.1 Aanleiding 16
1.2 De mer-procedure 17
1.3 Doel van het OER 18
1.4 Leeswijzer 19

2. Methodiek **20**
2.1 Onderzoeksopzet 20
2.2 Effectbeoordeling 22
2.3 Omgang met inspraakreacties op de NRD 28
2.4 Wisselwerking OER en omgevingsvisie 28

3. Leefomgevingsfoto **30**
3.1 Inleiding 30
3.2 Beleid 30
3.3 Klimaat en energie 36
3.4 Bodem, water en ondergrond 41
3.5 Natuur en landbouw 51
3.6 Milieu 57
3.7 Ruimtelijke kwaliteit 65
3.8 Mobiliteit 73
3.9 Economie en toerisme 81
3.10 Wonen 86
3.11 Samenleving en gezondheid 92
3.12 Conclusie 102

4. Toekomstperspectieven **106**
4.1 Drie toekomstperspectieven 106
4.2 Hoofdlijnen van de drie toekomstperspectieven 106
4.3 De toekomstperspectieven in meer detail 107
4.4 Deel A: Thematische beoordeling van de toekomstperspectieven 114
4.5 Deel B: Integrale beoordeling van de toekomstperspectieven 130
4.6 Conclusies beoordelingen toekomstperspectieven 134

5. Beoordeling voorkeursperspectief **137**
5.1 Integrale analyse voorkeursperspectief 137
5.2 Analyse per deelgebied 138
5.3 Thematische beoordeling van het voorkeursperspectief 141
5.4 Beoordeling thema's en indicatoren 147
5.5 Intermezzo: speciale aandachtspunten 150
5.6 Dilemma's en aandachtspunten 153

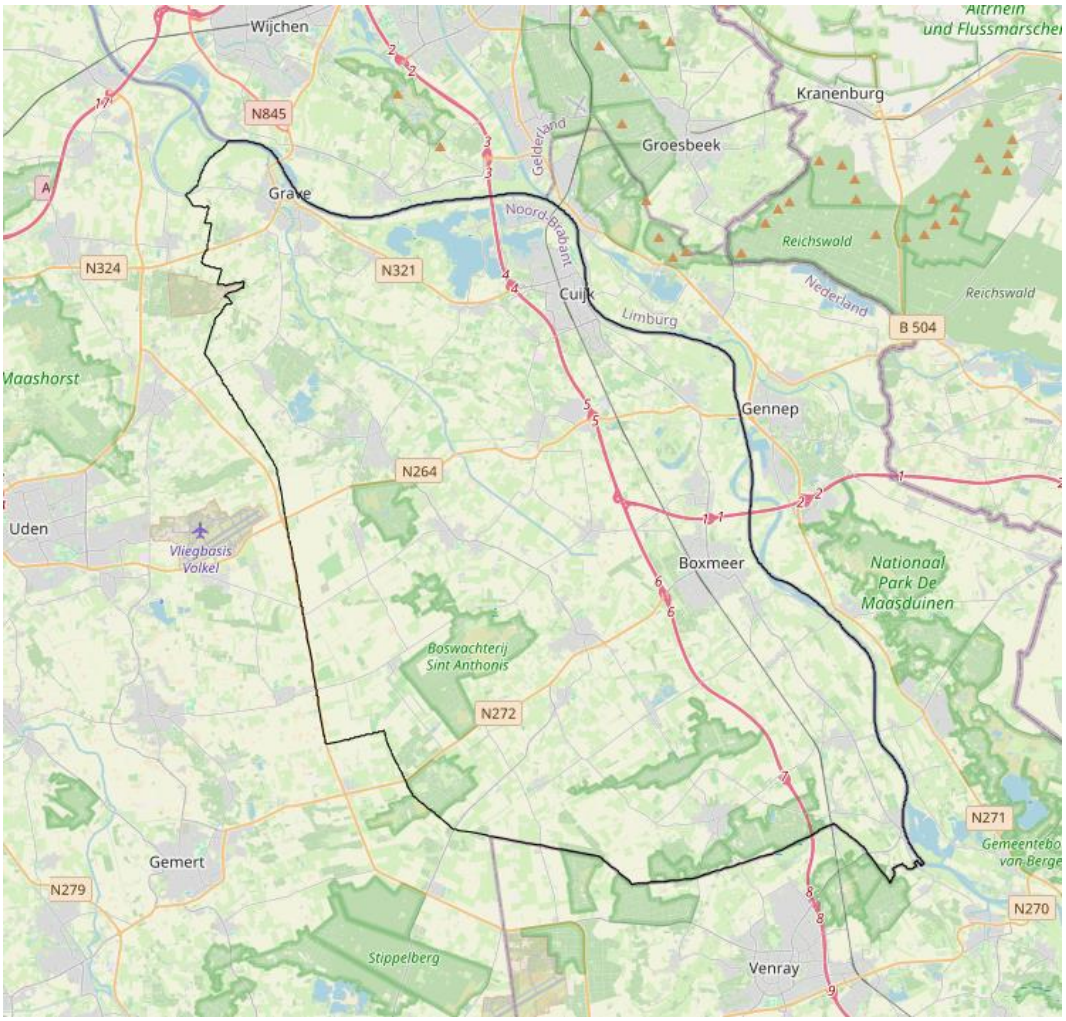
6. Doorwerking in het omgevingsbeleid 157
6.1 De beleidscyclus 157
6.2 Doorwerking in programma's 158
6.3 Doorwerking in het Omgevingsplan 158
6.4 Monitoring van de beleidsambities uit de omgevingsvisie 158

7. Conclusie 160
7.1 Slotbeschouwing 160
7.2 Aandachtspunten 161

Samenvatting

Aanleiding en achtergrond

De gemeente Land van Cuijk stelt een integrale Omgevingsvisie op als verplichting onder de Omgevingswet die sinds 1 januari 2024 van kracht is. Deze visie, gericht op de fysieke leefomgeving tot 2040 en 2050, vervangt de structuurvisies van de voormalige gemeenten en biedt richting aan ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Een omgevingseffectrapport (OER) speelt hierbij een essentiële rol door milieueffecten te analyseren en in balans te brengen met andere belangen.

Figuur 0.1: Land van Cuijk en omgeving

De milieueffectrapportage (MER)-procedure is geïntegreerd in de nieuwe Omgevingswet en richt zich op een bredere scope dan alleen milieueffecten, inclusief gezondheid, ruimtelijke kwaliteit en sociale impact. Deze procedure omvat onder meer het opstellen van een leefomgevingsfoto, het beoordelen van toekomstperspectieven, en inspraakmomenten. Het toetsingsadvies van de Commissie mer en de Passende beoordeling voor Natura 2000-gebieden zijn belangrijke onderdelen van het proces.

Het OER dient meerdere doelen: het brengt milieuvraagstukken vroegtijdig in kaart, ondersteunt beleidsvorming door effecten van keuzes te evalueren, en toetst de uiteindelijke beleidsopties aan vooraf vastgestelde milieudoelen. Hiermee waarborgt het OER dat de Omgevingsvisie bijdraagt aan een duurzame, leefbare en toekomstbestendige gemeente.

Methodiek

Het Omgevingseffectrapport (OER) is opgesteld met een beoordelingskader om de fysieke leefomgeving te analyseren, trends en ontwikkelingen te identificeren, en de effecten van beleidsopties te beoordelen. Het beoordelingskader omvat zes thema's uit de Opgavennotitie (klimaat, natuur, mobiliteit, economie, wonen en gezondheid) en drie aanvullende thema's (bodem, ruimtelijke kwaliteit en milieu). De beoordeling vindt plaats op twee niveaus: themaniveau (globale analyse) en indicatorniveau (meer gedetailleerd).

Tabel 0.1: Beoordelingskader van dit OER

Thema	Indicatoren	*Kernopgaven*
Klimaat en energie	**CO_2-uitstoot**	*Reduceren van CO_2-uitstoot en bevorderen van klimaatbeheersing*
	Circulariteit	
	Energiegebruik	*Stimuleren van de energietransitie door innovatie in het energienetwerk*
	Duurzame energieopwekking	
Bodem, water en ondergrond	**Bodemkwaliteit**	*n.v.t.*
	Oppervlaktewater	
	Grondwater	
	Wateroverlast	*Aanpakken van wateroverlast en droogte*
	Droogte	
	Hittestress	
	Waterveiligheid	
Natuur en landbouw[1]	**Natuurgebieden**	*Beschermen en uitbreiden van natuur en groenblauwe dooradering*
	Groene woonomgeving	
	Biodiversiteit	*Versterken van biodiversiteit in zowel de kernen als het buitengebied*
	Verduurzaming landbouw	*Overgang naar kringlooplandbouw vanuit conventionele landbouw*
Milieu	**Luchtkwaliteit**	*Nastreven van goede milieukwaliteit*
	Geluidsoverlast	
	Geurhinder	
	Licht en trillingen	
	Omgevingsveiligheid	
Ruimtelijke kwaliteit	**Landschap**	*n.v.t.*
	Cultuurhistorie	
	Archeologie	
Mobiliteit	**Ov-bereikbaarheid**	*Verbeteren van de kwaliteit van openbaar vervoer en stations*
	Autobereikbaarheid	*Garanderen van de bereikbaarheid van dorpen en voorzieningen*
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	*Stimuleren van duurzame mobiliteit en gedragsverandering*
	Duurzame mobiliteit	
	Verkeersveiligheid	
Economie en toerisme	**Werkgelegenheid**	*Ontwikkelen van een toekomstbestendige economie met focus op agrifood, tech en health*
	Vestigingsklimaat	
	Werklocaties	
	Economische vitaliteit buitengebied	*Realiseren van een economisch rendabel buitengebied*
	Toerisme en recreatie	*Versterken van toerisme en recreatie als economische drager*

[1] Hoewel natuur en landbouw (vanuit mer-perspectief) met elkaar op gespannen voet kunnen staan, is bij de formulering van dit thema letterlijk aangesloten bij het basisthema dat in de Opgavennotitie is onderscheiden. Natuur en landbouw wordt in dit OER beoordeeld aan de hand van de vier indicatoren bij het thema. De focus ligt daarmee dus op natuur en verduurzaming van de landbouw. De economische vitaliteit van de landbouw (indicator) valt echter onder het thema economie en toerisme.

Wonen	**Kwantiteit woningaanbod**	*Creëren van voldoende ruimte voor nieuwe woningen*
	Diversiteit woningaanbod	*Ontwikkelen van gemengde buurten en wijken met een betaalbaar en divers aanbod*
	Kwaliteit woonlocaties	*Bouwen van nieuwe woningen met nabijheid tot voorzieningen*
Samenleving en gezondheid	**Leefbaarheid**	*Waarborgen van leefbaarheid en voorzieningen*
	Voorzieningenniveau	
	Sociale cohesie	
	Sociale inclusiviteit	
	Sociale veiligheid	
	Sport en bewegen	*Inrichten van een groene, gezonde en actieve leefomgeving*
	Gezonde levensstijl	

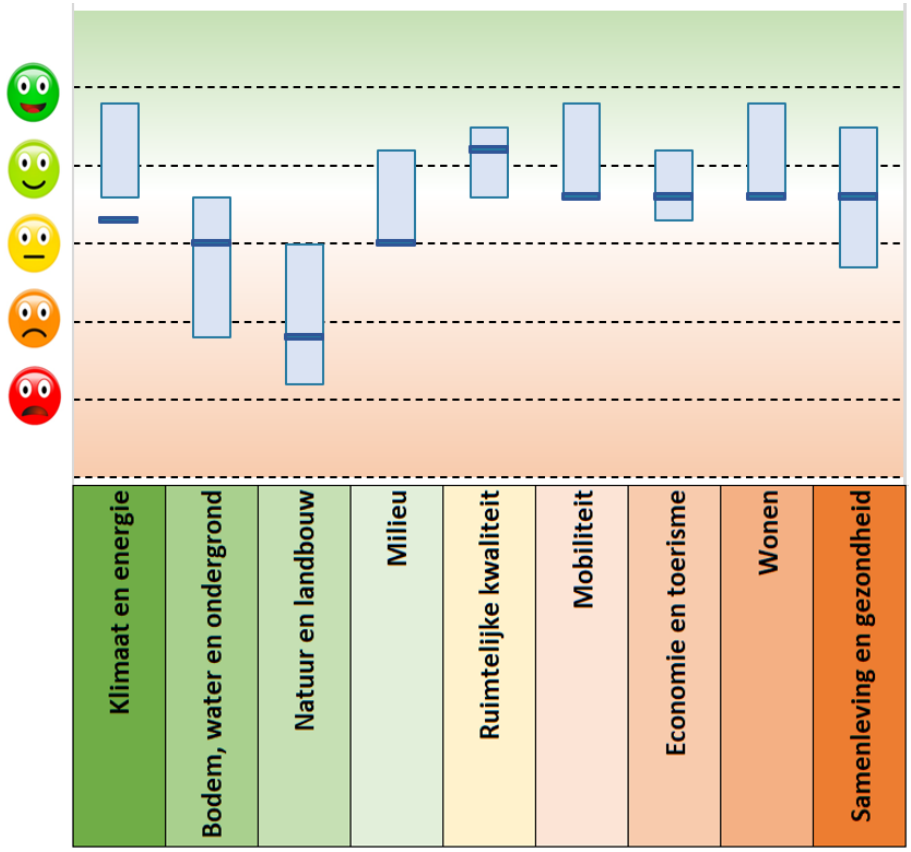
De huidige situatie vormt de basis voor de analyse. Daarnaast wordt een referentiesituatie opgesteld, waarin de leefomgeving in 2050 wordt geschetst zonder nieuw beleid. Dit dient als vergelijkingspunt voor het effect van de Omgevingsvisie. Drie toekomstperspectieven (Groene Innovatie, Welzijn en Ontplooiing) worden beoordeeld en vergeleken met behulp van dashboards. Het voorkeursperspectief wordt daarbij gedetailleerd onderzocht op milieu- en omgevingseffecten, inclusief mogelijke dilemma's.

Inspraakreacties op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) zijn verwerkt, wat het OER verder heeft aangescherpt. Het rapport fungeert als referentiepunt voor de Omgevingsvisie, terwijl deze visie op haar beurt richting geeft aan de inhoud van het OER. Deze wisselwerking zorgt voor een goed onderbouwde beleidsvorming die ruimte biedt voor aanpassingen en een optimale balans tussen ruimtelijke, economische en ecologische belangen.

Leefomgevingsfoto

De leefomgevingsfoto geeft een gedetailleerd beeld van de huidige en toekomstige fysieke leefomgeving van de gemeente Land van Cuijk. De belangrijkste thema's, zoals klimaat en energie, bodem en water, natuur en landbouw, milieu, mobiliteit, economie, wonen, en gezondheid, worden behandeld. Voor elk thema worden de huidige situatie, relevante trends, en uitdagingen besproken. Zo wordt bijvoorbeeld bij klimaat en energie gekeken naar de CO2-uitstoot, duurzame energieopwekking en de impact van netcongestie, terwijl bij bodem en water aandacht wordt besteed aan droogte, wateroverlast en de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Ook wordt de impact van beleidsmaatregelen, zoals de Kaderrichtlijn Water en de Regionale Energie Strategie, geanalyseerd. Deze informatie wordt gepresenteerd als een overzicht van de actuele situatie en een prognose voor 2050 zonder beleidsinterventies. Het hoofdstuk vormt zo een essentiële basis voor het beoordelen van de effecten van beleidskeuzes in de Omgevingsvisie.

Figuur 0.2 toont de samenvattingsgrafiek van de huidige situatie en de referentiesituatie in 2040. De grafiek voorspelt de ontwikkeling tussen nu en 2040 zonder invloed van een omgevingsvisie. De horizontale streepjes staan voor een beoordeling (van negatief tot positief) van de huidige situatie. De balkjes geven de beoordeling van de referentiesituatie (2040) weer, met een bepaalde onzekerheidsmarge – vandaar een balkje en geen streepje. Te zien is dat Land van Cuijk in de huidige situatie al relatief goed scoort op bijvoorbeeld het thema ruimtelijke kwaliteit. Het thema natuur en landbouw is minder goed beoordeeld. Natuurwaarden staan namelijk onder druk. Klimaat en energie is redelijk beoordeeld in de huidige situatie: in de transitie naar energieneutraliteit moeten nog stappen worden gezet. Daarbij wordt bijvoorbeeld wel weer een positieve autonome ontwikkeling verwacht.

Figuur 0.2: Grafiek beoordelingen huidige en referentiesituatie

Toekomstperspectieven

De toekomstperspectieven voor de gemeente Land van Cuijk verkennen drie mogelijke richtingen voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving: het Land van Groene Innovatie, het Land van Welzijn en het Land van Ontplooiing. Groene Innovatie legt de nadruk op duurzaamheid en technologische vooruitgang, Welzijn richt zich op een gezonde en inclusieve leefomgeving, terwijl Ontplooiing inzet op economische groei en brede maatschappelijke ontwikkeling. Elk perspectief biedt een ander kader voor toekomstige beleidskeuzes en ruimtelijke ontwikkelingen.

De beoordeling van de toekomstperspectieven bestaat uit twee delen. In deel A worden de indicatoren en thema's afzonderlijk geanalyseerd. In een plussen- en minnentabel is de effectbeoordeling van iedere indicator ten opzichte van de referentiesituatie inzichtelijk gemaakt:

- ++: zeer positief;
- +: positief;
- 0: neutraal;
- -: negatief;
- --: zeer negatief.

Ook 'tussenscores' zijn mogelijk. Zo is 0/- bijvoorbeeld licht negatief en is +/++ positief tot zeer positief.

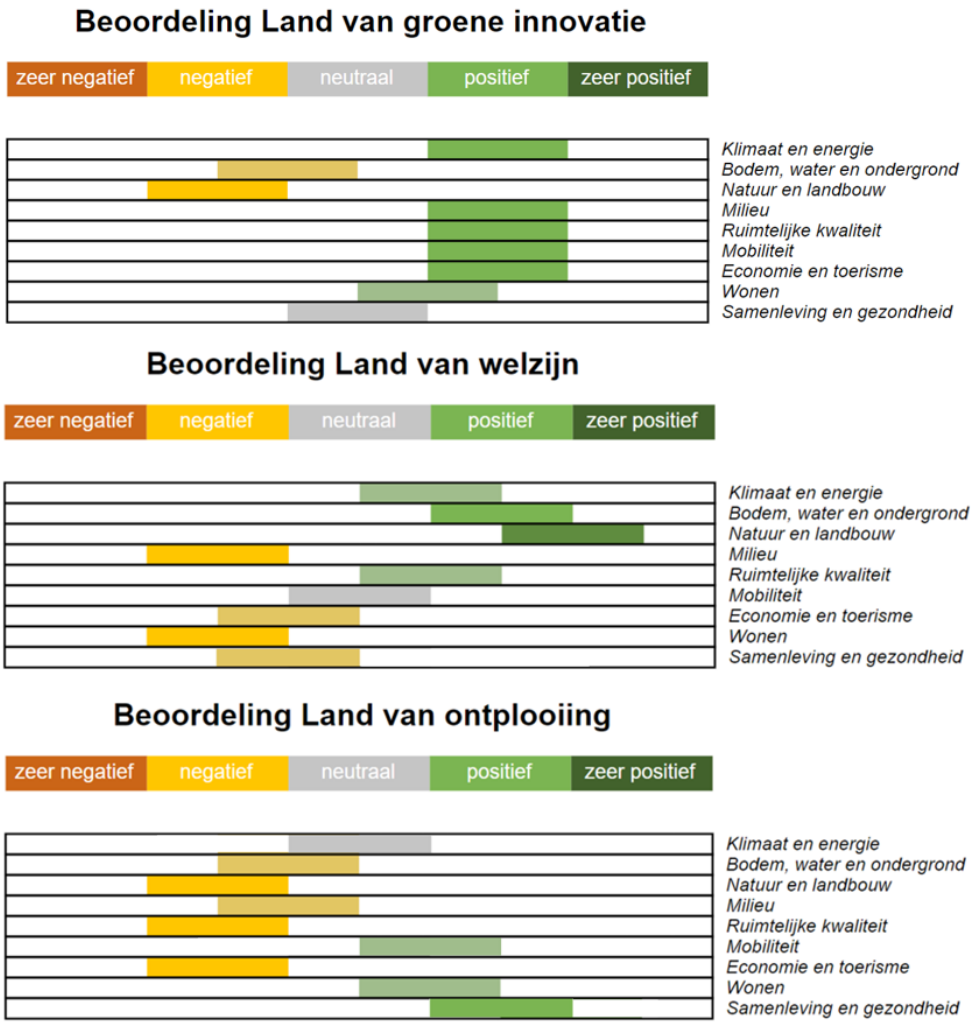
Tabel 0.2: Beoordelingstabel indicatoren drie toekomstperspectieven

Thema's	Indicatoren	Land van groene innovatie	Land van welzijn	Land van ontplooiing
Klimaat en energie	CO_2-uitstoot	0/+	+	+
	Circulariteit	0/+	+	+
	Energiegebruik	0/-	0/+	0/+
	Duurzame energieopwekking	+/++	0/-	-

Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit	-	+/++	0/+
	Oppervlaktewater	0/-	+	-
	Grondwater	0/+	+/++	0
	Wateroverlast	0	+	-
	Droogte	0/+	+/++	0/-
	Hittestress	-	+	0/+
	Waterveiligheid	-	+	0/-
Natuur en landbouw	Natuurgebieden	-	+/++	-/--
	Groene woonomgeving	0/-	+/++	0/+
	Biodiversiteit	0	+/++	-/--
	Verduurzaming landbouw	0/-	+	+
Milieu	Luchtkwaliteit	+	-	0/+
	Geluidsoverlast	+	-	-
	Geurhinder	+	-	0
	Licht en trillingen	0	0	0
	Omgevingsveiligheid	0/-	0	-
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap	+	0/+	-
	Cultuurhistorie	0	0	0
	Archeologie	0	0	0
Mobiliteit	Ov-bereikbaarheid	+	0	0
	Autobereikbaarheid	0/+	0/-	0
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	+	+	0/+
	Duurzame mobiliteit	+	+	0
	Verkeersveiligheid	0/+	0	0/+
Economie en toerisme	Werkgelegenheid	+	0/-	-
	Vestigingsklimaat	+/++	0/-	-
	Werklocaties	+	0	-
	Economische vitaliteit buitengebied	+	0/-	0/-
	Toerisme en recreatie	0/+	0/+	0/+
Wonen	Kwantiteit woningaanbod	+	-	-
	Diversiteit woningaanbod	0/-	0/+	+
	Kwaliteit woonlocaties	0/+	-	0/+
Samenleving en gezondheid	Leefbaarheid	0	0/-	0/+
	Voorzieningenniveau	0/+	0	+
	Sociale cohesie	0	-	+
	Sociale inclusiviteit	0/-	-	0
	Sociale veiligheid	0/-	0/-	+
	Sport en bewegen	0/+	0	+
	Gezonde levensstijl	0/+	0/+	+

Het Land van groene innovatie is beter beoordeeld op de meer economische thema's en op het gebied van milieugezondheid. Het Land van welzijn scoort goed op natuur, bodem en water, maar weer minder op milieugezondheid, voornamelijk vanwege de verspreiding van woningen over de Peelkern en -zoom. Het Land van ontplooiing scoort in brede zin iets minder dan de andere twee. De grootste reden daarvoor is het gebrek aan verbondenheid op verschillende thema's. Op het vlak van samenleving en gezondheid zijn de beoordeling wel beter.

Door middel van onderstaande 'dashboards' zijn de effecten op themaniveau op een schaal van zeer negatief tot zeer positief weergegeven, waardoor sterke en zwakke punten van de perspectieven eenvoudig te vergelijken zijn. Dit biedt inzicht in kansen, zoals verbeterde biodiversiteit of CO_2-reductie, maar ook in risico's, zoals mogelijke ruimteconflicten of effecten op de milieukwaliteit.

Figuur 0.3: Samenvatting beoordelingen drie toekomstperspectieven

In deel B vindt een integrale beoordeling plaats, waarbij niet alleen de individuele thema's, maar ook de samenhang en cumulatieve effecten worden geanalyseerd. Dit biedt een breder inzicht in hoe elk perspectief bijdraagt aan de lange-termijndoelen van de gemeente en waar mogelijke knelpunten liggen. De analyse maakt duidelijk hoe de perspectieven elkaar versterken of tegenwerken op gebieden zoals duurzaamheid, sociale cohesie en economische vitaliteit.

De resultaten van de beoordelingen hebben ervoor gezorgd dat er een voorkeursperspectief tot stand is gekomen.

Voorkeursperspectief

Het voorkeursalternatief, getiteld 'Land van Pionieren', biedt een visie waarin innovatie, zelfredzaamheid en de kracht van lokale gemeenschappen centraal staan. Dit perspectief combineert kenmerken van de drie eerder geschetste toekomstperspectieven: Groene Innovatie, Welzijn en Ontplooiing. De nadruk ligt op duurzame ontwikkeling, het versterken van natuur en biodiversiteit, en een samenhangende groei van gemeenschappen en economie. Door in te zetten op innovatieve technologieën, zoals natuurinclusieve landbouw en decentrale energieopwekking, wordt bijgedragen aan een klimaatbestendig en toekomstgericht landschap.

Het perspectief richt zich daarnaast op de ontwikkeling van robuuste groen- en waterstructuren, zoals de Maas en de Raamvallei, om biodiversiteit te verbeteren en waterbeheer te optimaliseren. Ecologische verbindingen worden versterkt en waterbergingsgebieden helpen het landschap klimaatbestendig te maken. Compacte woningbouw en functiemenging worden gestimuleerd rond bestaande infrastructuren, zoals de Maaslijn, wat

bijdraagt aan duurzame mobiliteit. Tegelijkertijd wordt het kleinschalige karakter van dorpen behouden door mobiliteitshubs en slimme clustering.

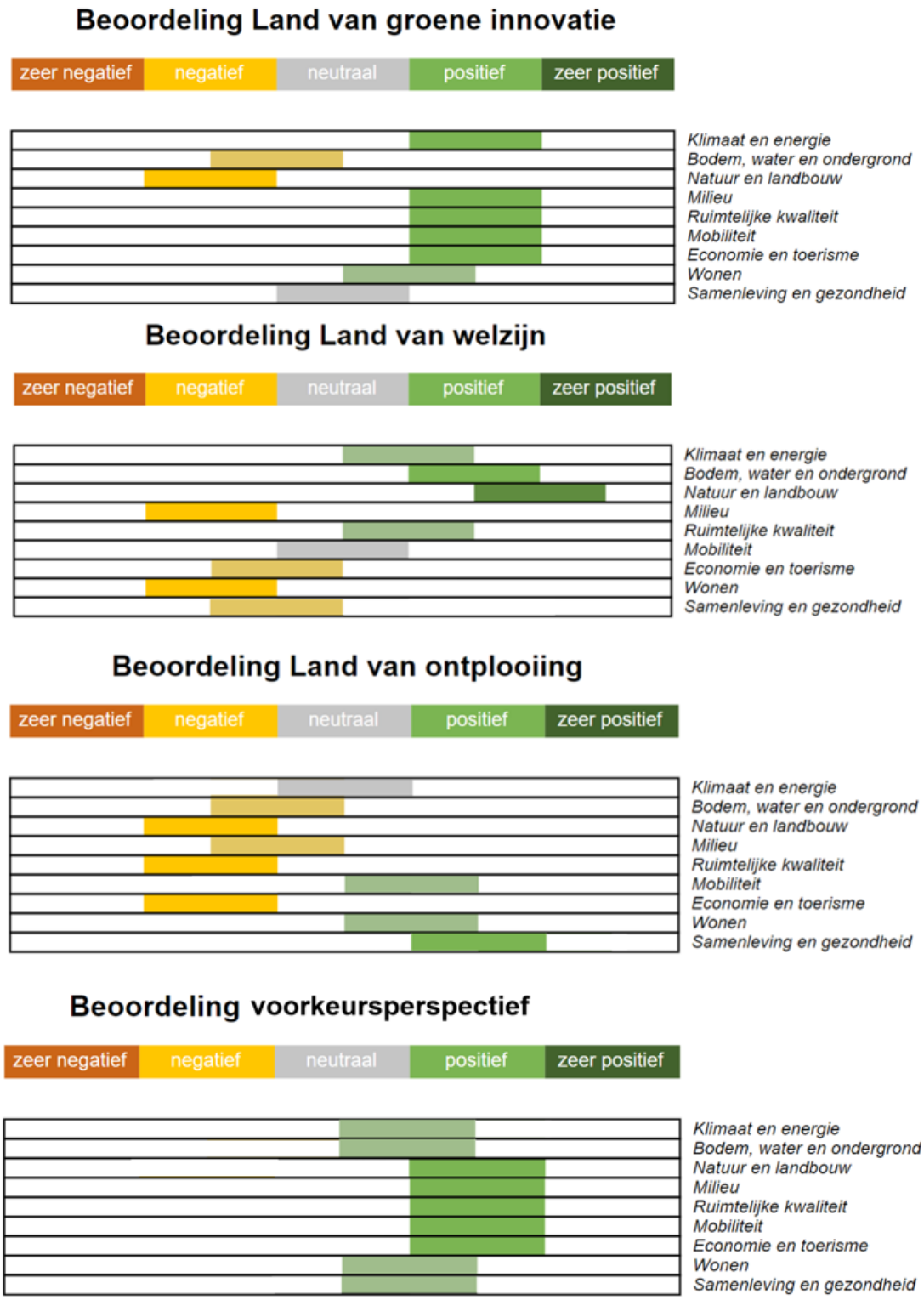
Binnen dit voorkeursalternatief zijn vier specifieke deelgebieden gedefinieerd: de Maasoeverwal, de Raamvallei, de Peelzoom en de Peelkern. Elk gebied heeft een unieke focus en benut lokale sterktes. De Maasoeverwal wordt ontwikkeld als een dynamisch stedelijk landschap, terwijl de Raamvallei zich richt op natuur en recreatie. De Peelzoom zet in op natuurbeheer en duurzame landbouw, en de Peelkern behoudt zijn kleinschalige gemeenschapskarakter. Het voorkeursperspectief combineert goede elementen van de drie toekomstperspectieven en scoort daardoor stabiel positief. Het beperkt vooral negatieve effecten en toont slechts lichte nadelen bij duurzame energieopwekking, omgevingsveiligheid en autobereikbaarheid. Hoewel de haalbaarheid van de RES-doelen onzeker is, er verdicht wordt nabij risico's en de autoruimte op enkele plekken afneemt, levert dit op andere thema's juist voordelen op. Over het geheel genomen biedt het voorkeursperspectief een gebalanceerde en positieve benadering.

Tabel 0.3: Beoordelingstabel indicatoren drie toekomstperspectieven en voorkeursperspectief

Thema's	Indicatoren	Land van groene innovatie	Land van welzijn	Land van ontplooiing	Ontwerp-Omgevingsvisie
Klimaat en energie	CO_2-uitstoot	0/+	+	+	0/+
	Circulariteit	0/+	+	+	0/+
	Energiegebruik	0/-	0/+	0/+	0
	Duurzame energieopwekking	+/++	0/-	-	0/-
Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit	-	+/++	0/+	0
	Oppervlaktewater	0/-	+	-	0/+
	Grondwater	0/+	+/++	0	+
	Wateroverlast	0	+	-	0/+
	Droogte	0/+	+/++	0/-	+
	Hittestress	-	+	0/+	0/+
	Waterveiligheid	-	+	0/-	0/+
Natuur en landbouw	Natuurgebieden	-	+/++	-/--	+
	Groene woonomgeving	0/-	+/++	0/+	0/+
	Biodiversiteit	0	+/++	-/--	0/+
	Verduurzaming landbouw	0/-	+	+	0/+
Milieu	Luchtkwaliteit	+	-	0/+	+
	Geluidsoverlast	+	-	-	0/+
	Geurhinder	+	-	0	0/+
	Licht en trillingen	0	0	0	0
	Omgevingsveiligheid	0/-	0	-	0/-
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap	+	0/+	-	+/++
	Cultuurhistorie	0	0	0	0/+
	Archeologie	0	0	0	0
Mobiliteit	Ov-bereikbaarheid	+	0	0	+
	Autobereikbaarheid	0/+	0/-	0	0/-
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	+	+	0/+	+
	Duurzame mobiliteit	+	+	0	+
	Verkeersveiligheid	0/+	0	0/+	0/+
Economie en toerisme	Werkgelegenheid	+	0/-	-	+
	Vestigingsklimaat	+/++	0/-	-	+
	Werklocaties	+	0	-	+
	Economische vitaliteit buitengebied	+	0/-	0/-	+
	Toerisme en recreatie	0/+	0/+	0/+	+

Wonen	Kwantiteit woningaanbod	+	-	-	+
	Diversiteit woningaanbod	0/-	0/+	+	0
	Kwaliteit woonlocaties	0/+	-	0/+	0/+
Samenleving en gezondheid	Leefbaarheid	0	0/-	0/+	0/+
	Voorzieningenniveau	0/+	0	+	+
	Sociale cohesie	0	-	+	0/+
	Sociale inclusiviteit	0/-	-	0	0
	Sociale veiligheid	0/-	0/-	+	0
	Sport en bewegen	0/+	0	+	+
	Gezonde levensstijl	0/+	0/+	+	+

Ook in de vergelijking van de beoordelingen op themaniveau is te zien dat het voorkeursperspectief beter scoort dan de drie toekomstperspectieven. Dat is te zien op figuur 0.4.

Figuur 0.4: Beoordelingstabellen van de drie toekomstperspectieven en het voorkeursperspectief

Het voorkeursalternatief biedt duidelijke kansen, maar ook dilemma's. Het combineren van economische groei met ecologische bescherming vereist zorgvuldige keuzes. Bovendien vraagt de nadruk op zelfredzaamheid en participatie om aanvullende ondersteuning voor kwetsbare groepen om ongelijkheid te voorkomen.

Doorwerking in het omgevingsbeleid

De doorwerking van de Omgevingsvisie in het omgevingsbeleid volgt een cyclisch proces, bestaande uit beleidsontwikkeling, doorwerking, uitvoering en terugkoppeling. De Omgevingsvisie dient als fundament voor langetermijnbeleid en strategische keuzes, die vervolgens worden uitgewerkt in concrete programma's en maatregelen. Deze aanpak zorgt ervoor dat ambities zoals duurzame ontwikkeling, sociale cohesie en economische groei op een samenhangende manier worden gerealiseerd.

De uitvoering van de visie ligt grotendeels bij burgers, bedrijven en andere initiatiefnemers, ondersteund door duidelijke kaders en regels in het omgevingsplan. Dit omgevingsplan fungeert als instrument om gewenste ontwikkelingen te faciliteren en ongewenste effecten te voorkomen. Door lokaal specifieke invulling te geven aan de ambities uit de visie, kan effectief worden ingespeeld op de uitdagingen en kansen in verschillende delen van de gemeente.

Monitoring vormt een essentieel onderdeel van dit proces. Het stelt de gemeente in staat om de voortgang van doelstellingen te meten, de effectiviteit van maatregelen te beoordelen en indien nodig bij te sturen. Regelmatige evaluatie garandeert dat de beleidsdoelen blijven aansluiten bij veranderende omstandigheden en nieuwe inzichten.

Gebiedsgerichte programma's zijn een belangrijk middel om de visie tot uitvoering te brengen. Voor Land van Cuijk worden specifieke programma's aanbevolen voor de Maasoeverwal, de Raamvallei, de Peelzoom en de Peelkern. Elk programma houdt rekening met de unieke kenmerken van het gebied, zoals natuurbeheer, stedelijke ontwikkeling of landbouw. Deze aanpak zorgt voor een integrale oplossing van ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken.

Aandachtspunten

Kijkend naar de inhoudelijke beschouwingen en de doorwerking in het omgevingsbeleid, is dit OER afgesloten met enkele aandachtspunten voor verdere uitwerking van de omgevingsvisie. Dit zijn de belangrijkste aandachtspunten:

1. Woon- en werkgebieden: Bevorder compacte, goed bereikbare ontwikkelingen langs de Maas met effectieve klimaatadaptatie, voorkom uitbreidingen in watergevoelige gebieden en stel duidelijke bouwrandvoorwaarden op.
2. Voorzieningen: Focus op kwaliteit boven kwantiteit en behoud sociale ontmoetingsruimten in woondorpen, met aandacht voor mobiliteitsoplossingen.
3. Landbouw en milieu: Ontwikkel een concreet handelingsperspectief voor landbouw in de Peelkern om milieudruk en economische vitaliteit beter te beoordelen.
4. Energietransitie: Stimuleer meervoudig ruimtegebruik voor energieopwekking, borg landschappelijke en ecologische waarden en zorg voor voldoende mogelijkheden voor duurzame energieopwekking.
5. Duurzaam bouwen: Vind een balans tussen duurzaamheidskosten en woningtoegankelijkheid, bijvoorbeeld via subsidies of flexibele bouweisen.
6. Ecologische netwerken: Houd bij uitbreiding van woon- en werkgebieden rekening met ecologische verbindingen en werk knelpunten verder uit.

Conclusie

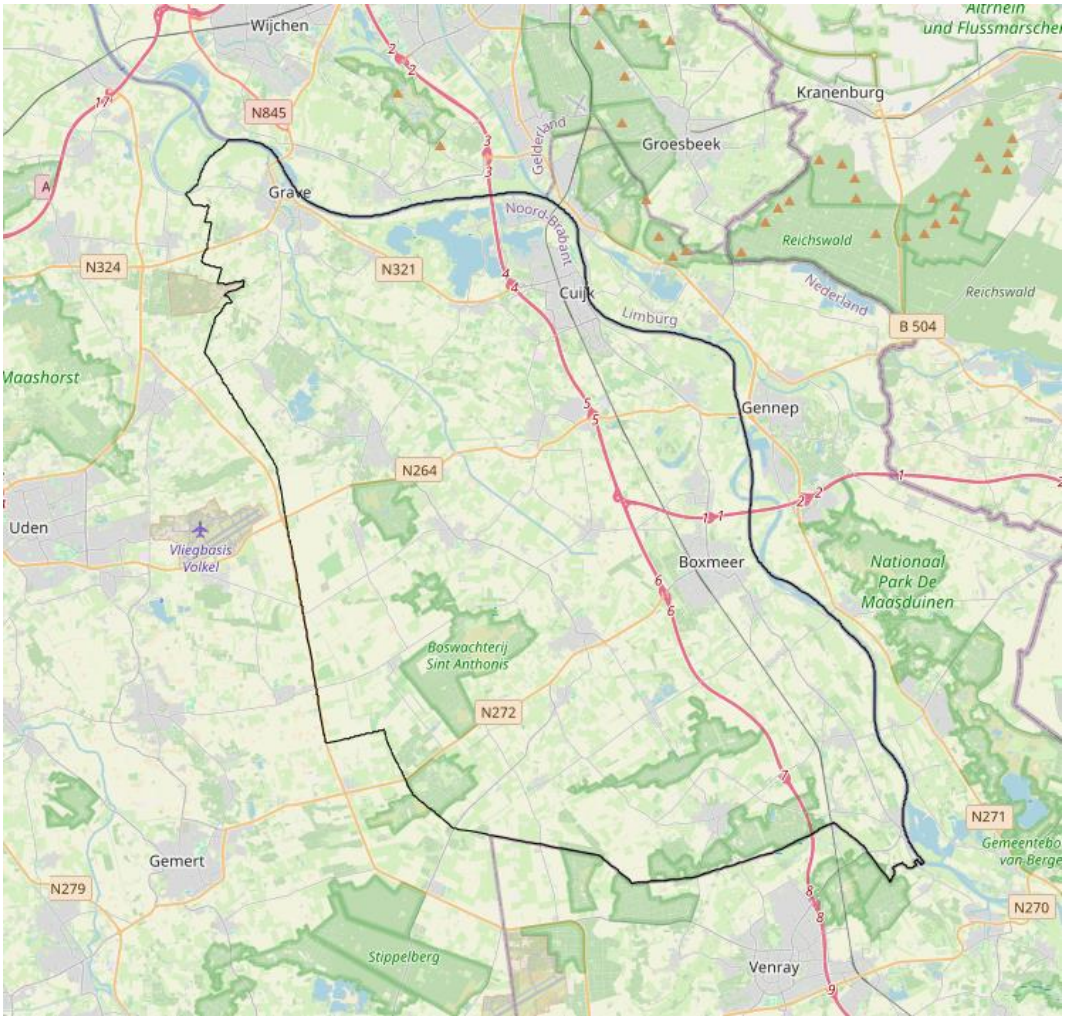
De Omgevingsvisie voor de gemeente Land van Cuijk, ondersteund door de omgevingseffectrapportage (OER), biedt een concrete richting voor de toekomstige ontwikkeling van de regio. Het voorkeursalternatief, 'Land van Pionieren', balanceert de doelen van economische groei, sociale inclusiviteit en natuurbehoud. De vier deelgebieden – Maasoeverwal, Raamvallei, Peelzoom en Peelkern – zijn zorgvuldig geanalyseerd op hun ontwikkelingsmogelijkheden en de bijbehorende kansen en uitdagingen, zoals de spanning tussen verstedelijking en het behoud van natuurwaarden.

Door het OER te integreren met de Omgevingsvisie, kan de gemeente gerichte keuzes maken die de fysieke leefomgeving verbeteren. Deze benadering biedt de gemeente de mogelijkheid om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen en tegelijkertijd de leefbaarheid, duurzaamheid en sociale samenhang in de regio te waarborgen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is het opstellen van een integrale Omgevingsvisie een verplichte taak voor alle Nederlandse gemeenten. De gemeente Land van Cuijk, ontstaan op 1 januari 2022 uit de fusie van vijf gemeenten, staat voor de opgave om een nieuwe Omgevingsvisie te formuleren die richting geeft aan de toekomstige ontwikkeling van de fysieke leefomgeving tot 2040 en 2050. Deze visie vervangt de oude structuurvisies van de voormalige gemeenten en biedt een kader voor de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen die de gemeente te wachten staan. Het opstellen van een omgevingseffectrapport (OER) is een essentiële stap in dit proces. Het OER dient als instrument om de milieueffecten van de beleidskeuzes in de Omgevingsvisie te identificeren, te analyseren en waar nodig te mitigeren. Door het uitvoeren van een OER kan de gemeente ervoor zorgen dat de omgevingskwaliteit gewaarborgd blijft en dat er een evenwichtige afweging wordt gemaakt tussen verschillende belangen. Dit hoofdstuk beschrijft het doel en de juridische context voor het opstellen van het OER binnen het kader van de Omgevingsvisie Land van Cuijk.

Figuur 1.1: Land van Cuijk en omgeving

De gemeente Land van Cuijk staat voor diverse grote uitdagingen die van invloed zijn op de leefomgeving, zoals klimaatverandering, vergrijzing, economische transitie en de behoefte aan betaalbare woningen. Deze uitdagingen vereisen een geïntegreerde benadering die de verschillende ruimtelijke, sociale en economische aspecten samenbrengt. Een Omgevingsvisie is een integrale visie waarin de overheid de strategische hoofdkeuzes van beleid, gericht op de fysieke leefomgeving, voor de langere termijn opneemt. De Omgevingsvisie moet een lange termijnperspectief bieden dat flexibel genoeg is om in te spelen op toekomstige veranderingen, maar

tegelijkertijd duidelijke richting geeft aan de huidige beleidskeuzes. De visie wordt opgesteld in nauwe samenwerking met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden, om zo breed mogelijk draagvlak te creëren.

1.2 De mer-procedure

De procedure van de milieueffectrapportage (mer) voor de Omgevingsvisie van de gemeente Land van Cuijk is een zorgvuldig proces dat is ontworpen om milieubelangen volledig te integreren in de besluitvorming. Deze procedure, nu onderdeel van de Omgevingswet die sinds 1 januari 2024 van kracht is, speelt een cruciale rol bij het waarborgen dat de keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie, zowel de fysieke leefomgeving als het milieu in hun geheel in beschouwing nemen.

Wetgeving en kader

Voorheen was de mer-procedure vastgelegd in de Wet milieubeheer, specifiek in hoofdstuk 7. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de regels rond de mer verplaatst naar afdeling 16.4 van de Omgevingswet en hoofdstuk 11 van het Omgevingsbesluit. Deze nieuwe wetgeving markeert een verschuiving van een focus op het milieu alleen, naar een bredere focus die de gehele fysieke leefomgeving omvat. Dit betekent dat de impact van keuzes in de Omgevingsvisie niet alleen beoordeeld wordt op milieueffecten, maar ook op de wijze waarop ze de leefomgeving als geheel beïnvloeden. Vandaar dat dit rapport een omgevingseffectrapport heet. Een Milieueffectrapport (MER) richt zich specifiek op het beoordelen van de milieueffecten van een plan of project, zoals luchtkwaliteit en biodiversiteit. Een omgevingseffectrapport (OER) daarentegen heeft een bredere scope en beoordeelt naast milieueffecten andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals ruimtelijke kwaliteit, gezondheid, en sociale impact.

Start van de mer-procedure

De mer-procedure begon officieel met de publicatie van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze notitie heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen, waarbij belanghebbenden de mogelijkheid hebben gekregen om te reageren op de voorgestelde reikwijdte en het detailniveau van het omgevingseffectrapport (OER). Deze reacties en adviezen zijn vervolgens gebruikt bij het opstellen van dit OER.

Stappen in de mer-procedure

De procedure omvat verschillende stappen, die elk gericht zijn op het zo vroeg mogelijk en zo volledig mogelijk integreren van milieu- en omgevingsbelangen in de planvorming. De eerste stap in het proces is het opstellen van een zogenaamde ‘leefomgevingsfoto’. Deze foto geeft een gedetailleerd beeld van de huidige stand van zaken in de fysieke leefomgeving, inclusief milieuaspecten. Vervolgens worden verschillende toekomstperspectieven ontwikkeld en beoordeeld om de mogelijke gevolgen van verschillende beleidskeuzes te analyseren. Deze perspectieven dienen als basis voor de keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie.
De beoordelingsstappen in het OER worden uitgevoerd met behulp van één beoordelingskader, dat de gehele scope van de fysieke leefomgeving representeert. Dit kader is ontworpen om de milieueffecten en de effecten op de fysieke leefomgeving te analyseren en om aanbevelingen te doen voor monitoring en evaluatie. Tijdens alle fasen van het OER-traject wordt hetzelfde beoordelingskader gebruikt.

Inzage en Toetsing

Na de terinzagelegging van het ontwerp OER en de ontwerp Omgevingsvisie, wordt er wederom de mogelijkheid geboden voor inspraak. Dit is een belangrijk onderdeel van de procedure. Tijdens deze fase geeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) een toetsingsadvies over het OER. Dit advies is essentieel, omdat het zorgt voor een onafhankelijke toetsing van de inhoud en de reikwijdte van het OER.

Afsluiting van de mer-procedure

De mer-procedure wordt afgerond met de vaststelling van de Omgevingsvisie door het bevoegd gezag, waarbij de resultaten van de terinzagelegging en het toetsingsadvies van de Commissie mer worden betrokken. Dit besluit markeert het einde van de formele mer-procedure, maar het begin van de implementatiefase van de Omgevingsvisie.

Passende Beoordeling

Een belangrijke component van de mer-procedure is de Passende beoordeling, die vereist is wanneer niet kan worden uitgesloten dat de Omgevingsvisie significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. Deze beoordeling onderzoekt de mogelijke impact van de visie op beschermde natuurgebieden. Afhankelijk van de aard en omvang van de potentiële impact, kan de Passende beoordeling variëren in complexiteit. Vanwege de ligging van Natura 2000-gebied(en) in en net buiten de gemeente is er een Passende beoordeling bij de Omgevingsvisie uitgevoerd.

1.3 Doel van het OER

Het doel van het omgevingseffectrapport (OER) voor de Omgevingsvisie Land van Cuijk is om ervoor te zorgen dat milieu- en omgevingsbelangen volledig worden meegenomen in de besluitvorming. Het OER dient als een belangrijk instrument om de effecten van verschillende toekomstperspectieven en beleidsopties op de fysieke leefomgeving te analyseren en te beoordelen. Het OER helpt bij het identificeren van potentiële risico's en biedt handvatten voor het minimaliseren van negatieve effecten.

Verder biedt het OER inhoudelijke kaders die van pas komen bij de verdere uitwerking van omgevingsbeleid, zoals het ontwikkelen van gebiedsvisies, programma's, plannen en projecten. Het OER fungeert ook als leidraad voor monitoring, zodat de effecten van de Omgevingsvisie op de langere termijn kunnen worden gevolgd en bijgestuurd waar nodig. Voor Land van Cuijk is het essentieel dat de Omgevingsvisie niet alleen een visie schetst voor de toekomst, maar ook concreet bijdraagt aan de leefbaarheid en het welzijn van haar inwoners, nu en in de toekomst.

Concluderend dient het OER bij de Omgevingsvisie Land van Cuijk meerdere doelen. Ten eerste fungeert het als een *agenderend instrument* door milieuvraagstukken vroegtijdig op de agenda te zetten. Hierdoor kunnen deze vraagstukken in een vroeg stadium worden meegenomen in de beleidsvorming. Ten tweede een *faciliterende werking*, aangezien het OER de besluitvorming door beleidsopties evalueert op basis van hun milieueffecten en hun impact op de fysieke leefomgeving. Ten derde vervult het een *toetsende rol* door de uiteindelijke keuzes in de Omgevingsvisie te toetsen aan de vooraf gestelde milieudoelen en omgevingswaarden.

1.4 Leeswijzer

Het OER bestaat uit zeven hoofdstukken. Na dit inleidende hoofdstuk volgen:

- Hoofdstuk 2: uiteenzetting van de methodiek en aanpak van dit OER.
- Hoofdstuk 3: de leefomgevingsfoto Land van Cuijk.
- Hoofdstuk 4: de beoordeling van de toekomstperspectieven.
- Hoofdstuk 5: de beoordeling van het voorkeursalternatief.
- Hoofdstuk 6: de doorwerking in het omgevingsbeleid.
- Hoofdstuk 7: de conclusie en aanbevelingen.

2. Methodiek

2.1 Onderzoeksopzet

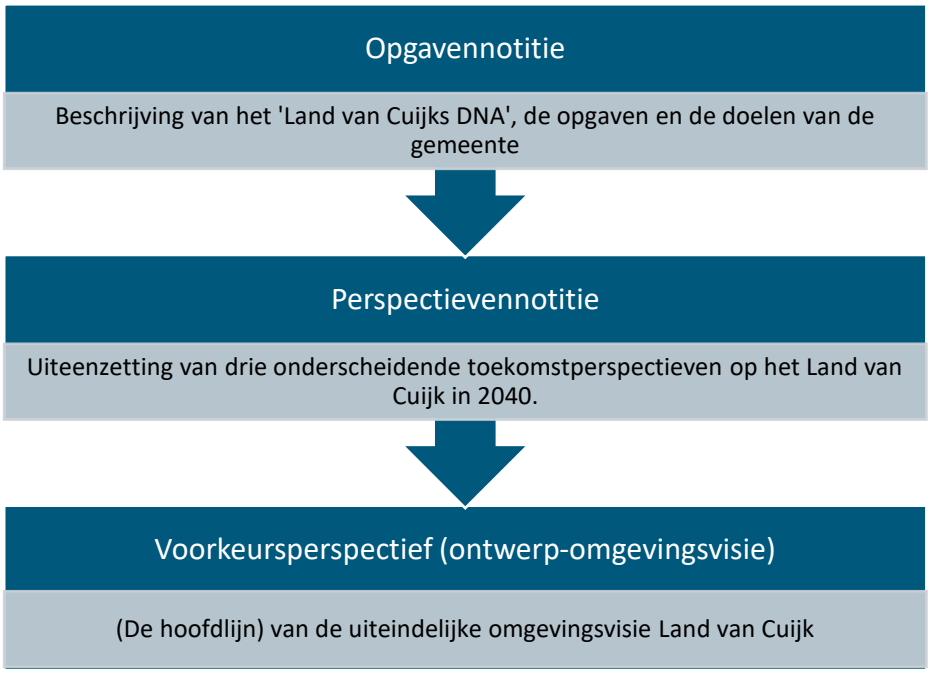
Dit OER bestaat uit drie bouwstenen:

1. De beoordeling van de huidige situatie en de referentiesituatie (Leefomgevingsfoto). In de leefomgevingsfoto wordt de huidige en toekomstige (autonome) staat van de leefomgeving inzichtelijk gemaakt.
2. De beoordeling van de drie toekomstperspectieven.
3. De beoordeling van de uiteindelijke keuzes uit de omgevingsvisie.

De bouwstenen zijn de hoofdonderdelen van dit OER. In dit hoofdstuk zijn de drie hoofdonderdelen toegelicht. Allereerst is echter ingegaan op de totstandkoming van de omgevingsvisie en hoe het OER daarmee verbonden is.

2.1.1 Omgevingsvisie

Voor het opstellen van de omgevingsvisie heeft de gemeente Land van Cuijk verschillende stappen doorlopen. Figuur 2.1 geeft globaal de stappen van de totstandkoming van de omgevingsvisie weer.

Figuur 2.1: Stappen totstandkoming omgevingsvisie Land van Cuijk

Opgavennotitie
De Opgavennotitie is een belangrijk document in de ontwikkeling van de omgevingsvisie voor de gemeente Land van Cuijk. Het beschrijft de doelen en opgaven die centraal staan in de eerste fase van dit proces. De Opgavennotitie is gebaseerd op input van verschillende werksessies met inwoners, samenwerkingspartners, en experts. Het vormt de basis voor de volgende fase, waarin verschillende toekomstscenario's voor de gemeente worden uitgewerkt.

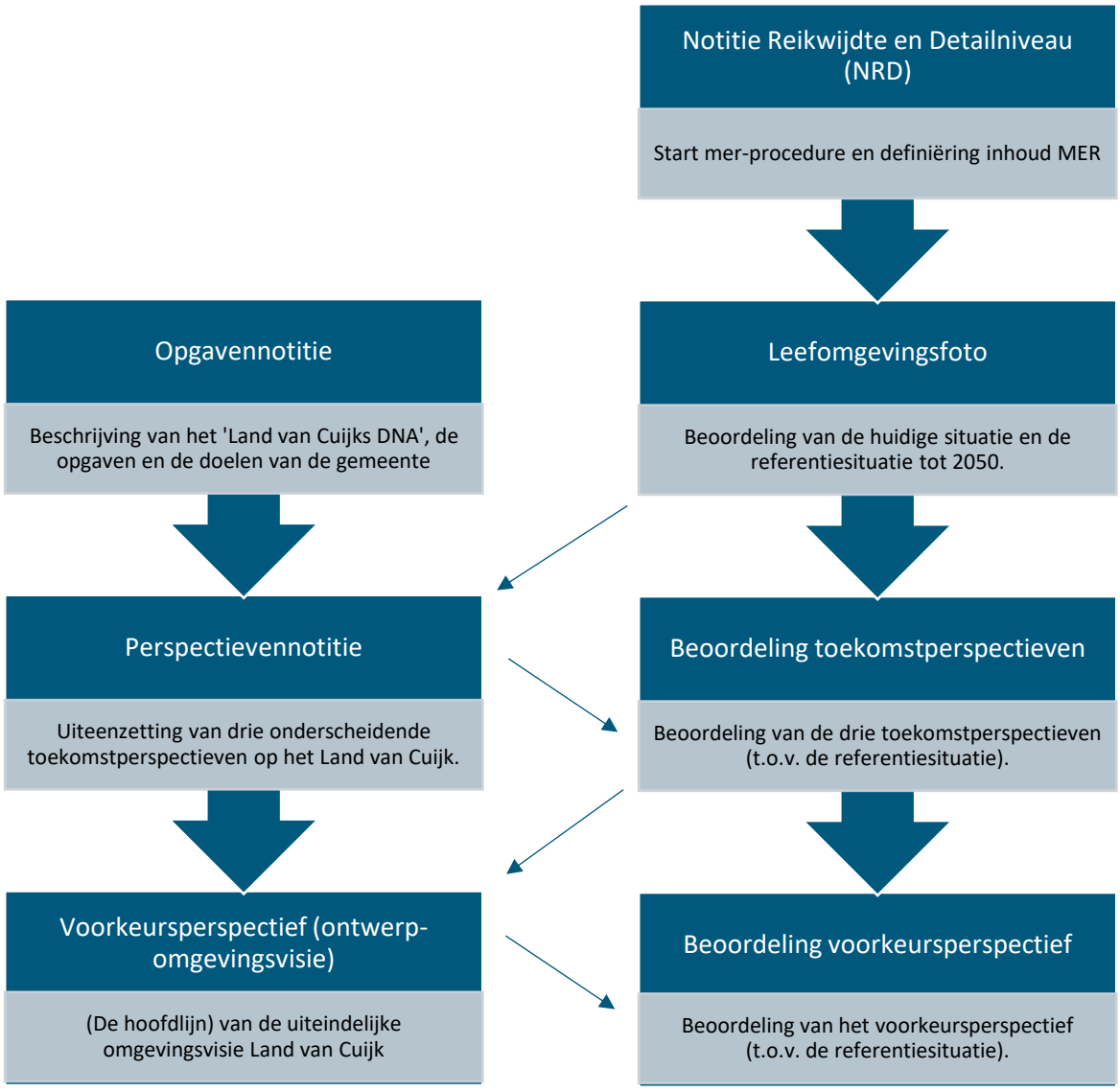
Perspectievennotitie
In de Perspectievennotitie zijn drie prikkelende, onderscheidende, integrale toekomstscenario’s voor 2040 gepresenteerd. Deze scenario's zijn bedoeld om te verkennen wat voor soort gemeente Land van Cuijk in de toekomst wil zijn. Inwoners en samenwerkingspartners hebben de mogelijkheid gehad om mee te denken en hun input te geven tijdens verschillende bijeenkomsten. Deze perspectieven zijn nadrukkelijk niet bedoeld om een

keuze uit te maken en één voorkeursscenario te bepalen, maar juist om op hieruit sterke ingrediënten te benoemen die de basis vormen voor het verhaal van de omgevingsvisie.

Voorkeursalternatief
Het voorkeursalternatief weerspiegelt de keuzes die uiteindelijk in de omgevingsvisie worden gemaakt. Door de hierboven beschreven stappen te doorlopen, krijgt de invulling hiervan op iteratieve wijze vorm.

2.1.2 Onderdelen van het OER

Parallel aan het proces van de totstandkoming van de omgevingsvisie zijn de hoofdstukken van dit OER geschreven. Dat heeft ertoe geleid dat bevindingen van dit OER tijdens het vormen van de omgevingsvisie meegenomen zijn. In figuur 2.2 is te zien hoe het OER, naast de voor de omgevingsvisie gezette stappen, vorm heeft gekregen.

Figuur 2.2: Stappen totstandkoming omgevingsvisie Land van Cuijk en relatie OER

De stappen van de omgevingsvisie en het OER bestaan naast elkaar. Er bestaan wel verbanden tussen de verschillende stappen. In de laatste twee stappen van beide trajecten is de interactie het grootst. De toekomstscenario's en het voorkeursalternatief zijn in namelijk in dit OER beoordeeld. Die beoordelingen hebben geleid tot aanbevelingen en waar nodig aanscherpingen van de omgevingsvisie. Daardoor was er sprake van een iteratief proces.

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)
Als eerst is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. Het opstellen van een NRD is de eerste stap in de mer-procedure. In de NRD zijn de reikwijdte en het detailniveau van het onderzoek voor het op te stellen MER bepaald. Ook zijn betrokkenen hierdoor geïnformeerd over het uit te voeren milieuonderzoek en is hen de gelegenheid geboden om een reactie in te dienen over de aanpak van de mer. De NRD kan gezien worden als een soort plan van aanpak voor de rest van de mer-procedure.

Leefomgevingsfoto
De leefomgevingsfoto vormt de eerste bouwsteen van dit OER (hoofdstuk 3). In de leefomgevingsfoto zijn de huidige staat en de referentiesituatie (2040, met een doorkijk naar 2050) beschreven. Dat is gebeurd op basis van openbare data. Op basis van de leefomgevingsfoto kan worden bepaald wat er goed gaat, waar er ruimte voor verbetering is en welke uitdagingen moeten worden aangepakt. Daarnaast zijn trends en ontwikkelingen voor de toekomst uiteengezet. Zo wordt duidelijk waar op termijn knelpunten ontstaan en ontstaat zicht op hoe de gemeente Land van Cuijk zich, zonder de invloed van een omgevingsvisie, tot 2040/2050 ontwikkelt.

Beoordeling toekomstperspectieven
De beoordeling van de drie toekomstperspectieven leidt tot een inzicht in de effecten die verschillende, uiterste beleidskeuzes hebben. Zo zijn de hoeken van het speelveld van de te maken keuzes voor de omgevingsvisie in beeld gebracht. Op basis hiervan zijn aanbevelingen voor het vormen van een voorkeursalternatief gedaan.

Beoordeling voorkeursperspectief
Het voorkeursalternatief weerspiegelt de keuzes die uiteindelijk in de omgevingsvisie zijn gemaakt. Door de hierboven beschreven stappen te doorlopen, krijgt de invulling hiervan op iteratieve wijze vorm. Als de potentiële keuzes en effecten namelijk zijn beoordeeld, beschikt de gemeente over de benodigde informatie om de keuzes te maken. Zo is er gedurende het gehele proces aandacht voor het omgevingsbelang. Dit OER sluit af met de beoordeling van het voorkeursalternatief.

2.1.3 Passende beoordeling

Vanwege de ligging van Natura 2000-gebied(en) in en net buiten de gemeente is er een Passende beoordeling bij de Omgevingsvisie uitgevoerd. Die is vereist wanneer niet kan worden uitgesloten dat de Omgevingsvisie significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. Deze beoordeling onderzoekt de mogelijke impact van de visie op beschermde natuurgebieden. Afhankelijk van de aard en omvang van de potentiële impact, kan de Passende beoordeling variëren in complexiteit. De Passende beoordeling toetst het ruimtelijk voornemen, de Omgevingsvisie dus, aan een toetsingskader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en de Omgevingswet.

2.2 Effectbeoordeling

2.2.1 Beoordelingskader

Het OER-traject is doorlopen aan de hand van een beoordelingskader. Het beoordelingskader is opgesteld om de staat van de fysieke leefomgeving te analyseren, belangrijke trends en ontwikkelingen te identificeren, en de impact van potentiële beleidsopties op de totale omgeving te beoordelen.

In de Opgavennotitie zijn verschillende kernopgaven benoemd die voor de gemeente Land van Cuijk relevant zijn. Deze kernopgaven zijn in de Opgavennotitie onderverdeeld in zes basisthema's:

1. **Klimaat, energie en water**
    - Klimaatbeheersing door CO_2-reductie en -opslag
    - Energienetwerk innoveren
    - Wateroverlast, droogte en hitte oplossen
2. **Natuur en landbouw**
    - Natuur beschermen en uitbreiden
    - Biodiversiteit versterken
    - Kringlooplandbouw doorontwikkelen

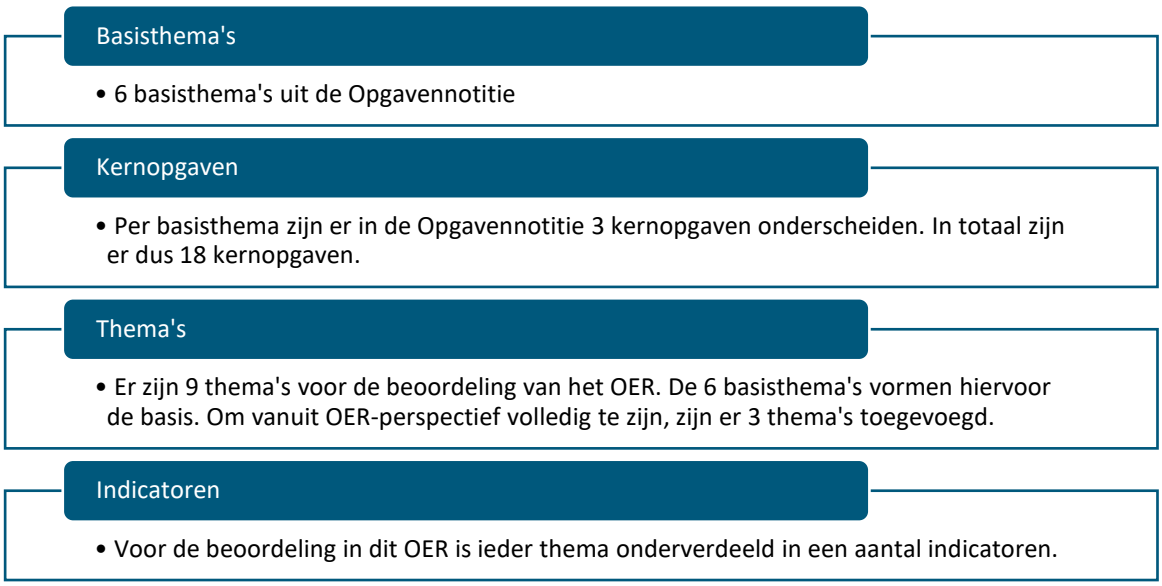
3. **Mobiliteit**
    - Kwaliteit van OV en stations verbeteren
    - Bereikbaarheid van dorpen en voorzieningen garanderen
    - Duurzame mobiliteit en gedragsverandering stimuleren
4. **Economie**
    - Toekomstbestendige economische hotspot ontwikkelen
    - Economisch rendabel buitengebied
    - Toerisme en recreatie versterken
5. **Wonen**
    - Meer woningen bouwen
    - Evenwichtige wijken met een divers woningaanbod
    - Bouwen op de juiste plekken
6. **Samenleving en gezondheid**
    - Leefbaarheid en voorzieningenniveau waarborgen
    - Gezonde leefomgeving inrichten
    - Goede milieukwaliteit nastreven

Bij de totstandkoming van het beoordelingskader van het OER zijn de kernopgaven en basisthema's als vertrekpunt gebruikt. In het beoordelingskader van het OER zijn de zes basisthema's uit de Opgavennotitie aangevuld met drie thema's. Deze drie thema's zijn relevant voor het OER, maar komen dus niet direct terug in de basisthema's uit de Opgavennotitie. Het gaat om deze drie thema's:

- *Bodem, water en ondergrond*
- *Ruimtelijke kwaliteit*
- *Milieu*

In het OER wordt op twee niveaus beoordeeld:
- op het niveau van de thema's;
- op het niveau van de indicatoren.

In het OER-traject wordt in eerste instantie een beoordeling op themaniveau opgesteld. Dit is een beargumenteerde samenvatting van de beoordeling van de indicatoren die bij dat thema horen. De scope van die beoordeling is over het algemeen de gehele gemeente Land van Cuijk. Binnen beoordelingen is er waar relevant echter wel ruimte voor gebiedsgerichte nuances en kenmerken. De beoordeling op themaniveau is globaal en wordt geaggregeerd weergegeven. Vervolgens worden de globale beoordelingen nader gedetailleerd in een beoordeling op indicatorniveau. In de figuur hieronder zijn de begrippen weergegeven.

Figuur 2.3: Begrippenkader

In onderstaande tabel is ook de samenhang met de kernopgaven uit de Opgavennotitie te zien. Dit illustreert hoe de geformuleerde indicatoren uit de kernopgaven voortvloeien. Daarnaast geeft het weer dat de indicatoren het mogelijk maken om de invulling van de kernopgaven inzichtelijk te maken. De kernopgaven zelf vormen geen grondslag voor de beoordeling. De beoordeling vindt in het algemeen op basis van een kwalitatief deskundigenoordeel plaats.

Tabel 2.1: Beoordelingskader OER Omgevingsvisie Land van Cuijk

Thema	Indicatoren	*Kernopgaven*
Klimaat en energie	**CO_2-uitstoot**	*Reduceren van CO_2-uitstoot en bevorderen van klimaatbeheersing*
	Circulariteit	
	Energiegebruik	*Stimuleren van de energietransitie door innovatie in het energienetwerk*
	Duurzame energieopwekking	
Bodem, water en ondergrond	**Bodemkwaliteit**	*n.v.t.*
	Oppervlaktewater	
	Grondwater	
	Wateroverlast	*Aanpakken van wateroverlast en droogte*
	Droogte	
	Hittestress	
	Waterveiligheid	
Natuur en landbouw[2]	**Natuurgebieden**	*Beschermen en uitbreiden van natuur en groenblauwe dooradering*
	Groene woonomgeving	
	Biodiversiteit	*Versterken van biodiversiteit in zowel de kernen als het buitengebied*
	Verduurzaming landbouw	*Overgang naar kringlooplandbouw vanuit conventionele landbouw*
Milieu	**Luchtkwaliteit**	*Nastreven van goede milieukwaliteit*
	Geluidsoverlast	

[2] Hoewel natuur en landbouw (vanuit mer-perspectief) met elkaar op gespannen voet kunnen staan, is bij de formulering van dit thema letterlijk aangesloten bij het basisthema dat in de Opgavennotitie is onderscheiden. Natuur en landbouw wordt in dit OER beoordeeld aan de hand van de vier indicatoren bij het thema. De focus ligt daarmee dus op natuur en verduurzaming van de landbouw. De economische vitaliteit van de landbouw (indicator) valt echter onder het thema economie en toerisme.

	Geurhinder	
	Licht en trillingen	
	Omgevingsveiligheid	
Ruimtelijke kwaliteit	**Landschap**	*n.v.t.*
	Cultuurhistorie	
	Archeologie	
Mobiliteit	**Ov-bereikbaarheid**	*Verbeteren van de kwaliteit van openbaar vervoer en stations*
	Autobereikbaarheid	*Garanderen van de bereikbaarheid van dorpen en voorzieningen*
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	*Stimuleren van duurzame mobiliteit en gedragsverandering*
	Duurzame mobiliteit	
	Verkeersveiligheid	
Economie en toerisme	**Werkgelegenheid**	*Ontwikkelen van een toekomstbestendige economie met focus op agrifood, tech en health*
	Vestigingsklimaat	
	Werklocaties	
	Economische vitaliteit buitengebied	*Realiseren van een economisch rendabel buitengebied*
	Toerisme en recreatie	*Versterken van toerisme en recreatie als economische drager*
Wonen	**Kwantiteit woningaanbod**	*Creëren van voldoende ruimte voor nieuwe woningen*
	Diversiteit woningaanbod	*Ontwikkelen van gemengde buurten en wijken met een betaalbaar en divers aanbod*
	Kwaliteit woonlocaties	*Bouwen van nieuwe woningen met nabijheid tot voorzieningen*
Samenleving en gezondheid	**Leefbaarheid**	*Waarborgen van leefbaarheid en voorzieningen*
	Voorzieningenniveau	
	Sociale cohesie	
	Sociale inclusiviteit	
	Sociale veiligheid	
	Sport en bewegen	*Inrichten van een groene, gezonde en actieve leefomgeving*
	Gezonde levensstijl	

2.2.2 Beoordeling van de referentiesituatie

De eerste stap in het opstellen van het OER is het vastleggen van de huidige en toekomstige staat van de fysieke leefomgeving. Om dit in kaart te brengen is een leefomgevingsfoto opgesteld (zie hoofdstuk 4). Dit is van belang om inzicht te krijgen in de bestaande waarden, aandachtspunten en knelpunten die relevant zijn voor de Omgevingsvisie van de gemeente Land van Cuijk. In deze leefomgevingsfoto is zowel de huidige als de referentiesituatie in beeld gebracht:

Huidige situatie
De huidige situatie van de fysieke leefomgeving in de gemeente Land van Cuijk wordt gekenmerkt door diverse factoren die de levenskwaliteit en het welzijn van de inwoners beïnvloeden, zoals vastgesteld met het beoordelingskader. Deze situatie vormt het uitgangspunt voor de beoordeling van mogelijke toekomstige ontwikkelingen en veranderingen in het kader van de Omgevingsvisie.

Referentiesituatie
De referentiesituatie schetst hoe de fysieke leefomgeving in Land van Cuijk er in 2050 uit zou kunnen zien als er geen Omgevingsvisie wordt geïmplementeerd. Dit biedt een prognose op basis van de voortzetting van huidige trends en beleidslijnen. Voor elk thema wordt duidelijk welke bestaande strategische beleidslijnen door de gemeente en andere overheden worden gevolgd. Zonder de sturing en interventies van de Omgevingsvisie worden de verwachte ontwikkelingen en veranderingen in kaart gebracht. De referentiesituatie dient als een vergelijkingspunt om de potentiële effecten van de Omgevingsvisie te kunnen beoordelen.

Beoordeling

Voor de waardering van de huidige staat van de leefomgeving en de toekomstige situatie (referentiesituatie genoemd) is om de effecten inzichtelijk te maken, gebruikgemaakt van een vijfpuntsschaal (zie Tabel 2.2). In de beoordeling is soms ook gebruikgemaakt van tussenliggende waarden om meer nuance te geven.

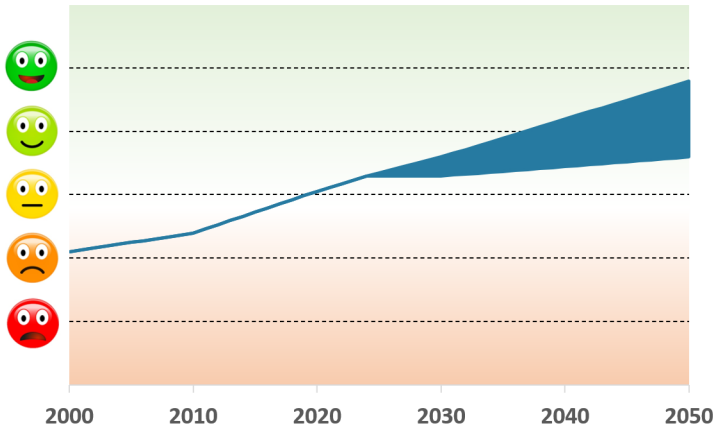
Tabel 2.2 Weergave van de beoordeling van de thema's

Waardering	Toelichting
	De staat is overal goed, er zijn geen knelpunten (streefwaarden/ambities worden overal gehaald)
	De staat is overwegend goed, lokaal zijn er wat knelpunten (streefwaarden/ambities worden grotendeels gehaald)
	De staat is redelijk, verspreid zijn er knelpunten (streefwaarden/ambities worden vaak wel, soms niet gehaald)
	De staat is matig, er zijn redelijk wat knelpunten (streefwaarden/ambities worden soms gehaald)
	De staat is overal slecht, er zijn overal knelpunten (streefwaarden/ambities worden nergens gehaald).

Op basis van de gewenste beweging per indicator is een beoordeling van het betreffende thema gegeven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de gepresenteerde (trend)lijn en de bepaling van de score een beoordeling van de kwaliteit van dit thema voor de hele gemeente Land van Cuijk is. De beoordeling is daarmee per definitie grofmazig. Ook is de score niet exact te bepalen maar een expert judgement op basis van de gebruikte informatie per thema.

Naast de huidige staat van de fysieke leefomgeving is ook de zogenaamde referentiesituatie in beeld gebracht. Dit is de situatie zoals die zich in de toekomst voor zou doen bij het voortzetten autonome trends en ontwikkelingen (en bestaand beleid). De referentiesituatie gaat over de situatie in 2050[3], zonder dat hierin de beleidsveranderingen, keuzes en maatregelen uit een toekomstige gemeentelijke omgevingsvisie meegenomen zijn.

Een voorspelling van 10, 20 of 25 jaar vooruit is per definitie omgeven met allerlei onzekerheden. Daarom is in de beoordeling ook uitgegaan van een bandbreedte voor deze periode. Ook zijn de onzekere en nog niet in te schatten technologische en sociaaleconomische ontwikkelingen en onzekerheden hierin niet meegenomen. Dit kan uiteraard wel goed meegenomen worden in de verdere monitoring van effecten.

Figuur 2.4: Voorbeeld trendgrafiek huidige en toekomstige situatie

[3] De omgevingsvisie van Land van Cuijk is op 2050 gericht. De drie toekomstperspectieven die de gemeente heeft opgesteld zijn op 2040 gericht. De referentiesituatie loopt tot 2050, maar geeft in sommige gevallen ook inzicht in de 'tussenstand' in 2040. Deze verschillende termijnen zorgen voor een aandachtspunt bij de vergelijking en beoordeling in dit OER. Om de beoordeling zuiver te houden is er in dit OER aangenomen dat de drie toekomstperspectieven ook op 2050 gericht zouden kunnen zijn.

2.2.3 Beoordeling van de toekomstperspectieven

Zoals gesteld in paragraaf 2.1.2 zijn er drie toekomstperspectieven opgesteld en in dit OER beoordeeld:

1. Het Land van Groene Innovatie
2. Het Land van Welzijn
3. Het Land van Ontplooiing

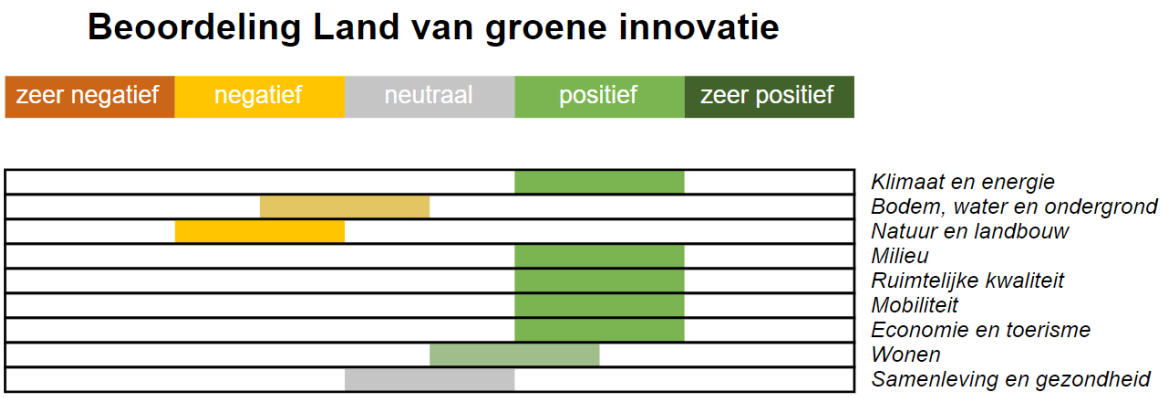
In hoofdstuk 4 zijn de drie toekomstperspectieven uitgebreider toegelicht. Alle drie de toekomstperspectieven vertonen unieke kenmerken. Neem bijvoorbeeld het thema wonen, waarin de ambities tussen de verschillende perspectieven ook uiteenlopen. In het perspectief van het Land van Groene Innovatie wordt gestreefd naar verdichting rondom ov-punten. Daarentegen streeft het Land van Welzijn naar een wooninclusief natuurlandschap, terwijl het Land van Ontplooiing als voornaamste doel heeft keuzevrijheid te bieden op het gebied van woon- en werkvormen.

Wijze van effectbeoordeling

In het OER worden de drie verschillende toekomstperspectieven beoordeeld. Dat gebeurt in twee delen. In het eerste deel van de beoordeling van de toekomstperspectieven wordt per indicator, per toekomstbeeld, een bondige effectbeoordeling opgesteld. Dat gebeurt door expert judgement. Het resultaat daarvan is te zien in een tabel met plussen en minnen. Zo ontstaat een snelle vergelijking van de drie perspectieven onderling.

Ten tweede wordt een bondige integrale beschouwing van het toekomstperspectief opgesteld. Daarin staat het toekomstperspectief als geheel centraal en wordt naar de cumulatie van effecten gekeken. In de beschouwing kan worden ingegaan op kansen en risico's (wanneer lopen systemen tegen grenzen aan bijvoorbeeld?). Daarnaast kan er een vooruitblik geworpen worden op de maatgevende onderscheidende effecten binnen het toekomstperspectief.

De beoordeling wordt gevisualiseerd met een 'dashboard' (zie onderstaand figuur als voorbeeld). Met de dashboards kunnen de effecten op de thema's en indicatoren van de fysieke leefomgeving in een oogopslag in beeld worden gebracht. Dat zorgt ervoor dat de toekomstperspectieven gemakkelijk met elkaar vergeleken kunnen worden. Dit helpt bij het maken van keuzes richting het voorkeursperspectief.

Figuur 2.5: Voorbeeld beoordeling toekomstperspectief

Dit tweede deel van de beoordeling wordt in een concluderende paragraaf afgesloten met een uiteenzetting van de samenhang tussen de drie toekomstperspectieven.

De scores voor de thema's worden toegekend op basis van expert judgement. De score kan variëren van zeer negatief tot zeer positief. Een neutrale beoordeling wordt toegekend als het betreffende toekomstbeeld geen wezenlijke (positieve of negatieve) impact heeft op het thema. Positieve en negatieve beoordelingen worden toegekend op basis van de beschrijving van de referentiesituatie. Een extremere beoordeling (zeer positief of zeer negatief) wordt gegeven wanneer een perspectief op meerdere onderwerpen significante gevolgen veroorzaakt. De beoordeling wordt per thema toegelicht.

2.2.4 Beoordeling van het voorkeursperspectief

Als laatste 'bouwsteen' van dit OER is het voorkeursperspectief, de inhoud van de ontwerp-omgevingsvisie, beoordeeld op milieu- en omgevingseffecten. Daarbij is op een hoger detailniveau aandacht gegeven aan de milieu- en omgevingseffecten en de wijze waarop negatieve effecten kunnen worden voorkomen. Bij het beoordelen van het voorkeursalternatief zijn dezelfde stappen gezet als bij het beoordelen van de drie toekomstperspectieven. Zo is ook voor het voorkeursperspectief iedere indicator beoordeeld met een score (van zeer negatief tot zeer positief), die is vertaald in plussen en minnen. Zo ontstaat een totaaloverzicht van de beoordelingen van de perspectieven en het voorkeursperspectief (allemaal ten opzichte van de referentiesituatie).

De beoordeling in dit OER focust zich niet enkel op de thema's en indicatoren, maar is ook gekoppeld aan de deelgebieden uit de omgevingsvisie. Daarnaast zijn de belangrijkste dilemma's en aandachtspunten weergegeven. In een intermezzo is ook ingegaan op de aanwezigheid van vliegbasis nabij de gemeente en de potentiële locaties voor windturbines.

2.3 Omgang met inspraakreacties op de NRD

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is op 22 mei 2024 gepubliceerd en heeft zes weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode kon iedereen zijn reactie geven op de voorgenomen reikwijdte en het detailniveau van het OER. Ook is op basis van de NRD een advies gevraagd aan de vooroverlegpartners van de gemeente, zoals buurgemeenten en het waterschap.

Er zijn vijf formele inspraakreacties op de NRD binnengekomen. De reacties zijn gerubriceerd en beantwoord in het document Beantwoording inspraakreacties NRD Land van Cuijk. Hierin is ook aangegeven of en hoe (delen van) de reacties tot verwerkingen in het OER geleid hebben.

2.4 Wisselwerking OER en omgevingsvisie

Het OER en de Omgevingsvisie zijn nauw met elkaar verweven en versterken elkaar in de beleidsvorming en uitvoering. In deze paragraaf is verder ingegaan op de interactie tussen de milieueffectrapportage (mer, die heeft geresulteerd in dit OER) en de zich ontwikkelende inhoud van de ontwerp-omgevingsvisie. Dit heeft in de periode november 2023 – januari 2025 regelmatig plaatsgevonden. Zo zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd waarbij zowel de makers van de Omgevingsvisie als de auteurs van het OER aanwezig waren. In de loop van 2024 zijn de bevindingen van zowel de Leefomgevingsfoto als de beoordeling van de perspectieven tijdens verschillende momenten van interactie met de gemeente gedeeld. Deze mer-input is zodoende meegenomen in het proces van de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Dit zijn twee voorbeelden van aandachtspunten die in een vroeg stadium zijn geagendeerd:

- De gemeente heeft een grote omvang. Zaken als milieukwaliteit en bodemtypen variëren sterk. Daarom is gebiedsgerichte differentiatie aangeraden.
- 'Noord-zuidlijnen' kenmerken de ruimtelijke structuur van de gemeente. Dat zorgt voor verbindingen, maar ook voor barrières. De versterking van oost-westverbindingen (natuur, sociaal, infrastructuur, etc.) is daarom aangeraden.

Het OER dient als instrument om de staat van de leefomgeving in kaart te brengen, zowel in de huidige situatie als in een toekomstige situatie bij ongewijzigd beleid. Hiermee biedt het OER een referentiekader dat essentieel is voor het bepalen van de impact van de keuzes in de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie formuleert beleidsdoelen en strategieën om de leefomgeving in het Land van Cuijk te verbeteren. Het OER analyseert vervolgens hoe deze doelen uitwerken in termen van kansen en risico's. Daarbij wordt ook de invloed van autonome trends en ontwikkelingen in kaart gebracht, wat helpt om de haalbaarheid en effectiviteit van de visie te toetsen.

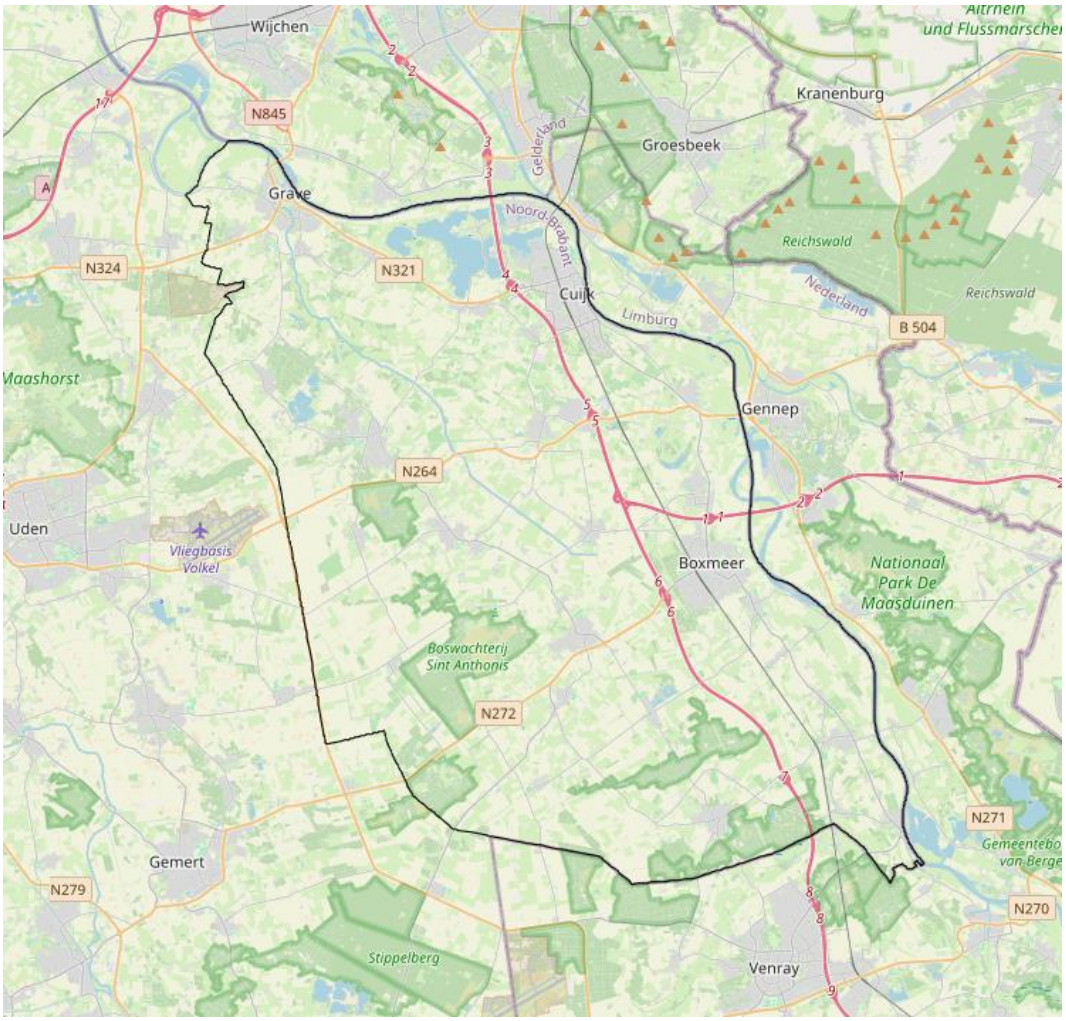
Tegelijkertijd biedt de Omgevingsvisie richting aan de inhoudelijke focus van het OER. Door de prioriteiten en ambities van de visie te vertalen naar meetbare effecten, draagt het OER bij aan een gerichte beoordeling van de beleidskeuzes. Deze wisselwerking maakt het mogelijk om beleidsdoelen te concretiseren en waar nodig bij te sturen, op basis van de bevindingen uit het OER. De wisselwerking tussen het OER en de Omgevingsvisie zorgt er

daarmee voor dat de beleidsvorming niet alleen ambitieus, maar ook goed onderbouwd en realistisch is. Het resultaat is een samenhangend beleid dat streeft naar een optimale balans tussen ruimtelijke, economische en ecologische belangen.

3. Leefomgevingsfoto

3.1 Inleiding

De eerste bouwsteen van het OER komt tot stand door het schetsen van een goed beeld van de huidige en toekomstige staat van de leefomgeving in de gemeente Land van Cuijk. Hiervoor dient deze leefomgevingsfoto. Dit hoofdstuk geeft namelijk een overzicht van het bestaand beleid, de huidige situatie en de trends en ontwikkelingen. Dit is per thema en aspect (zoals in hoofdstuk 2 weergegeven) gedaan. Ieder thema is afgesloten met een beoordeling, in de vorm van een trendgrafiek.

Figuur 3.1: Land van Cuijk en omgeving

3.2 Beleid

In dit hoofdstuk is het relevante beleid vanuit andere overheden en de gemeente zelf uiteengezet, te beginnen met de nationale en provinciale omgevingsvisie. Daarna zijn de provinciale programma's en het regionaal beleid samengevat, en wordt afgesloten met het beleid van de gemeente Land van Cuijk. Doel van dit hoofdstuk is om inzicht te krijgen in het beleid van (hogere) overheden waarmee in de omgevingsvisie rekening gehouden moet worden, dan wel om daar gemotiveerd van af te wijken. De beleidsstukken zijn tevens relevant voor het beoordelen van de toekomstige situatie: wat heeft een bepaald beleidsstuk opgeleverd of wat gaat een beleidsvoornemen vermoedelijk opleveren?

3.2.1 Nationale omgevingsvisie (NOVI) en contourennotitie Nota Ruimte

De Nationale omgevingsvisie (NOVI) schetst een duurzaam toekomstperspectief voor de leefomgeving in Nederland in 2050. De visie geeft richting en helpt om keuzes te maken, te kiezen voor slimme combinaties van functies, terwijl wordt uitgegaan van de specifieke kenmerken en kwaliteiten van gebieden. Het Rijk heeft voor alle nationale belangen een zogenaamde systeem-verantwoordelijkheid. Voor een aantal belangen is het Rijk zelf eindverantwoordelijk. Maar voor een groot aantal nationale belangen zijn dat de medeoverheden, waaronder gemeenten. De NOVI richt zich op die ontwikkelingen waarin meerdere nationale belangen bij elkaar komen en keuzes in samenhang moeten worden gemaakt tussen die nationale belangen. De belangrijkste keuzes zijn:

- duurzame energie inpassen met oog voor omgevingskwaliteit;
- ruimte voor overgang naar een circulaire economie;
- woningbouw in een stedelijk netwerk van gezonde en groene steden;
- landgebruik meer in balans met natuurlijke systemen.

Momenteel wordt er gewerkt aan de Nota Ruimte, die de NOVI actualiseert en vervangt. In juni 2024 is het Voorontwerp van de Nota Ruimte gepubliceerd. In het Voorontwerp zijn de keuzes benoemd die in de Nota Ruimte gemaakt moeten worden om de schaarse ruimte rechtvaardig te verdelen. Hierin staan drie bewegingen centraal:

1. beweging naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur in heel Nederland;
2. beweging naar een klimaatneutrale en circulaire samenleving;
3. beweging naar sterke regio's, steden en dorpen in heel Nederland.

Belangrijk handvat is ook de Kamerbrief water en bodem sturend.[4] Deze kamerbrief bevat de rijksbrede ambitie om 'water en bodem sturend' te laten zijn voor het grondgebruik.

3.2.2 Omgevingsvisie Noord-Brabant

In 2018 is de Brabantse omgevingsvisie vastgesteld. De Brabantse omgevingsvisie is een samenhangende visie op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie bevat de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Dat gaat om ambities op gebied van de energietransitie, een klimaatproof Brabant, Brabant als slimme netwerkstad en een concurrerende, duurzame economie. De omgevingsvisie geeft ook aan op welke nieuwe manieren de provincie met betrokkenen wil samenwerken aan omgevingsvraagstukken en welke waarden daarbij centraal staan.

Met de komst van de Omgevingswet zullen meer taken weggelegd worden bij de gemeenten. Verantwoordelijkheden en bevoegdheden worden zoveel mogelijk bij de gemeenten neergelegd en zij geven samen met de waterschappen eigen invulling aan de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. In de omgevingsvisie staan geen sectorale beleidsdoelen, deze zijn/worden verder uitgewerkt in programma's. De uitwerking in onderliggende beleidskaders wordt in de volgende paragraaf besproken.

3.2.3 Provinciale beleidskaders

Beleidskader Natuur 2030

In het Beleidskader Natuur 2030 omschrijft de Provincie Noord-Brabant wat de provincie op het gebied van natuur in 2030 bereikt wil hebben. Het beleidskader stelt de doelen, beschrijft hoe die bereikt moeten worden en wat daarbij de inzet van de provincie is. De provincie heeft de wettelijke taak om de natuur te beschermen. De basis hiervoor bieden onder andere Europese wetten en richtlijnen, de Omgevingswet, de Wet natuurbescherming en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. De provincie neemt maatregelen om de soortenrijkdom te behouden en het natuurbeheer te stimuleren. De aandacht gaat niet alleen uit naar de Brabantse natuurgebieden, maar er wordt ook ingezet op een natuurinclusieve samenleving. Dat wil zeggen dat in alle delen van Brabant schade aan natuur voorkomen wordt en de mogelijkheden van natuur worden benut.

De ambitie van Noord-Brabant is een natuur die:

[4] Kamerbrief water en bodem sturend, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, I E NW/BSK-2022/283041, 25 november 2022.

- Robuust is – tegen een stootje kan (klimaatrobuust), en waarbij de biodiversiteit goed is;
- Inclusief is – in en buiten natuurgebieden aanwezig;
- Verbonden is – elke Brabander verwelkomt en waar Brabanders graag aan bijdragen.

Om invulling te geven aan de ambitie voor 2030 haakt de provincie actief aan bij de grote veranderingen die in de provincie plaatsvinden: het omschakelen naar duurzame energie, het sluiten van kringlopen in de landbouw, het water- en klimaatrobuust maken van de leefomgeving, het aanpassen van de infrastructuur en het (ver)bouwen van woningen. Dit is hét moment om het natuurbeleid te verbinden met de grote ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

Beleidskader Landbouw & Voedsel 2030

Brabant heeft veel te bieden op het gebied van landbouw en voedsel. In tal van plantaardige en dierlijke ketens zijn in onze provincie internationaal toonaangevende bedrijven aanwezig, zowel in de primaire sector, de toeleverende en verwerkende industrie, als in handel en onderzoek en ontwikkeling. Tegelijkertijd moet worden geconstateerd dat er in het landelijk gebied van Brabant grote opgaven bestaan als het gaat om water, bodem, natuur, biodiversiteit, stikstof, fijnstof, broeikasgassen en gezondheid mede door ontwikkelingen in de landbouw. De uitdagingen voor de landbouw en voedselketens en het landelijk gebied zijn dermate groot dat een langjarige, consistente aanpak nodig is om de noodzakelijke veranderingen in ketens, een systeemtransitie, te kunnen realiseren. Het Beleidskader Landbouw en Voedsel 2030 biedt hiervoor de basis. Het Beleidskader is een uitwerking voor het thema Landbouw en Voedsel van de Brabantse Omgevingsvisie.

In het beleidskader wordt gewerkt aan een landbouw- en voedselsysteem, versie 3.0. Tot en met de jaren 60 was er met name sprake van regionale en nationale productie door veel kleine boeren (versie 1.0). Vanaf de jaren 60 begon de schaalvergroting en internationalisering in ketens (versie 2.0). In de komende 10 jaar wordt gewerkt aan versie 3.0, waarin partners in Brabant gezamenlijk het landbouw- en voedselsysteem een duurzame invulling gaan geven. Daarbij worden de volgende vier kernwaarden aangehouden:

- *Slim*: gebruik maken van data en technologie;
- *Waardevol*: leveren van producten en maatschappelijke diensten die inspelen op de wensen van consumenten en de maatschappij, oftewel vraag gestuurd;
- *Circulair*: de ketens zijn gesloten;
- *Verbonden*: door nieuwe producten en diensten en herstel van natuur, landschap en bodem en water en een gezonde leefomgeving.

Daarbij heeft de provincie de volgende doelstellingen met kernwaarden geformuleerd:

- *Meest duurzame landbouw- en voedselproductie*
  - Gesloten mineralenkringlopen
  - Op weg naar emissieloze landbouw
  - De landbouw draagt bij aan de Brabantse doelen van Bodem- en Waterkwaliteit (KRW), biodiversiteit en natuur (N2000)
- *Economisch toonaangevend*
  - 100 Startups in vijfjaarsperiode in landbouw en voedsel en op cross-overs met hightech
  - R&D-uitgaven kennisintensieve bedrijven fors gestegen
  - Substantiële groei van de vestiging van toonaangevende foodbedrijven
  - Cluster biobased, reststroomverwaarding, plant-based production
  - Centrum smart farming, smart processing, future food
  - Forse instroom van jongeren in agrarisch onderwijs (opvolgers en startups)
  - Alle boeren digitaal
  - Buitengebied broedplaats groene innovatie (smart farming, biobased en future foods)
- *Natuur- en landschapsinclusieve landbouw*
  - 500 natuurinclusieve boeren
  - 15 procent landbouwareaal biologisch
  - Ontwikkelen van verdienmodellen
- *Gemeenschapsinclusief*
  - Verdubbeling verkoop in korte ketens en/of in regionale afzet en/of in zorg- of recreatieve dienstverlening

- Waardering burger
- Gezonde leefomgeving/ruimtelijke kwaliteit buitengebied

Regionaal Water en Bodem Programma (Addendum 2022-2027)

Voldoende water, schoon water, veilig water, vitale bodem en klimaatadaptatie zijn van belang voor vrijwel alle provinciale opgaven: wonen en werken, infrastructuur en mobiliteit, landbouw en voedsel, natuur en biodiversiteit, erfgoed, een concurrerende en duurzame economie, energietransitie, etc. Daarvoor heeft de Provincie Noord-Brabant het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) opgesteld met de volgende ambitie: *"Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendig en veerkrachtig water- en bodemsysteem en is bestand tegen extremen".* De provincie stelt dat hierbij moet worden omgeschakeld van een probleemgerichte naar systeemgerichte aanpak. Dit betekent:

- *Een (deel)stroomgebied genadering* waarbij water en bodem, het gebruik ervan, en eventuele ingrepen in samenhang worden bekeken;
- *Handelen en denken* vanuit het integrale perspectief van de Provinciale omgevingsvisie: diep, rond en breed;
- *Meerdere doelen slim met elkaar verbinden*, zoals natuurherstel, klimaatadaptatie en wateraanbod voor landbouw, natuur en stedelijk gebied, cultuurhistorie, de energietransitie, verminderen van de milieudruk en dergelijke. Waar mogelijk wordt de inhoudelijke samenhang tussen de beleidsopgaven actief versterkt door deze zo veel mogelijk te combineren in een gezamenlijke aanpak;
- *Behoud van de beschermende mechanismen* die in het water- en bodemsysteem van nature aanwezig zijn zoals de kleilagen die het diepere grondwater beschermen tegen vervuilingen.

Tot 2027 werkt de provincie aan het behalen van de doelen uit het RWP. Het RWP kent vijf beleidsopgaven met bijbehorende doelen, namelijk:

- *Voldoende water* - voldoende water betekent: niet te weinig diep en ondiep grondwater en oppervlaktewater met optimale zoetwaterbeschikbaarheid en waterverdeling in geval van extreme droogte, en niet te veel oppervlaktewater om ernstige regionale wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen;
- *Schoon water* - schoon grond- en oppervlaktewater voor onze volksgezondheid en natuur, conform de normen van de KRW; voorkomen van verontreiniging en het beschermen van diepe grondwatervoorraden;
- *Veilig water* - veiligheid tegen hoogwater in het hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem;
- *Vitale bodem* - vergroten van de vitaliteit, sponswerking, resistentie tegen ziekten en natuurlijk productievermogen van de bodem voor duurzame landbouw en biodiversiteit;
- *Klimaatadaptatie* - aanpassen aan klimaatverandering in alle domeinen van het provinciale waterbeleid.

Beleidskader Economie 2030

Deze visie is een economische doorvertaling van de Brabantse Omgevingsvisie en een uitwerking van de opgave om een concurrerende en duurzame economie te vormen tot 2030. De provincie wil met deze visie niet alleen de Brabantse innovatie- en concurrentiekracht versterken. Zij wil ook, vanuit economisch oogpunt, bijdragen aan de brede welvaart.

Het uitgangspunt van de provincie Noord-Brabant is dat economische ontwikkeling bijdraagt aan welvaart en sociale samenhang als maatschappelijk fundament. Een aantrekkelijke woon- en leefomgeving is daarvoor randvoorwaarde. Om de economische ambitie waar te maken, hanteert de provincie drie leidende doelstellingen:

- Brabant is een *vooraanstaande speler* in het Europese innovatiesysteem;
- Brabant heeft *internationaal een uitstekende economische concurrentiepositie*;
- In de Brabantse samenleving *plukt iedereen de vruchten* van economisch succes.

Dit bereikt de provincie door te werken vanuit drie economische kernkrachten:

- *Innovatiekracht*: De Brabantse economie stelt ondernemers, kennisinstellingen en werknemers in staat het beste uit zichzelf en hun Brabantse DNA te halen. Daarmee werken ze aan innovaties

waarmee ze de wereld iets te bieden hebben – omdat ze bijdragen aan maatschappelijke transities – en waarvoor om die reden een afzetmarkt in het verschiet ligt.

- *Samenwerkingskracht*: Het vermogen van bedrijven, kennisinstellingen, overheden en gebruikers om met elkaar samen te werken, versterkt de veerkracht van de Brabantse economie en de aantrekkingskracht van ecosystemen.
- *Agglomeratiekracht*: Brabant is gebaat bij een hoogwaardige omgeving als fundament onder economische ontwikkeling op lange termijn, want als alle randvoorwaarden zijn ingevuld, op elkaar zijn afgestemd en toekomstbestendig zijn, kunnen mensen, ondernemers en systemen optimaal functioneren.

Beleidskader Gezondheid

Dit beleidskader beschrijft hoe de provincie tot 2030 bijdraagt aan de gezondheid van Brabanders en voor welke rol en accenten ze daarbij kiest. Dit beleidskader heeft een ander karakter dan de andere - thematische - beleidskaders van de provincie. Het gaat hier om een zogenaamd horizontaal beleidskader. Het thema gezondheid loopt namelijk dwars door al onze opgaven heen. Dit beleidskader richt, verbindt en agendeert de inzet op het gebied van gezondheid tot 2030.

De ambitie van het beleidskader is als volgt: drie gezonde levensjaren voor iedere Brabander erbij in 2030 (ten opzichte van 2016). Het gaat hier over drie extra levensjaren in goede gezondheid. Hiervoor zijn twee doelstellingen leidend, namelijk:

- Van norm naar continue verbetering: inzetten op een verbeterfilosofie binnen alle begrotingsprogramma's;
- Van zorg naar gezondheid: inzetten op een transitie van zorg naar gezondheid waardoor er meer inzet komt op preventie.

Voor elk van de programma's is uitgewerkt hoe het thema gezondheid mee gekoppeld kan worden en hoe deze een bijdrage levert aan de gezondheid van Brabanders.

3.2.4 Regionale beleidskaders

Regionale Energie Strategie (RES) Noordoost-Brabant

De RES-opgave komt voort uit een vraag van het Rijk aan de regio: hoe gaat de regio vormgeven aan de taakstelling van 49 procent CO_2-reductie uit de gezamenlijke landelijke doelstellingen van de klimaattafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving in 2030. Deze taakstelling moet gerealiseerd worden door energiebesparing en nieuwe duurzame energieproductie met bestaande technieken. In de regio Noordoost-Brabant is gekeken naar de opgaven voor om doelstellingen van 2030 te behalen en wat realistisch is om de uiteindelijke doelstelling in 2050 te realiseren. Dit heeft geresulteerd in de RES 1.0 voor de Regio Noordoost-Brabant.

3.2.5 Gemeentelijk beleid

Verkenning Land van Cuijk

De verkenning van Land van Cuijk weerspiegelt de uitkomsten van de verkenning naar de samenhang in opgaven en een nieuw toekomstperspectief voor het buitengebied van Land van Cuijk. Uit de verkenning blijkt dat er vijf ontwikkelingen in het bijzonder in het buitengebied van Land van Cuijk spelen:

1. Bevolking in beweging
2. Transities in de agrarische sector
3. Een bredere waarde van het landschap
4. Naar een secundaire en tertiaire economie
5. Vitaliteit in het buitengebied

Raadsprogramma Land van Cuijk

Het raadsprogramma Land van Cuijk beschrijft de gezamenlijke doelen en geeft richting aan de thema's waar de raad mee aan de slag wil. Het raadsprogramma van de gemeente Land van Cuijk kent drie prioriteiten. Deze zijn:

- *Een vitale gemeenschap waarin iedereen erbij hoort*
    - Een betrokken samenleving door ontmoeten en eigen ontwikkeling centraal te stellen.
    - Keuzes die de beweging van 'genezen' naar 'voorkomen' helpen maken.

    - Het vergroten van de bestaanszekerheid van inwoners.
- *Sterke dorpen met balans tussen economie, natuur en duurzaamheid*
    - Gemeentebeleid dat gericht is op het terugdringen van het woningtekort.
    - Keuzes voor een buitengebied in balans.
    - Een haalbare transitie naar duurzame energie.
    - Een beweging naar duurzame bereikbaarheid.
- *In samenspel*
    - De gemeenteraad hecht eraan dat de gemeente de samenwerking opzoekt met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden.

3.3 Klimaat en energie

In lijn met de formulering in de Opgavennotitie (gemeente Land van Cuijk, juni 2023) en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de omgevingsvisie/dit OER (maart 2024), is dit thema Klimaat en energie genoemd. De onderliggende indicatoren sluiten echter vooral bij energie aan. Klimaat zit hier indirecter in dus. Onderwerpen die (ook) bij klimaat (en klimaatadaptatie) passen, zoals droogte, hittestress en wateroverlast, komen aan bod bij het thema Bodem, water en ondergrond.

3.3.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

De CO_2-uitstoot moet sterk afnemen in de komende jaren. Dat is het gevolg van de afspraken die gemaakt zijn op de klimaattop in Parijs in 2015. Inmiddels is dat vertaald naar doelstellingen op Europees, nationaal en provinciaal niveau. In 2030 moet de CO_2-uitstoot gehalveerd zijn ten opzichte van 1990. Dat betekent dat er een versnelling van de energietransitie nodig is.

De uitdaging is om de CO_2-emmissies te laten dalen door duurzame energie versneld in te faseren en fossiele energie soepel uit te faseren, terwijl de energievoorziening veilig, beschikbaar en betaalbaar blijft. Tevens is energiebesparing een belangrijk middel. Het is een complexe opgave waarvoor zowel technische, sociale als beleidsinnovaties nodig zijn. Hiervoor is de RES, de Regionale Energie Strategie, in het leven geroepen. Dertig energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. De gemeente Land van Cuijk hoort bij de RES Noordoost Brabant. Het is een opgave met vele belanghebbenden en een grote ruimteclaim. Gemeente Land van Cuijk heeft de ambitie om uiterlijk in 2045 klimaatneutraal te zijn (Raadsprogramma Land van Cuijk, 2022).

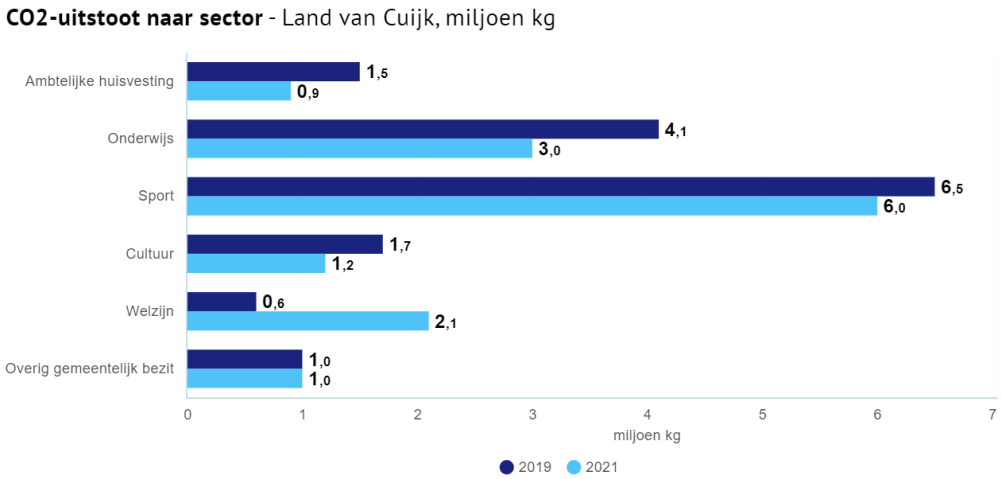
Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Klimaat en energie	**CO_2-uitstoot**	Reductie van CO_2-uitstoot
	Circulariteit	Toename hergebruik van grondstoffen/afval
	Energiegebruik	Energiebesparing van 11% voor 2030
	Duurzame energieopwekking	0,28 TWh duurzame elektriciteit voor 2030

3.3.2 Huidige en toekomstige situatie

CO_2-uitstoot

Kijkend naar de CO_2-uitstoot van maatschappelijk vastgoed, is in Land van Cuijk over het algemeen een daling te zien. In onderstaand figuur is de CO_2-uitstoot naar sector tussen 2019 en 2021 weergegeven. De meeste sectoren, met uitzondering van Welzijn, laten deze periode een daling zien van CO_2-uitstoot (Republiq, 2021).

Figuur 3.2: CO2-uitstoot naar sector (bron: Republiq, 2021)

In de gemeente Land van Cuijk was in 2023 4,6 procent van de geregistreerde personenauto's elektrisch. Dat percentage is lager dan het percentage over heel Nederland, dat 7,9 procent betreft (Regionale Klimaatmonitor, 2023).

Circulariteit

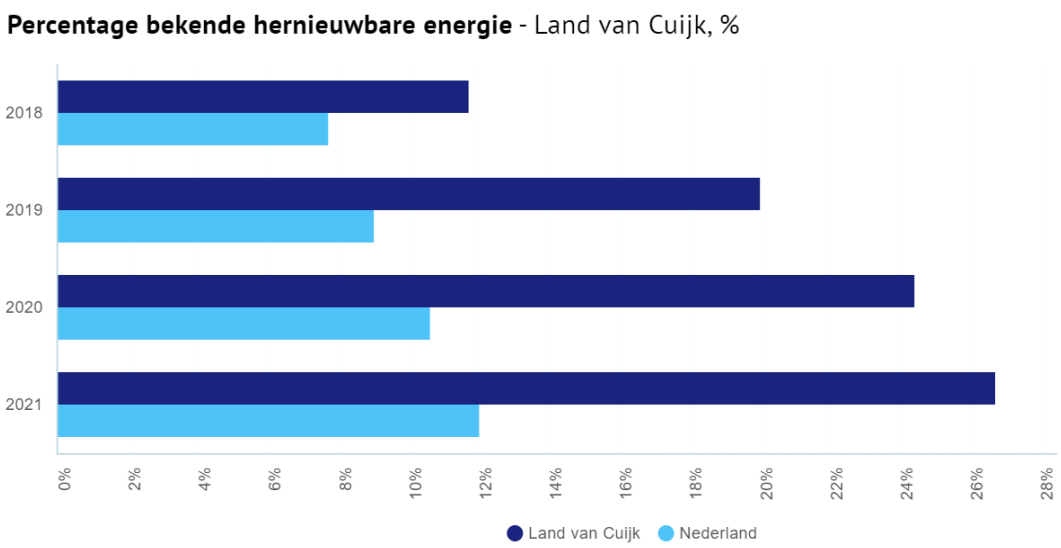
Gemeente Land van Cuijk scoort op het gebied van afvalinzameling goed ten opzichte van andere gemeenten. Er is een relatief grote mate van afvalscheiding en een lage hoeveelheid restafval ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. In gemeente Land van Cuijk en Boekel betrof in 2022 de gemiddelde hoeveelheid huishoudelijk restafval zo'n 27 kilogram (CBS, 2023). De doelstelling om toe te werken naar een circulaire economie in 2030 lijkt echter niet gehaald te worden (Transitie naar een circulaire economie bij huishoudelijk afvalbeheer, 2020).

Energiegebruik

Het gemiddeld elektraverbruik van is de afgelopen jaren afgenomen. Die trend is zowel in Nederland in zijn geheel als in Land van Cuijk te zien. In 2019 lag het geschat elektraverbruik in Land van Cuijk op 46,8 kWh per m^2, in 2021 was dit afgenomen tot 40,8 kWh per m^2 (Republiq, 2021). Dit is ongeveer gelijk met het gemiddelde elektraverbruik in Nederland als geheel (40,2 kWh).

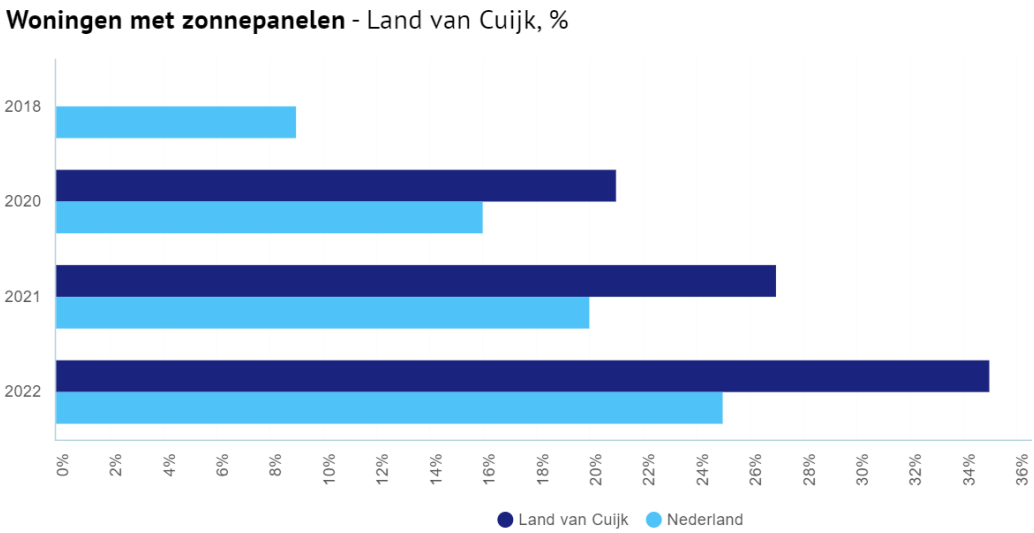
Duurzame energieopwekking

Figuur 3.3 toont het percentage bekende hernieuwbare energie in Land van Cuijk ten opzichte van Nederland. In Land van Cuijk lag het percentage in 2021 met 26,7 relatief hoog (Republiq, 2021). In Nederland als geheel betreft het aandeel bekende hernieuwbare energie 12 procent. Voor 2030 dient 0,28 TWh duurzame elektriciteit gerealiseerd te zijn. Het eerste zonnepark in de gemeente is al gerealiseerd (Raadsprogramma Land van Cuijk, 2022).

Figuur 3.3: Percentage bekende hernieuwbare energie (bron: Republiq, 2021)

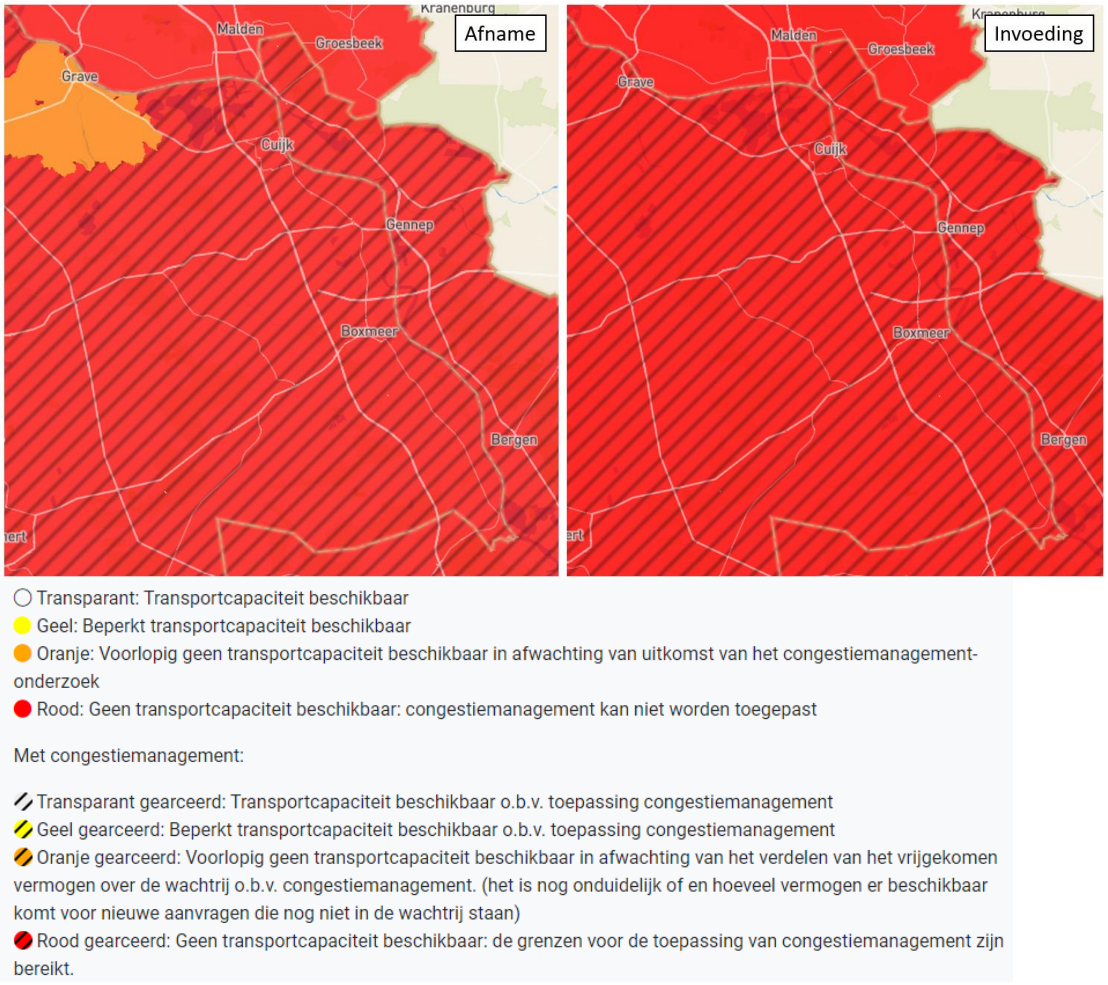
Het aandeel woningen met zonnepanelen stijgt en ligt relatief hoog in Land van Cuijk. In 2022 was 35 procent van de woningen bedekt met zonnepanelen, ten opzichte van 25 procent van de woningen in Nederland (Figuur 3.4).

Figuur 3.4: Percentage woningen met zonnepanelen (bron: Republiq, 2023)

Momenteel zijn er in de gemeente zeven zonneparken operationeel. Daarnaast zijn er meerdere initiatieven in voorbereiding, waarvan er één al een vergunning heeft en drie zich nog in de planfase bevinden. In de gemeente is er formeel geen omvangscriterium voor een zonnepark. Wel wordt als richtlijn aangehouden dat een zonnepark een oppervlakte van meer dan 250 m² beslaat en niet op een erf of in een tuin ligt.

Voor duurzame energie is een aanpassing van de energie-infrastructuur nodig. Er zijn daarvoor meer en andersoortige kabels nodig ten opzichte van het huidige energienet. Momenteel lopen er twee hoogspanningslijnen door de gemeente heen, beide van noord naar zuid. Dit betreft een 150 kV hoogspanningslijn die grotendeels parallel loopt aan de A73 en een 380 kV hoogspanningslijn die door het midden van de gemeente loopt. Het elektriciteitsnet moet in een hoog tempo fors uitgebreid worden om de energietransitie te faciliteren. In de gemeente Land van Cuijk beheert Enexis het net. Momenteel is er sprake van netcongestie. Hiermee wordt bedoeld dat het elektriciteitsnet vol is. Het brengt uitdagingen met zich mee om nieuwe projecten die duurzame energie opwekken aan te sluiten, maar bijvoorbeeld ook grote energievragers van voldoende energie te voorzien. Voor zowel afname als invoeding van stroom is er binnen de hele gemeente sprake van structurele congestie.

Figuur 3.5: Netcongestiekaart 26 april 2024 (bron: Netbeheer Nederland)

3.3.3 Trends en ontwikkelingen

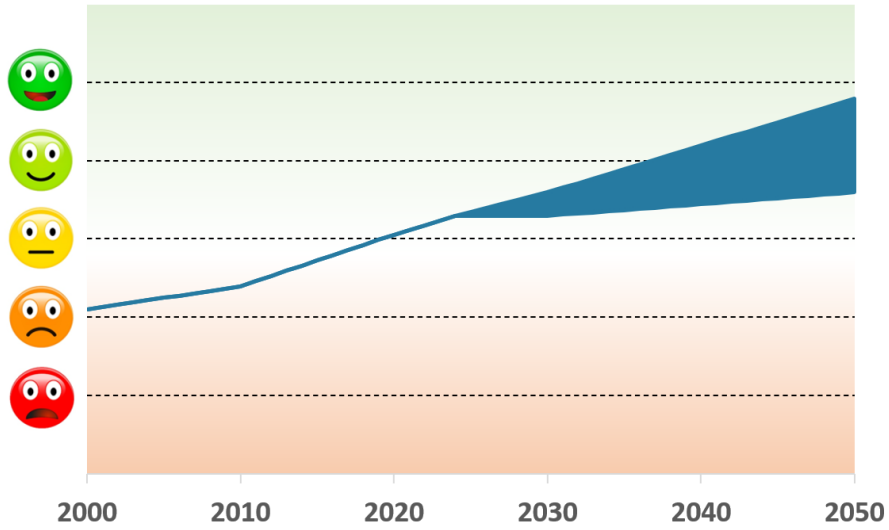
In gemeente Land van Cuijk spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema ‘Klimaat en energie’. De volgende ontwikkelingen spelen:

- *Grootschalig opwekken duurzame stroom*
  Er moet worden onderzocht waar de gemeente haar stroom grootschalig duurzaam zou kunnen gaan opwekken. In 2030 moet de CO_2-uitstoot gehalveerd zijn ten opzichte van 1990. Energieregio RES Noordoost Brabant onderzoekt waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden.
- *Verzwaring van het elektriciteitsnet*
  Vanwege (toekomstige) zonnepanelen, elektrische auto’s en warmtepompen is een verzwaring van het elektriciteitsnet noodzakelijk. Wanneer dat niet gebeurt, treedt er netcongestie op. Dat is nu al het geval en zal naar verwachting de komende jaren in het Land van Cuijk ook nog zo zijn. Om een knelpunt bij toekomstige woningbouwprojecten te voorkomen is het van belang dat deze verzwaring zo snel mogelijk plaats gaat vinden. Enexis en TenneT, de landelijke netbeheerder, zijn hier druk mee. Zo werken TenneT en Enexis aan de uitbrieding van het 150 kV-hoogspanningsstation en de vernieuwing van het 380 kV-hoogspanningsstation aan de Zandkant in Boxmeer. Dit versterkt de netcapaciteit. Vanaf 2028/2030 is daarom een positieve trend te verwachten.
- *Circulariteit*
  De Rijksoverheid heeft tot doel om in 2050 een volledig circulaire economie in Nederland te realiseren. Vier factoren moeten hieraan bijdragen:
  - Het verminderen van grondstoffengebruik;
  - Het vervangen van grondstoffen;
  - Het verlengen van de levensduur van producten en onderdelen;

- Het hoogwaardig verwerken van materialen en grondstoffen.

3.3.4 Beoordeling

De Gemeente Land van Cuijk zet duidelijk in op het verduurzamen van haar warmte- en elektriciteitsbronnen. Met de deelname aan de regionale RES-opgave zijn de ambities en doelstellingen gezet. Er zijn al zeven zonneparken operationeel en meerdere zonnepark initiatieven in voorbereiding. Het percentage hernieuwbare energie in Land van Cuijk is landelijk gezien hoog, en ook op het gebied van afvalinzameling scoort de gemeente al goed in vergelijking met andere gemeenten. Mede door de huidige situatie en het huidig beleid laat gemeente Land van Cuijk een positieve ontwikkeling zien op het gebied van klimaat en energie.

3.4 Bodem, water en ondergrond

3.4.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Het bodem en watersysteem vormt de letterlijke basis van alle menselijke activiteiten en het natuurlijk systeem. Het ruimtegebruik in de ondergrond neemt daarnaast ook steeds meer toe. Door klimaatverandering loopt het oostelijk deel van de gemeente risico op wateroverlast en overstroming van de Maas, terwijl het midden en westen van de gemeente juist kwetsbaar zijn voor droogte (Verkenning Land van Cuijk, 2019). Een robuust landschap met een gezonde bodem is een voorwaarde voor een klimaatbestendige regio. Dit hoofdstuk gaat in op de situatie van de bodem, water en ondergrond van de gemeente Land van Cuijk. Het gemeentelijk beleid in Land van Cuijk is gericht op een samenhangende beschouwing van de fysieke leefomgeving en de daarbij betrokken belangen. Water en bodem zijn daarbij sturend, waarbij de condities op een plek niet langer met ingrepen worden aangepast op het beoogd landgebruik, maar dat het landgebruik wordt aangepast aan de condities ter plaatse.

Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Bodem, water en ondergrond	**Bodemkwaliteit**	Vitalisering van de bodem
	Oppervlaktewater	Tegengaan verontreiniging en verhogen waterkwaliteit
	Grondwater	Tegengaan verontreiniging en verhogen kwaliteit
	Wateroverlast	Vermindering van kwetsbaarheid voor extreme buien
	Droogte	Minder overlast na een lange periode van droogte
	Hittestress	Minder overlast na een lange periode van hitte
	Waterveiligheid	Verminderen (van kwetsbaarheid voor) overstromingen

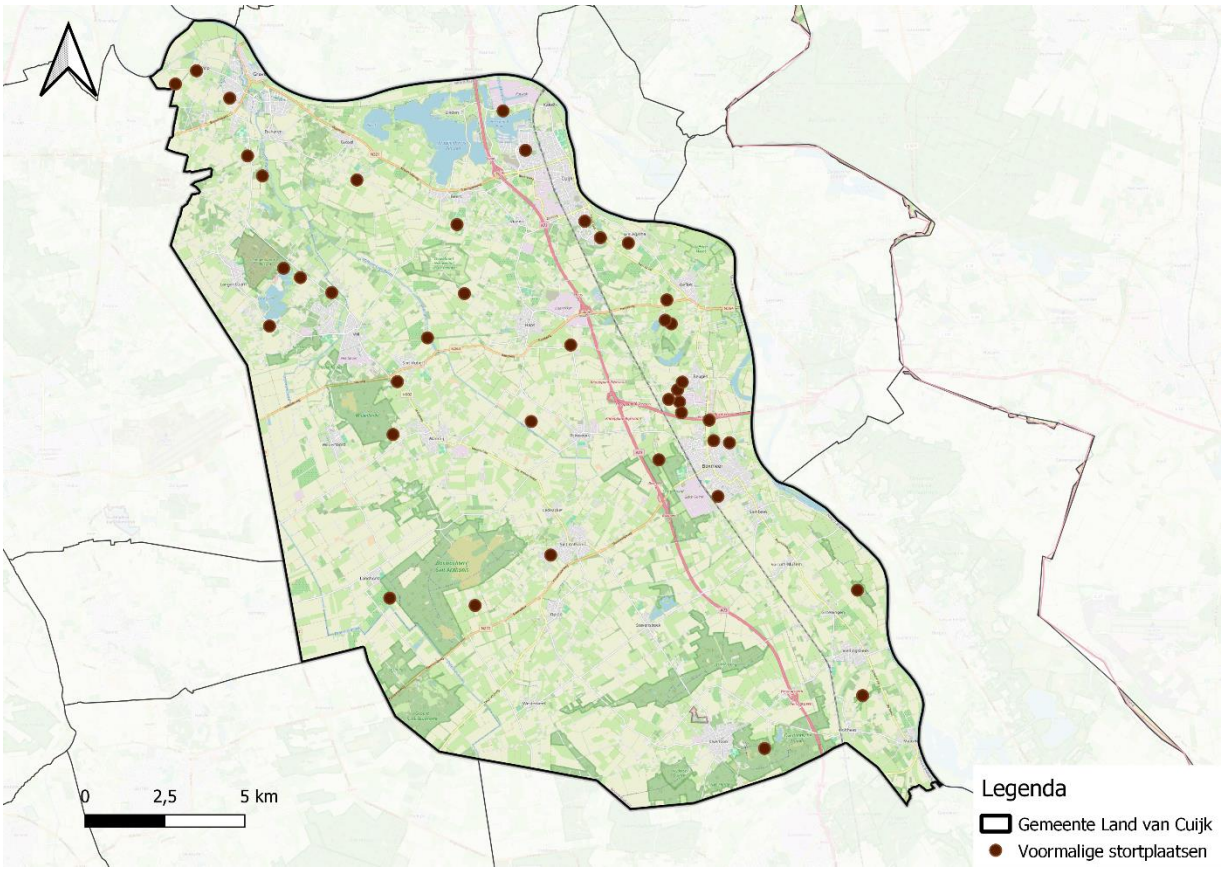
3.4.2 Huidige en toekomstige situatie

Bodemkwaliteit

Landelijk beleid stelt strikte eisen voor de bodemkwaliteit. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan de basisbodemkwaliteit voor de gewenste functies. Dit leidt ertoe dat, bij ontwikkelingen, de bodemkwaliteit enkel gelijk kan blijven als deze voldoet aan de bodemkwaliteit voor de gewenste functie, of deze kan verbeteren. Bodemverontreiniging is een risico voor de gezondheid van mens, plant en dier en voor een onbeheersbare verspreiding in het milieu. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is een deel van de bodemtaken overgegaan naar de gemeente.

De provincie heeft voormalige stortplaatsen in kaart gebracht. In de afgelopen jaren zijn bij vrijwel alle 600 voormalige stortplaatsen meerdere malen de milieuhygiënische aspecten onderzocht. Er is gekeken naar humane, ecologische en verspreidingsrisico's. Daarmee kan worden bepaald of de stortplaatsen hergebruikt kunnen worden in de toekomst voor verschillende doeleinden.

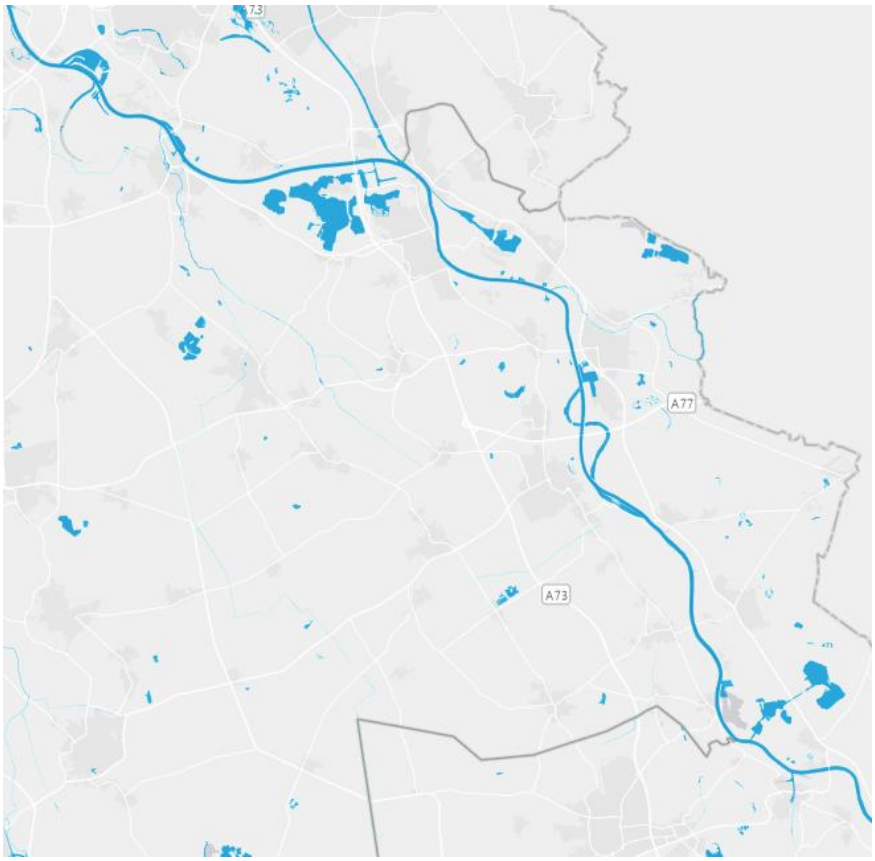
In onderstaande figuur zijn de stortplaatsen binnen de gemeente Land van Cuijk in beeld gebracht. Door de hele gemeente verspreid zijn voormalige stortplaatsen te vinden. Met name in het noordoosten van de gemeente zijn deze aanwezig. Hierbij zijn veel voormalige stortplaatsen aanwezig rondom de kern Beugen. In het zuiden van de gemeente zijn relatief weinig voormalige stortplaatsen aanwezig.

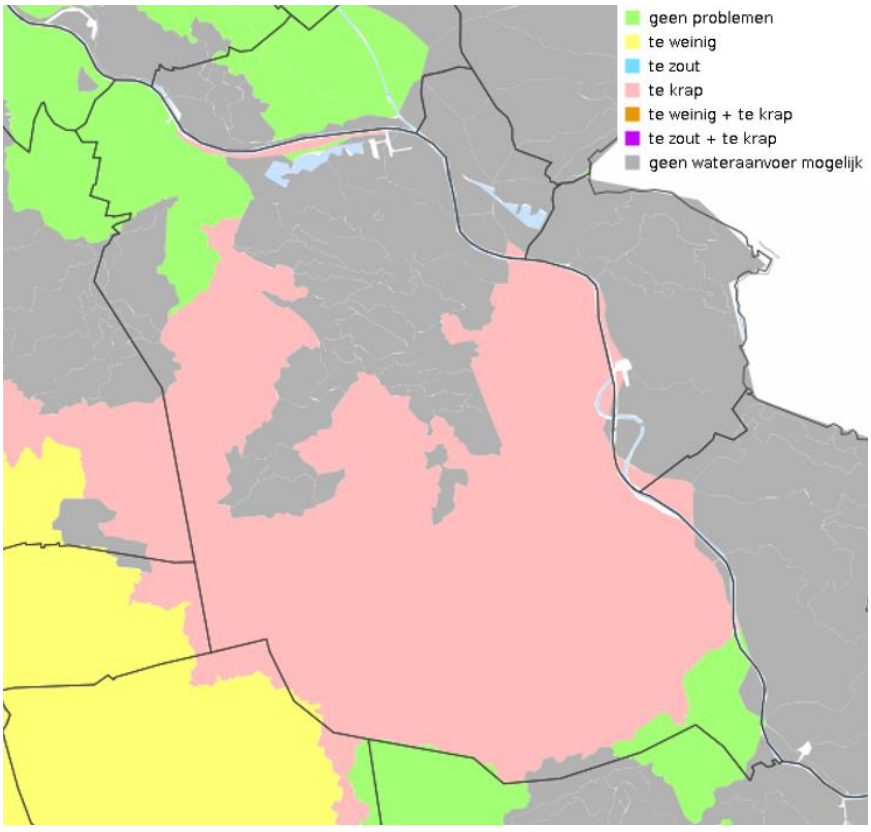
Figuur 3.6: Voormalige stortplaatsen (bron: provincie Noord-Brabant)

Oppervlaktewater

Er zijn meerdere binnenwateren aanwezig in gemeente Land van Cuijk, waaronder de Maas in het noorden en oosten van de gemeente en de Kraaijenbergse Plassen. Het zuidelijke deel van de gemeente Land van Cuijk heeft momenteel al te maken met een tekort aan oppervlaktewater. Het tekort aan oppervlaktewater betreft ‘te krap’, wat neerkomt op onvoldoende capaciteit van het regionale inlaatwerk of doorvoersysteem.

Figuur 3.7: Binnenwateren (bron: CBS, PBL, 2015)

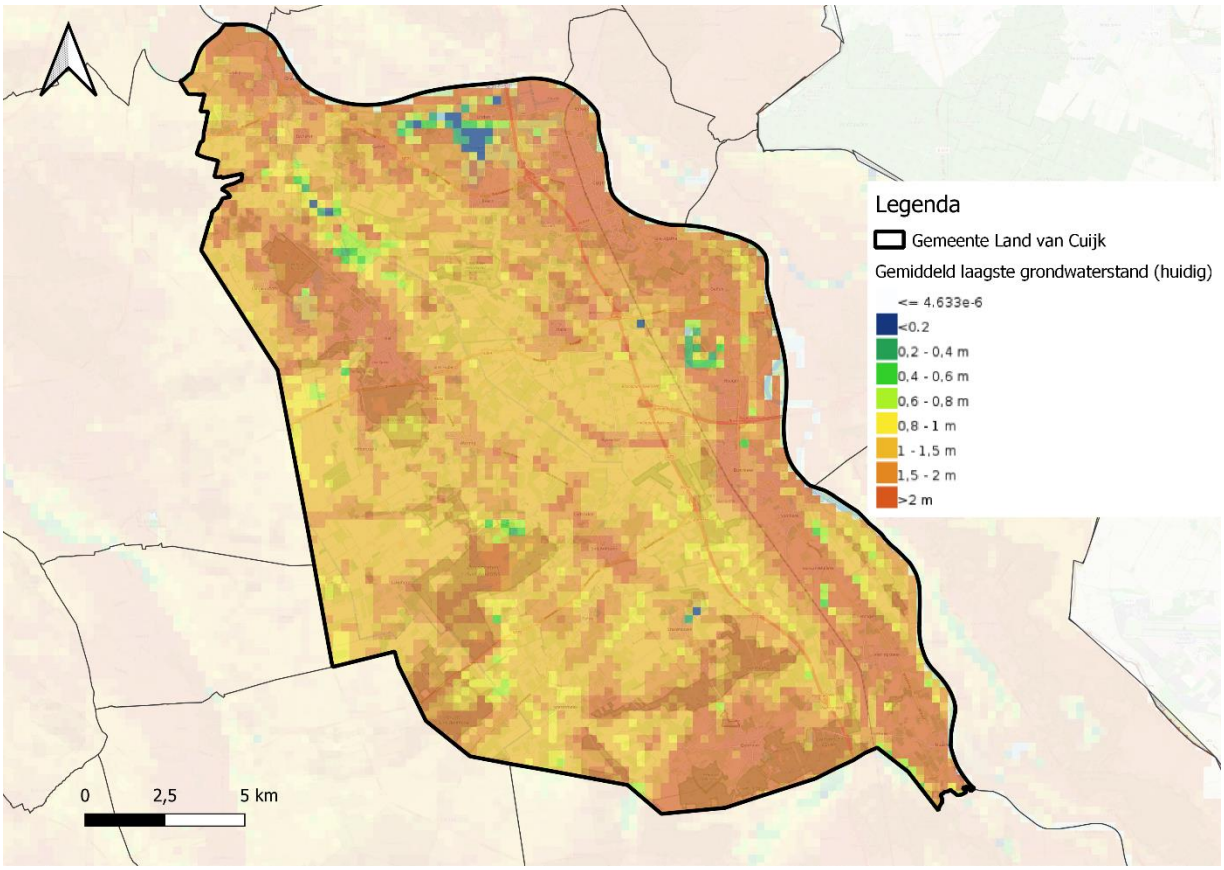

Figuur 3.8: Tekort oppervlaktewater in een gemiddeld jaar (bron: Nationaal Water Model, 2019)

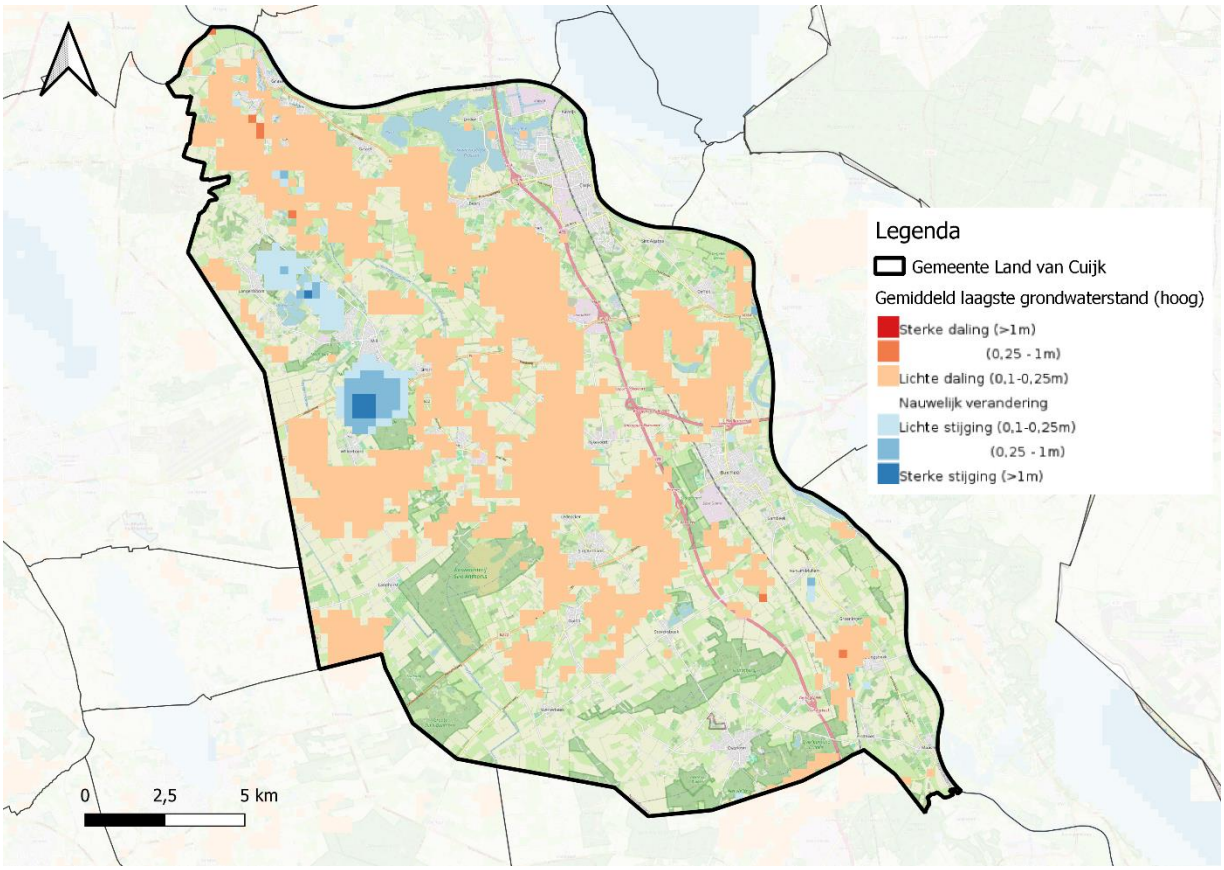
Grondwater

De grondwaterstanden volgen de seizoenen. In de zomer zakken de standen als gevolg van het neerslagtekort uit. De mate van die uitzakking kan bepalend zijn voor het ontstaan van schades. Als maat voor de regulier zomerse uitzakking wordt de Gemiddelde Laagste Grondwaterstand (GLG) gebruikt. De GLG is het gemiddelde van de drie laagst waargenomen grondwaterstanden per jaar, over een periode van minimaal acht jaar. De GLG is dus geen extreem droge situatie. In een stabiel klimaat treden GLG-omstandigheden zo vaak op, dat objecten en functies daarop meestal zijn ingesteld. Maar wanneer de grondwaterstand ver wegzakt onder de GLG of zelfs onder de laagst opgetreden historische grondwaterstand, kan dit gevolgen hebben. Door veranderend klimaat kan de GLG zelf ook veranderen doordat zomers structureel droger worden.

Functies of objecten die het meest kwetsbaar zijn voor een daling van de GLG zijn te vinden op de plaatsen waar onder de huidige omstandigheden het uitzakken van de grondwaterstand al tot knelpunten leidt. Denk bijvoorbeeld aan gebieden met woningen waarvan de top van houten paalfunderingen nu al (bijna) droogstaan. Er wordt daarom aanbevolen om in gebieden waarin de kaarten voor 2050 een daling van de GLG met 10 tot 25 centimeter of meer tonen, te zoeken naar objecten of functies die daarvoor gevoelig zijn. In de gemeente Land van Cuijk betreft dit voornamelijk de gebieden in het midden en noordelijk deel van de gemeente.

Figuur 3.9: Huidige gemiddelde laagste grondwaterstand (bron: Nationaal Water Model, 2019)

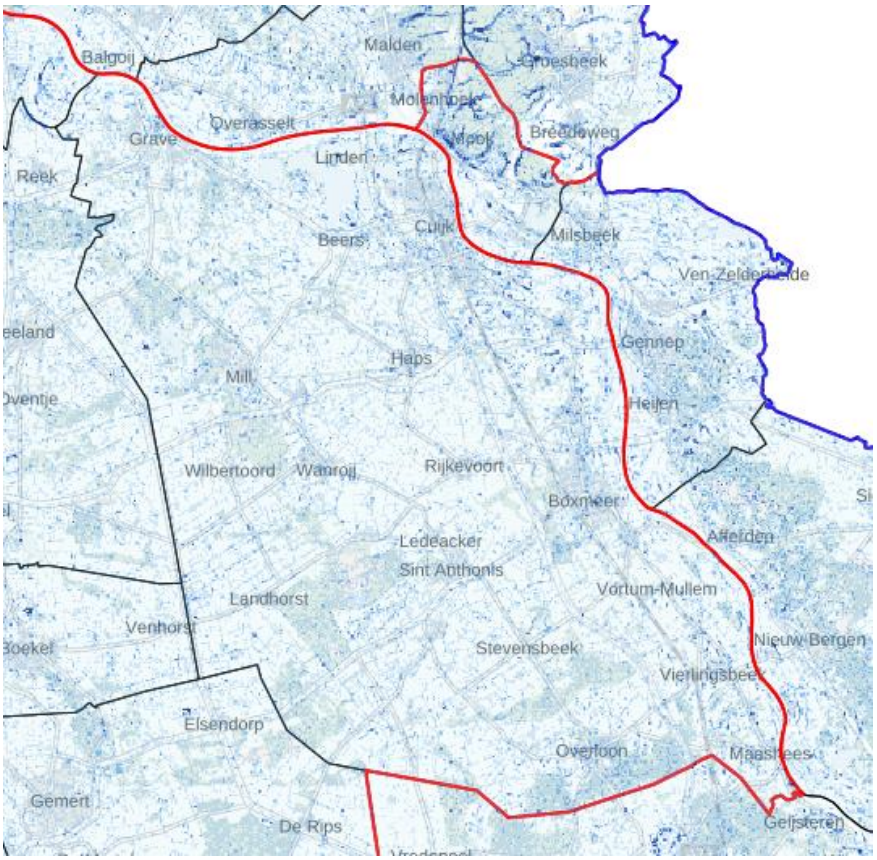

Figuur 3.10: Gemiddelde laagste grondwaterstand, scenario 2050 hoog (bron: Nationaal Water Model, 2019)

Wateroverlast

Voor het aspect wateroverlast wordt gekeken naar de impact van hevige regenbuien. In onderstaande afbeelding toont de waterdiepte bij kortdurende hevige neerslag. Hevige neerslag over een korte periode kan lokaal zorgen voor wateroverlast. Dit type wateroverlast komt het meest voor bij wolkbreuken in de zomer. Een groot deel van de Nederlandse straten en pleinen kunnen bij hevige buien onder water komen te staan. De meeste schade treedt op wanneer het water (over de stoepen) gebouwen instroomt. Ook zijn er gezondheidsrisico's als er vervuild water op straat blijft staan: bij gemengde riolen kan regenwater zich mengen met niet-gezuiverd water.

De risico's op wateroverlast zijn in het Land van Cuijk het grootst in de strook aan de Maas. Daar is niet alleen de rivier nabij, maar zijn ook de meest verstedelijkte en versteende gebieden (met name de kernen Cuijk en Boxmeer) gelegen.

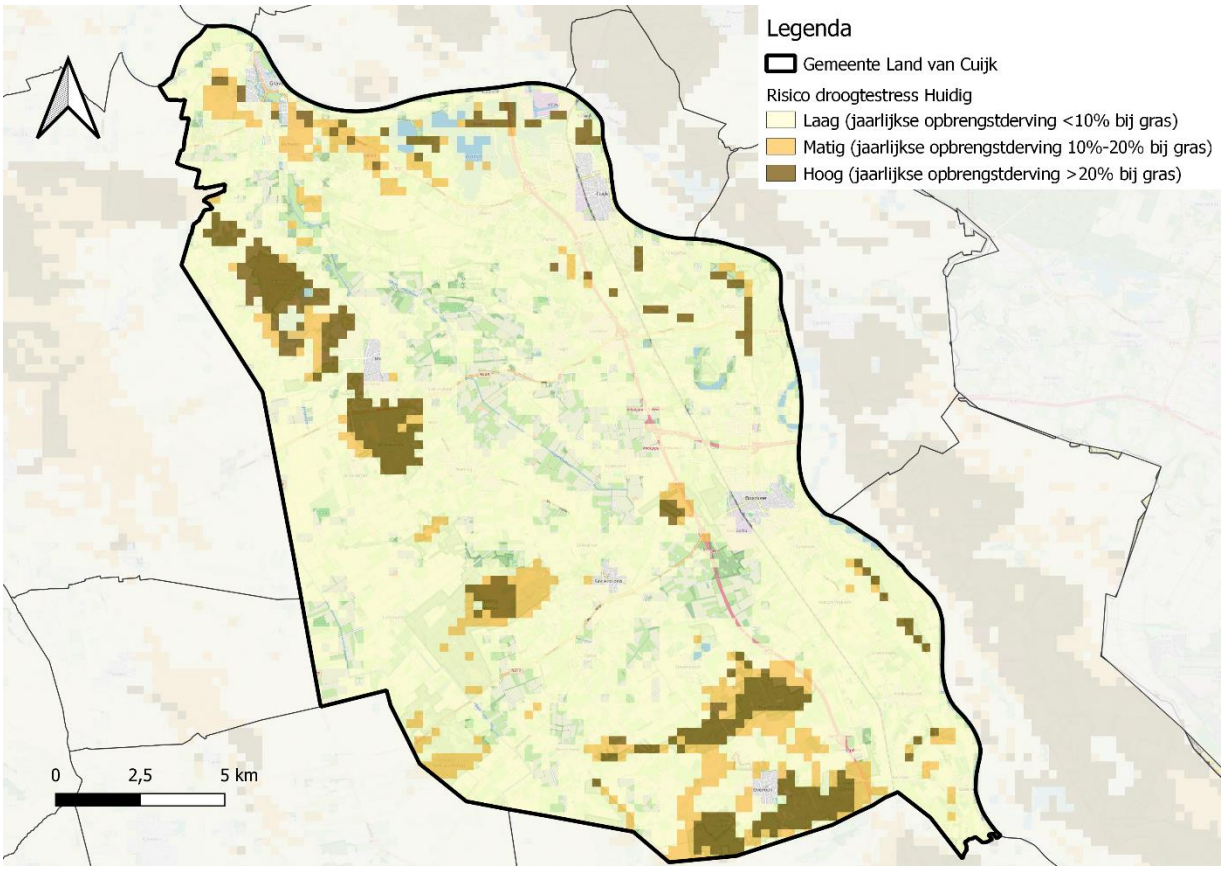

Figuur 3.11: Water op straat na een extreme bui (Klimaateffectatlas, 2018)

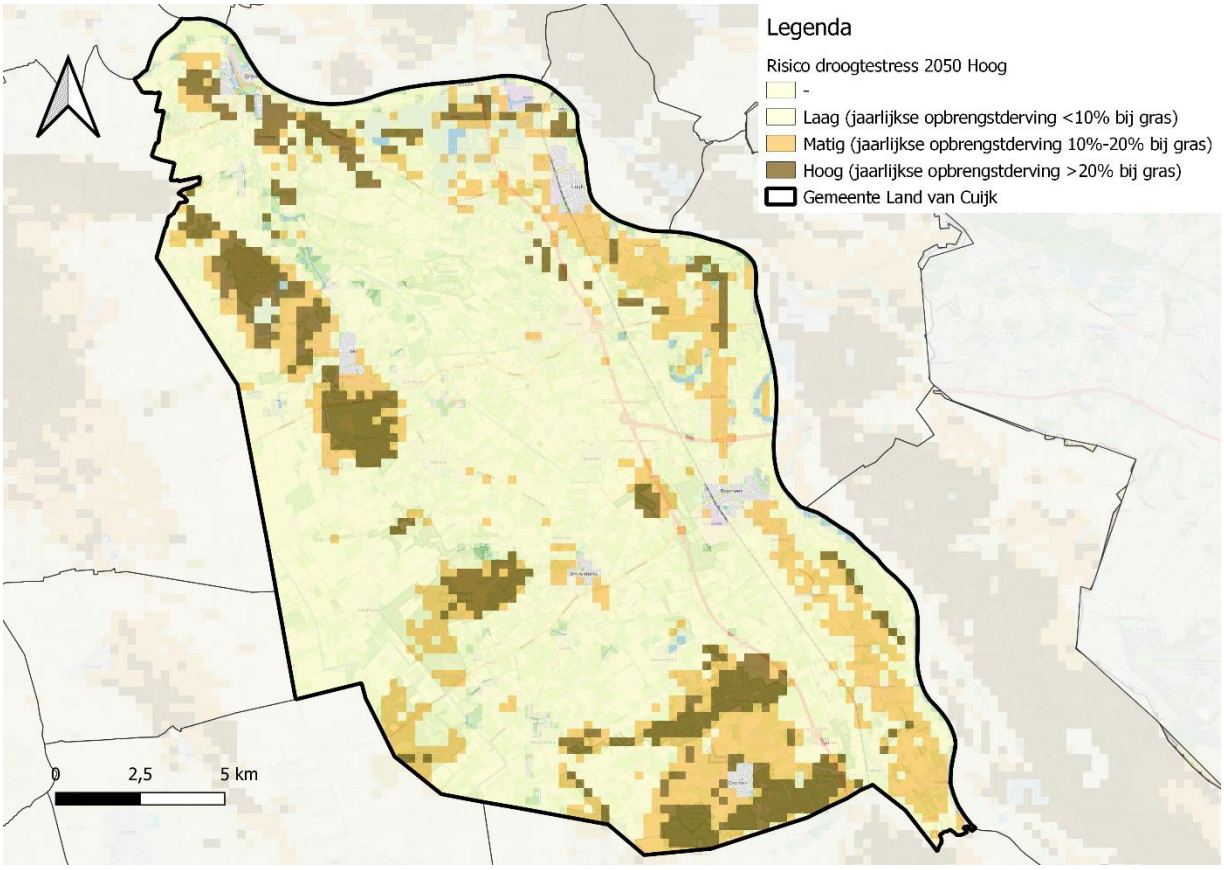
Droogte

In de provincie Noord-Brabant is zowel de hoeveelheid grondwater als de hoeveelheid oppervlaktewater te laag. Het ont- en afwateringssysteem is in het landelijk en ook het stedelijk gebied nu nog vooral ingericht op afvoeren en niet op het vasthouden van water (Handreiking water en bodem, 2024). In de zomer kan de bodem zo ver uitdrogen, dat planten niet meer optimaal kunnen verdampen. Ze ondervinden dan droogtestress. Droogtestress komt vooral voor op bodems met een diepe grondwaterstand beneden het maaiveld en met een grove textuur, zoals grof zand. In de landbouw leidt droogtestress tot een afname van de gewasopbrengst. In de natuur past de vegetatie zich op den duur aan: soorten van vochtige en natte milieus verdwijnen om plaats te maken voor soorten die tegen droogte bestand zijn. Op korte termijn stokt hierdoor echter de uitbreiding van natuur.

In onderstaande figuren is droogtestress voor de huidige en toekomstige situatie (2050) in beeld gebracht. Voornamelijk de bossen ten noorden en zuiden van de kernen Overloon en Mill zijn kwetsbaar voor droogte.

Figuur 3.12: Huidig risico droogtestress (bron: KWR Water, 2017)

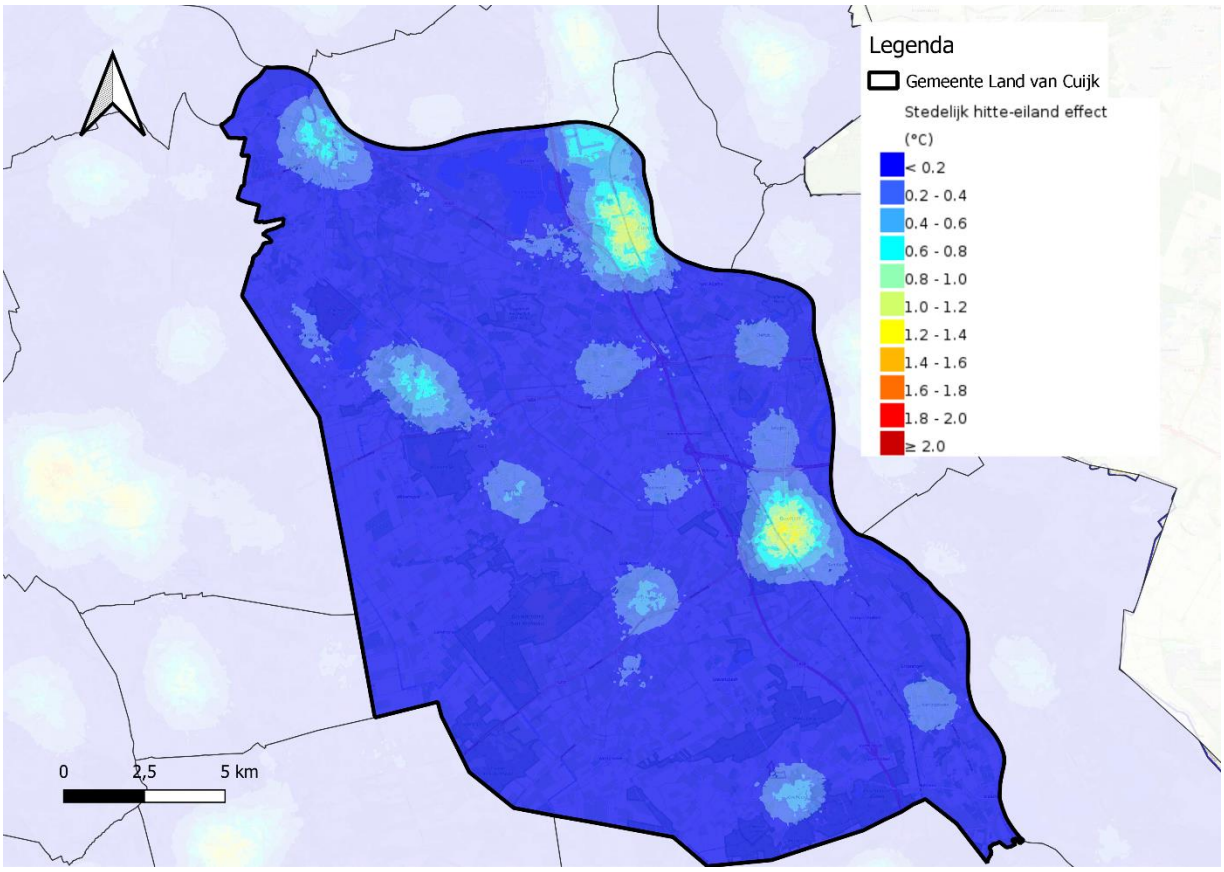

Figuur 3.13: Risico droogtestress, scenario 2050 hoog (bron: KWR Water, 2017)

Hittestress

Als gevolg van klimaatverandering komen extreem warme dagen vaker voor. Deze warmte blijft in een stedelijke omgeving gemakkelijker hangen. Op warme dagen kan zich hierdoor een stedelijk hitte-eiland vormen. Dit gebeurt met name in de afwezigheid van groen, blauw en openheid. Deze overmatige warmte heeft een negatief effect op mensen, dieren en planten.

De kernen Cuijk en Boxmeer hebben op een warme dag lokaal te maken met een temperatuurstijging van 1,0 tot 1,2 graden Celsius boven de feitelijke buitentemperatuur. Het grootste deel van de overige kernen ervaart temperaturen van 0,2 tot 0,8 graden Celsius warmer. De hitte straalt uit naar het buitengebied, maar het grootste deel van het buitengebied heeft te maken met een minimale opwarming (minder dan 0,2 graden Celsius).

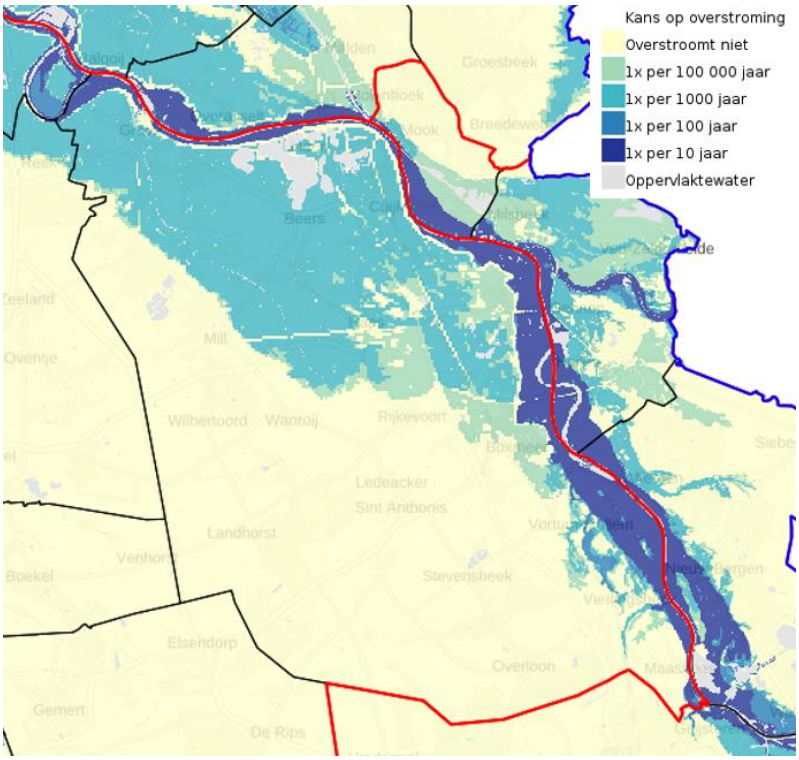

Figuur 3.14: Stedelijk hitte-eilandeffect (hittestress) (bron: RIVM, 2020)

Waterveiligheid

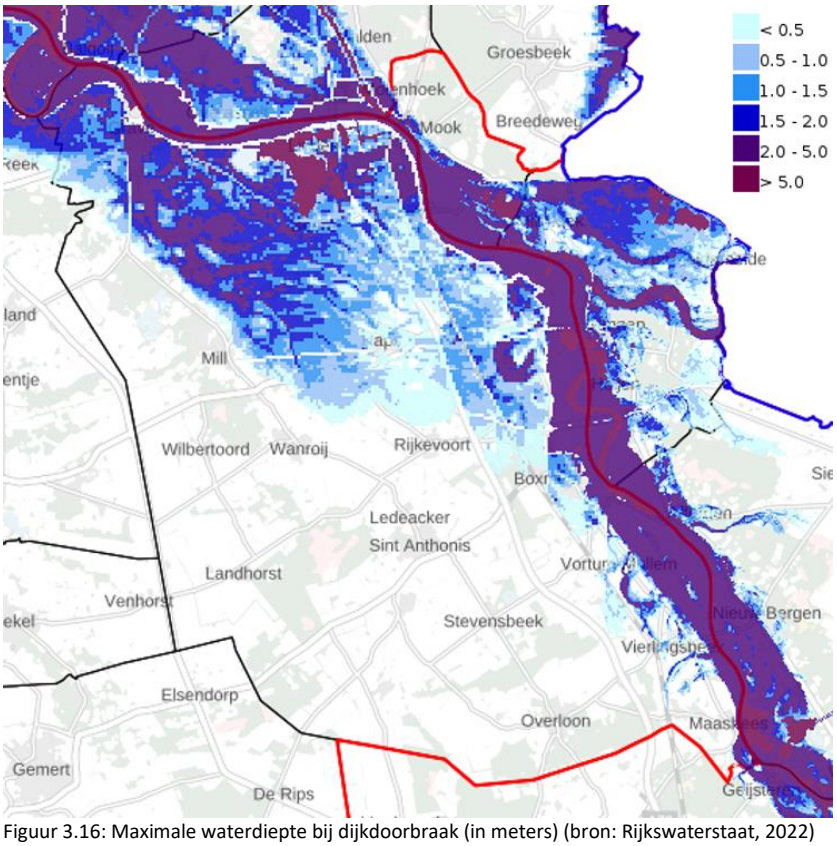
Overstromingen van grote rivieren en regionale watersystemen kunnen leiden tot verlies van mensenlevens en economische schade. Gemeenten hebben een belangrijke rol bij de duurzame inrichting van gebieden met het oog op de gevolgbeperking van overstromingen en bij de crisisbeheersing (Handreiking water en bodem in gemeentelijke visies en programma's, 2023).

Voor het aspect waterveiligheid wordt gekeken naar overstromingskans en de maximale waterdiepte bij een dijkdoorbraak. Binnen een gemeente kunnen grote verschillen bestaan in de kans op een overstroming en de maximale waterdiepte. Dit betekent dat het sterk per locatie kan verschillen of er maatregelen nodig zijn om de gevolgen van een overstroming te beperken. In onderstaande figuur is te zien dat er in het noordelijke deel van de gemeente een overstromingskans is van eens per 1.000 jaar. In het oosten van de gemeente, nabij de Maas, is een overstromingskans van eens per 10 jaar. Het zuidwestelijk deel van de gemeente heeft geen significante kans op een overstroming.

Figuur 3.15: Overstromingskans (bron: Rijkswaterstaat, 2022)

Op onderstaande kaart is te zien hoe hoog het water maximaal kan stijgen bij een dijkdoorbraak. Hoe paarser de kleur, hoe hoger het water kan komen te staan bij een dijkdoorbraak. Te zien is dat het grootste deel van gemeente Land van Cuijk droog zal blijven bij een dijkdoorbraak. In het noorden en oosten van de gemeente zijn wel gebieden die zullen overstromen. Hierbij kan de maximale waterdiepte oplopen tot 2 tot 5 meter hoogte.

Figuur 3.16: Maximale waterdiepte bij dijkdoorbraak (in meters) (bron: Rijkswaterstaat, 2022)

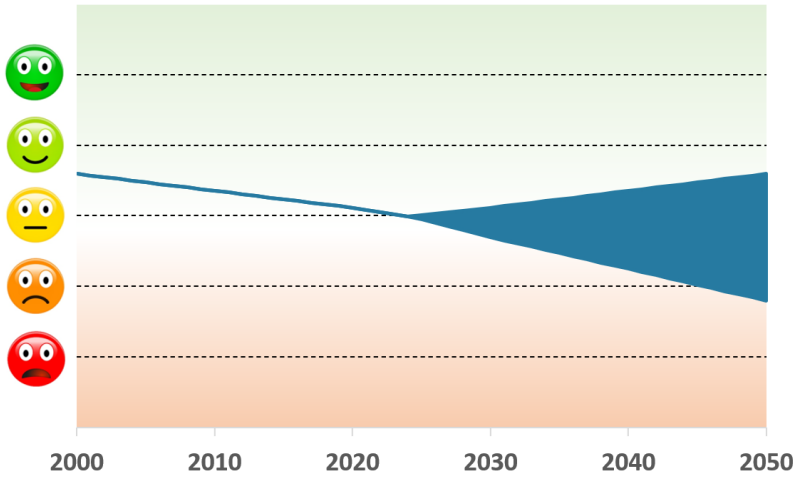
3.4.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Land van Cuijk spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Bodem, water en ondergrond'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- *Toename kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering*
  De risico's op het gebied van droogte, (grond)water en hitte groeien. Extremen worden autonoom groter.
- *Aandacht voor een vitaal bodem- en watersysteem*
  De voordelen van een vitaal bodem- en watersysteem worden steeds belangrijker. In het landelijke coalitieakkoord is opgenomen dat water en bodem sturend worden bij ruimtelijke planvorming. De bodemkwaliteit is in het verleden achteruitgegaan, en ook klimaatverandering versnelt de afbraak van organische stof in de bodem. Agrariërs kunnen door verandering in bedrijfsvoering een grote impact hebben op de vitaliteit van bodems. Ook heeft een toename van groen in stedelijk gebied een positieve invloed op de vitaliteit van de bodem.
- *Druk op het grondwater*
  Tot 2015 nam het watergebruik per persoon af. In de afgelopen jaren is (voornamelijk in de droge zomers) het drinkwatergebruik toegenomen. Dit betekent dat er meer druk op de grondwater- en oppervlaktewaterlichamen waar water wordt gewonnen komt te staan.
- *Verbetering oppervlaktewaterkwaliteit door de Kaderrichtlijn Water (KRW)*
  Door middel van de KRW stuurt Europa op de kwaliteit van het oppervlaktewater in Europa. Het doel is dat in 2027 alle wateren een goede ecologische waterkwaliteit hebben. Deze wordt vooral bepaald door de biologische kwaliteit en daarnaast door relevante verontreinigende stoffen en de fysisch-chemische kwaliteit. Het is onwaarschijnlijk dat in Nederland de oppervlaktewaterkwaliteit op tijd op dit niveau is. Desalniettemin betekenen de maatregelen die in het kader van de KRW worden genomen dat de oppervlaktewaterkwaliteit toeneemt.

3.4.4 Beoordeling

De bodem- en waterkwaliteit in de gemeente Land van Cuijk staan onder druk. Met de gevolgen van klimaatverandering en het intensieve gebruik van gronden, is de bodem steeds minder veerkrachtig geworden. Bodemvitaliteit is echter van belang om gewassen goed te laten groeien en voor de natuur om te floreren. In de gemeente is er zowel sprake van droogtestress als van overstromingsrisico. Tekorten en overschotten aan water bij droogte of juist extreme regenval leveren een risico op. Met aanpassingen en het aangrijpen van adaptatiekansen zou de bodem- en watergesteldheid op orde kunnen worden gebracht. Echter, dit zal moeten gebeuren onder de druk van klimaatverandering.

3.5 Natuur en landbouw

In lijn met de formulering in de Opgavennotitie (gemeente Land van Cuijk, juni 2023) en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de omgevingsvisie/dit OER (maart 2024), is dit thema Natuur en landbouw genoemd. De onderliggende indicatoren sluiten echter voornamelijk bij natuurwaarden aan. Landbouw krijgt hier een plek via de indicator Verduurzaming landbouw. De economische vitaliteit van de landbouwsector komt aan bod binnen het thema Economie en toerisme.

3.5.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Natuur vervult verschillende waarden. Natuur levert schone lucht en water, het biedt een habitat aan dieren en mensen, en heeft een landschappelijke waarde in de samenleving. Biodiversiteit ligt ten grondslag aan een gezond functionerend ecosysteem. Toch gaat het al jaren slecht met de natuur in Nederland. Ten aanzien van het thema 'natuur en landbouw' staan vier deelaspecten centraal: natuurgebieden, groene woonomgeving, biodiversiteit en de verduurzaming van de landbouw.

Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Natuur en landbouw	**Natuurgebieden**	Toename kwaliteit
	Groene woonomgeving	Vergroening woonomgeving
	Biodiversiteit	Toename en herstel biodiversiteit
	Verduurzaming landbouw	Toename aandeel duurzame landbouw

3.5.2 Huidige en toekomstige situatie

Natuurgebieden

De enigszins geïsoleerde ligging van Land van Cuijk, ingeklemd tussen de Peel en de Maas, heeft ervoor gezorgd dat met name in het oostelijk deel van de regio het kleinschalige karakter van het landschap goed bewaard is gebleven. Op relatief korte afstand van elkaar wisselen belangrijke cultuurhistorische landschappen elkaar af (Verkenning Land van Cuijk, 2019). De Maasheggen is een van de meest waardevolle natuurgebieden van de gemeente, en heeft als enige gebied in Nederland de status als UNESCO biosfeergebied. Het is het meest omvangrijke heggenlandschap van het land, waar een mozaïek van heggen, weides, drinkpoelen en oude knotbomen al eeuwen het leefgebied is voor een bijzondere verscheidenheid aan planten en dieren. De Maas heeft direct invloed op het gebied wat voor veel dynamiek zorgt (Verkenning Land van Cuijk, 2019).

Nederland kent twee soorten beschermde natuurgebieden: Natura 2000-gebieden en Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebieden. Deze gebieden zijn verschillend in de mate waarop deze beschermd worden. Natura 2000-gebieden worden op Europees niveau beschermd via de Habitat- en Vogelrichtlijn met als doel de kwaliteit van deze gebieden in stand te houden of te verbeteren. Hierdoor is men zeer beperkt in het soort activiteiten dat in en rondom deze gebieden mag plaatsvinden.

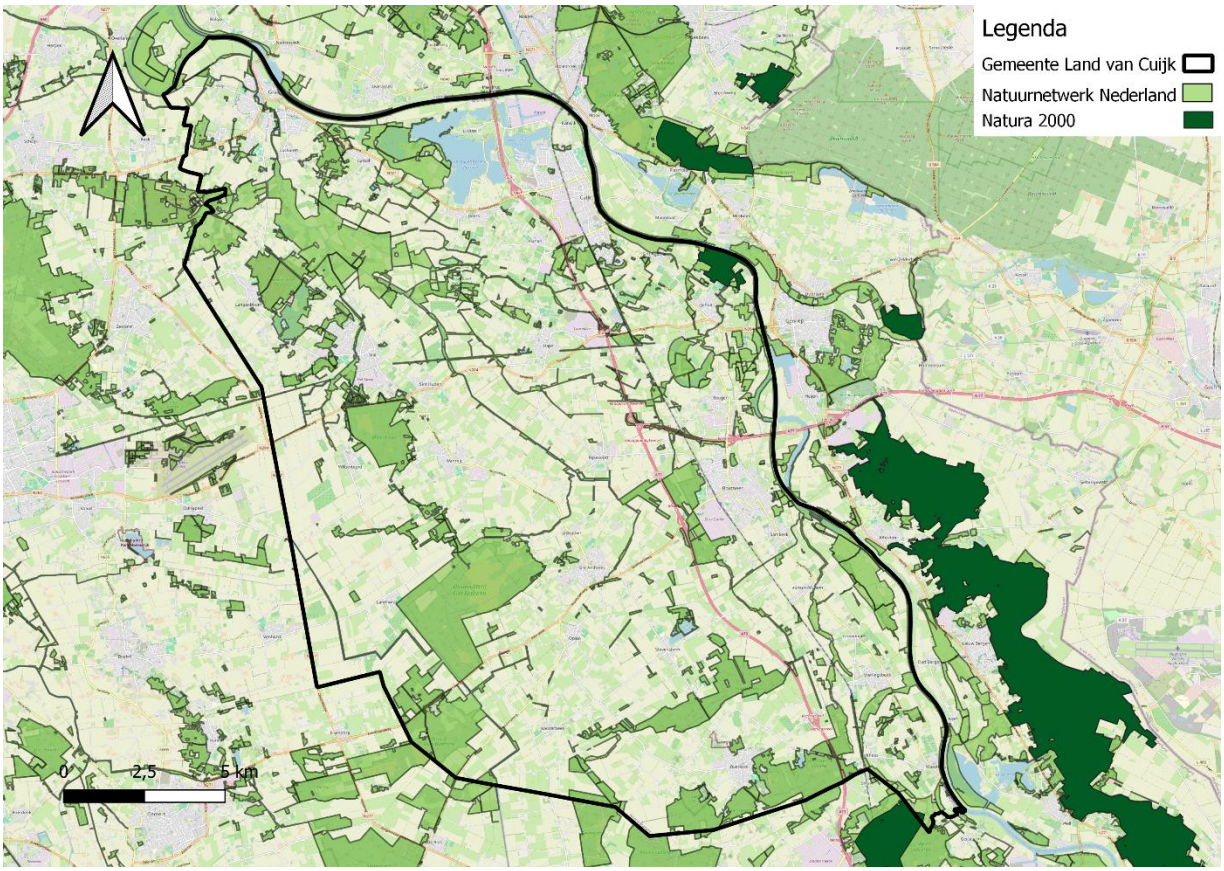
In het noordoosten van de gemeente Land van Cuijk is een Natura 2000-gebied aanwezig, dit betreft Oeffelter Meent. De Oeffelter Meent is gelegen op een grofzandige oeverwal van een vroegere rivierloop in de uiterwaard van de Maas. Het gebied wordt doorsneden door een gekanaliseerde beek, de Oeffeltsche Raam, en omvat een aantal hobbelige graslandpercelen. Het ontstane microreliëf en de overgangen naar meer kleihoudende bodems naar de randen toe hebben een gevarieerde vegetatie doen ontstaan. Op de zomerdijken komt een aan kalkarme bodem gebonden vorm van stroomdalgrasland voor, die in ons land slechts een beperkte verspreiding heeft (Ministerie van LNV). Ook het Natura 2000-gebied Boschhuizerbergen ligt voor een relatief klein deel in de gemeente Land van Cuijk (in Maashees, in het uiterste zuiden). De Boschhuizerbergen vormen een stuifzandgebied in dat grotendeels in Noord-Limburg is gelegen. Het gebied bestaat uit een complex van naaldbossen, droge heideterreinen, jeneverbesstruwelen en open stuifzand.

Het Natuur Netwerk Nederland (NNN) is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden, dat als doel heeft de biodiversiteit te versterken door natuurgebieden met elkaar te verbinden. Door de aanleg van nieuwe

verbindingen, wordt voorkomen dat natuurgebieden geïsoleerd raken, zodat plant- en diersoorten zich makkelijker kunnen verspreiden over Nederland. Plannen en projecten mogen in principe niet plaatsvinden in NNN-gebied als deze een negatief effect hebben op de natuurlijke waarden van het gebied, tenzij er sprake is van een zwaarwegend belang waarvoor geen alternatief is.

Ondanks de kwantitatieve stijging van het areaal aan natuur in Land van Cuijk - aangestuurd door het Natuur Netwerk Brabant - staat de kwaliteit ervan onder druk. Vanwege te hoge stikstofwaarden is de bodembiodiversiteit in een groot deel van Land van Cuijk laag (Verkenning Land van Cuijk, 2019).

NNN-gebieden in gemeente Land van Cuijk zijn weergegeven in onderstaande figuur. Het betreft voornamelijk gebieden in het westen van de gemeente, waaronder het Sint Anthonisbos, Molenheide en het Langenboomse bos. Ook de Maas en plassen als De Vilt en De Kuilen vallen onder NNN-gebieden. In het midden van de gemeente, tussen de dorpen Sint Anthonis, Wanroij, Haps en Rijkevoort is relatief weinig NNN gelegen.

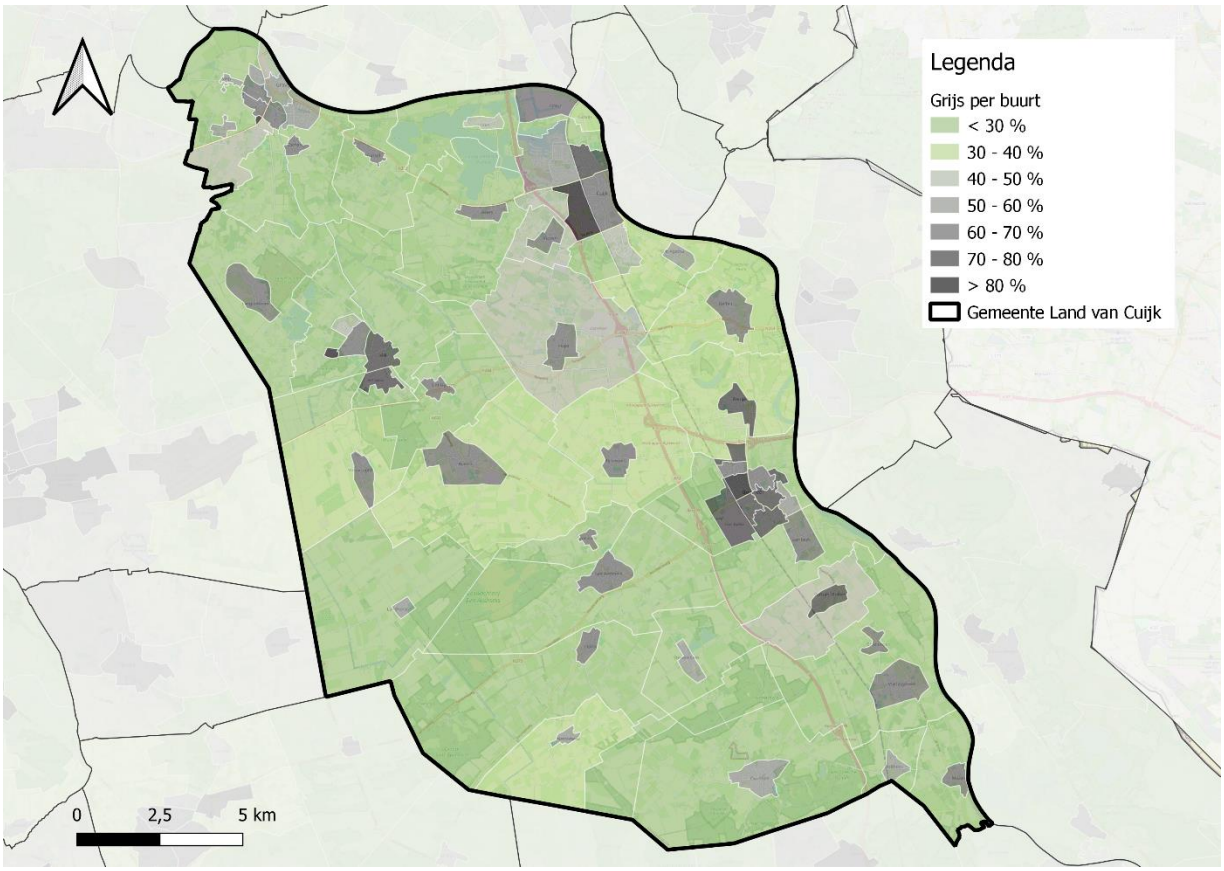

Figuur 3.17: Natura 2000 en NNN (bron: Ministerie van EZK, 2018; IPO, 2022)

Groene woonomgeving

Bomen, gras, struiken en ander groen spelen een belangrijke rol bij een klimaatbestendige inrichting. Groen biedt veel kansen om wateroverlast te verminderen, gebieden te verkoelen en droogte tegen te gaan. De hoeveelheid grijs (bebouwing) per buurt in de gemeente is weergegeven in onderstaand figuur.

In het centrum van Cuijk en Boxmeer is meer dan 80 procent van het oppervlakte grijs. Ook de bedrijventerreinen hebben veel grijs oppervlakte. De verstening maakt deze buurten extra kwetsbaar voor de gevolgen van extreme neerslag, droogte en hitte, doordat door verstening neerslag maar beperkt in de bodem kan infiltreren, wat tot droogte én wateroverlast kan leiden. Daarnaast kan op warme dagen de gevoelstemperatuur door het vele grijs op sommige plekken een stuk hoger worden. In de verschillende buitengebieden in de gemeente betreft het aandeel grijs minder dan 30 procent, waardoor deze buurten minder kwetsbaar zijn voor het veranderende klimaat.

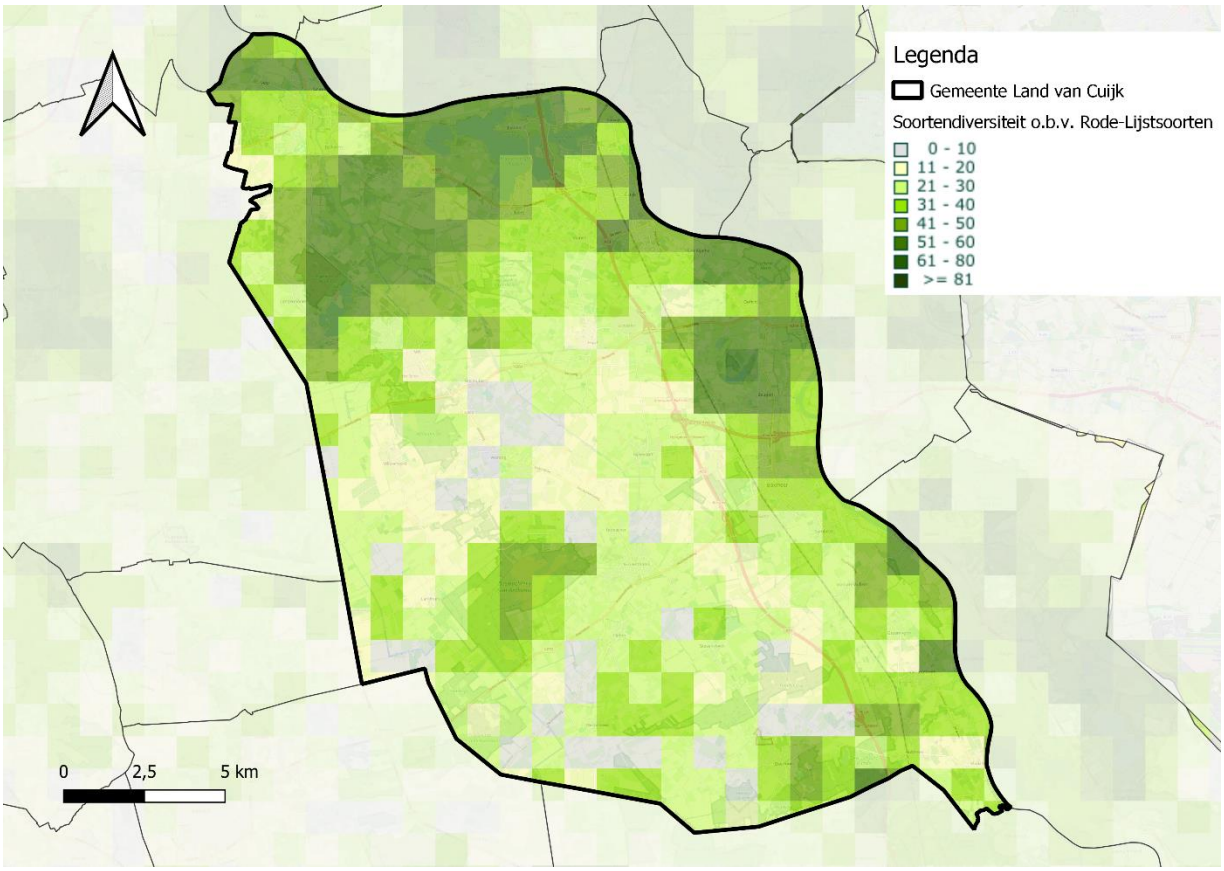

Figuur 3.18: Grijs per buurt (bron: Cobra Groeninzichten, 2021)

Biodiversiteit

Biodiversiteit wordt gedefinieerd als de hoeveelheid soorten (flora en fauna) die zich in een gebied bevinden. Het is belangrijk voor mens en natuur om een grote verscheidenheid aan soorten te hebben, omdat elke soort zijn eigen rol in een ecosysteem vervult. Hoe meer soorten er verdwijnen uit een gebied, hoe groter de kans dat een ecosysteem disfunctioneert. Bovendien heeft een grote biodiversiteit een dempende werking op plagen, vervuiling en klimaatverandering. De biodiversiteit in Nederland staat steeds verder onder druk door het toedoen van de mens. Onder andere grootschalige landbouwpraktijken, vervuiling door de industrie en toenemende verstedelijking zorgen ervoor dat de biodiversiteit steeds verder afneemt.

Op onderstaande kaart zie je de geschatte soortendiversiteit van de Rode-Lijstsoorten in Nederland per kilometerhok in Land van Cuijk. Deze Rode Lijst is een overzicht van soorten die zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Hoe donkerder groen, hoe meer Rode-Lijstsoorten er in dat gebied voorkomen. Veel gebieden in Nederland kleuren lichtgeel of lichtgroen, zo ook een groot deel van de zuidelijke helft van de gemeente Land van Cuijk. Daar komen weinig soorten planten en dieren voor. In de noordelijke helft van de gemeente is de biodiversiteit hoger en komen meer verschillende soorten vegetatie en dieren voor. Gebieden met de hoogste soortendiversiteit van Rode-Lijstsoorten betreft de Kraaijenbergse Plassen, De Vilt en het gebied tussen Gassel en Langenboom.

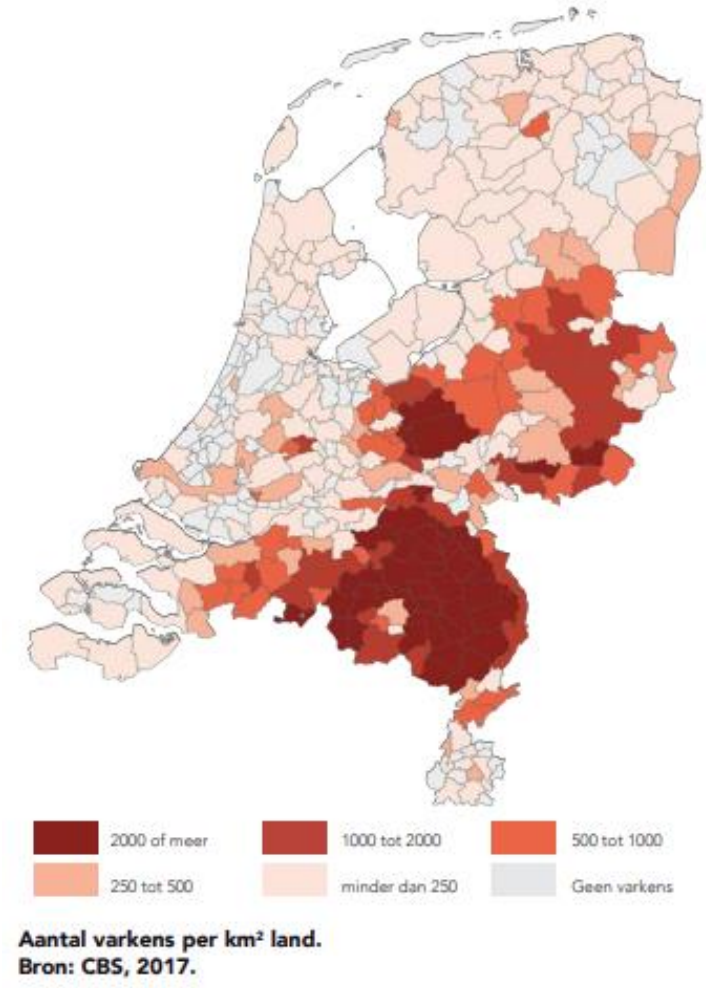
Figuur 3.19: Soortendiversiteit van rode-lijstsoorten (bron: Nationale Databank Flora en Fauna, 2017)

Verduurzaming landbouw

Land van Cuijk heeft altijd een sterke agrarische functie gehad. De eerste mensen die zich vestigden gingen het land bewerken voor de productie van voedsel. Dit heeft tot op de dag van vandaag grote invloed op de inrichting van het landschap. Van het historische maasheggenlandschap langs de Maas tot de grootschalige verkaveling en veeteelt in de Peel (Koersdocument Omgevingsvisie Land van Cuijk, 2022).

Met name in het westelijk deel van de gemeente (in/aan de rand van de Peel: Mill & Sint Hubert en Sint Anthonis) is de agrarische sector sterk vertegenwoordigd. In Sint Anthonis hebben agrarische bedrijven zich ontwikkeld tot grootschalige veehouderijen (Koersdocument Omgevingsvisie Land van Cuijk, 2022). Het aantal agrarische bedrijven in Land van Cuijk neemt inmiddels drastisch af, terwijl de ‘overblijvers’ fors groter worden. De regio Land van Cuijk behoort tot de meest ‘vee-dichte’ gebieden van Nederland. Ook in Land van Cuijk onderschrijven de cijfers de structurele ontwikkeling dat het aantal varkensbedrijven afneemt terwijl het aantal varkens hetzelfde blijft of zelfs sterk toeneemt (Verkenning Land van Cuijk, 2019).

De omvang van de agrarische sector wringt met natuurgebieden en milieudoelstellingen en vormt een knelpunt voor het halen van klimaatdoelen. De intensieve landbouw, met zijn huidige belasting op het milieu, natuur en landschap, heeft zijn grenzen bereikt. De maatschappelijke positie van de agrarische sector staat hierdoor sterk onder druk. De transitie naar kringlooplandbouw zal een grote impact hebben op een gemeente als Land van Cuijk, waar van oudsher veel veehouderijen aanwezig zijn. Een transitie naar kringlooplandbouw zal voordelig uitpakken voor de natuurgebieden en biodiversiteit in de gemeente.

Figuur 3.20: Aantal varkens per km2 land (bron: CBS, 2017)

3.5.3 Trends en ontwikkelingen

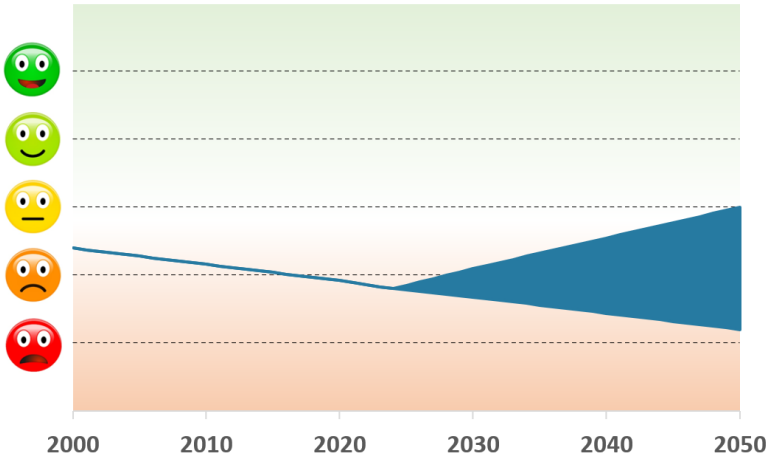
In de gemeente Land van Cuijk spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Natuur en landbouw'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- *Natuurwaarden (in het agrarisch gebied) staan onder druk*
  Intensivering van de landbouw heeft in het verleden geleid tot een vermindering van de biodiversiteit in het buitengebied. Dit komt onder andere door schaalvergroting, het verdwijnen van landschapselementen, bestrijdingsmiddelen, verdroging en vermesting.
    - Belangrijk om te beseffen is dat natuurwaarden niet enkel in agrarische gebieden onder druk staan. Dat is op nationale schaal het geval. Oorzaken hiervan zijn verzuring/vermesting door stikstofdepositie, klimaatverandering en een toename van de recreatiedruk. Met name de stikstofemissie is een onderwerp dat de afgelopen maanden/jaren veel nationale en provinciale aandacht krijgt.
- *Natuurinclusief*
  Natuurinclusiviteit is een manier van de ruimte inrichten die steeds meer voet aan de grond krijgt. Op verschillende vlakken kan natuurinclusief gehandeld worden, zoals binnen de landbouw of binnen de woningbouw. Door bij de keuze van de manier van (her)bouwen, beplanting, en het type maaibeheer rekening te houden met de meerwaarde voor ecologie kan veel winst behaald worden.
- *Invasieve soorten*
  Invasieve soorten zijn soorten die niet van oorsprong in Nederland leven, maar hier zich vestigen doordat ze binnen gebracht zijn door mensen. Dit kan op verschillende manieren gebeuren, zoals huisdieren of het meekomen met producten. Inheemse soorten worden verdrongen door invasieve soorten en

belemmeren zo het voortbestaan van de oorspronkelijke flora en fauna. Een voorbeeld hiervan is de Japanse Duizendknoop.

3.5.4 Beoordeling

De gemeente Land van Cuijk heeft een groen karakter. Voornamelijk in het noorden van de gemeente is de soortendiversiteit groot. Wel staat in heel Nederland en ook in de gemeente Land van Cuijk de natuur en biodiversiteit sterk onder druk en zijn er verschillende trends die negatief doorwerken op de biodiversiteit. Het landbouwbeleid en de aanwezigheid van de grootschalige veehouderijen in Land van Cuijk heeft in het verleden door onder andere schaalvergroting, het verdwijnen van landschapselementen, bestrijdingsmiddelen, verdroging en vermesting geleid tot een vermindering van de biodiversiteit. De komende jaren wordt onder andere ingezet op een landelijke reductie van stikstof. Ook invasieve soorten die zich in Nederland vestigen kunnen een negatief effect hebben op de inheemse flora en fauna, en dienen daarom bestreden te worden. Vanwege de afhankelijkheid van een groot aantal factoren voor de kwaliteit van de natuur bestaat er een redelijke onzekerheid.

3.6 Milieu

3.6.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Het milieu is van grote invloed op de gezondheid van mensen. Gezondheidsbescherming is relevant omdat de gezondheid van de mens onder druk staat door de aantasting van de milieukwaliteit. Milieuhinder komt voor op verschillende manieren, zoals geluidsoverlast, geurhinder, luchtkwaliteit en lichthinder. Blootstelling aan verschillende milieufactoren veroorzaakt naar schatting zo'n twee tot vijf procent van de totale ziektelast in Nederland.

Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Milieu	**Luchtkwaliteit**	Afname concentraties fijnstof en stikstofdioxide (naar WHO-streefwaarden)
	Geluidsoverlast	Afname geluidshinder (naar WHO-streefwaarde)
	Geurhinder	Afname geurhinder (door verminder bronnen van geurhinder)
	Licht en trillingen	Afname overlast lichthinder en trillingen
	Omgevingsveiligheid	Terugdringen van veiligheidsrisico's

3.6.2 Huidige en toekomstige situatie

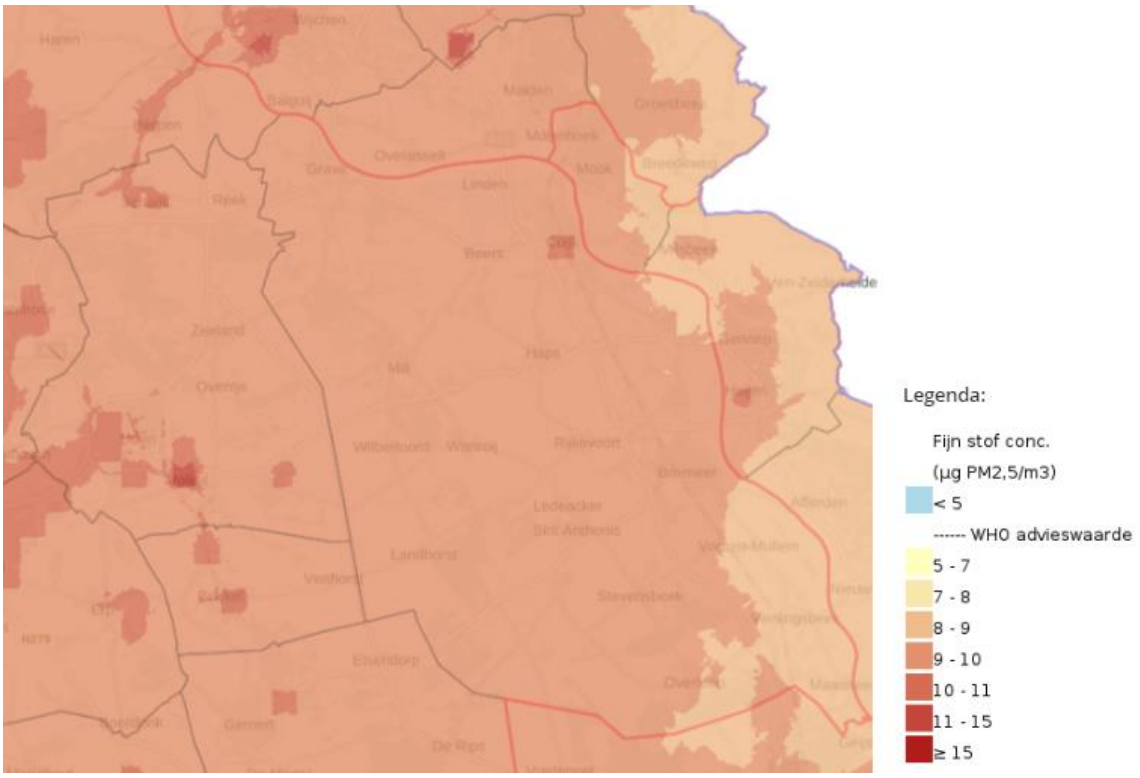
Luchtkwaliteit

Concentraties fijnstof, $PM_{2,5}$ (fijne fractie) en PM_{10}, zijn een belangrijke factor in luchtkwaliteit. Blootstelling aan fijnstof kan allerlei negatieve gezondheidseffecten veroorzaken. Naast fijnstof zijn ook de stikstofdioxide gehaltes in de lucht van belang. Ook blootstelling aan stikstofdioxide is nadelig voor de volksgezondheid. Voor fijnstof en stikstofdioxide zijn de grenswaarden uit onderstaande tabel van de EU en de WHO van toepassing. Hogere concentraties fijnstof zorgen voor grotere gezondheidsschade. Er is geen bekende veilige grenswaarde voor de hoeveelheid fijnstof in de lucht.

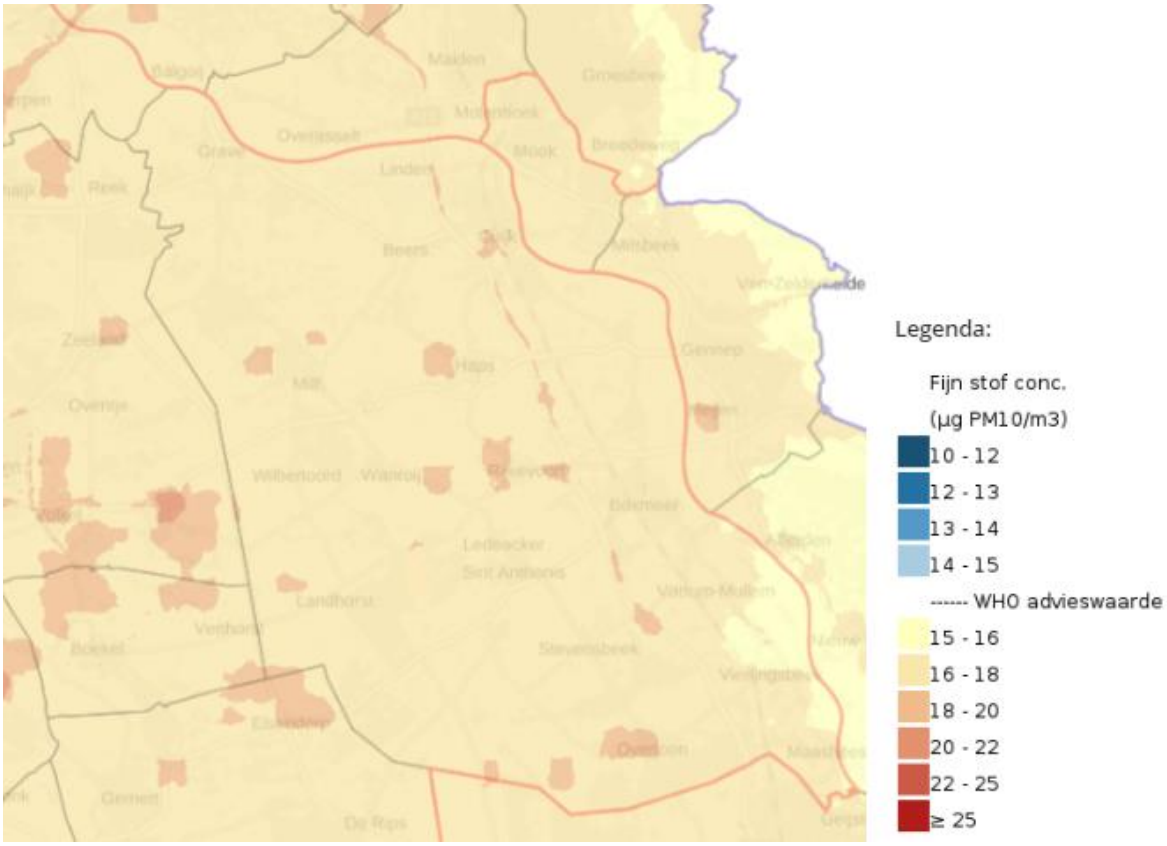
Stof	Concentratie	Grenssteller
$PM_{2,5}$	5 µg/m3	WHO-advieswaarde
	25 µg/m3	EU-grenswaarde
PM_{10}	15 µg/m3	WHO-advieswaarde
	40 µg/m3	EU-grenswaarde
NO_2	10 µg/m3	WHO-advieswaarde
	40 µg/m3	EU-grenswaarde

Tabel 3.1 WHO-advieswaarden en EU-grenswaarden luchtkwaliteit

De $PM_{2,5}$ concentratie ligt in de gehele gemeente op een vergelijkbaar niveau als de rest van Nederland, op 9 tot 10 microgram. Hierbij wordt voldaan aan de EU-grenswaarden, maar niet aan de WHO-advieswaarden. Aan deze advieswaarden wordt nergens in Nederland voldaan. De PM10 concentratie in de gemeente ligt overwegend tussen de 16 en 18 microgram per kubieke meter. Aan de EU-grenswaarden is overal voldaan, maar de WHO-advieswaarden worden niet behaald in de gemeente.

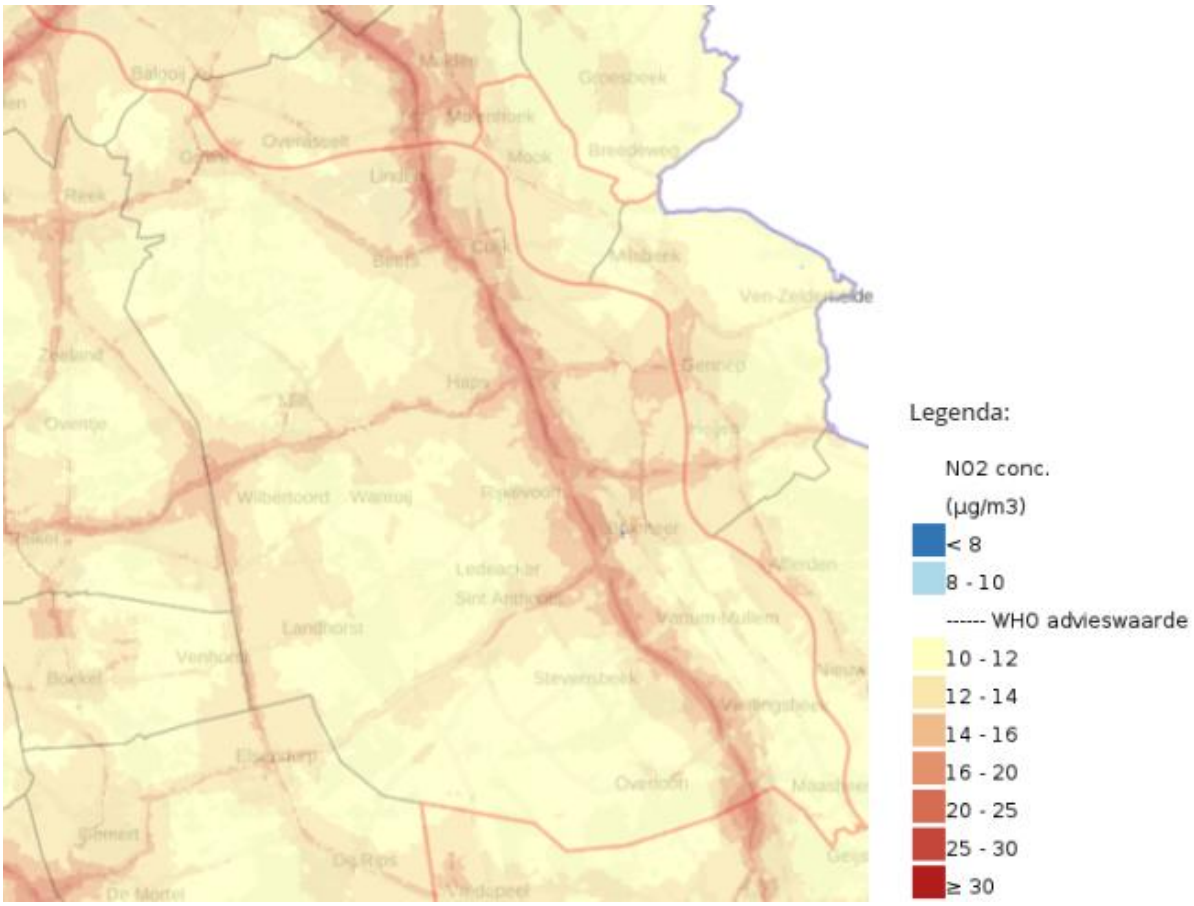

Figuur 3.21: Fijnstof $PM_{2,5}$ (bron: RIVM, 2022)

Figuur 3.22: Fijnstof PM_{10} (bron: RIVM, 2022)

Door de gemeente loop de rijksweg A73, die bijdraagt aan een verhoogde concentratie NO_2. Daarnaast draagt ook een deel van de lokale infrastructuur bij aan een verhoging van de NO_2 concentratie. Direct langs de verschillende provinciale wegen ligt de concentratie NO_2 op 12 tot 18 microgram. In de rest van de gemeente ligt de concentratie overwegend tussen de 10 en 12 microgram. Dit betekent dat overal wordt voldaan aan de EU-grenswaarden, maar de WHO-advieswaarden in Land van Cuijk niet behaald worden.

Figuur 3.23: Stikstofdioxide NO_2 (bron: RIVM, 2022)

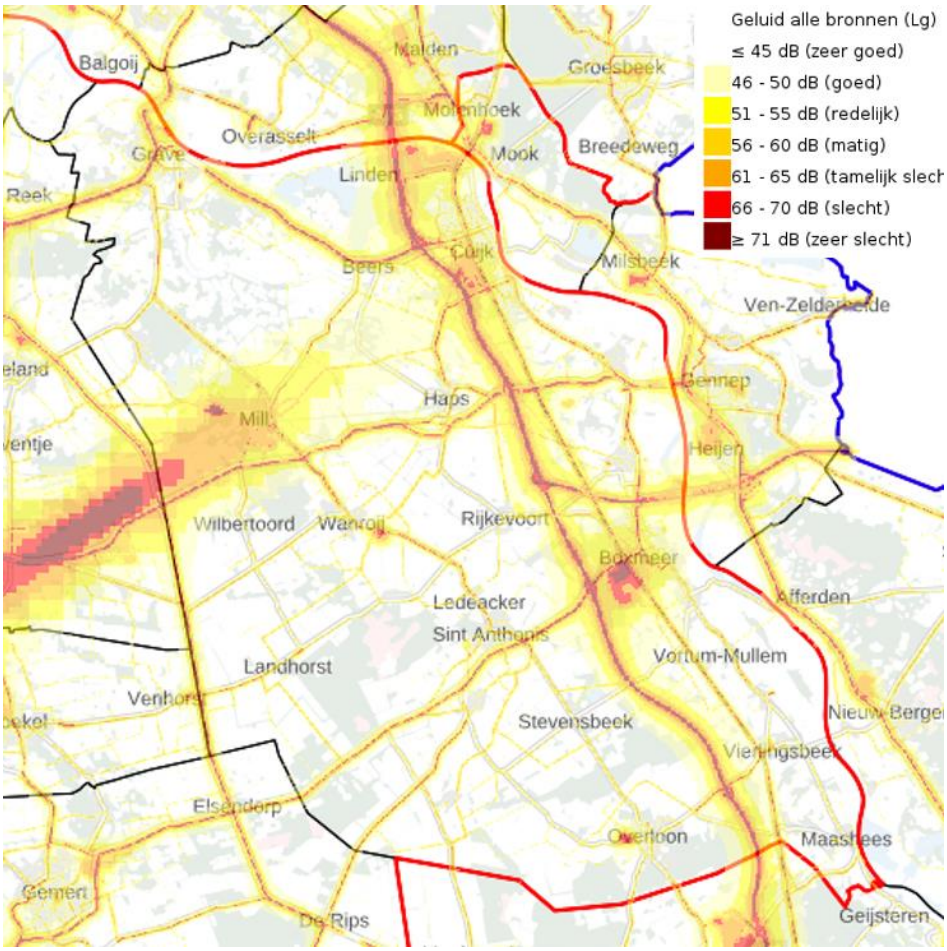
Schone Lucht Akkoord (SLA)

Het Schone Lucht Akkoord (SLA) is een samenwerking tussen de Rijksoverheid, provincies en gemeenten met als doel de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Het akkoord streeft naar een gezondheidswinst van minimaal 50% in 2030 ten opzichte van 2016. Dit betekent dat de blootstelling aan schadelijke stoffen zoals fijnstof en stikstofdioxide aanzienlijk moet worden verminderd. De Gemeente Land van Cuijk is in 2022 toegetreden tot het SLA. Hiermee committeert de Gemeente Land van Cuijk zich aan de doelstelling van het SLA en het maken van een decentraal uitvoeringsprogramma. De maatregelen waar gemeente Land van Cuijk de komende jaren mee aan de slag gaan, staan in het uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord (2023).

Geluidsoverlast

Geluidshinder is een belangrijke factor in de kwaliteit van de leefomgeving. Geluidshinder is niet alleen vervelend maar heeft ook gevolgen voor de volksgezondheid zoals stress, concentratieproblemen, slaapverstoring en daardoor zelfs hart- en vaatziekten.

In het volgende figuur is weergegeven wat het gemiddelde cumulatieve jaargeluidsniveau is van wegverkeer, treinverkeer, vliegtuigen, industrie en windturbines. Uit de kaart blijkt dat met name de A73 en vliegbasis Volkel een bron van geluid zijn in de gemeente. Zo ervaart de kern Mill, en het gebied ten oosten daarvan, geluidsniveaus die als ‘matig’ gekwalificeerd worden. Een andere bron vormen de lokale bedrijventerreinen, gelegen in de relatief grote plaatsen (Boxmeer en Cuijk, maar ook op kleinere bedrijventerreinen in Overloon, Mill en Wanroij worden plaatselijk hoge geluidswaarden gemeten).

Figuur 3.24: Cumulatief geluidsniveau (bron: RIVM, 2020)

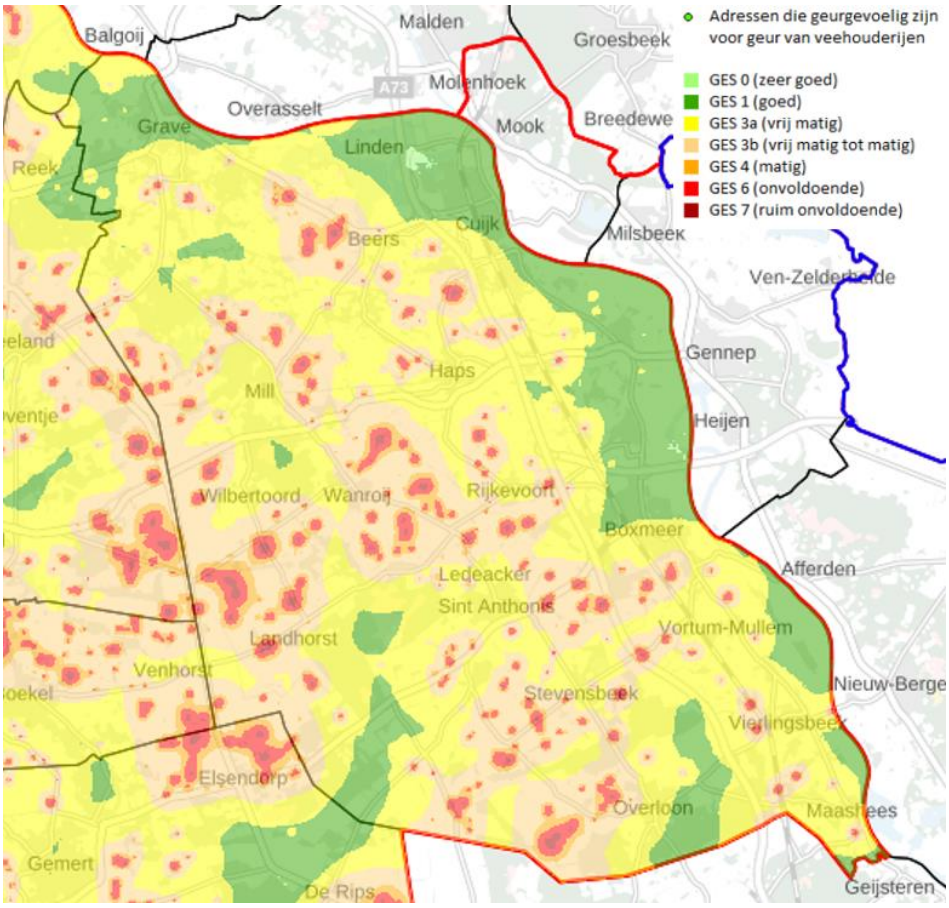
Geurhinder

Geurhinder kan optreden door de aanwezigheid van veehouderijen, wegverkeer of plaatselijke bronnen als houtkachels of barbecues. Lokaal kan de achtergrondbelasting van geuren leiden tot (ernstige) hinder of misselijkheid, hoofdpijn, prikkeling van slijmvliezen, irritatie van ogen en neus, verstoring van dagelijkse activiteiten en slaapproblemen.

Een bron van geurhinder vormt de veehouderij. In de gemeente Land van Cuijk zijn verschillende agrarische bedrijven met vee aanwezig. Het grootste deel van de veehouderijbedrijven bevindt zich in het midden, zuiden en westen van de gemeente. De gebieden nabij de Maas hebben relatief weinig geurhinder van veehouderijen.

De Geurverordening Land van Cuijk 2024 is een belangrijke maatregel die is ingevoerd om geurhinder van veehouderijen te beperken.[5] Deze verordening stelt specifieke normen vast voor de geurbelasting die verschillende gebieden binnen de gemeente mogen ervaren. Door gebruik te maken van een normenkaart en bebouwingscontouren, wordt bepaald wat de maximale geurbelasting mag zijn voor geurgevoelige objecten zoals woningen en scholen. Dit helpt om een balans te vinden tussen de economische activiteiten van veehouderijen en het woon- en leefklimaat van de inwoners te beschermen. In de geurverordening zijn gedetailleerde normenkaarten weergegeven. De geurnorm in het grootste gedeelte van het buitengebied ligt op 8 Ou/m^3. In de voormalige LOG's (landbouwontwikkelingsgebieden) ligt de norm op 10 Ou/m^3. De voormalige LOG's bevinden zich voornamelijk in de Peelzoom en Peelkern (zie paragraaf 5.2 voor meer informatie over deze benamingen van deelgebieden). Op de figuur hieronder zijn de geurcontouren van de landbouw op basis van provinciale hinderpercentages weergegeven.

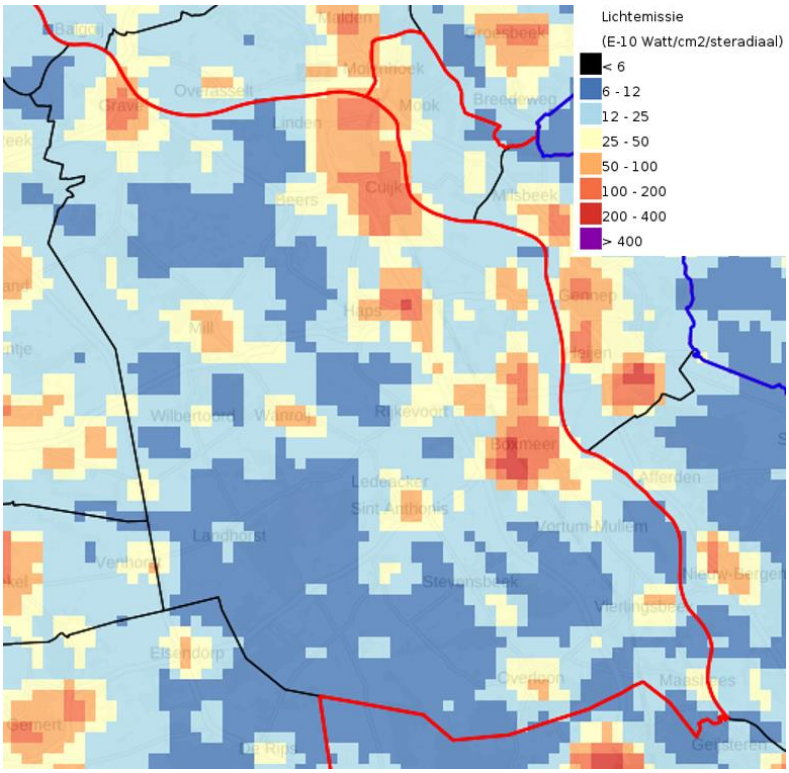
[5] Verordening geurhinder en veehouderij Land van Cuijk 2024 inclusief normenkaart annex bebouwingscontour geur, 2024.

Figuur 3.25: Geur veehouderij o.b.v. hinderpercentages (bron: provincie Noord-Brabant, 2019)

Licht en trillingen

Nachtelijk licht heeft invloed op de biologische klok van mens en dier. In Europa heeft 99 procent te maken met een omgeving die op één of ander manier verlicht is. Uit onderzoek blijk (RIVM, 2013) dat respectievelijk 5 en 3 procent van de Nederlanders lichthinder of slaapverstoring ondervindt door licht. De meest voorkomende bronnen van lichthinder zijn straatverlichting, koplampen en buitenlampen. Al met al lijkt de impact van lichthinder in het Land van Cuijk beperkt. Relatief hoge waarden van lichtemissie komen met name in Cuijk en Boxmeer voor. Met name bedrijventerreinen, zoals Saxe-Gotha in Boxmeer, geven relatief veel licht.

Figuur 3.26: Lichtemissie (bron: RIVM, 2022)

Wie in de buurt van het spoor woont of werkt, kan last hebben van geluid of trillingen. Het RIVM heeft hinder van trillingen gemeten bij mensen die binnen 300 meter afstand van het spoor wonen. Dat was een onderzoek over heel Nederland. In 2021 had ongeveer 11 procent van de ondervraagden ernstige hinder van trillingen. Het spoor tussen Roermond en Nijmegen loopt voor ca. 23 kilometer door de gemeente Land van Cuijk. Voorbijkomende treinen zorgen dus ook hier voor trillingen. Er is echter geen inzicht in de mate van trillinghinder die dit in de gemeente oplevert. Ook industrie en nieuwbouw kunnen tot trillinghinder leiden.

Omgevingsveiligheid

Bij dit aspect wordt ingegaan op het aspect ‘externe veiligheid’. Omdat dit aspect geschreven is vanuit de denklijnen van de Omgevingswet, wordt echter niet meer gesproken over externe veiligheid maar van omgevingsveiligheid. Omgevingsveiligheid gaat over de kans dat mensen kunnen komen te overlijden door een calamiteit met gevaarlijke stoffen. In de Omgevingswet wordt in het kader van omgevingsveiligheid (en onder de huidige wetgeving externe veiligheid) drie aandachtsgebieden onderscheiden:

- brandaandachtsgebied van circa 30 meter bij een weg of spoorlijn (plasbrand of fakkelbrand);
- explosieaandachtsgebied van circa 200 meter bij een weg of spoorlijn;
- gifwolkaandachtsgebied van mogelijke enkele kilometers.

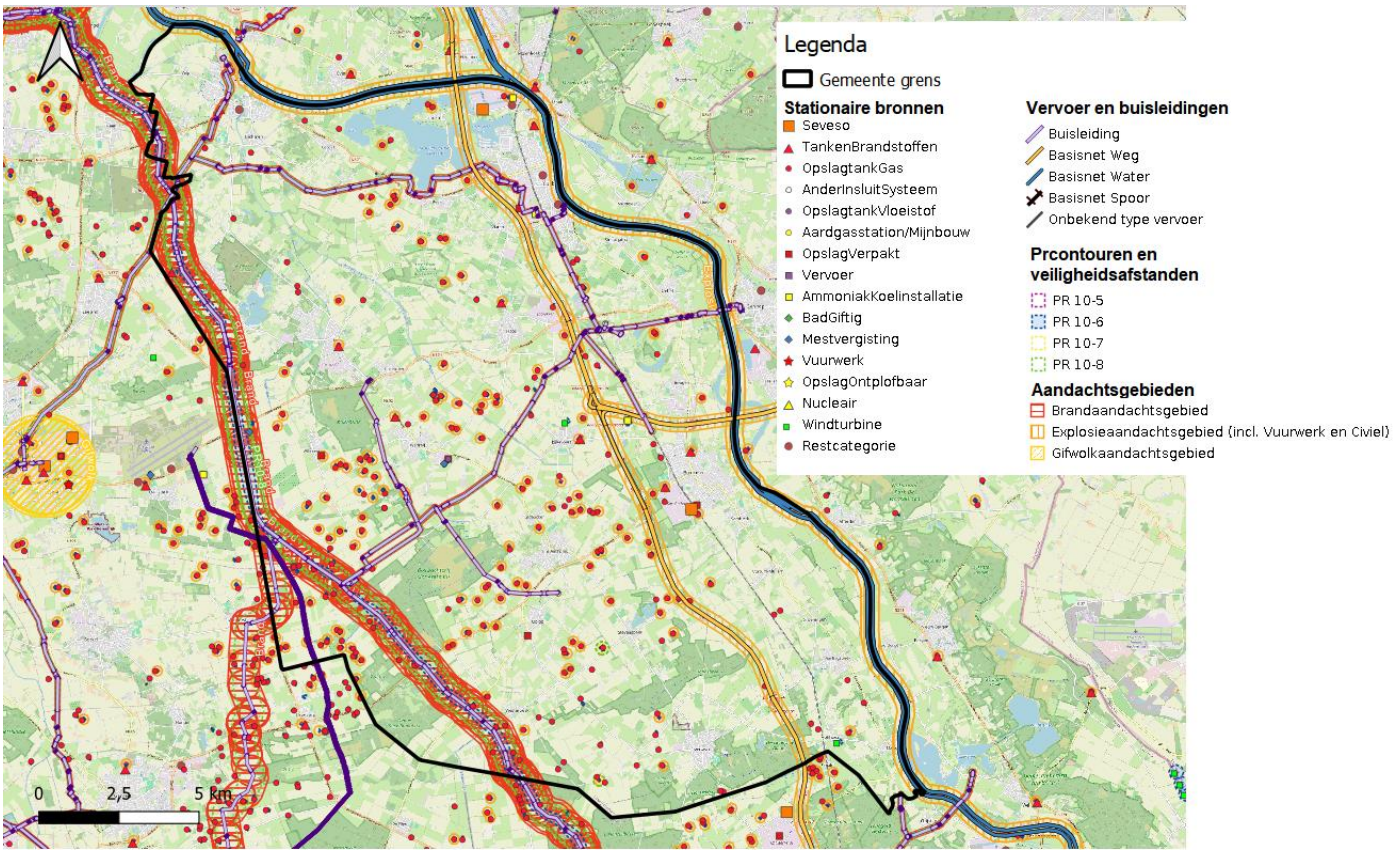
Voor het gifwolkaandachtsgebied geldt dat mensen in een goed geïsoleerd huis (en zeker bij nieuwbouw) waar de ventilatie uitgezet kan worden, voldoende veilig zijn. Bovendien zijn de meeste inrichtingen die werken met giftige stoffen waar een dergelijke calamiteit zich voor kan doen, over het algemeen gevestigd op grote afstand van woongebieden.

Grote brandaandachtsgebieden zijn boven de buisleidingenstrook in het westen van de gemeente gelegen. Ook rondom tankstations en verschillende (agrarische) bedrijven zijn brandaandachtsgebieden gelegen. Hier bevinden zich over het algemeen weinig woningen en zijn nieuwe activiteiten niet toegestaan zonder maatregelen. Rondom enkele tankstations, zoals het tankstation van Shell aan de Schoolstraat in Mill, zijn er wel woningen binnen het brandaandachtsgebied gelegen. Om de brandaandachtsgebieden is overal een groter explosieaandachtsgebied gelegen.

Vanuit het oogpunt van omgevingsveiligheid is afstand houden van gevaarlijke bronnen het beste. Bij vrijwel alle stationaire bronnen is afstand houden geen probleem. Dit komt omdat vrijwel alle bedrijven die met gevaarlijke

stoffen werken of deze opslaan buiten de kernen gelegen zijn. Zo bevindt bedrijvigheid die met gevaarlijke stoffen werkt zich overwegend in het buitengebied. Ook propaantanks in het buitengebied hebben een brand- en explosieaandachtsgebied.

Aandachtspunten met betrekking tot omgevingsveiligheid vormen met name de transportassen, bijvoorbeeld de A73, de Maas, of de buisleidingen met gevaarlijke stoffen. Daarnaast zijn er dus verschillende relatief kleine aandachtsgebieden in het buitengebied en op de bedrijventerreinen te vinden. Er zijn in de huidige situatie geen noemenswaardige aandachtspunten bekend binnen de gemeente op het vlak van omgevingsveiligheid. Woningbouwplannen in de nabijheid van risicobronnen dienen wel getoetst te worden op het aspect omgevingsveiligheid.

Figuur 3.27: Omgevingsveiligheid (bron: Risicokaart.nl; ministerie van I en W, 2024)

De Maas en de A73 en A77 zijn deel van het ‘basisnet water’ en het ‘basisnet weg’ (termen uit het register Externe Veiligheid, van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat). Vervoer over snelweg en rivier is dus gebonden aan nationale regels over externe veiligheid.

3.6.3 Trends en ontwikkelingen

In de gemeente Land van Cuijk spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema ‘Milieu’. De volgende ontwikkelingen spelen:

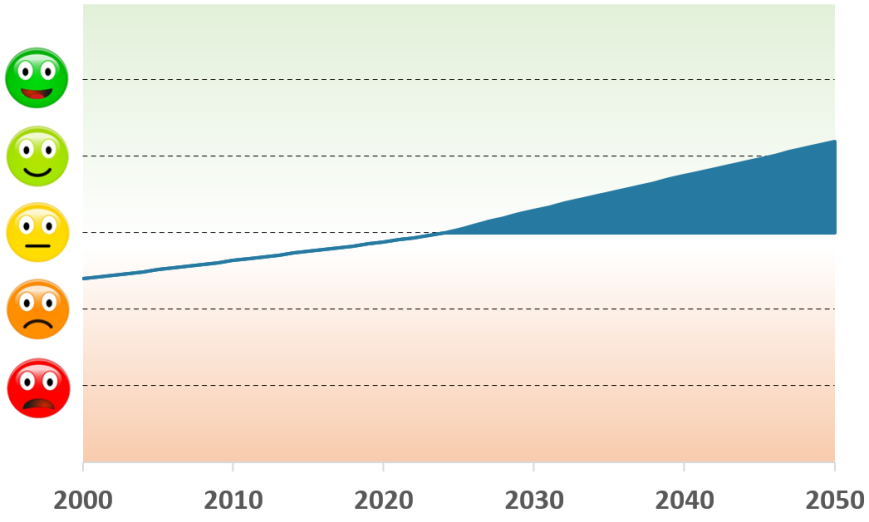
- *Verbetering luchtkwaliteit*
  De luchtkwaliteit in Nederland is in de periode 1990-2020 sterk verbeterd, waarbij de emissies van luchtverontreinigende stoffen sterk zijn afgenomen (Compendium voor de Leefomgeving, 2023). De luchtkwaliteit verbetert door onder andere Europees en landelijk beleid door verduurzaming van bronnen van luchtvervuiling en vermindering van uitstoot. Zo stoten elektrische voertuigen geen luchtverontreinigende gassen meer uit. Ook binnen de agrarische sector worden stappen gezet om de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen te verminderen. Gemeente Land van Cuijk is daarnaast toegetreden tot het Schone Lucht Akkoord (SLA) en heeft een Uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord vastgesteld, waarmee de gemeente zich actief inzet om de luchtkwaliteit te verbeteren. Met

dit akkoord streeft de gemeente naar een gezondheidswinst van minimaal 50% in 2030 ten opzichte van 2016.

- *Toename geluidsoverlast in de directe omgeving*
  Elektrische voertuigen kunnen zorgen voor een lichte toename in verkeersgeluid bij hogere snelheden. Op hogere snelheden is bandgeluid de grootste oorzaak van geluid. Omdat elektrische voertuigen over het algemeen zwaarder zijn, zorgt dit voor meer verkeersgeluid. Bij lage snelheden zijn elektrische voertuigen stiller, omdat dan motorgeluid de grootse bron van geluid is. Een volledig elektrisch wagenpark zal in een stedelijke omgeving gemiddeld 3 tot 4 decibel minder geluid veroorzaken ten opzichte van de huidige situatie met een wagenpark bestaande uit auto's met verbrandingsmotoren (Planbureau voor de Leefomgeving, 2012). Binnen de bebouwde kom kan de geluidsoverlast van verkeer hierdoor afnemen, op snelwegen en provinciale wegen kan geluidsoverlast leiden tot een minimale toename van geluid. De energietransitie en de aanpassing aan het veranderende klimaat gaat tevens gepaard met een toename in geluidsemissies in de directe woonomgeving, zoals warmtepompen en airco's.
- *Rekening houden met 'Ruimte voor Defensie'*
  In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Ruimte voor Defensie (15 december 2023) blijkt dat het ministerie van Defensie op zoek is naar ruimte binnen Nederland: fysieke ruimte zoals kazernes en oefengebieden, maar ook (milieu)ruimte om bijvoorbeeld te kunnen varen, vliegen en rijden binnen passende normen. Een optie die onderzocht wordt is het heropenen van vliegbasis De Peel, om de jachtvliegtuigcapaciteit van Nederland uit te breiden. Vliegbasis De Peel is enkele kilometers ten zuiden van de gemeente Land van Cuijk, in de gemeente Venray gelegen. Hoewel op dit moment nog niet duidelijk is of De Peel heropend wordt, moet er bij het maken van keuzes voor de toekomst wel rekening gehouden worden met deze optie. Een heropening van De Peel leidt tot een toename van de geluidsdruk op de zuidelijke kernen van de gemeente Land van Cuijk (zie paragraaf 5.3: intermezzo: speciale aandachtspunten).

3.6.4 Beoordeling

Op het gebied van milieu scoort gemeente Land van Cuijk redelijk. Wat betreft de luchtkwaliteit worden de grenswaarden voor $PM_{2,5}$ en PM_{10} niet overschreden. Alleen aan de strengere WHO-waarden wordt niet voldaan, maar die worden nergens in Nederland gehaald. Dat de concentratie van NO_2 vrij hoog ligt in sommige delen van de gemeente hangt grotendeels samen met het de rijksweg A73 die door de gemeente loopt. Met de ontwikkeling van duurzamere vormen van mobiliteit naar de toekomst toe zal ook de concentratie van NO_2 rondom wegen verminderen. Daarnaast zal het Uitvoeringsprogramma Schone Lucht leiden tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit. De A73 vormt bij geluidshinder een knelpunt, evenals vliegbasis Volkel en bedrijventerreinen. Geluidshinder op snelwegen en provinciale wegen zal ook met de opkomst van steeds meer elektrische voertuigen blijven bestaan. Geluidshinder van verkeer in de kernen zal daarentegen wel afnemen vanwege het lagere verkeersgeluid van elektrische auto's bij lage snelheden.

3.7 Ruimtelijke kwaliteit

3.7.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

In deze paragraaf staan landschap, cultuurhistorie en archeologie centraal. Deze deelaspecten dragen bij aan de vorming van de identiteit van Land van Cuijk.
De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) onderscheidt drie categorieën van cultuurhistorie:

1. landschappelijke elementen, gebieden en ruimtelijke patronen waarin de historische wisselwerking tussen mens en maatschappij enerzijds en de fysieke omgeving anderzijds tot uitdrukking komt: het historische landschap;
2. historische gebouwen, erven, tuinen, parken en stedenbouwkundige structuren;
3. in de bodem (op land en onder water) bewaarde sporen en resten van menselijke bewoning vanaf het eerste begin van de menselijke bewoning.

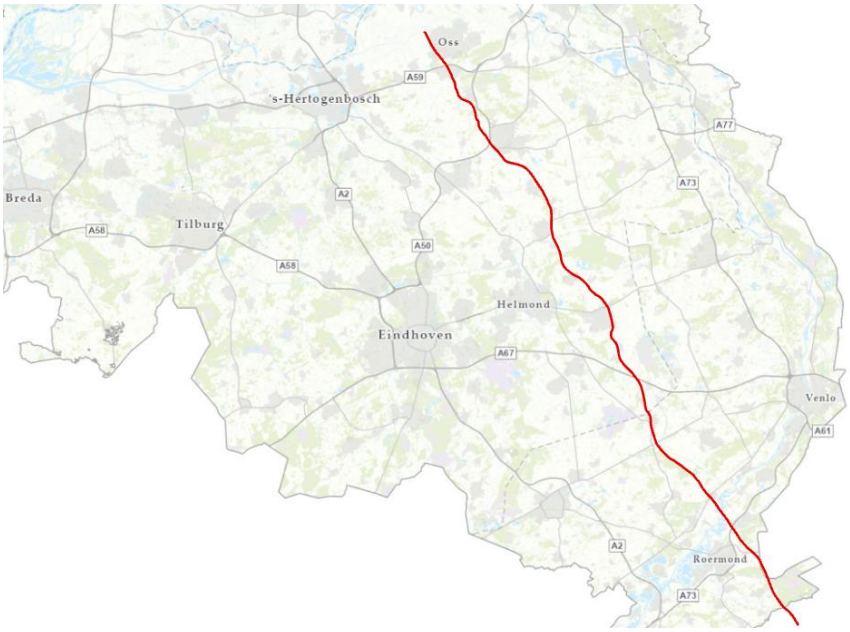
Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Ruimtelijke kwaliteit	**Landschap**	Instandhouding landschappelijke waarden
	Cultuurhistorie	Instandhouding cultuurhistorische waarden
	Archeologie	Instandhouding archeologische waarden

3.7.2 Huidige en toekomstige situatie

Landschap

Het Land van Cuijk, gelegen op een belangrijk geomorfologisch kruispunt in het rivierenlandschap van Zuid-Nederland, kenmerkt zich door diverse landschappelijke waarden. Ten zuiden van Cuijk strekt zich een relatief smal Maasdal uit, tussen de Peelhorst in het westen en de stuwwal van Nijmegen en het Maasterrassenlandschap in het oosten. Westelijk van het Land van Cuijk bevindt zich het Maaslandschap, waar de rivier meer ruimte heeft om lateraal te bewegen en minder gebonden is aan een vaste rivierloop. Deze regio markeert een overgang van verticale erosie in het zuiden naar laterale accretie in het westen. De geologische geschiedenis van het gebied toont de invloed van zowel de Maas als de Rijn. De landschappen in het westen van de gemeente, gelegen tegen de Peel, zijn als landvorm ontstaan door tektonische processen (de beweging langs breuken). Met name de Peelrandbreuk heeft invloed op het landschap gehad.

Figuur 3.28: Peelrandbreuk ten westen van de gemeente Land van Cuijk (bron: Geologsiche Dienst Nederland)

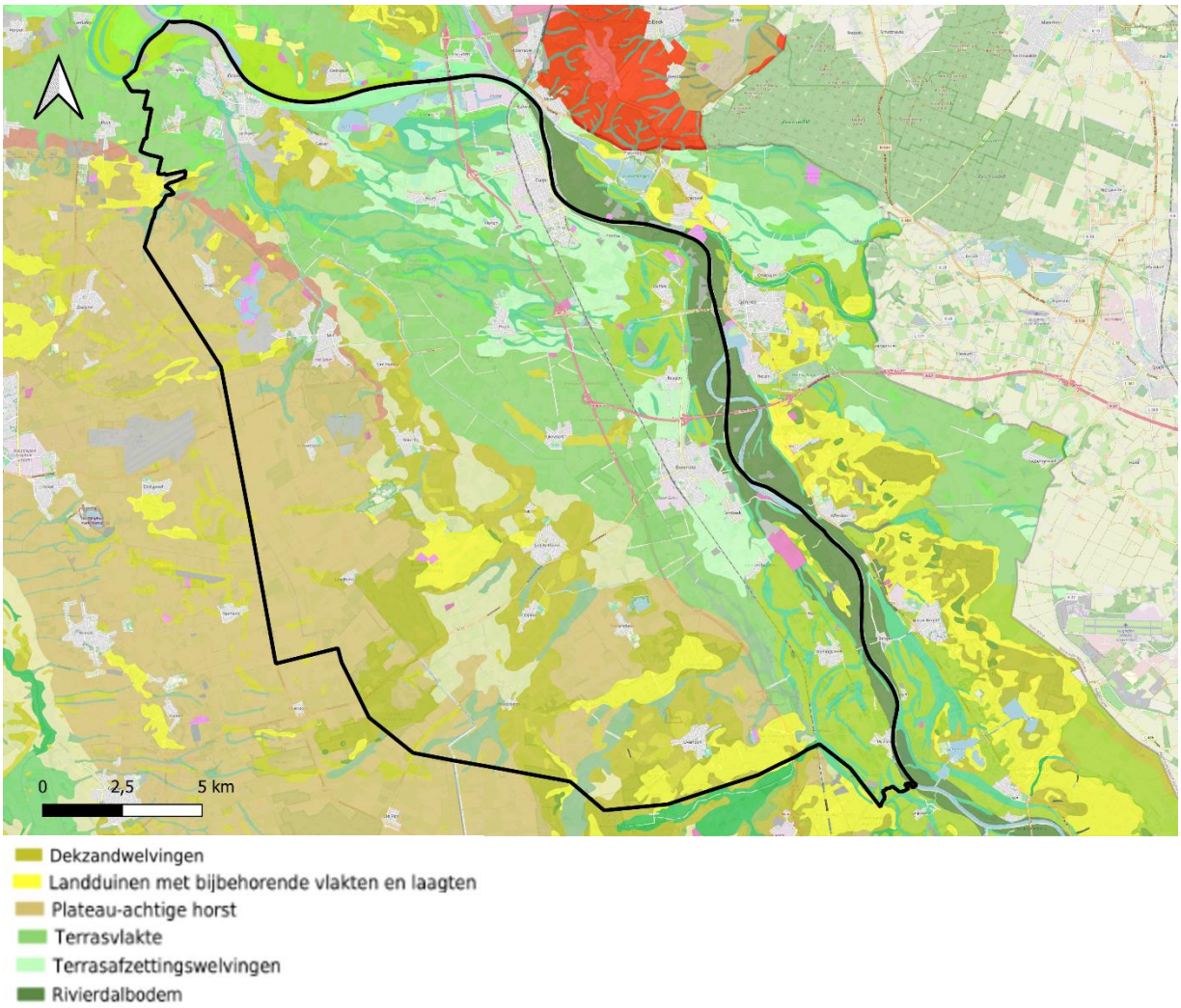
De identiteit van het Land van Cuijk is diepgeworteld in de agrarische sector, maar veranderingen in demografie, economie en landbouw werpen vragen op over de toekomst van deze sector. Het landschap van Land van Cuijk wordt gekenmerkt door twee krachtige gezichten: een grootschalig ontginningslandschap op de Peelgronden en een kleinschalig landschap richting de Maas. Deze landschappen vertegenwoordigen verschillende waarden die cruciaal kunnen zijn voor een nieuw toekomstperspectief voor de regio.

Daarnaast ligt er ook een aardkundig waardevol gebied in de gemeente, namelijk de Maasterrassen. Het aardkundig waardevolle gebied van de Maasterrassen, gelegen op het grondgebied van verschillende gemeenten, herbergt een diverse verzameling reliëfvormen gevormd door de Maas sinds het einde van de laatste ijstijd. Deze omvatten oude Maasgeulen en platen, afgesneden Maasmeanders, rivierterraswanden en de huidige overstromingsvlakte. Het gebied vertelt het verhaal van de Maas door de tijd heen, met sporen van haar ontwikkeling duidelijk zichtbaar in het landschap.

Hoogtepunten van de aardkunde in het gebied zijn onder meer oude geulen en platen van de Maas, vooral te zien tussen Gassel, Cuijk en Haps, en geulpatronen die de overgang van een verwilderde naar een meanderende rivier markeren, voornamelijk ten zuiden van Boxmeer. Opvallende reliëfvormen zijn onder andere de meander van 'De Vilt' ten noorden van Beugen en de terrasranden die verschillende generaties Maasafzettingen scheiden.

De Maas speelt dus een centrale rol in de identiteit van de regio, met riviergebonden bedrijvigheid, historische vestingsteden en unieke natuur. Hoewel de rivier vroeger isolatie veroorzaakte, heeft zij de laatste decennia gezorgd voor een goede verbinding met Nederland en Europa, waardoor industrie en recreatie langs de rivier zijn gegroeid. Het Peelgebied is ook van groot belang voor de identiteit en volksaard van de regio. Het Maasdal, met hoogwatergebieden, wordt gebruikt voor waterberging, natuurontwikkeling en recreatie. Het unieke Maas heggenlandschap en de Kraaijenbergse Plassen zijn belangrijke recreatiegebieden. Verder landinwaarts biedt het Raamdal rust en ruimte, met fraaie landgoederen die de unieke structuur en belevingswaarde van het gebied versterken. De overgang van het Maasterras naar de Peelhorst wordt gekenmerkt door diverse bossen die bijdragen aan de variëteit van landschap, natuur en recreatie in de regio.

Het landschap van het Land van Cuijk kenmerkt zich door noord-zuidstructuren. Zo vormen de Maas in het oosten en de Peel in het westen natuurlijke barrières. Andere belangrijke noord-zuidstructuren zijn de breuklijnen (ten westen van de gemeente; zie de Peelrandbreuk), maar ook de huidige rijksweg A73 en de spoorlijn: ook de hoofdtransportlijnen zijn in noord-zuidrichting gelegen. Dat zorgt ervoor dat Nijmegen en Venlo zowel met de auto als de trein goed te bereiken zijn vanuit het Land van Cuijk. Oost-westverbindingen zijn minder prominent. Zo zijn de grotere Brabantse steden (zeker vanuit de oostelijke kernen van de gemeente) relatief lastig te bereiken.

Figuur 3.29 Geomorfologie Land van Cuijk (bron: Wageningen UR, 2023)

Cultuurhistorie

De cultuurhistorische waarden van het Land van Cuijk worden beïnvloed door zijn geïsoleerde ligging tussen de Peel en de Maas, waardoor het kleinschalige karakter van het landschap behouden is gebleven, vooral in het oostelijk deel. Cultuurhistorisch gezien biedt bijvoorbeeld het gebied van de Maasterrassen een schat aan informatie, met oude dijken, wielen en historische sporen van delfstoffenwinning. Het landschapsgebruik varieert van agrarische activiteiten tot natuurgebieden, met unieke ecosystemen zoals het Maasheggenlandschap en stroomdalgraslanden.

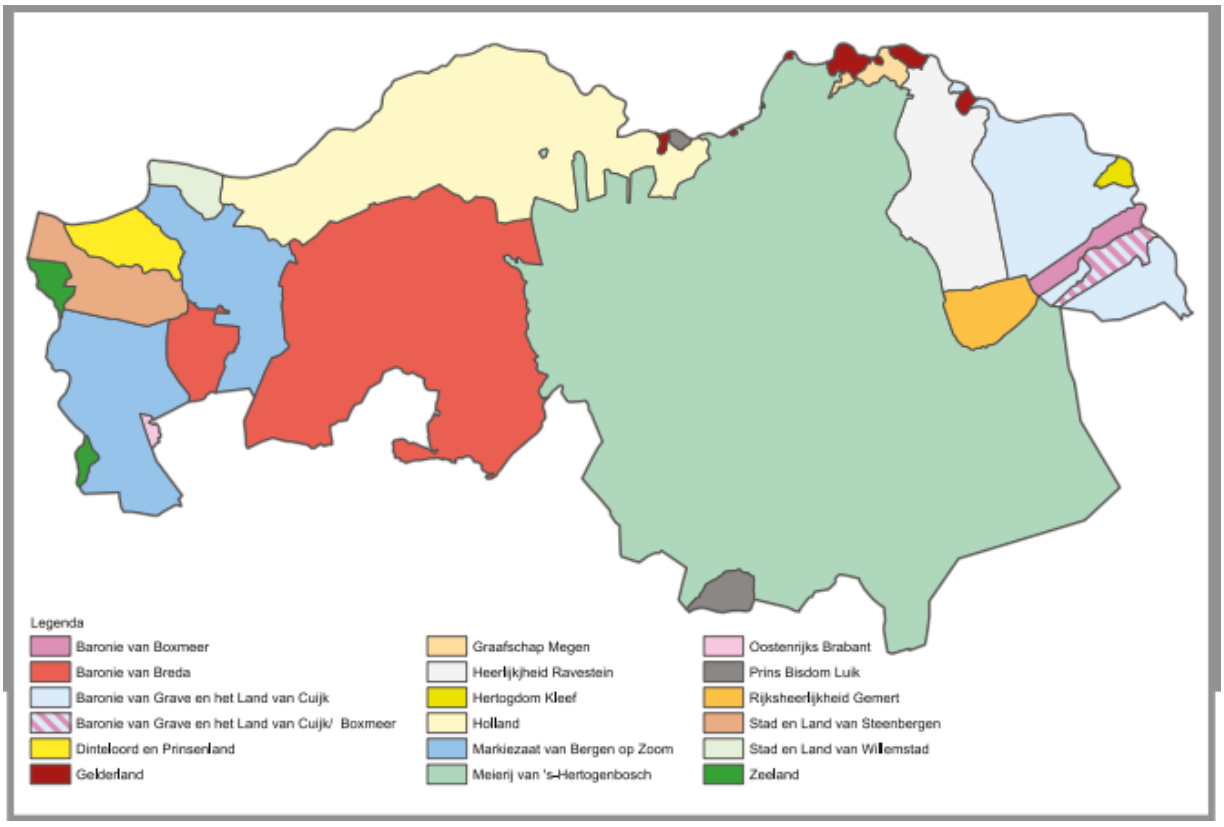
De Peel en de Maas hebben lange tijd als natuurlijke barrières gefungeerd (zie Figuur 3.30). De heerlijkheid Land van Cuijk, met grenzen die redelijk overeenkomen met die van de huidige gemeente, heeft (mede daarom) een lange geschiedenis. De geïsoleerde ligging en eigen geschiedenis vertalen zich vandaag de dag in een eigen karakter. Zo wijkt bijvoorbeeld het dialect van het Land van Cuijk af van de Brabantse dialecten ten westen van de Peel.

Figuur 3.30: Historische kaart van het Land van Cuijk (zuiden boven, noorden onder), met duidelijke natuurlijke barrières: de Peel en de Maas

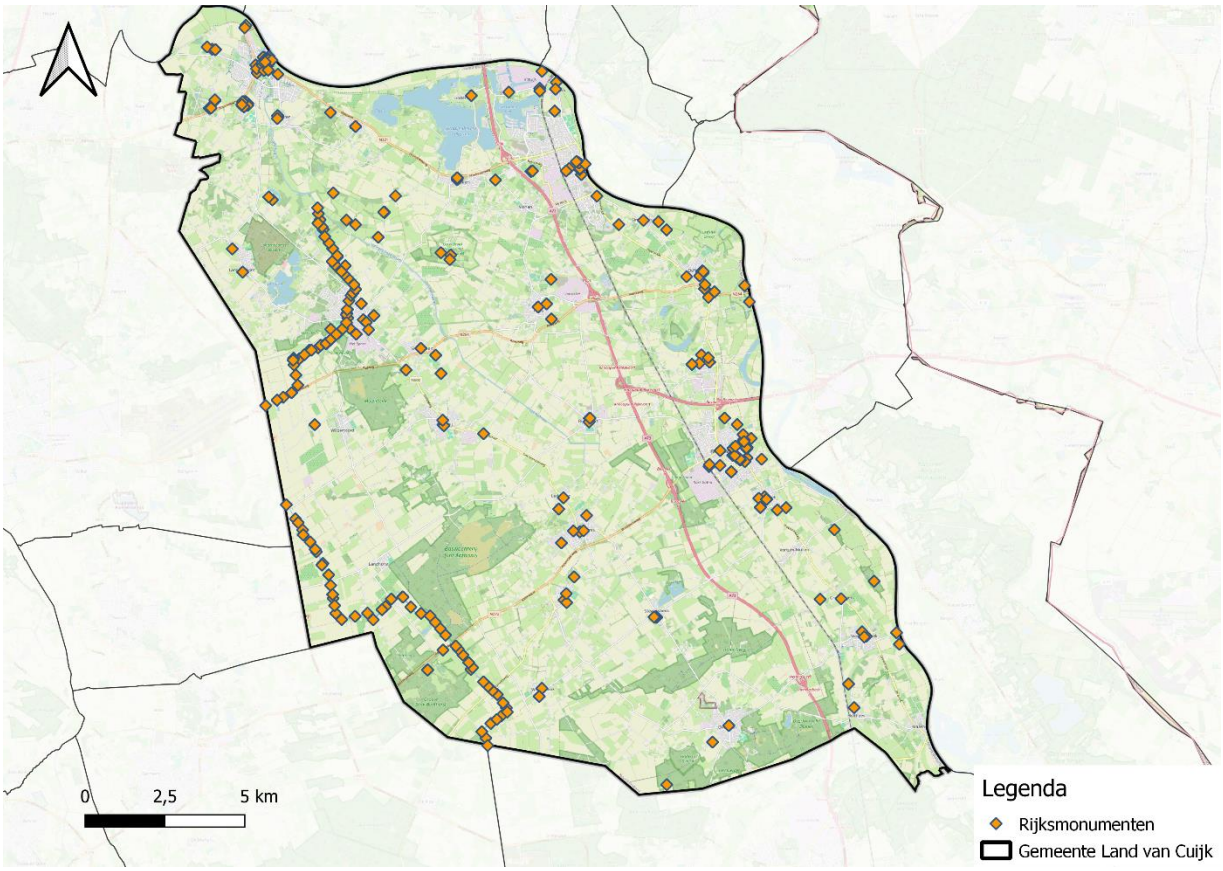

Figuur 3.31: Heerlijkheid Land van Cuijk in 1400 (geen deel van het hertogdom Brabant)

Figuur 3.32: Politieke grenzen in het huidige Noord-Brabant voor 1795 (bron: Brabants Erfgoed)

De gemeente Land van Cuijk telt 497 inschrijvingen in het rijksmonumentenregister, wat getuigt van de rijke historie en culturele waarde van de regio (Figuur 3.33). Deze monumenten vormen een tastbare herinnering aan het verleden en dragen bij aan het karakter en de identiteit van de gemeente.

Figuur 3.33: Rijksmonumenten (bron: Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE), 2023)

Archeologie

De geschiedenis van Land van Cuijk kent een rijke en veelzijdige erfenis die teruggaat tot ver voorbij de Romeinse tijd (Beleidsnota Archeologie Gemeente Land van Cuijk, 2024). Het karakter van de bewoningsgeschiedenis van Cuijk, vanaf de Romeinse tijd tot heden, onthult twee onderscheidende gebieden: het landelijke 'Land van Cuijk' en het meer stedelijke centrum, ook wel bekend als 'Het Hart van Cuijk'. Beide gebieden dragen hun eigen kenmerken en dragen bij aan het complexe weefsel van menselijke bewoning en culturele sporen die de regio hebben gevormd. De aanwezigheid van zowel landelijke als stedelijke componenten, samen met de invloed van de Romeinen, plaatst Cuijk op een podium van nationaal en internationaal belang.

In het Paleolithicum en Mesolithicum (ca. 13000 tot 5300 v.Chr.) trokken rondtrekkende jagers en verzamelaars door het gebied dat nu Cuijk heet. Archeologische vondsten van vuurstenen artefacten en haardkuilen getuigen van hun aanwezigheid, vooral rond de Kraaijenbergse Plassen en de omgeving van de St. Martinuskerk.

Met het Neolithicum (5300 tot 2000 v.Chr.) begon een overgang naar een meer sedentaire levensstijl, gekenmerkt door de opkomst van landbouw en permanente nederzettingen. Deze periode wordt vertegenwoordigd door vindplaatsen met aardewerk en vuurstenen artefacten, evenals graven met Klokbeker aardewerk in het centrum van Cuijk en bij Linden.

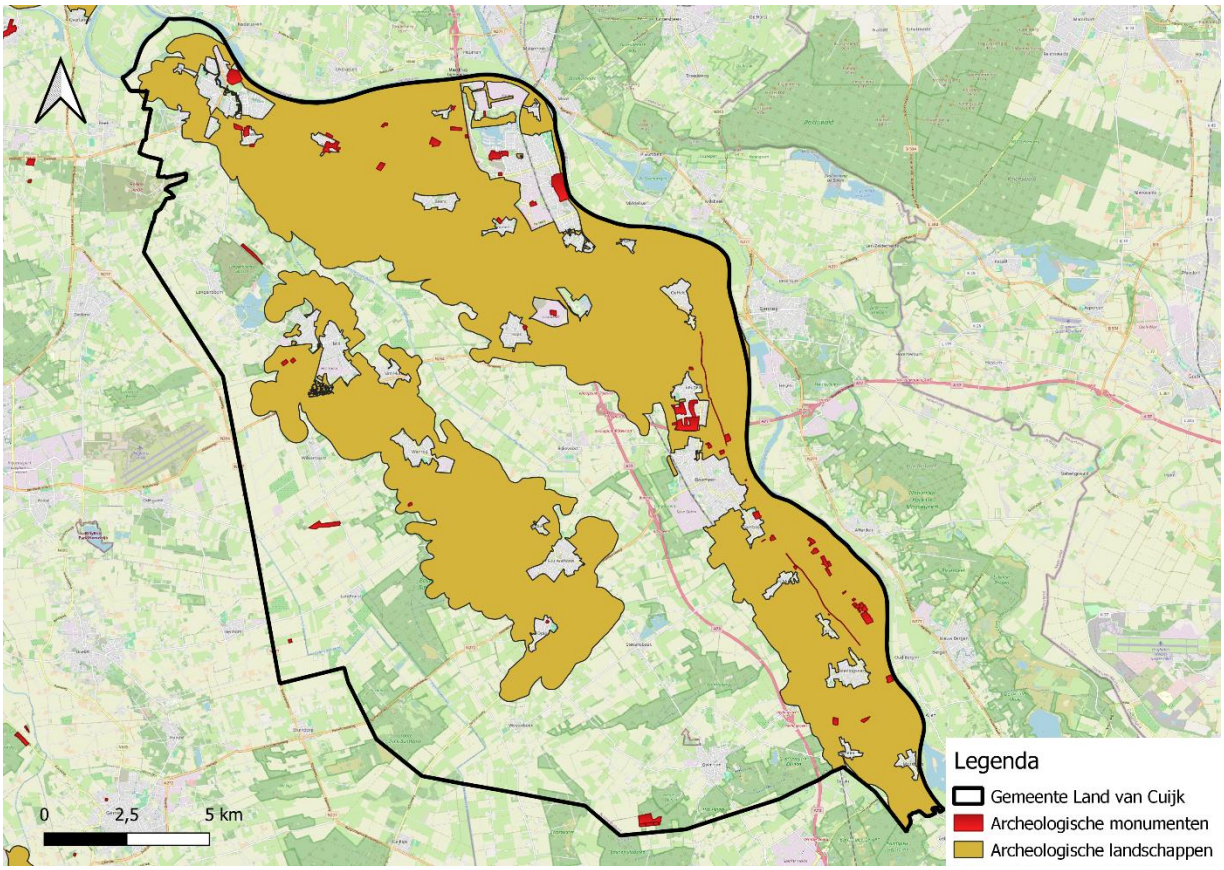
Tijdens de Late Prehistorie (Bronstijd en IJzertijd, 2000 tot 12 v.Chr.) ontwikkelden zich echte nederzettingen, gekenmerkt door boerderijen, akkers, en begravingen. De introductie van ijzer markeerde de overgang van de Bronstijd naar de IJzertijd, met nederzettingen zoals die bij Haps en de Heeswijkse Kampen.

Gedurende de Romeinse tijd (12 v.Chr. tot 450 n.Chr.) speelde Cuijk een cruciale rol als onderdeel van de Romeinse grensprovincie Germania Inferior. De aanwezigheid van een castellum en een vicus maakt Cuijk tot een unieke vindplaats, waar archeologisch onderzoek talrijke overblijfselen van Romeinse bouwwerken aan het licht heeft gebracht, waaronder een badhuis, tempels, en een brug over de Maas.

In de Middeleeuwen (ca. 500 tot 1500 n.Chr.) ontwikkelde Cuijk zich tot een belangrijk handels- en bestuurlijk centrum, waar tol werd geheven en markten werden gehouden. Sporen van bewoning uit deze periode zijn gevonden in en rond het centrum, evenals op plaatsen als Groot Heiligenberg en De Nielt.

In latere perioden, zoals de Nieuwe Tijd (1500-1850 n.Chr.) en de Nieuwste Tijd (vanaf 1850 n.Chr.), groeide Cuijk uit tot een regionaal agrarisch-industrieel centrum, met activiteiten zoals leerbewerking en vleesverwerking die het lokale leven vormgaven.

In onderstaande afbeelding is weergegeven waar de archeologische landschappen en monumenten gelegen zijn.

Figuur 3.34: Archeologische monumenten en landschappen (bron: RCE, 2023)

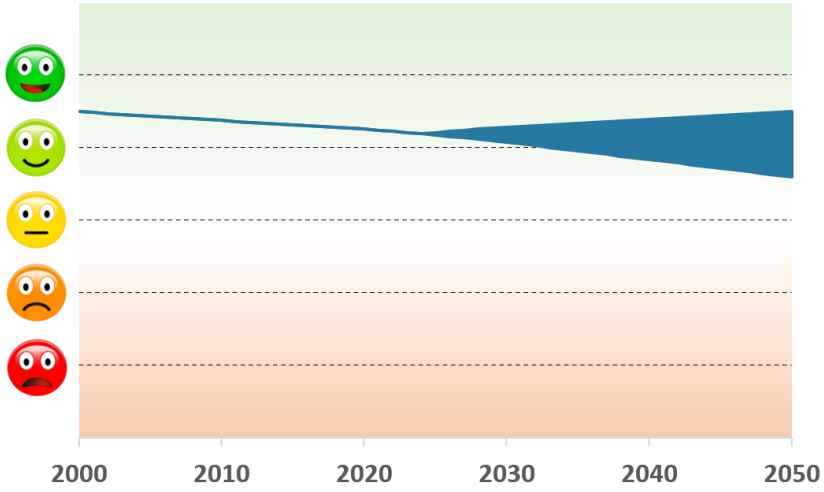
3.7.3 Trends en ontwikkelingen

- *Stedelijke Ontwikkeling en Erfgoedbedreiging*
  Met de groeiende verstedelijking worden historische locaties en archeologische sites vaak bedreigd door stadsuitbreiding, infrastructuurprojecten en bouwactiviteiten. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot de vernietiging of degradatie van waardevol cultureel erfgoed als gevolg van sloop, graafwerkzaamheden en ongecontroleerde ontwikkeling. Het behoud van erfgoed in stedelijke gebieden vereist daarom zorgvuldige planning, regelgeving en samenwerking tussen overheidsinstanties, ontwikkelaars en erfgoedprofessionals om de integratie van historische waarde in stedelijke ontwikkelingsprojecten te waarborgen.

3.7.4 Beoordeling

De regio heeft een rijke variëteit aan landschappelijke kenmerken, van grootschalige ontginningslandschappen tot kleinschalige gebieden langs de Maas, met diverse natuurlijke en culturele elementen. De aanwezigheid van aardkundig waardevolle gebieden zoals de Maasterrassen draagt bij aan de unieke identiteit van het gebied. Ook de rijke cultuurhistorische en archeologische achtergrond voegt waarde toe aan de ruimtelijke kwaliteit van de regio.

Naar verwachting zal de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente Land van Cuijk de aankomende jaren waarschijnlijk blijven stijgen, gezien de toenemende aandacht voor behoud en herstel van natuurlijke en culturele erfgoedwaarden. Dit kan leiden tot verdere ontwikkeling van duurzame landbouwpraktijken, het behoud van historische structuren en landschapselementen, en het stimuleren van ecotoerisme en recreatieve activiteiten in de regio. Echter dienen hiervoor passende beleidsmaatregelen te worden genomen om deze ontwikkelingen te ondersteunen. Ook het tekort aan woningen kan de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente Land van Cuijk schaden, door het stimuleren stedelijke uitbreidingen en hiermee het verstoren van historische en culturele landschapselementen. Dit zorgt voor een onzekere referentiesituatie.

3.8 Mobiliteit

3.8.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Mobiliteit is van groot belang in het functioneren van een gemeenschap, en het Land van Cuijk vormt daarop geen uitzondering. De mogelijkheid om zich vlot en doeltreffend te verplaatsen is van vitaal belang voor de economische bedrijvigheid, de sociale interactie en het algemene welzijn van de inwoners. Of het nu gaat om woon-werkverkeer, het bezoeken van voorzieningen of recreatieve activiteiten, mobiliteit beïnvloedt direct de kwaliteit van leven van mensen in de regio.

Een goed functionerend openbaar vervoersnetwerk vergemakkelijkt de bereikbaarheid van belangrijke bestemmingen, zoals werklocaties en onderwijsinstellingen, terwijl een goed onderhouden wegennet de economische bedrijvigheid bevordert door bedrijven met elkaar te verbinden en toegang te bieden tot markten. Bovendien dragen veilige fiets- en wandelroutes bij aan een gezonde levensstijl en verminderen ze de druk op het wegennet.

Dit hoofdstuk belicht verschillende essentiële aspecten van mobiliteit in het Land van Cuijk, waaronder de bereikbaarheid via het openbaar vervoer (OV-bereikbaarheid), de toegankelijkheid van bestemmingen via het wegennetwerk (autobereikbaarheid), de mogelijkheden voor langzaam verkeer zoals fietsen en wandelen, de bevordering van duurzame mobiliteit, en de maatregelen ter bevordering van verkeersveiligheid.

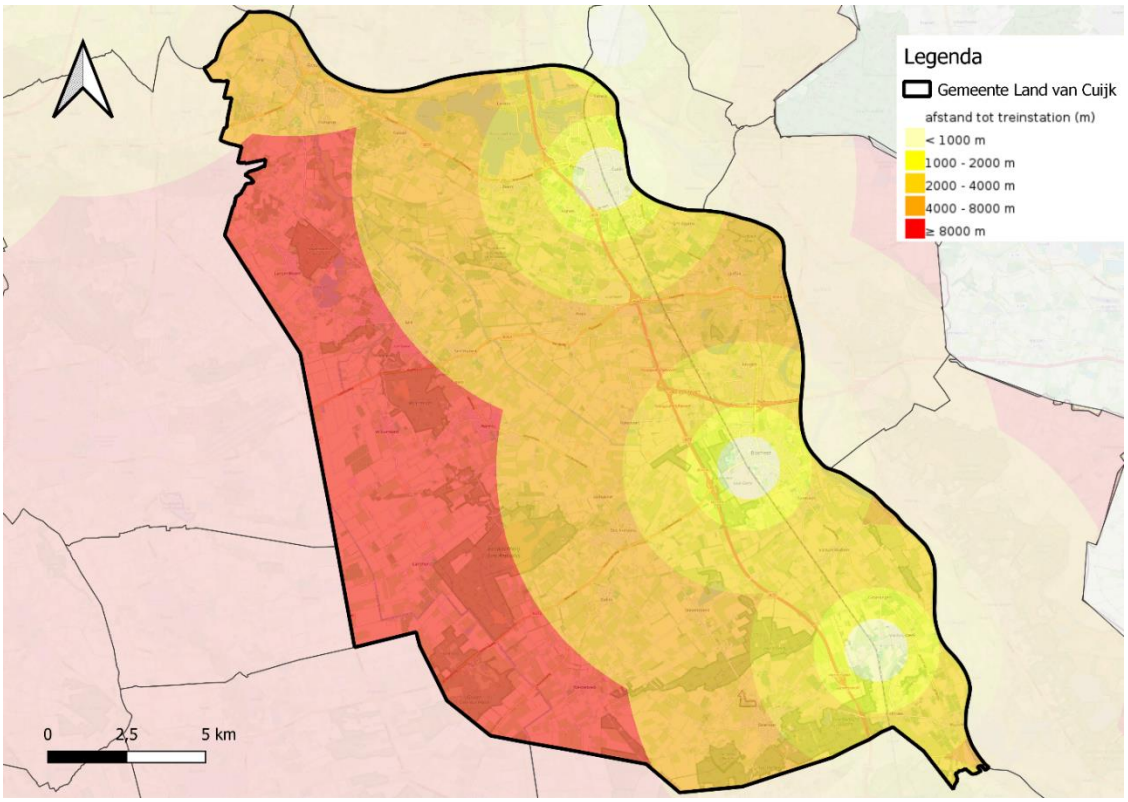
Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Mobiliteit	**Ov-bereikbaarheid**	Versterking ov-verbindingen (versterking treinverbinding en behoud buslijnen)
	Autobereikbaarheid	Versterking autobereikbaarheid (vermindering filedruk en verbetering bereikbaarheid kernen)
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	Behoud en versterking van het langzaam verkeersnetwerk
	Duurzame mobiliteit	Aanvulling op bestaand openbaar vervoer en laadpalen voor elektrisch rijden
	Verkeersveiligheid	Vermindering van onveilige verkeerssituaties

3.8.2 Huidige en toekomstige situatie

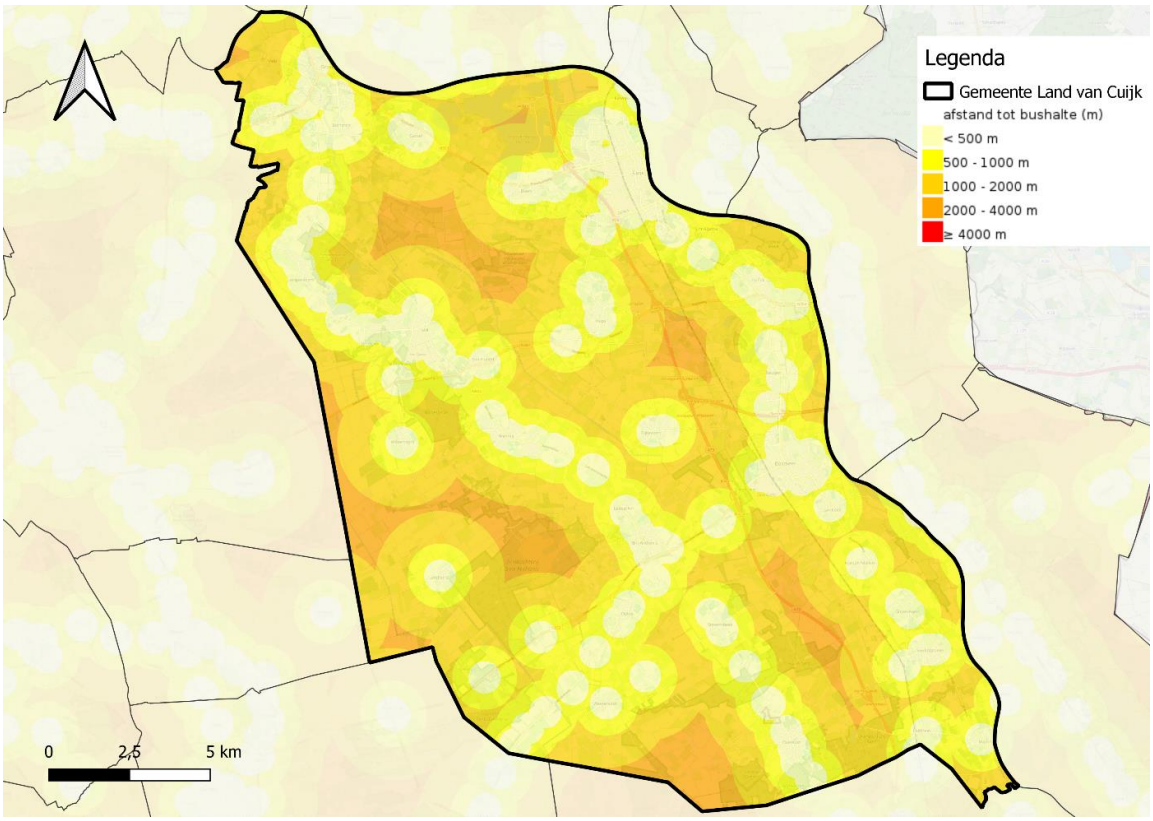
Ov-bereikbaarheid

Het openbaar vervoer (OV) in Land van Cuijk vormt een essentieel onderdeel van de mobiliteit voor inwoners, maar kent ook zijn uitdagingen. Op het gebied van openbaar vervoer beschikt Land van Cuijk over treinstations in Cuijk, Boxmeer en Vierlingsbeek, die zorgen voor verbindingen met Nijmegen en Venlo. In Figuur 3.35 is de afstand tot de treinstations weergegeven. Hieruit blijkt dat de kernen aan de oostzijde van de gemeente een kortere afstand tot de treinstations hebben dan de kernen die meer westelijk gelegen zijn, waaronder Langenboom, Wilbertoord en Landhorst.

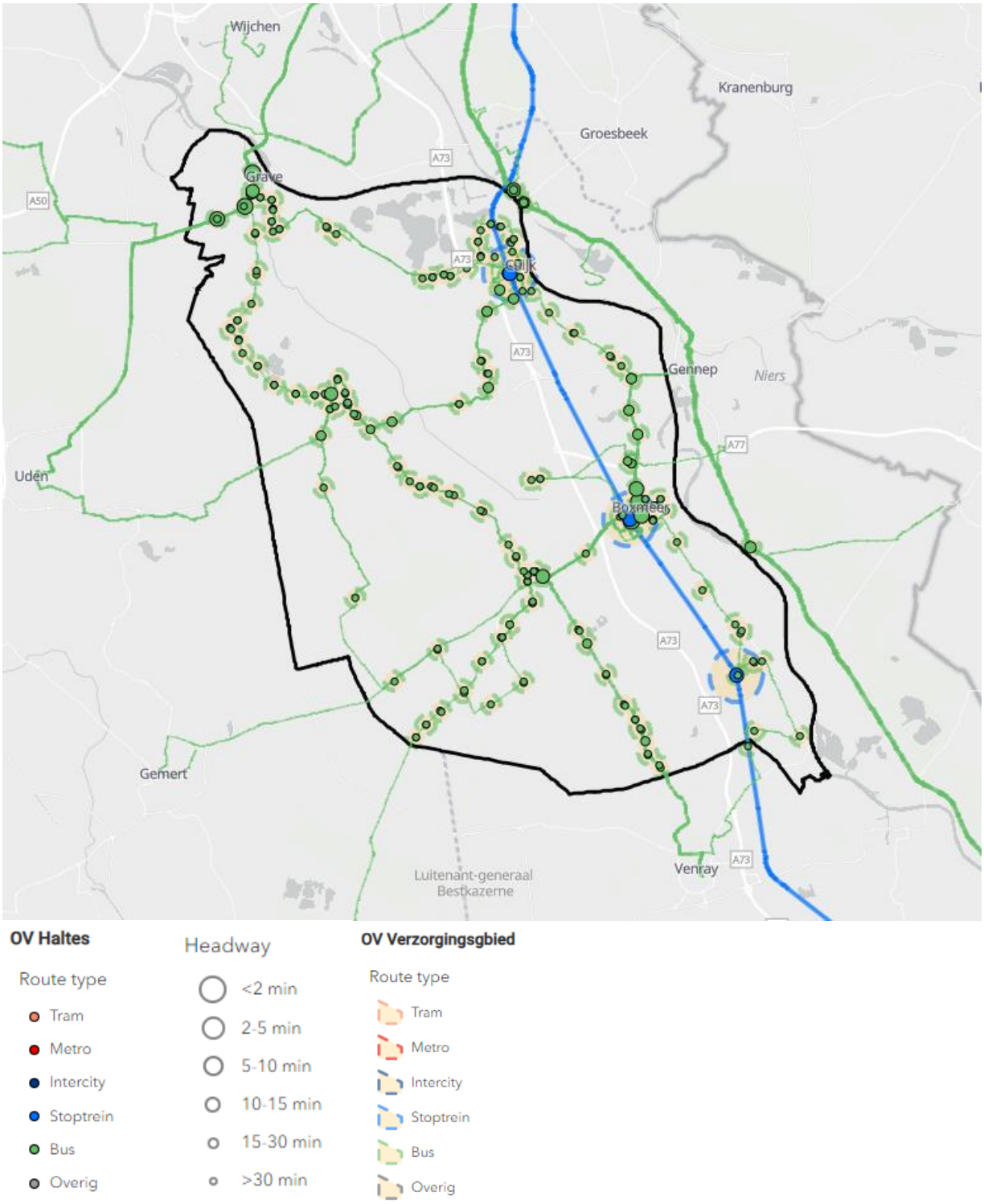
Figuur 3.35: Afstand tot treinstations (bron: Antea Group)

In Figuur 3.36 is de afstand tot de bushaltes weergegeven. Hieruit blijkt dat alle kernen wel goed met elkaar verbonden zijn, die ook de inwoners en bezoekers die aan de westzijde toegang bieden tot het openbaar vervoer binnen de regio.

Figuur 3.36: Afstand tot bushaltes (bron: Antea Group)

Momenteel bestaat het ov-netwerk dus uit een treinverbinding (Maaslijn) met drie stations en diverse lijn- en buurtbusverbindingen tussen kernen binnen en buiten de gemeente. Echter, de capaciteit van de Maaslijn is op bepaalde momenten te laag en het enkelspoor zorgt voor gevoeligheid voor verstoringen. Bovendien zijn veel buslijnen gekenmerkt door lage frequentie, lange reistijden en geen dienstregeling in de avond of het weekend. Hoogfrequente ov-verbindingen naar omliggende provincies ontbreken, waardoor de autobereikbaarheid vaak aantrekkelijker is dan het ov. Het huidige netwerk is voornamelijk aanbodgericht, wat betekent dat vervoer op gezette tijden op gezette locaties beschikbaar is. Het ov-netwerk van het Land van Cuijk is op Figuur 3.37 weergegeven.

Figuur 3.37: Ov-netwerk (bron: Antea Group, AGODP, 2024)

De gemeente streeft naar een sluitend ov-systeem dat functioneert op basis van zowel vraag als aanbod. Verbeteringen worden nagestreefd in overleg met de provincie en concessiehouder, waaronder verruiming van dienstregelingen, verhoging van frequentie op sterke lijnen en het creëren van snellere busverbindingen door het aantal stops te verminderen. Daarnaast wordt gekeken naar uitbreiding van het netwerk, met inbegrip van mogelijke Bus Rapid Transit (BRT)-verbindingen.

De Maaslijn, hoewel een belangrijke verbinding, kampt met capaciteitsproblemen. De aanleg van extra sporen op vier locaties langs de Maaslijn, inclusief Cuijk en Boxmeer, wordt nagestreefd om de capaciteit te vergroten. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van toegankelijkheid voor ouderen en mindervaliden, zowel op stations als bij bushaltes.

De bereikbaarheid met het openbaar vervoer in het Land van Cuijk wordt gekenmerkt door het ontbreken van hoogfrequente verbindingen naar andere delen van Noord-Brabant. Dit betekent dat er geen frequente trein- of busverbindingen zijn die de regio verbinden met steden zoals 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Helmond.

Een ander kenmerk is dat de autobereikbaarheid groter is dan de ov-bereikbaarheid. Dit houdt in dat het gemakkelijker en sneller is om met de auto te reizen binnen en buiten de regio dan met het openbaar vervoer. Dit kan een uitdaging vormen voor mensen die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer en kan de mobiliteit binnen de regio beïnvloeden. Het benadrukt ook de noodzaak van verbeteringen en investeringen in het openbaar vervoersnetwerk om de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het Land van Cuijk te verbeteren.

Autobereikbaarheid

De auto is een belangrijk vervoersmiddel in de gemeente Land van Cuijk. Het autobezit is sinds 2010 gestegen met ca. 20% van 43.000 naar 52.000 in 2022. De ontsluiting van Land van Cuijk wordt voornamelijk verzorgd door de snelweg A73, die de regio verbindt met steden zoals Nijmegen in het zuiden en Venlo in het noorden. Deze snelweg speelt een cruciale rol in het regionale verkeer en biedt een snelle verbinding met andere delen van Nederland en Europa.

Daarnaast zijn er verschillende provinciale wegen die zorgen voor de interne ontsluiting van de gemeente en omliggende dorpen, zoals de N264 en de N321. Deze wegen spelen een belangrijke rol in het lokale verkeer en bieden toegang tot verschillende voorzieningen, bedrijventerreinen en woongebieden binnen Land van Cuijk.

Een opvallende leemte in het wegennet is de afwezigheid van een hoogwaardige oost-westverbinding tussen de A73/A77 en de A50, wat een aandachtspunt vormt voor de doorstroming in de regio. Venlo en Nijmegen zijn dus goed te bereiken; de Brabantse steden minder. Dat geldt voor zowel auto als trein.

Op de bedrijventerreinen geldt over het algemeen een maximumsnelheid van 50 km/u, met enkele uitzonderingen van 30 en 60 km/u. De drukste wegen zijn de Rijkswegen, provinciale wegen en ontsluitingswegen in de grootste kernen van het gebied. Structurele vertragingen, met name tijdens de ochtend- en avondspits, doen zich voor op locaties zoals de Beersebaan in Cuijk, knooppunt Rijkevoort/A77 en de Sint Anthonisweg bij Boxmeer, allen belangrijke aansluitingen op de snelwegen. Daarnaast zijn er vertragingen op de N324 binnen de kom van Grave en op de route Spoorstraat/Beugenseweg in Boxmeer.

Wat betreft zwaar verkeer is het aandeel vrachtverkeer het hoogst op de Rijkswegen (A73/A77) en provinciale wegen (N264, N277), met enkele gemeentelijke wegen die ook aanzienlijke vrachtverkeersstromen kennen. Landbouwverkeer heeft vrijwel onbeperkte toegang tot de wegen in de gemeente, inclusief de kernen, met uitzondering van Rijkswegen, delen van provinciale wegen en te smalle gemeentelijke wegen waar specifieke verboden gelden.

Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)

In het Land van Cuijk wordt het langzame verkeer, met name fietsbewegingen, gekenmerkt door een focus op de centra van de grootste kernen. Hierbij speelt een fijnmazig netwerk van snelfietsroutes, hoogwaardige fietsroutes en hoofdfietsroutes een essentiële rol. De meest prominente fietsverkeersgebieden bevinden zich voornamelijk in Grave, Cuijk en Boxmeer, waar een levendige dynamiek heerst.

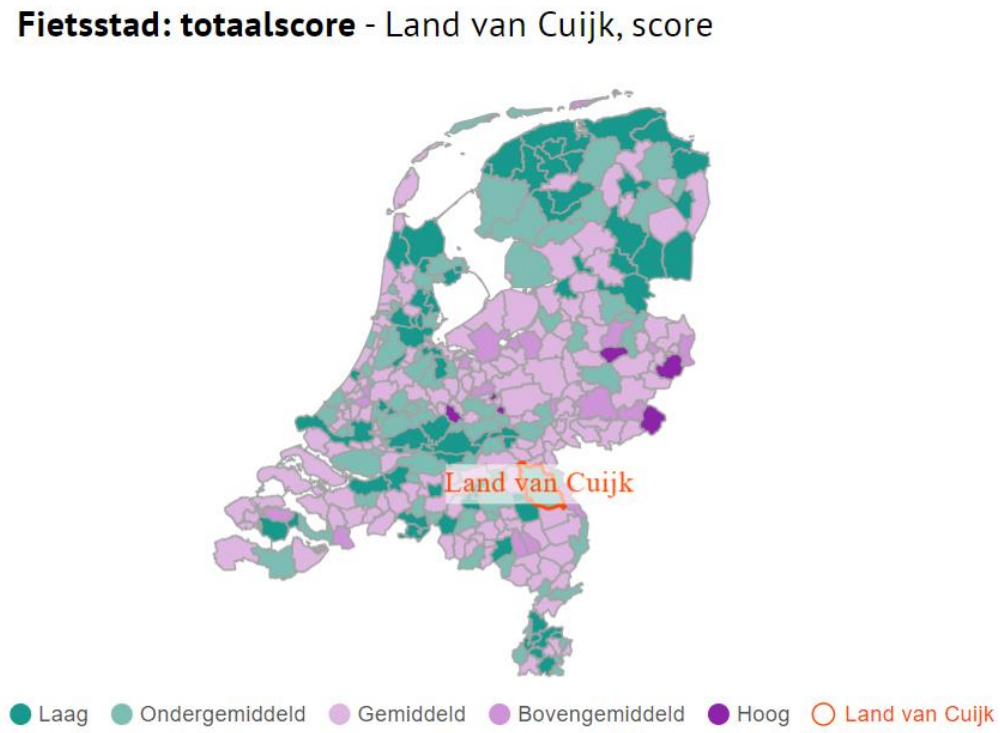
Ondanks de aanwezigheid van deze fietsinfrastructuur, worden veel reizen over korte afstanden - met een afstand onder de 7,5 en 15 kilometer - nog steeds met de auto afgelegd, in plaats van met de fiets. Dit benadrukt de noodzaak van verdere bevordering van het fietsgebruik en de aanleg van veilige fietspaden.

Een uitdaging waar het langzame verkeer in het Land van Cuijk mee te maken heeft, is dat niet alle hoofdfietsroutes voorzien zijn van (vrijliggende) fietsvoorzieningen. Dit kan de fietservaring en de veiligheid van fietsers beïnvloeden en benadrukt de noodzaak van investeringen in fietsinfrastructuur.

Opmerkelijk is ook dat er geen specifiek voetgangersnetwerk is in het gebied, en dat niet alle wegen binnen de dorpskernen voorzien zijn van voetpaden. Dit kan de mobiliteit van voetgangers beperken en benadrukt het belang van aandacht voor voetgangersinfrastructuur in toekomstige stadsplanning en ontwikkelingen binnen de gemeente. Momenteel wordt in Land van Cuijk daarom gewerkt aan het verbeteren van de wandelinfrastructuur om lopen aantrekkelijker te maken en de basis hiervoor op orde te brengen. Het wandelnetwerk wordt gezien als de ruggengraat voor wandelaars, zowel voor recreatief wandelen als voor verplaatsingen tussen woningen en belangrijke locaties zoals werk, school en voorzieningen. Er wordt gestreefd naar een situatie waarin iedereen overal kan lopen of een alternatief heeft dat wandelbaar is, of dat nu een voetpad is of een straat met weinig gemotoriseerd verkeer.

De voetpaden worden ingericht volgens landelijke richtlijnen, waarbij wordt gezorgd voor voldoende breedte, minimale hoogteverschillen en kwalitatieve oversteekplaatsen. Barrières voor voetgangers, zoals drukke wegen of het ontbreken van oversteekplaatsen, worden zoveel mogelijk vermeden. Specifieke locaties met een hoge vraag naar ruimte voor voetgangers, zoals centrumgebieden en omgevingen van scholen en seniorenwoningen, worden aangemerkt als 'voetgangershotspots' en krijgen extra aandacht.

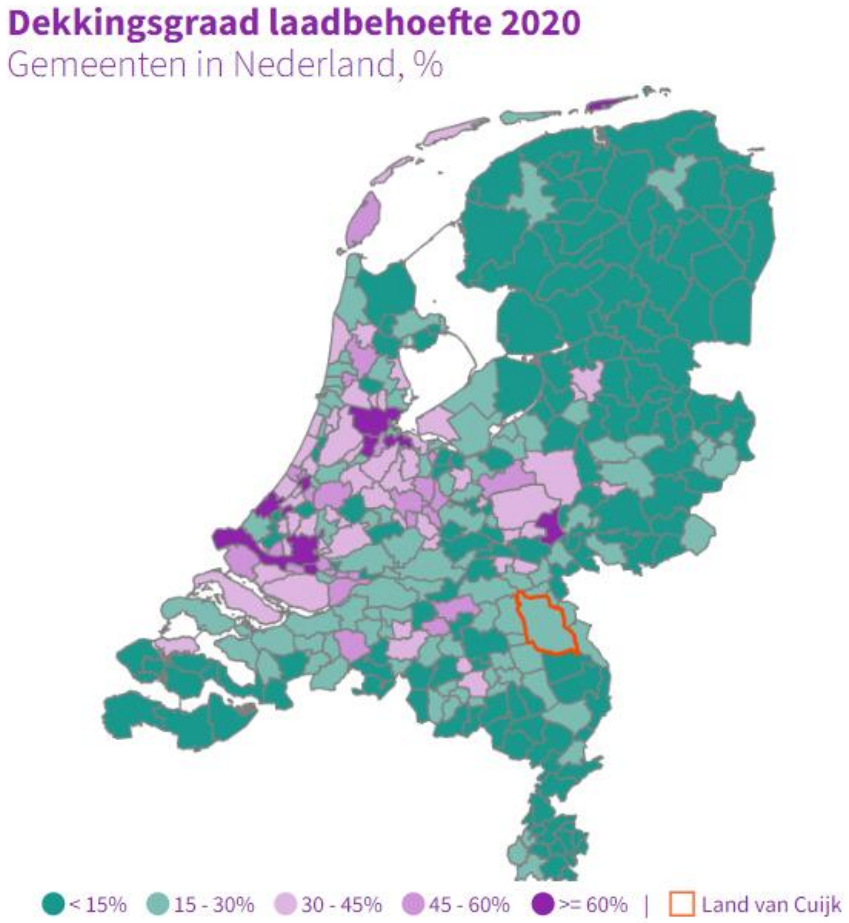
Naast de fysieke toegankelijkheid wordt ook gewerkt aan een inclusieve inrichting van het wandelnetwerk, zodat ook ouderen en mensen met een lichamelijke beperking kunnen deelnemen aan het verkeer. Hierbij wordt gedacht aan seniorenproof infrastructuur, geleidelijnen voor blinden en slechtzienden, en het creëren van dementievriendelijke omgevingen. Het stimuleren van recreatief wandelen en het aanbieden van mooie routes en evenementen zijn ook onderdeel van het beleid, evenals initiatieven zoals 'wandelmaatjes' om ook mensen die lichamelijk beperkt zijn te betrekken bij wandelactiviteiten.

Figuur 3.38: Totale score fietsvoorziening (bron: Fietsersbond, 2020)

Duurzame mobiliteit

Het energieverbruik van verkeer en vervoer per inwoner in onze gemeente behoort tot de top drie van alle 11 gemeenten in de regio Noordoost-Brabant. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het grote aantal autokilometers. Om deze situatie aan te pakken, richten we ons op het bevorderen van gezonde en duurzame mobiliteit, evenals op een goede bereikbaarheid van voorzieningen met deze duurzame vervoersmiddelen. Deze aanpak brengt tal van voordelen met zich mee, waaronder een positieve impact op verkeersveiligheid, sociale veiligheid, bereikbaarheid, gezondheid en leefbaarheid.

Figuur 3.39: Dekkingsgraad laadbehoefte (bron: Over Morgen, 2020)

Verkeersveiligheid

De verkeersveiligheid in Land van Cuijk is een belangrijk aandachtspunt, dat blijkt uit de registratie van ongevallen tussen 2018 en 2022. Gedurende deze periode zijn er in totaal 1.888 ongevallen geregistreerd, waarvan 1.159 op wegen binnen de gemeente zelf. Deze ongevallen resulteerden in 526 ernstig gewonden en 17 verkeersdoden op de gemeentelijke wegen. Deze cijfers weerspiegelen de ervaringen van de inwoners, waarbij gevaarlijke situaties vaak worden genoemd als knelpunten.

De verkeersveiligheid in het Land van Cuijk wordt beïnvloed door verschillende risicofactoren die voortkomen uit het wegontwerp. Enkele van de belangrijkste risico-indicatoren zijn het gebrek aan snelheidsremmers, vooral op lange rechte stukken van wegen met snelheden van 30 en 60 km/u, alsook op kruispunten tussen wegen met verschillende snelheidslimieten. Daarnaast ontbreken vrijliggende fietspaden langs wegen met een snelheidslimiet van 50 km/u, en kruispunten tussen gebiedsontsluitingswegen die niet zijn voorzien van een rotonde of verkeerslichten. De interactie tussen landbouwverkeer en kwetsbare weggebruikers, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, vormt ook een aanzienlijk risico.

Bepaalde groepen en vervoerswijzen lopen een verhoogd risico op verkeersongevallen. Hieronder vallen fietsers, ouderen en onervaren (jonge) automobilisten. Deze groepen zijn bijzonder kwetsbaar op de wegen van Land van Cuijk.

Naast de ontwerpgerelateerde risico's zijn er ook gedragsgerelateerde risico's die bijdragen aan onveilige situaties op de weg. Hieronder vallen rijden onder invloed, afleiding tijdens het rijden, normvervaging en overschrijding van de maximumsnelheid op wegen met snelheidslimieten van 30, 50 en 60 km/u. Deze gedragingen dragen bij aan het verhogen van het risico op verkeersongevallen en vormen daarom belangrijke aandachtspunten voor verbetering van de verkeersveiligheid in de regio.

De aanpak van verkeersveiligheid in Land van Cuijk wordt gestuurd door een risicogestuurde benadering, zoals vastgelegd in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Dit omvat zowel proactieve als reactieve maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren. De focus ligt op verschillende aspecten, waaronder veilige infrastructuur, heterogeniteit in het verkeer, kwetsbare verkeersdeelnemers, onervaren verkeersdeelnemers, snelheid in het verkeer en gedrag van verkeersdeelnemers.

Het verbeteren van de weginrichting is een cruciaal onderdeel van het streven naar verkeersveiligheid. Er wordt gestreefd naar een weginrichting die voldoet aan de richtlijnen van Duurzaam Veilig. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn onder andere het ontbreken van snelheidsremmers, het gebrek aan vrijliggende fietspaden langs 50 km/u wegen, en onveilige kruispunten tussen verschillende soorten wegen.

Handhaving van verkeersregels speelt een essentiële rol in het bevorderen van verkeersveiligheid. Er wordt gestreefd naar een verhoogde handhavingsinzet, met name gericht op foutief gedrag zoals telefoongebruik op de fiets en rijden zonder verlichting.

Ten slot wordt er actief gewerkt aan het verminderen van sluipverkeer, dat kan zorgen voor onveilige situaties in kernen. Maatregelen zoals kentekenonderzoeken, verboden voor doorgaand vrachtverkeer en campagnes worden ingezet om sluipverkeer tegen te gaan. Tevens wordt er samengewerkt met navigatiediensten om te voorkomen dat sluiproutes door kernen worden geadviseerd tijdens verkeersopstoppingen op hoofdwegen.

3.8.3 Trends en ontwikkelingen

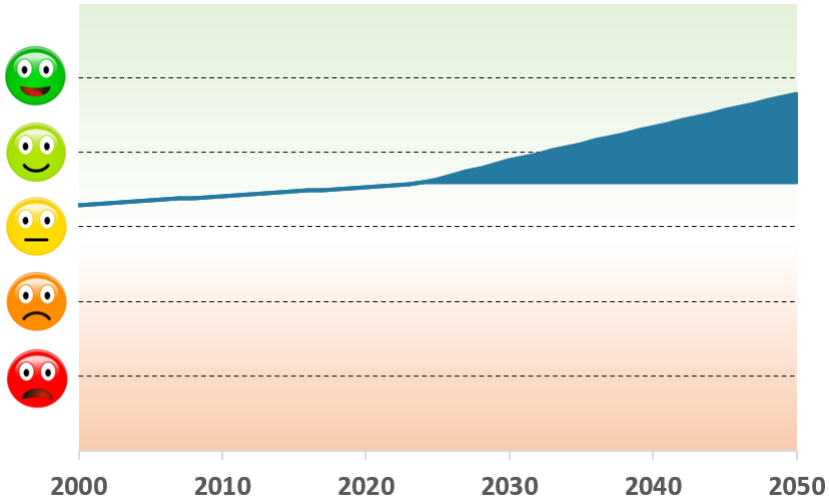
- *Autoafhankelijkheid en knelpunten in mobiliteit*
  De inwoners van Land van Cuijk zijn sterk afhankelijk van auto's voor hun mobiliteit, vooral vanwege de grote afstanden tussen kleine kernen. Deze afhankelijkheid creëert knelpunten, zoals het ontbreken van goede oost-westverbindingen en verkeersoverlast door provinciale wegen in de kernen.
- *Groei van de gemeente en mobiliteitstransitie*
  Met de geplande toevoeging van duizenden nieuwe woningen neemt de druk op het verkeersnetwerk toe.
- *Duurzame vervoerswijzen en technologische innovatie*
  De opkomst van duurzame vervoerswijzen, zoals elektrische fietsen en deelmobiliteit, gaat gepaard met technologische innovaties in mobiliteit, zoals slimme voertuigen die taken van de bestuurder overnemen en communiceren met verkeerslichten.
- *MaaS en participatie*
  De groeiende trend naar Mobility as a Service (MaaS) biedt inwoners van Land van Cuijk toegang tot verschillende vervoerswijzen via één platform. Tegelijkertijd is er een groeiende behoefte aan participatie van burgers bij mobiliteitsbeslissingen, om ervoor te zorgen dat oplossingen aansluiten bij de lokale behoeften en uitdagingen.

3.8.4 Beoordeling

Hoewel de gemeente beschikt over een aantal basisvoorzieningen op het gebied van mobiliteit, zoals treinstations, bushaltes en een goed wegennetwerk, zijn er ook enkele uitdagingen die de mobiliteit beperken. Deze omvatten onder andere capaciteitsproblemen en beperkte frequentie van het openbaar vervoer, gebrek aan hoogfrequente verbindingen naar andere delen van Noord-Brabant, en een autobereikbaarheid die groter is dan de ov-bereikbaarheid.

Vooruitkijkend naar het jaar 2050, kunnen ontwikkelingen zoals de groei van de gemeente en de mobiliteitstransitie, de opkomst van duurzame vervoerswijzen en technologische innovatie, evenals de trend naar

Mobility as a Service (MaaS) en participatie, positieve veranderingen teweegbrengen in de mobiliteitssituatie. Met investeringen in verbetering van het openbaar vervoer, uitbreiding van het wegennetwerk en bevordering van duurzame vervoerswijzen, zou de mobiliteitskwaliteit tegen 2050 aanzienlijk kunnen verbeteren.

3.9 Economie en toerisme

3.9.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Economie en toerisme zijn van groot belang voor het Land van Cuijk. Dit hoofdstuk werpt een gedetailleerde blik op deze cruciale aspecten. We analyseren de werkgelegenheidssituatie, het vestigingsklimaat voor bedrijven, de beschikbare werklocaties en de economische vitaliteit van het buitengebied. Daarnaast onderzoeken we de rol van toerisme en recreatie in het versterken van de regio. Een bloeiende economie en een levendige toeristische sector dragen bij aan de groei en het welzijn van het Land van Cuijk door het genereren van banen, het stimuleren van lokale bedrijvigheid en het vergroten van de aantrekkelijkheid voor zowel inwoners als bezoekers.

Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Economie en toerisme	**Werkgelegenheid**	Behoud balans werkgelegenheid en arbeidsvraag
	Vestigingsklimaat	Behoud en versterking vestigingsklimaat
	Werklocaties	Versterking van kwaliteit (en areaal) van werklocaties
	Economische vitaliteit buitengebied	Behoud economische vitaliteit van de landbouwsector
	Toerisme en recreatie	Versterking passende toerisme- en recreatiemogelijkheden

3.9.2 Huidige en toekomstige situatie

Werkgelegenheid

Het Land van Cuijk staat bekend als een regio met een robuuste economie en een stabiele werkgelegenheid, waarbij de agrarische sector een essentiële rol speelt. Met ongeveer 40.000 banen biedt het een solide arbeidsmarkt voor de lokale bevolking. De diversiteit aan bedrijven, variërend van kleinschalige landbouwbedrijven tot grote industriële spelers in de Agro & Food sector, vormt de economische kern van Noordoost-Brabant.

Deze regio heeft zich weten te profileren als een belangrijk centrum voor sectoren zoals Food, Health & Farma. Het Land van Cuijk heeft een vruchtbare bodem voor vindingrijke ondernemers die hebben bijgedragen aan de oprichting van internationaal gerenommeerde bedrijven zoals MSD, Nutreco, Hendrix Genetics, en andere. Deze bedrijven zijn niet alleen van lokale betekenis, maar hebben ook internationaal aanzien verworven.

Vestigingsklimaat

Het vestigingsklimaat verwijst naar de omstandigheden en factoren die de aantrekkelijkheid van een regio bepalen voor bedrijven om zich er te vestigen. De gemeente Land van Cuijk heeft een sterk vestigingsklimaat binnen de sectoren agro, food en health, waar bijna twintig procent van de beroepsbevolking werkzaam is. Deze regio biedt een gevarieerd bedrijfslandschap, variërend van kleinschalige ondernemingen tot grootschalige veehouderijen, en het heeft een sterke aanwezigheid van industrie, zorg en toerisme.

Het Land van Cuijk onderscheidt zich daarnaast door een bloeiende industriële sector, die nog sterker aanwezig is dan in omliggende gebieden, vooral vanwege het grootbedrijf. Hoewel de ontwikkelingen binnen deze sector divers zijn geweest, blijft de industriële aanwezigheid een belangrijke factor in het vestigingsklimaat van de regio.

Goede bereikbaarheid

De gunstige ligging van het Land van Cuijk, omringd door economisch sterke regio's zoals Brabantstad en Knooppunt Arnhem-Nijmegen, draagt bij aan de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats. De uitstekende verbindingen, zoals de A73 en A77, bieden toegang tot Nederland en Noordwest-Europa, waardoor het gebied aantrekkelijk is voor bedrijven die streven naar een optimale bereikbaarheid.

Economische ontwikkeling

Het Land van Cuijk heeft een solide economische basis, met name in de agrofood en farmaceutische industrie, waardoor het een aantrekkelijke bestemming is voor bedrijven die actief zijn binnen deze sectoren. De samenwerking onder de noemer 'Agrifood Capital' versterkt deze positie en stimuleert verdere economische ontwikkeling.

Met de Strategische Visie neemt gemeente Land van Cuijk verschillende maatregelen om het vestigingsklimaat te verbeteren en zo de economische bedrijvigheid in het gebied te stimuleren. Een van de belangrijkste aspecten is het bieden van expansieruimte aan bedrijven, waardoor zij de mogelijkheid krijgen om te groeien en hun activiteiten uit te breiden. Daarnaast zet de gemeente zich in voor het optimaliseren van de bereikbaarheid en infrastructuur, wat essentieel is voor het aantrekken van bedrijven naar het gebied en het stimuleren van economische groei. Een goed bereikbare locatie met goede wegen en transportmogelijkheden is immers aantrekkelijk voor bedrijven die op zoek zijn naar een vestigingsplaats.

Een ander aspect dat de gemeente aanpakt, is de optimalisatie van de kwaliteit van wonen, leven en recreëren. Een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat draagt bij aan het aantrekken van zowel bedrijven als werknemers. Door te zorgen voor een hoogwaardige leefomgeving met goede voorzieningen, groenvoorzieningen en recreatiemogelijkheden, wordt het gebied aantrekkelijk gemaakt voor zowel huidige bewoners als potentiële nieuwe inwoners en bedrijven. Dit sluit naadloos aan bij de ambitie van de gemeente om te zorgen voor een kwalitatief hoogwaardig woon- en leefmilieu voor alle inwoners.

Werklocaties

In de gemeente Land van Cuijk zijn verschillende bedrijventerreinen te vinden, elk met hun eigen focus en mogelijkheden, waaronder:

1. *Boxmeer:*
    - Kern Boxmeer: Nadruk op sectoren zoals gezondheid, voeding, farmacie en landbouw. Enkele grote bedrijven zijn hier gevestigd, waaronder Stork, Nutreco, Bolsius, Intervet en Hendrix Genetics. Sterckwijck is een ontwikkelend bedrijventerrein, onderdeel van de Health Campus Boxmeer, waar alleen bedrijven tot milieucategorie 3 worden toegelaten. Andere industrieterreinen zijn onder meer Saxe-Gotha en Valendries.
2. *Cuijk:*
    - Regionaal Bedrijvenpark Laarakker: Gelegen aan de A73 met bedrijven zoals Danone Nutricia. In ontwikkeling.
    - De Haven: Biedt mogelijkheden voor watergebonden activiteiten en biobased economy.
    - De Beijerd en ’t Riet: Goede bereikbaarheid per openbaar vervoer, grenzend aan Station Cuijk.
    - Groot Heiligenberg en Heeswijkse Kampen: Ruimte voor detailhandel, kantoorruimte en lichte bedrijvigheid.
3. *Grave:*
    - Bedrijvenpark De Bons: Voormalige Generaal de Bonskazerne, nu duurzaam bedrijventerrein met functies voor wonen en werken.
    - Wisseveld: In ontwikkeling met ruimte voor woningbouw en bedrijvigheid.
4. *Mill en Sint-Hubert:*
    - Het Spoor: Groot bedrijventerrein met ruimte voor diverse soorten bedrijven, zoals handels-, nijverheids- en industriebedrijven.
    - Daarnaast zijn er kleinere bedrijventerreinen in Langenboom, Sint-Hubert en Wilbertoord.
5. *Sint-Anthonis:*
    - Molenveld: Een van de bedrijventerreinen, met nog drie locaties in voorbereiding.
    - Bedrijventerrein Peelkant Oost: Kleinere bedrijventerrein.

Economische vitaliteit buitengebied

De economische vitaliteit van het buitengebied van de gemeente Land van Cuijk staat onder druk door diverse beleidsmatige ontwikkelingen en verschuivingen binnen de landbouwsector. Deze factoren hebben directe invloed op de agrarische ondernemers in dit gebied. Het is essentieel om een heldere visie te formuleren die inspeelt op de huidige uitdagingen en kansen, en die tegelijkertijd een solide basis biedt voor toekomstige ontwikkelingen tot 2030.

Beleidsmatige Kaders

De huidige beleidsontwikkelingen, met een focus op Ruimtelijke Ordening en het buitengebied, leggen aanzienlijke uitdagingen op voor de agrarische sector in de gemeente Land van Cuijk. Natuurbehoud (stikstof), waterbeheer en klimaat vormen belangrijke beleidsterreinen waarbinnen actie vereist is.

Ontwikkelingen binnen de landbouwsector

De landbouwsector in het Land van Cuijk ondergaat veranderingen, zoals blijkt uit de cijfers van de afgelopen jaren. Een significante daling in het aantal landbouwbedrijven weerspiegelt de nationale trend. Deze verschuivingen vereisen een strategische benadering om de economische veerkracht van het buitengebied te behouden en te versterken.

De gemeente wil dit buitengebied gaan versterken aan de hand van de volgende maatregelen:

- Zonering van het buitengebied: Flexibele aanpak van ruimtelijke vraagstukken in samenwerking met de sector.
- Flexibele regelgeving: Vereenvoudiging van omgevingsplannen om beweging en ontwikkeling te stimuleren.
- Lokale stikstofbank: Creëren van een sturingsinstrument om gewenste ontwikkelingen te bevorderen.
- Stimulering van nieuwe verdienmodellen: Ondersteunen van innovatie en omschakeling naar duurzame praktijken.
- Optimaal gebruik van pachtgronden: Benutten van pachtgronden voor duurzaam bodembeheer en herstructurering.
- Sociale ondersteuning: Bieden van specialistische bijstand aan bedrijven in zowel zakelijke als persoonlijke situaties.
- Versterking van de relatie met bewoners: Actieve communicatie en betrokkenheid bij ontwikkelingen in het buitengebied.
- Samenwerking met High Tech: Benutten van de aanwezige expertise en innovatiekracht binnen de regio.

Uitvoeringsprogramma tot 2030

Naast de formulering van deze visie is een uitvoeringsprogramma opgesteld dat concrete acties en maatregelen omvat die nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken. Dit programma zal dienen als leidraad voor alle betrokken partijen om gezamenlijk te werken aan de economische vitaliteit en duurzame ontwikkeling van het buitengebied van de gemeente Land van Cuijk.

De economische vitaliteit van het buitengebied van de gemeente Land van Cuijk vereist een integrale en toekomstgerichte aanpak, waarbij beleidsmatige ontwikkelingen, verschuivingen binnen de landbouwsector en de behoeften van agrarische ondernemers in ogenschouw worden genomen.

Toerisme en recreatie

Het Land van Cuijk beschikt over diverse natuurlijke en culturele attracties die een groeiende interesse in toerisme en recreatie stimuleren. De Maas, de historische vestingstad Grave en het bosrijke en toeristische Overloon, met onder andere dierentuin en Oorlogsmuseum, zijn trekpleisters. Ook recreatiegebieden zoals de Kraaijenbergse Plassen bieden mogelijkheden voor verschillende vormen van recreatie.

Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden op regionaal niveau, zowel binnen Nederland als over de grens in Duitsland, om toeristische voorzieningen te verbeteren en nieuwe initiatieven te ontplooien. Deze samenwerking richt zich onder andere op het ontwikkelen van toeristische routes en het organiseren van evenementen.

Hoewel er groei is, zijn er uitdagingen zoals het vergroten van de bekendheid van het gebied als toeristische bestemming en het verbeteren van de infrastructuur en accommodaties. Het benutten van de toeristische potentie voor economische groei vereist verdere inspanningen en investeringen.

Met een pragmatische aanpak gericht op samenwerking, verbetering van de toeristische infrastructuur en promotie, kan het Land van Cuijk zijn positie als aantrekkelijke toeristische bestemming consolideren. Het streven

is om duurzame groei te realiseren en de regio te positioneren als een gastvrije en diverse toeristische bestemming.

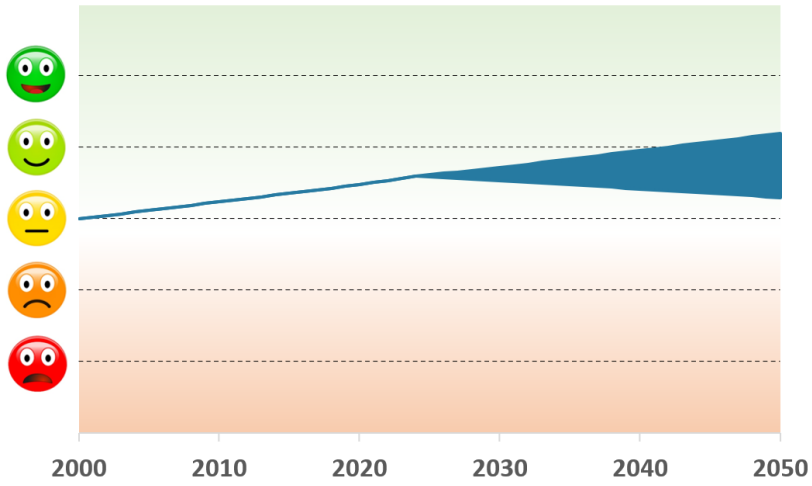
1. *Economische Diversificatie*: Het Land van Cuijk ondergaat een verschuiving van een agrarisch gedomineerde economie naar een meer diverse economie, met nadruk op sectoren zoals agrofood, gezondheid en farma. Deze diversificatie versterkt de economische veerkracht en biedt nieuwe kansen voor groei en innovatie.
2. *Focus op Innovatie en Duurzaamheid*: Bedrijven in het Land van Cuijk profileren zich als leiders op het gebied van innovatie en duurzaamheid, vooral binnen de agrofood- en farmaceutische sectoren. Deze focus op duurzaamheid biedt niet alleen milieuvoordelen, maar creëert ook concurrentievoordelen en groeikansen.
3. *Toerisme en Recreatie als Groeisector*: Het Land van Cuijk investeert in toerisme en recreatie, gezien als een belangrijke groeisector. Natuurlijke en culturele attracties worden ontwikkeld en gepromoot om duurzame economische groei en werkgelegenheid te stimuleren.

3.9.3 Trends en ontwikkelingen

- *Digitalisering en Technologische Innovatie*
  De voortdurende digitalisering en technologische innovatie zullen grote invloed hebben op zowel de economie als het toerisme. Bedrijven zullen steeds meer gebruik maken van technologieën zoals kunstmatige intelligentie, big data-analyse en automatisering om efficiënter te werken en nieuwe producten en diensten te ontwikkelen.
- *Duurzaamheid en Milieubewustzijn*
  Duurzaamheid wordt een steeds belangrijker thema in zowel de economie als het toerisme. Consumenten en bedrijven worden zich steeds meer bewust van de milieu-impact van hun activiteiten en zullen streven naar duurzame oplossingen. Dit kan zich vertalen naar een grotere vraag naar duurzame producten en diensten, groene technologieën en eco-toerisme. Gemeenten en bedrijven zullen moeten investeren in duurzame initiatieven om concurrerend te blijven en tegemoet te komen aan de verwachtingen van bewoners en bezoekers.
- *Veranderende Demografie en Levensstijlen*
  Demografische veranderingen, zoals vergrijzing en urbanisatie, zullen de economie en het toerisme beïnvloeden. Oudere bevolkingsgroepen zullen bijvoorbeeld andere behoeften hebben op het gebied van producten en diensten, terwijl stedelijke bevolkingsgroepen mogelijk andere voorkeuren hebben voor reizen en recreatie. Gemeenten en bedrijven zullen moeten inspelen op deze veranderende demografieën en levensstijlen door hun aanbod aan te passen en te diversifiëren.

3.9.4 Beoordeling

Hoewel de regio een solide economische basis heeft, met een sterke focus op sectoren zoals agrofood, gezondheid en farma, zijn er nog uitdagingen met betrekking tot de economische vitaliteit van het buitengebied en het volledige benutten van het toeristische potentieel. De inspanningen om het vestigingsklimaat te versterken en de infrastructuur te verbeteren zijn positief, maar er is ruimte voor verdere groei en ontwikkeling.

2000
2010
2020
2030
2040
2050

3.10 Wonen

3.10.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Wonen is een belangrijk thema dat direct van invloed is op het welzijn en de kwaliteit van leven in het Land van Cuijk. Een geschikte en betaalbare huisvesting is een belangrijke levensbehoefte, maar ook van belang voor sociale cohesie en gemeenschapsgevoel. Daarnaast beïnvloedt wonen aspecten zoals economie, aantrekkelijkheid voor nieuwe bewoners en bedrijven, en duurzaamheid van de leefomgeving. Daarom is het waarborgen van een divers en passend woningaanbod van groot belang voor de ontwikkeling van de gemeente Land van Cuijk. De huidige situatie wordt beoordeeld aan de hand van de kwantiteit en diversiteit van het woningaanbod, de kwaliteit van woonlocaties en de huidige en toekomstige situatie op het gebied van wonen. Dit hoofdstuk biedt inzicht in de uitdagingen en kansen op het vlak van huisvesting binnen de gemeente.

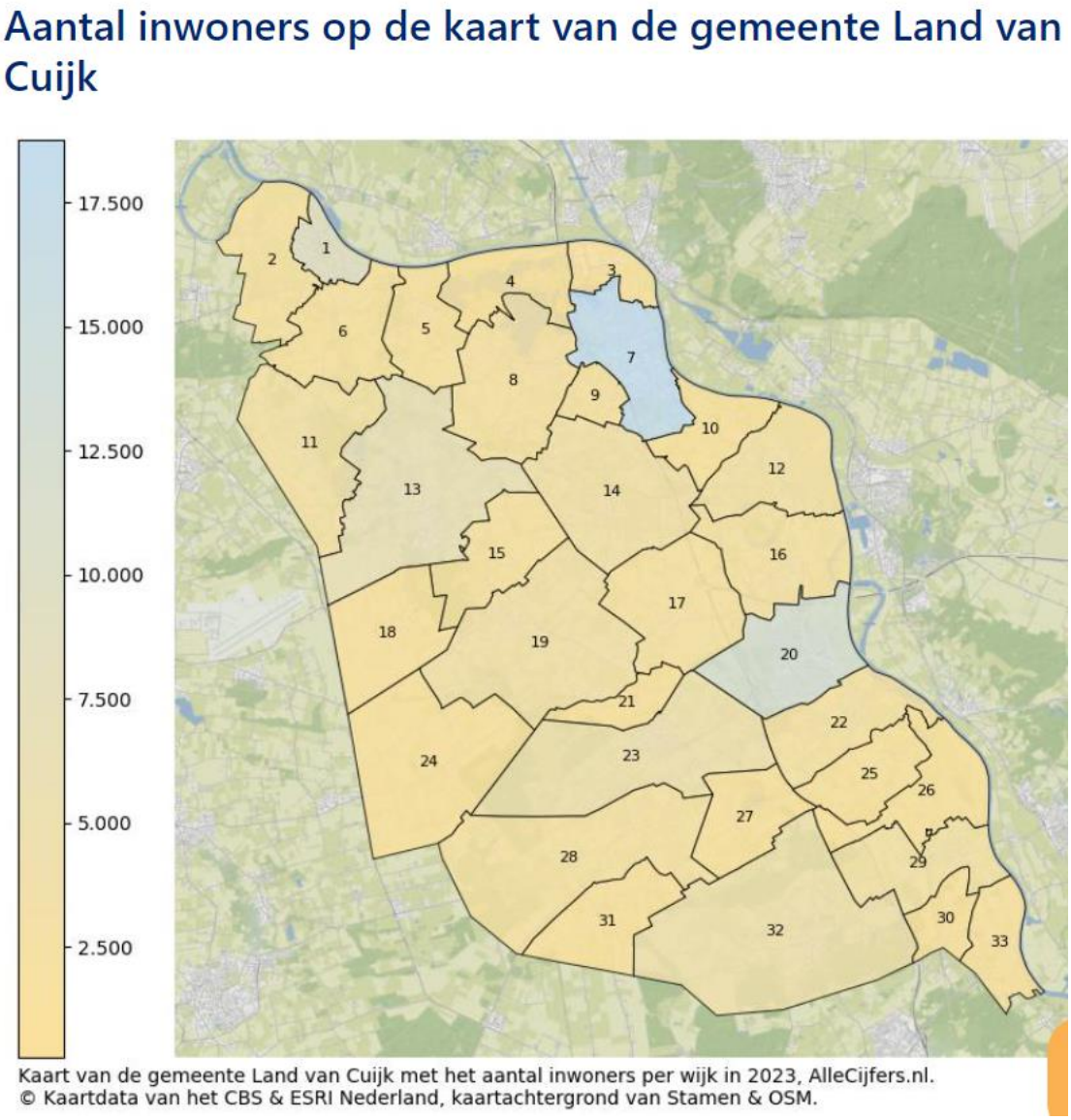
Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Wonen	**Kwantiteit woningaanbod**	Meer woningen
	Diversiteit woningaanbod	Voor alle doelgroepen passende woningen
	Kwaliteit woonlocaties	Prettige, duurzame woonlocaties

3.10.2 Huidige en toekomstige situatie

Kwantiteit woningaanbod

Het aantal inwoners van de gemeente Land van Cuijk is tussen 1995 en 2023 gestegen van 66.151 tot 91.423, wat een aanzienlijke groei van 38% vertegenwoordigt. Dit komt neer op een gemiddelde jaarlijkse toename van 903 personen (1,23%) gedurende die periode. De trend van de gegevens laat een geleidelijke stijging zien; over het algemeen nemen de cijfers toe. In onderstaande figuur is weergegeven hoe deze inwoners zijn verdeeld binnen de gemeente.

Figuur 3.40: Kernen in de gemeente Land van Cuijk (bron: CBS; AlleCijfers.nl, 2023)

Land van Cuijk heeft twee grote kernen: Cuijk met 18.760 inwoners en Boxmeer met 12.550 inwoners. Grave (8.620 inwoners), Mill (6.330 inwoners), Sint Anthonis (4.260 inwoners) en Overloon (4.080 inwoners) zijn kleiner maar nog steeds aanzienlijk van omvang. Daarnaast omvat Land van Cuijk vier kernen met 1.600 tot 3.500 inwoners: Wanroij, Haps, Oeffelt en Vierlingsbeek. De overige kernen hebben elk minder dan 1.500 inwoners.

Om de kwantiteit van het woningaanbod in de gemeente Land van Cuijk te meten zijn er verschillende prognoses berekend, namelijk de Provinciale prognose Noord-Brabant, de Primos-prognose en de Trendprognose.

De Provinciale prognose Noord-Brabant voorziet een scenario waarin het migratiesaldo nul is, wat impliceert dat de groei in de gemeente enkel afkomstig is van buitenlandse migratie, zonder netto instroom uit andere gemeenten. Echter, gezien de sterke toename van binnenlandse migratie de afgelopen jaren lijkt een migratiesaldo van nul voor Land van Cuijk niet realistisch. Ondanks dit aspect biedt deze prognose wel een goede indicatie van de autonome woningbehoefte.

De Primos-prognose, gebaseerd op de nationale bevolkingsontwikkeling, vertaalt deze naar regionaal en lokaal niveau. Door rekening te houden met langjarige gemiddelden van binnenlandse verhuizingen sluiten de resultaten beter aan op historische ontwikkelingen. Deze prognose vormt de basis voor de groeiambitie van de gemeente, zoals vastgelegd in de Woondeal, waarbij minimaal 4.000 woningen worden gerealiseerd tot en met 2030.

De Trendprognose houdt rekening met recente verhuisbewegingen, vooral de toegenomen vestiging uit de regio Nijmegen, waardoor deze een realistischer beeld geeft van de huidige woningbehoefte op korte termijn. Deze prognose voorspelt een behoefte aan 4.350 woningen tot en met 2030 en 1.350 woningen tussen 2031 en 2040.

Door deze verschillende prognoses te combineren, kunnen we een beter begrip krijgen van de complexe factoren die de woningbehoefte in Land van Cuijk bepalen.

Huishoudensprognose naar huishoudenstypen
Op dit moment is 15% van de huishoudens in de gemeente Land van Cuijk in de leeftijd van 75 jaar of ouder. Dit aandeel zal de komende jaren sterk toenemen. In 2030 wordt verwacht dat 19% van de huishoudens 75 jaar of ouder zal zijn, en in 2040 zelfs 24%. Het aandeel gezinnen zal daarentegen afnemen tot 30% in 2030, waarna het stabiel blijft. Het aandeel middelbare kleine huishoudens en jonge huishoudens neemt ook af.

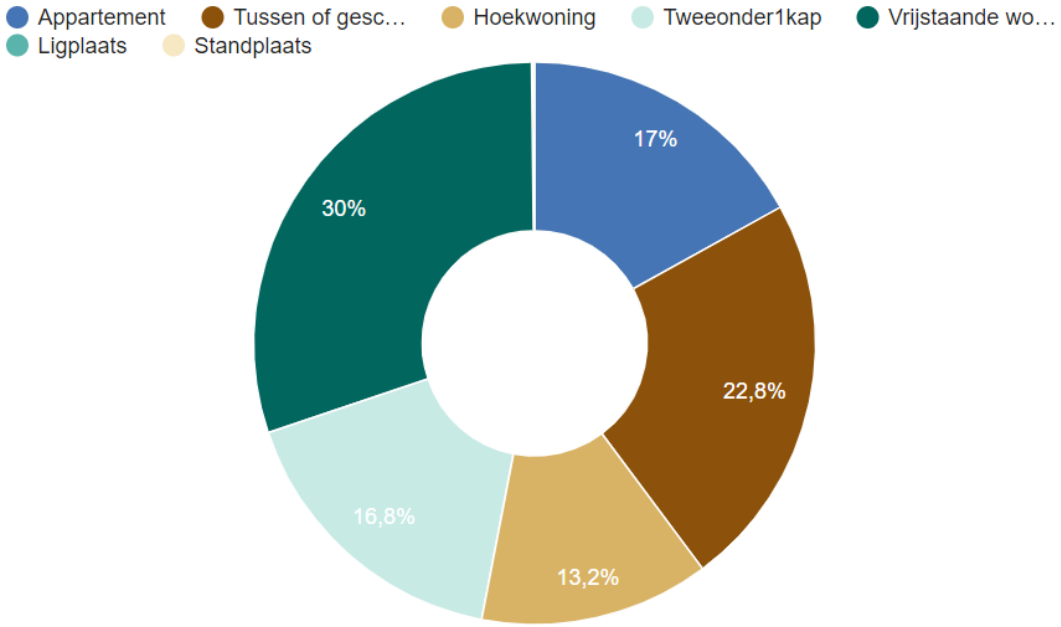
Inlopen van een woningtekort
Ondanks inspanningen om de woningbouw te versnellen, is er nog steeds sprake van een aanzienlijk woningtekort. Momenteel ligt dit tekort rond de 3,8%, wat hoger is dan het acceptabele niveau van 2%. Om dit terug te brengen naar 2% moeten er 700 woningen worden toegevoegd in Land van Cuijk.

Kwantitatieve woningbehoefte per deelgebied en kern
De trendprognose sluit het beste aan bij de woningmarktontwikkelingen in de gemeente van de afgelopen jaren en vormt daarom de basis voor het doorrekenen van de woningbehoefte. Dit resulteert in een behoefte van 4.350 woningen tot en met 2030 en 5.700 woningen van 2022 tot 2040. De vertaling naar de verschillende kernen en deelgebieden toont aan dat vooral de grote kernen zoals Cuijk, Boxmeer en Grave de meeste extra woningbehoefte hebben, gevolgd door Mill, Sint Anthonis en Velp. Zelfs de kleinste kernen laten een (kleine) aanvullende woningbehoefte zien volgens de prognose.

Relatieve groei van de kernen
De kern Cuijk groeit niet alleen absoluut gezien het meest, maar ook relatief gezien is er een grote groei voorzien. Naast Cuijk laten ook enkele kleinere kernen zoals Velp, Escharen, Linden, Westerbeek, Stevensbeek, Vortum-Mullem en Maashees een aanzienlijke relatieve groei zien. Zelfs in kernen met minder groei zoals Wanroij, Haps, Sambeek en Overloon wordt nog een toename van de behoefte tot 2030 verwacht.

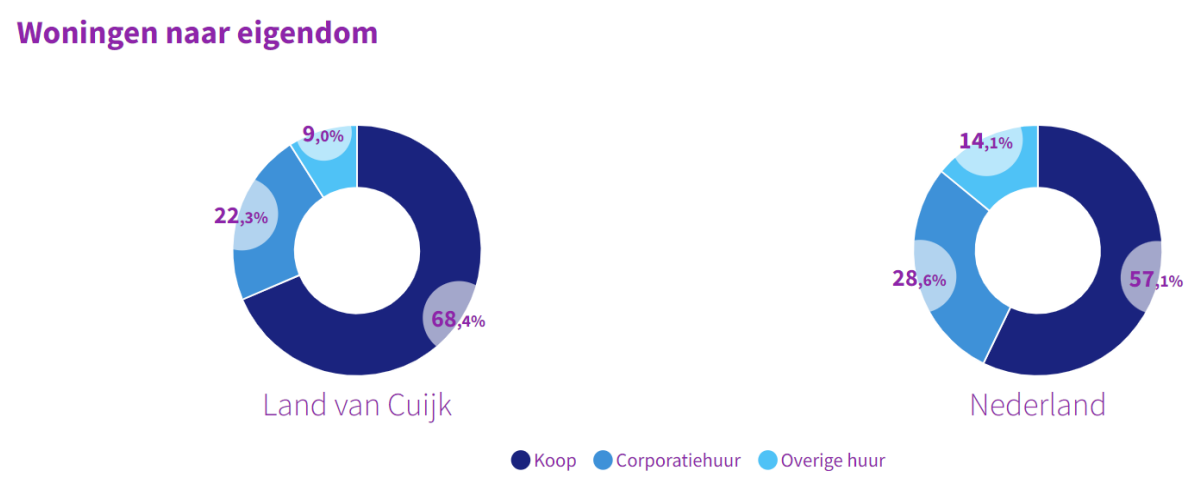
Diversiteit woningaanbod
In onderstaande figuur is de verdeling van het soort woningen weergegeven. De verdeling van woningen kan worden onderverdeeld op basis van eigendom, bewoning, type en bouwjaar. Koopwoningen zijn eigendom van de bewoner(s) of worden gebruikt als tweede woning, terwijl huurwoningen niet bewoond worden door de eigenaar. Huurwoningen kunnen eigendom zijn van een woningcorporatie of andere instelling, of van bedrijven, particulieren en beleggers. Een woning wordt als bewoond beschouwd als er minimaal één persoon staat ingeschreven volgens de Basisregistratie Personen. Woningen worden ingedeeld als meergezinswoningen als ze deel uitmaken van een pand met andere woningen of (bedrijfs)ruimten, zoals flats, galerij-, portiek-, beneden- en bovenwoningen, appartementen en woningen boven bedrijfsruimten. Alle overige woningen worden beschouwd als eengezinswoningen. Het bouwjaar van een pand, waarin een woning zich bevindt, kan ofwel in of na het jaar 2000 zijn, ofwel vóór het jaar 2000.

In de gemeente Land van Cuijk staan relatief veel vrijstaande woningen (30%). Daarnaast zijn er 22,8% tussen- of geschakelde woningen, 17% appartementen, 16,8% twee-onder-een-kapwoningen en 13,2% hoekwoningen.
Deze informatie is samengesteld uit open databronnen zoals het CBS, DUO, het Kadaster, en andere instanties zoals het PBL, de politie, de RDW, Rijkswaterstaat, het RIVM en de RVO.

Figuur 3.41: Woningtypen Land van Cuijk

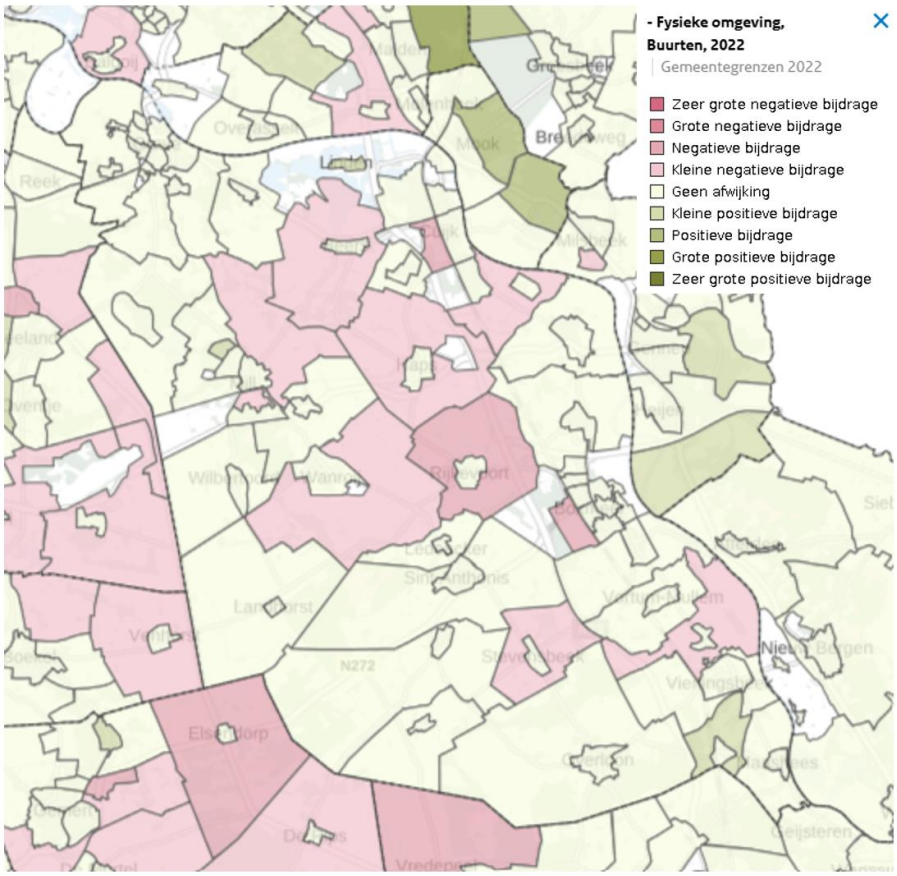
In de gemeente Land van Cuijk is het percentage koopwoningen bovengemiddeld hoog, namelijk 68,4%, vergeleken met het landelijke percentage van 57,1% in Nederland.

Figuur 3.42: Woningen naar eigendom (bron: Syswov, 2022)

Kwaliteit woonlocaties

De woningen in Land van Cuijk zijn verspreid over de 33 kernen van de gemeente. Woonlocaties kunnen daarom flink van elkaar verschillen. Over het algemeen is de kwaliteit van woonlocaties goed: het is prettig wonen in het Land van Cuijk en woonlocaties worden over het algemeen niet bedreigd door een gebrek aan toekomstbestendigheid. Op Figuur 3.43 is te zien hoe de fysieke leefomgeving van de buurten van de gemeente Land van Cuijk wordt beoordeeld. Beoordelingen zijn overwegend neutraal tot positief. In enkele delen van het buitengebied wordt er door de fysieke omgeving negatief bijgedragen aan de leefbaarheid.

Figuur 3.43: Beoordeling fysieke omgeving (kwaliteit woonlocaties) (bron: Leefbaarometer, ministerie van BZK, 2022)

Uit een onderzoek van juni 2024 blijkt dat 33,8% van de woningen in de gemeente Land van Cuijk beschikt over energielabel A.[6] Dit percentage ligt net onder het gemiddelde van Noord-Brabant, waar 35,4% van de woningen energielabel A heeft.

3.10.3 Trends en ontwikkelingen

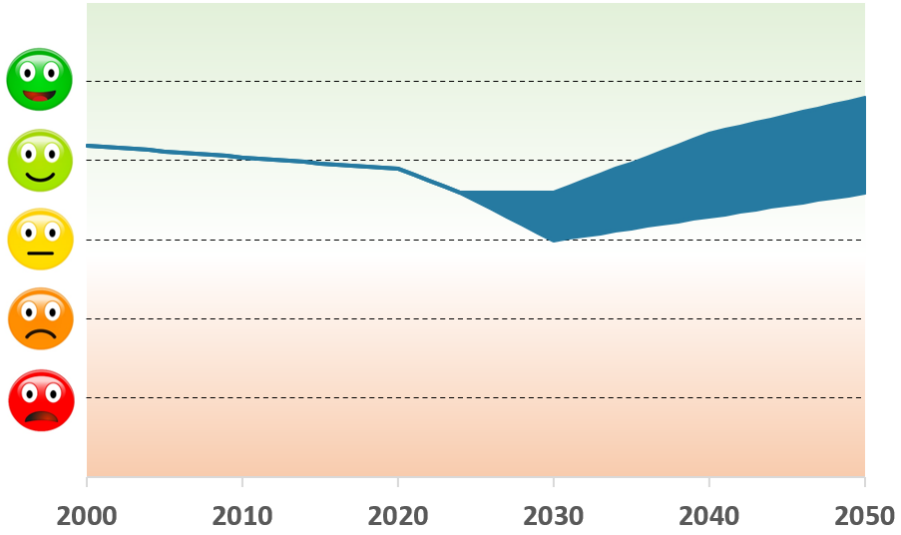
- *Bevolkingsgroei en demografische veranderingen*
  Net als elders in het land, ervaart de gemeente Land van Cuijk een toenemende bevolkingsgroei en vergrijzing, wat resulteert in een groeiende vraag naar diverse vormen van huisvesting die passen bij verschillende levensfasen en behoeften.
- *Woningtekort*
  Het woningtekort is een probleem dat zich niet beperkt tot specifieke regio's, maar een bredere uitdaging vormt in heel Nederland. In Land van Cuijk is er sprake van een aanzienlijk tekort aan woningen, wat de noodzaak benadrukt om de bouw van nieuwe woningen te versnellen en te diversifiëren.
- *Diversiteit in woningaanbod*
  De behoefte aan diversiteit in het woningaanbod, inclusief betaalbare huurwoningen, sociale woningbouw, en levensloopbestendige woningen, weerspiegelt een landelijke trend naar een meer inclusieve en duurzame stedelijke ontwikkeling.

3.10.4 Beoordeling

De gemeente ervaart een aanzienlijke bevolkingsgroei en vergrijzing, wat resulteert in een groeiende vraag naar diverse vormen van huisvesting die passen bij verschillende levensfasen en behoeften. Ondanks inspanningen om de woningbouw te versnellen, blijft er nog steeds sprake van een aanzienlijk woningtekort, wat benadrukt dat verdere actie nodig is. De behoefte aan diversiteit in het woningaanbod wordt erkend, inclusief betaalbare

[6] Energielabel registratie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

huurwoningen, sociale woningbouw, en levensloopbestendige woningen, om tegemoet te komen aan de groeiende vraag en een inclusieve en duurzame stedelijke ontwikkeling te bevorderen.

3.11 Samenleving en gezondheid

3.11.1 Inleiding en beoordelingskader

Inleiding

Een gezonde samenleving draagt niet alleen bij aan het fysieke en mentale welzijn van haar inwoners, maar vormt ook de basis voor een veerkrachtige en bloeiende gemeenschap. Het is dan ook essentieel om te begrijpen hoe deze twee aspecten elkaar beïnvloeden en samen de leefbaarheid van een gebied bepalen. In dit hoofdstuk zullen we de verschillende facetten van samenleving en gezondheid verkennen, van voorzieningenniveau tot sociale cohesie, sociale inclusiviteit, sociale veiligheid, sport en bewegen, en een gezonde levensstijl. Door deze aspecten te onderzoeken, streven we ernaar om niet alleen inzicht te krijgen in de situatie binnen de gemeente Land van Cuijk, maar ook om breder te reflecteren op hun universele belang voor alle gemeenschappen. De dynamiek tussen samenleving en gezondheid vormt de ruggengraat van het welzijn en de vitaliteit van elke gemeenschap.

Beoordelingskader

Thema	Indicator	Gewenste beweging
Samenleving en gezondheid	**Leefbaarheid**	Een verbetering van de leefbaarheidsscore
	Voorzieningenniveau	Behoud/versterking van passende voorzieningen
	Sociale cohesie	Behoud en versterking van sociale samenhang
	Sociale inclusiviteit	Versterking van kansen voor inwoners met beperkte kansen
	(Sociale) veiligheid	Versterking van (gevoel van) veiligheid
	Sport en bewegen	De omgeving nodigt meer uit tot bewegen
	Gezonde levensstijl	Inwoners van Land van Cuijk leven gezonder

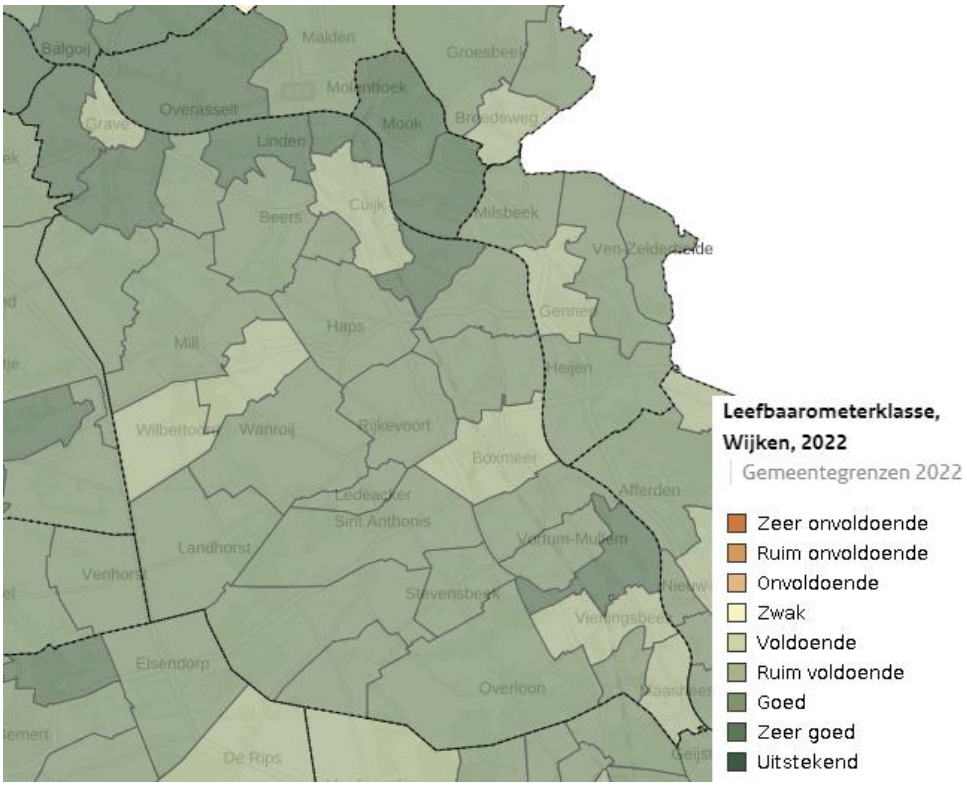
3.11.2 Huidige en toekomstige situatie

Leefbaarheid

De leefbaarheid van de gemeente Land van Cuijk is in beeld gebracht aan de van de Leefbaarometer. Dit is een instrument dat wordt gebruikt om de leefbaarheid van gemeenten te meten en te analyseren. Het is ontwikkeld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het doel van de Leefbaarometer is om inzicht te krijgen in de kwaliteit van leven en de leefbaarheid in verschillende gebieden binnen Nederland.

De Leefbaarometer maakt gebruik van diverse indicatoren om verschillende aspecten van leefbaarheid te meten. Deze indicatoren kunnen onder andere betrekking hebben op de kwaliteit van de woonomgeving, de sociale samenhang in de buurt, de veiligheid, de voorzieningen, de bereikbaarheid en de sociaaleconomische situatie van de bewoners.

Door deze indicatoren te combineren en te analyseren, geeft de Leefbaarometer een beeld van hoe leefbaar bijvoorbeeld de gemeente Land van Cuijk is. Onderstaand is de leefbaarometerklasse van de gemeente Land van Cuijk in beeld gebracht. Opvallend hierin

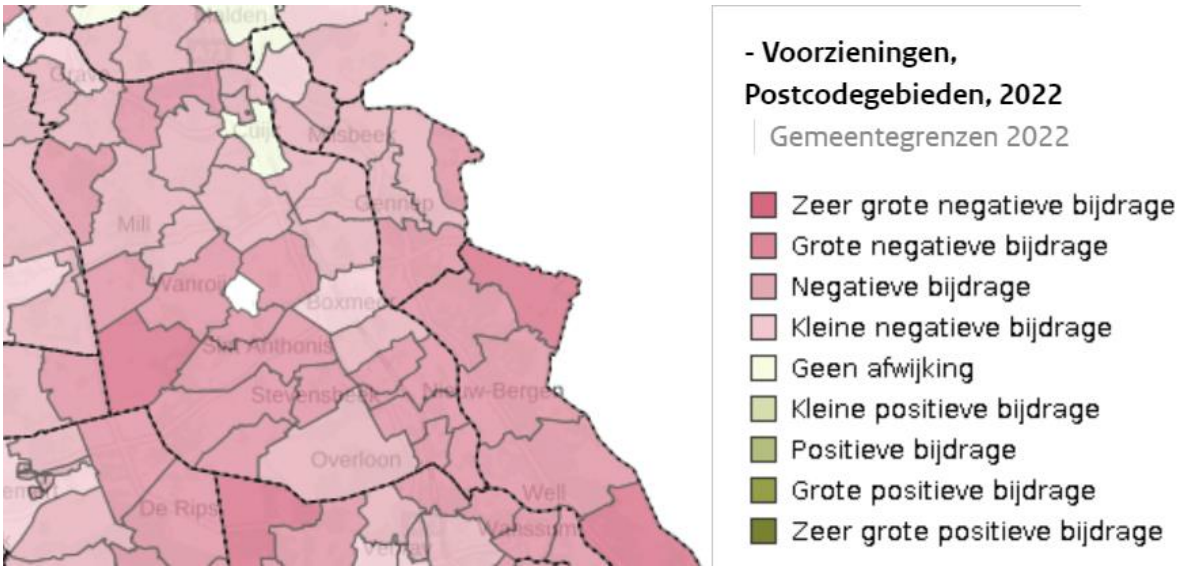
Figuur 3.44: Leefbaarheidsscore (bron: Leefbaarometer, ministerie van BZK, 2022)

Voorzieningenniveau

Het voorzieningenniveau in de gemeente Land van Cuijk wordt als onvoldoende beschouwd (Figuur 3.45). Verschillende aspecten van de Leefbaarometer, zoals de beschikbaarheid van essentiële voorzieningen, kunnen aangeven dat er tekortkomingen zijn op dit gebied. Voorzieningen zoals scholen, gezondheidszorg, openbaar vervoer, winkels, en recreatieve faciliteiten spelen een essentiële rol in het dagelijks leven van de inwoners en zijn belangrijke indicatoren voor de leefbaarheid van een gemeente.

Een gebrek aan voldoende voorzieningen kan leiden tot verschillende problemen, waaronder verminderde toegankelijkheid van diensten, belemmeringen voor de lokale economie en verminderde kwaliteit van leven voor de inwoners. Dit kan op zijn beurt de aantrekkelijkheid van de gemeente als woonplaats verminderen.

Het identificeren van tekortkomingen in het voorzieningenniveau is een belangrijke stap om de leefbaarheid van de gemeente Land van Cuijk te verbeteren. Dit kan leiden tot initiatieven en beleidsmaatregelen om de bestaande voorzieningen te verbeteren of nieuwe voorzieningen te ontwikkelen, met als doel het welzijn en de tevredenheid van de inwoners te vergroten.

Figuur 3.45: Voorzieningenniveau (ministerie van BZK, 2022)

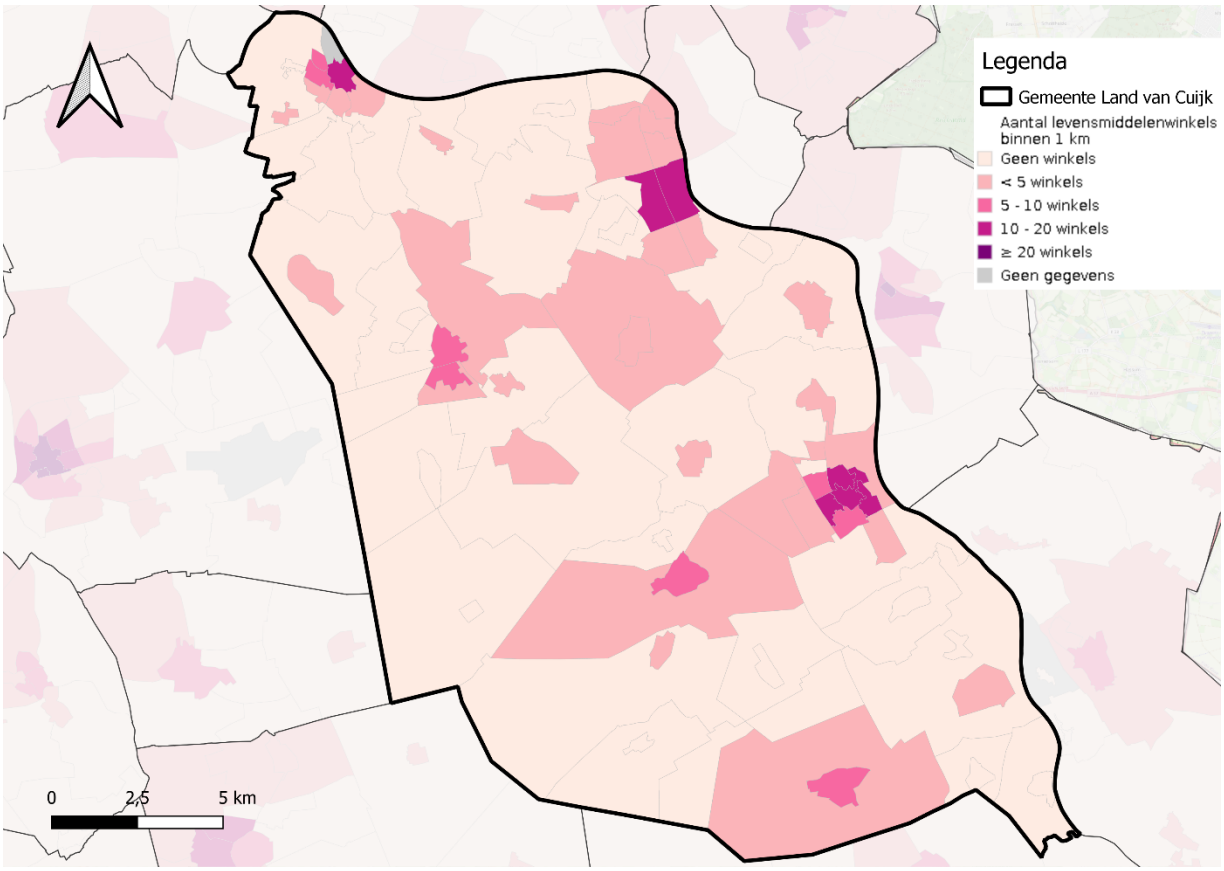
Winkels

Het aantal winkels in een gebied kan bijdragen aan een sterk voorzieningenniveau en daarmee de leefbaarheid verbeteren. Ten eerste zorgt een diversiteit aan winkels voor een verhoogde toegankelijkheid tot essentiële goederen en diensten voor de bewoners. Dit betekent dat mensen gemakkelijk kunnen voorzien in hun dagelijkse behoeften, zoals voedsel, kleding, en huishoudelijke artikelen, zonder lange afstanden te hoeven afleggen. Deze nabijheid van winkels vermindert niet alleen de reistijd en kosten voor bewoners, maar kan ook de afhankelijkheid van auto's verminderen, wat de luchtkwaliteit en het verkeer in de buurt kan verbeteren.

Ten tweede stimuleren een diversiteit aan winkels en lokale ondernemingen de economische vitaliteit van een gebied. Door werkgelegenheid te bieden en bij te dragen aan de lokale belastinginkomsten, dragen winkels bij aan de financiële gezondheid van de gemeenschap. Bovendien kunnen lokale ondernemers zich beter aanpassen aan de specifieke behoeften en smaken van de buurt, wat resulteert in een uniek winkelaanbod en een versterking van de lokale identiteit.

Daarnaast bevorderen winkels sociale interactie en betrokkenheid in de buurt. Ze fungeren als ontmoetingsplekken waar mensen samenkomen, sociale banden versterken en gemeenschapszin opbouwen. Dit kan leiden tot een gevoel van verbondenheid en veiligheid binnen de buurt, wat de algehele leefbaarheid ten goede komt. Kortom, het aantal winkels in een gebied heeft een aanzienlijke invloed op het voorzieningenniveau en draagt bij aan een leefbare gemeente.

De aanwezigheid van levensmiddelenwinkels varieert sterk binnen de gemeente Land van Cuijk. Onderstaande kaart toont aan de het aanbod in de kernen Cuijk en Boxmeer het grootste is en dat er in grote delen van de gemeente geen levensmiddelenwinkel op 1km afstand ligt.

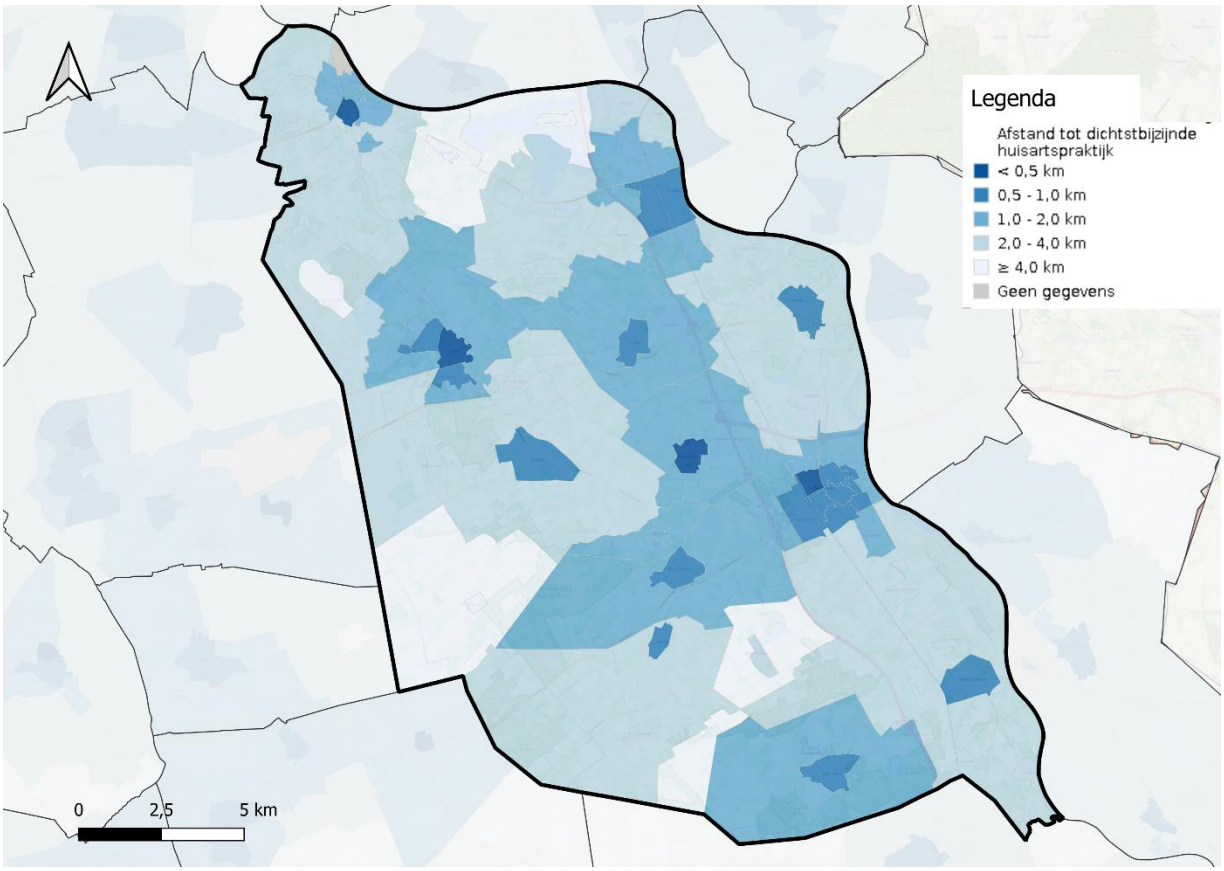
Figuur 3.46: Nabijheid van levensmiddelenwinkels in het Land van Cuijk (bron: CBS)

De kleinschaligheid van de kernen in Land van Cuijk draagt bij aan een aangename woon- en leefomgeving. Echter, de verspreiding van voorzieningen heeft als consequentie dat veel van deze voorzieningen, vooral in kleinere gebieden, beperkt van omvang zijn, kampen met financiële beperkingen en gedragen moeten worden door een beperkt aantal mensen. Het behouden van voldoende slagkracht voor de vraagt om aandacht, om de veerkracht van het Land van Cuijk te behouden.

Afstand tot huisartsenpost

Naast de afstand tot winkels is de bereikbaarheid van huisartsenposten ook een belangrijk thema. In onderstaande figuur is deze weergegeven. De kaart illustreert duidelijk dat de afstand tot de dichtstbijzijnde huisartspraktijk varieert binnen de gemeente Land van Cuijk. Een opvallend patroon dat uit de kaart naar voren komt, is dat de afstand tot huisartspraktijken over het algemeen kleiner is in de grotere kernen binnen de gemeente. In gebieden zoals Cuijk en Boxmeer, waar de bevolkingsdichtheid doorgaans hoger is en waar meer voorzieningen geconcentreerd zijn, is de afstand tot huisartspraktijken over het algemeen korter. Dit duidt op een betere toegankelijkheid van gezondheidszorgfaciliteiten in deze gebieden, wat gunstig is voor de inwoners.

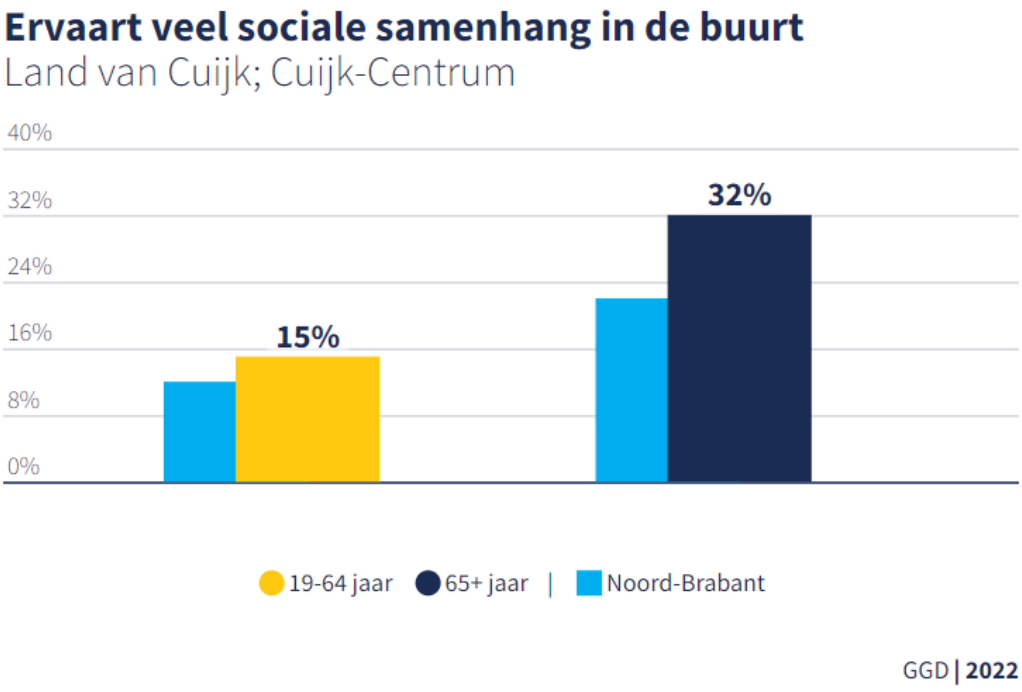
Daarentegen neemt de afstand tot huisartspraktijken toe naarmate men zich verder van deze grotere kernen verwijdert. In kleinere kernen en meer landelijke gebieden binnen de gemeente, waar de bevolkingsdichtheid doorgaans lager is en waar minder voorzieningen beschikbaar zijn, kan de afstand tot huisartspraktijken aanzienlijk groter zijn. Dit kan leiden tot uitdagingen op het gebied van toegankelijkheid van gezondheidszorg voor de inwoners van deze afgelegen gebieden.

Figuur 3.47: Nabijheid van huisartsenpraktijk(en) in het Land van Cuijk (bron: CBS)

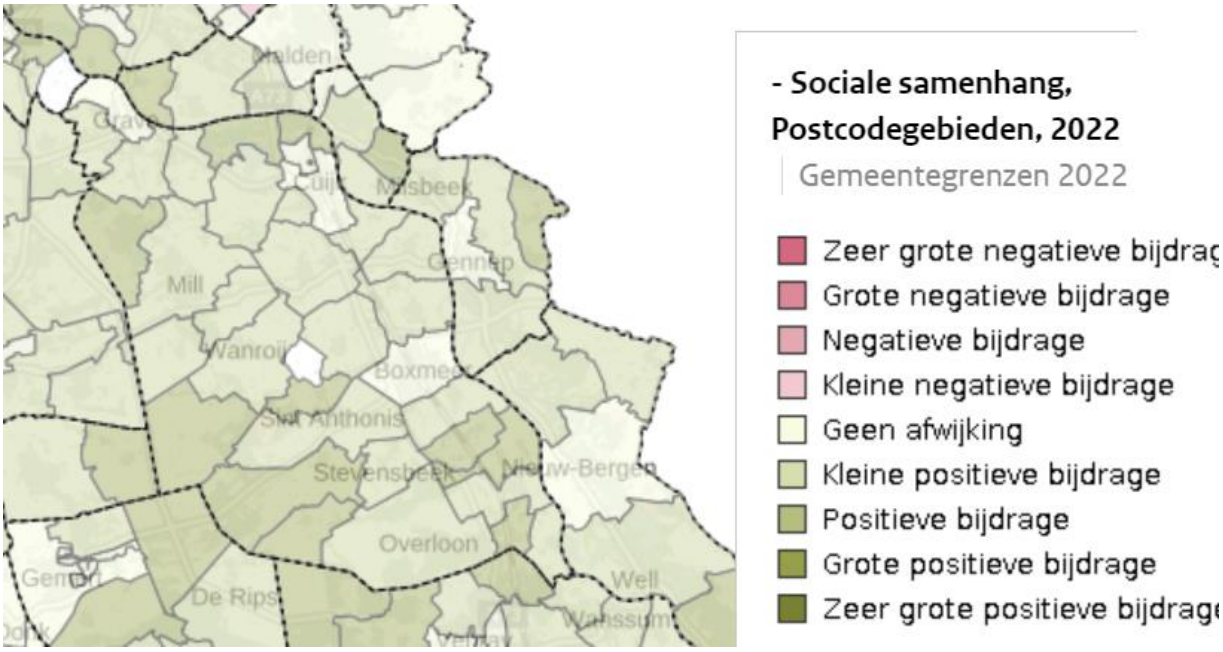
Sociale cohesie

Sociale cohesie is van groot belang voor een gemeente, omdat het een gevoel van verbondenheid en saamhorigheid creëert. Dit draagt bij aan stabiliteit, veiligheid en welzijn. In hechte gemeenschappen zijn mensen meer geneigd om elkaar te steunen, samen te werken bij het handhaven van veiligheid en sociale steun te bieden. Dit leidt tot een betere geestelijke gezondheid en een veiligere leefomgeving. Daarom is het bevorderen van sociale samenhang essentieel voor het welzijn van alle inwoners van een gemeente. In de gemeente Land van Cuijk ervaart 15% van de 19 tot 64-jarige veel sociale samenhang in de buurt en 32% procent van de 65+'ers. Dit is hoger dan het gemiddelde in Noord-Brabant, waarbij 12% van de 19 tot 64-jarige sociale samenhang ervaart en slechts 22% van de 65+'ers.

Figuur 3.48: Sociale samenhang Cuijk-Centrum ten opzichte van gemeente- en provinciebreed (bron: GGD, 2022)

In onderstaande kaart is de sociale samenhang per deelgebied weergegeven. Hieruit dat er over het algemeen een bovengemiddelde sociale samenhang aanwezig is in de gemeente, met uitzondering van de kernen Cuijk en Boxmeer.

Figuur 3.49: Sociale samenhang hele gemeente (bron: ministerie van BZK, 2022)

Sociale inclusiviteit

Sociale inclusiviteit is een concept dat zich richt op het creëren van een samenleving waarin alle individuen, ongeacht hun achtergrond, identiteit of omstandigheden, gelijke kansen krijgen om volledig deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Het gaat erom ervoor te zorgen dat niemand wordt buitengesloten of gemarginaliseerd, en dat iedereen gelijkwaardig behandeld wordt en toegang heeft tot essentiële diensten, middelen en kansen.

In de gemeente Land van Cuijk voelt 47,7% van de inwoners zich eenzaam, een stijging ten opzichte van 37% in 2012 (RIVM, 2024). Daarnaast is 13% tot 15% van de beroepsbevolking laaggeletterd, terwijl dit percentage bij 65-plussers op 25% ligt (Stichting Lezen en Schrijven).

Om sociale inclusiviteit te bevorderen, lanceerde de gemeente in oktober 2023 de campagne 'Niemand past in 1 hokje' om discriminatiebewustzijn te vergroten en meldingsbereidheid te stimuleren. Ondanks initiatieven blijft sociale cohesie een uitdaging, gezien de stijgende eenzaamheid en de impact van laaggeletterdheid op maatschappelijke participatie.

(Sociale) veiligheid

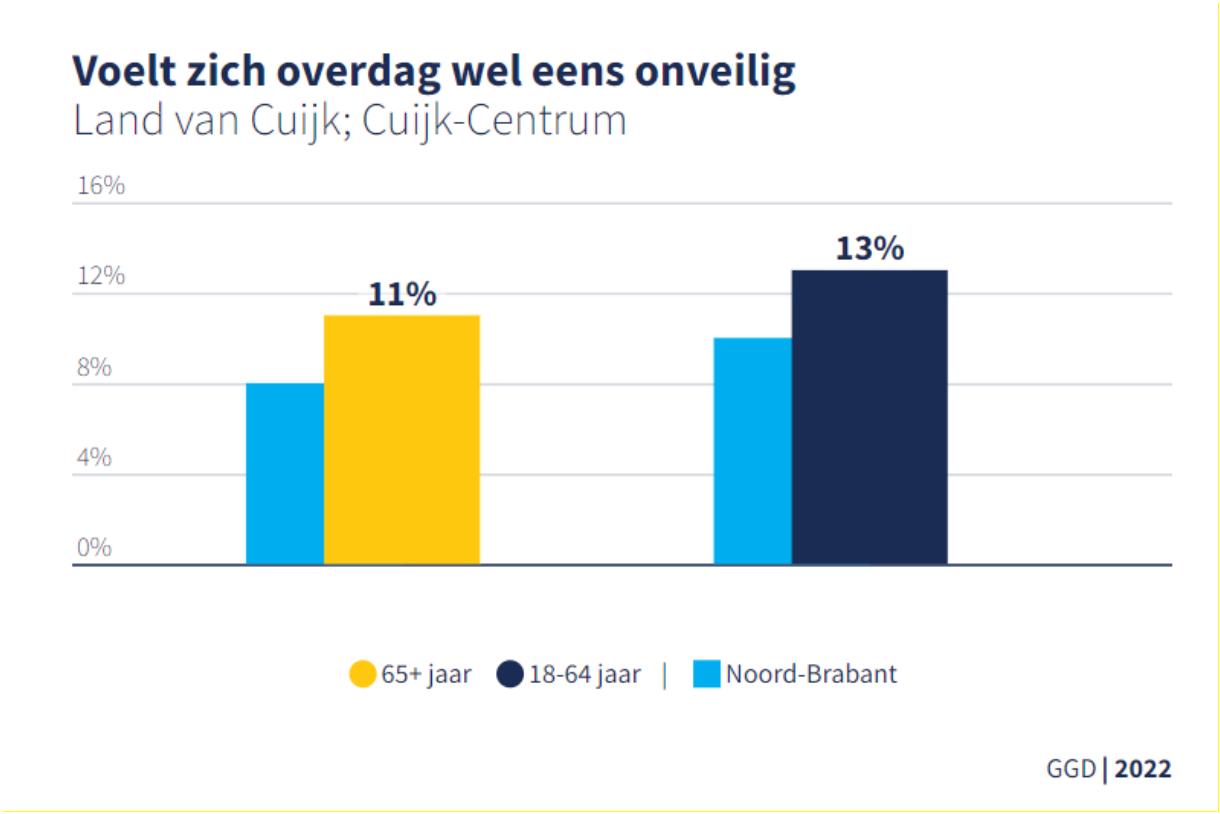
Sociale veiligheid omvat het gevoel van bescherming en welzijn dat mensen ervaren binnen hun sociale omgeving. Het betekent dat individuen zich vrij voelen van bedreigingen, zowel fysiek als psychologisch, en zich kunnen bewegen zonder angst voor geweld, intimidatie of discriminatie.

Het waarborgen van sociale veiligheid is van cruciaal belang voor een gemeente, omdat het de basis vormt voor een gezonde en leefbare samenleving. Wanneer mensen zich veilig voelen in hun omgeving, kunnen ze volledig deelnemen aan het sociale leven en genieten van hun vrijheden zonder constant op hun hoede te moeten zijn voor mogelijke gevaren.

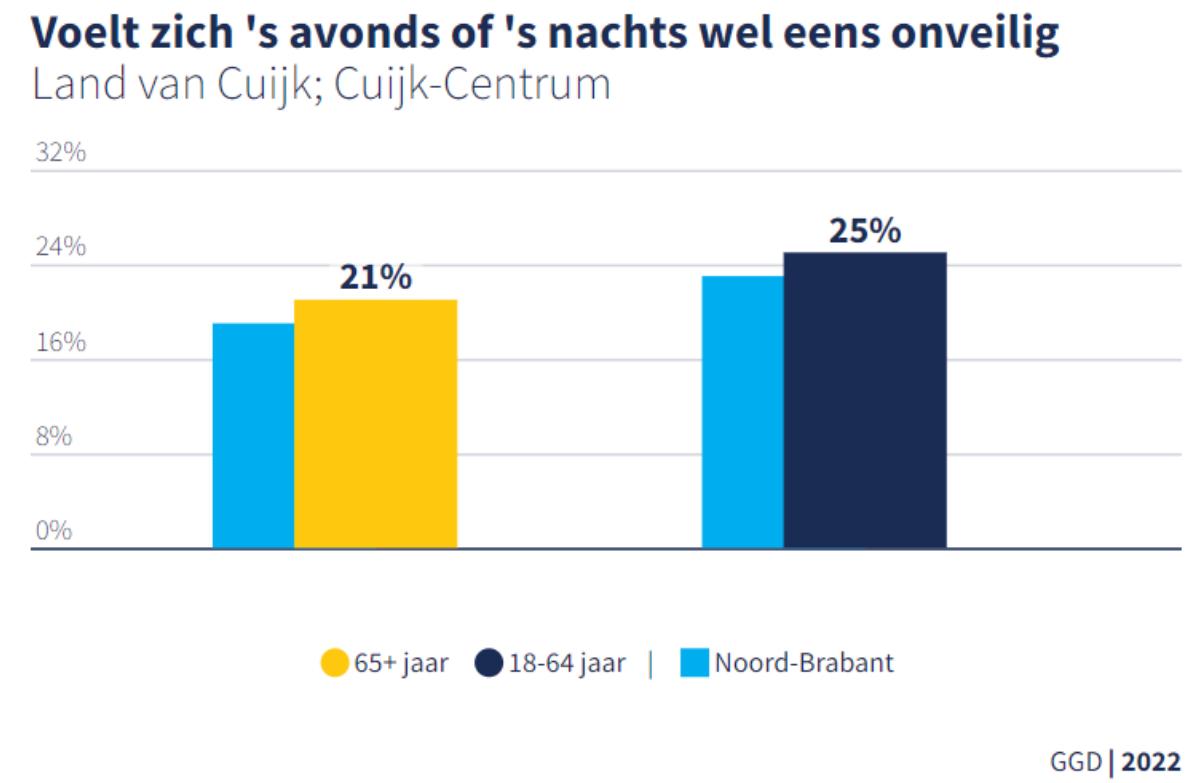
Sociale veiligheid bevordert ook een gevoel van vertrouwen en verbondenheid binnen de gemeenschap. Mensen die zich veilig voelen, zijn eerder geneigd om elkaar te helpen en samen te werken aan gemeenschappelijke doelen. Dit versterkt de sociale cohesie en draagt bij aan een harmonieuze samenleving waarin mensen elkaar respecteren en ondersteunen.

Bovendien heeft sociale veiligheid directe invloed op het welzijn en de gezondheid van individuen. Het gevoel van veiligheid vermindert stress en angst, wat op zijn beurt gunstig is voor zowel de geestelijke als lichamelijke gezondheid. Een samenleving waarin mensen zich veilig voelen, biedt een betere kwaliteit van leven voor alle inwoners en bevordert het welzijn van de gemeente als geheel.

De inwoners van de gemeente Land van Cuijk voelen zich bovengemiddeld vaak onveilig, ten opzichte van het gemiddelde van Noord-Brabant. Zo voelt 11% van de 65+’ers zich wel eens onveilig overdag en 21% in de avond. Van de inwoners tussen de 18 en 64 jaar voelt 13% zich wel eens onveilig overdag en 25% in de avond. Deze cijfers liggen allemaal boven het gemiddelde van Noord-Brabant.

Figuur 3.50: Gevoel van onveiligheid (bron: GGD, 2022)

Figuur 3.51: Gevoel van onveiligheid 's avonds of 's nachts (bron: GGD, 2022)

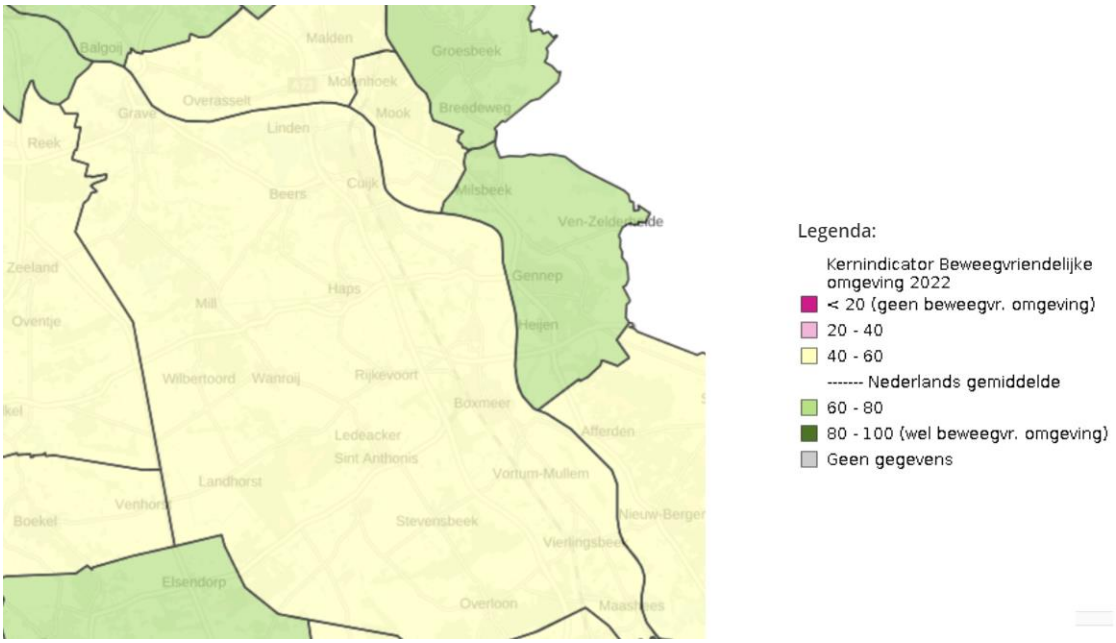
Herijkte voorzorgbeleid voor magneetvelden in de elektriciteitsinfrastructuur

Momenteel lopen er twee hoogspanningslijnen door de gemeente heen, beide van noord naar zuid. Dit betreft een 150 kV hoogspanningslijn die grotendeels parallel loopt aan de A73 en een 380 kV hoogspanningslijn die door

het midden van de gemeente loopt. Het herijkte voorzorgbeleid voor magneetvelden in de elektriciteitsinfrastructuur, dat in april 2023 in werking is getreden, heeft gevolgen voor de gemeente Land van Cuijk. Het beleid is gericht op het minimaliseren van de blootstelling van burgers aan magneetvelden die worden gegenereerd door onderdelen van het elektriciteitsnet, zoals hoogspanningslijnen. Hoewel de gezondheidsrisico's van magneetvelden als laag worden beschouwd, zijn er aanwijzingen dat langdurige blootstelling aan magneetvelden van bovengrondse hoogspanningslijnen kan bijdragen aan een verhoogd risico op leukemie bij kinderen en volwassenen. Daarom is het voorzorgbeleid erop gericht om deze blootstelling zoveel mogelijk te beperken. Het beleid adviseert om een magneetveldzone te berekenen rond bovengrondse hoogspanningslijnen. Binnen deze zone wordt geadviseerd om geen nieuwe gevoelige bestemmingen, zoals woningen, scholen en kinderdagverblijven, te bouwen.

Sport en bewegen

De Kernindicator Beweegvriendelijke Omgeving biedt inzicht in hoe uitnodigend jouw leefomgeving is voor fysieke activiteit. Het meet de aanwezigheid van sportaccommodaties, sport- en speelplekken, voorzieningen, recreatief groen en blauw, fiets- en wandelpaden, en rangschikt gemeenten en buurten op een schaal van 0 tot 100. De gemeente Land van Cuijk scoort onder het Nederlands gemiddelde op de kernindicator beweegvriendelijke omgeving 2022. Dit is te verklaren aangezien het geen stedelijke omgeving betreft. Stedelijke gebieden scoren over het algemeen hoger vanwege de nabijheid van voorzieningen en sportmogelijkheden, terwijl niet-stedelijke gebieden beter scoren op de aanwezigheid van recreatief groen en blauw.

Figuur 3.52: Beweegvriendelijke omgeving (bron: Mulier instituut)

Gezonde levensstijl

Een gezonde leefstijl is van vitaal belang vanwege de vele voordelen die het biedt voor zowel fysieke als mentale gezondheid. Het handhaven van een gezonde levensstijl kan leiden tot een langere levensduur en een verbeterde kwaliteit van leven. Door regelmatige lichaamsbeweging en een gebalanceerd dieet te bevorderen, vermindert een gezonde leefstijl het risico op chronische ziekten zoals obesitas, diabetes type 2, hart- en vaatziekten, en bepaalde vormen van kanker. Het versterkt ook het immuunsysteem, wat het lichaam beter in staat stelt om infecties en ziekten te bestrijden. Op mentaal vlak draagt een gezonde leefstijl bij aan een betere geestelijke gezondheid, vermindert het stressniveaus en bevordert het een positieve stemming en welzijn. Kortom, het nastreven van een gezonde leefstijl is essentieel voor het bevorderen van een lang, gezond en gelukkig leven. De gezondheidssituatie in de gemeente Land van Cuijk vertoont over het algemeen overeenkomsten met die van de regio Hart voor Brabant en Nederland als geheel. Het is echter van cruciaal belang om de lokale context te begrijpen om effectieve gezondheidsbevorderende maatregelen te kunnen treffen. De volgende aspecten zijn relevant voor deze gezonde levensstijl:

1. *Goed ervaren gezondheid*: Over het algemeen ervaren de jongeren en volwassenen in de gemeente Land van Cuijk een goede gezondheid, vergelijkbaar met die in de regio Hart voor Brabant en Nederland.

2. *Overgewicht en obesitas*: Het percentage overgewicht en obesitas onder volwassenen en ouderen in de gemeente Land van Cuijk is vergelijkbaar met, of iets lager dan, dat in de regio Hart voor Brabant en Nederland. Dit benadrukt de noodzaak van programma's en initiatieven gericht op het bevorderen van een gezonde levensstijl, zoals gezonde voeding en voldoende lichaamsbeweging.
3. *Beweegrichtlijnen*: Hoewel een significant deel van de volwassenen voldoet aan de beweegrichtlijnen, is er ruimte voor verbetering, vooral onder jongeren.
4. *Roken en alcoholgebruik*: Het aantal dagelijkse rokers is laag in alle leeftijdsgroepen, wat een positieve ontwikkeling is. Echter, het percentage overmatige drinkers onder volwassenen en ouderen is nog steeds aanzienlijk.
5. *Geluk en eenzaamheid*: Het overgrote deel van de inwoners van de gemeente Land van Cuijk rapporteert een hoog niveau van geluk en relatief lage eenzaamheid.
6. *Woonomgeving en groenvoorzieningen*: De meeste inwoners zijn tevreden over hun woonomgeving en ervaren voldoende groen in de buurt, wat belangrijk is voor het welzijn en de gezondheid van de bevolking.

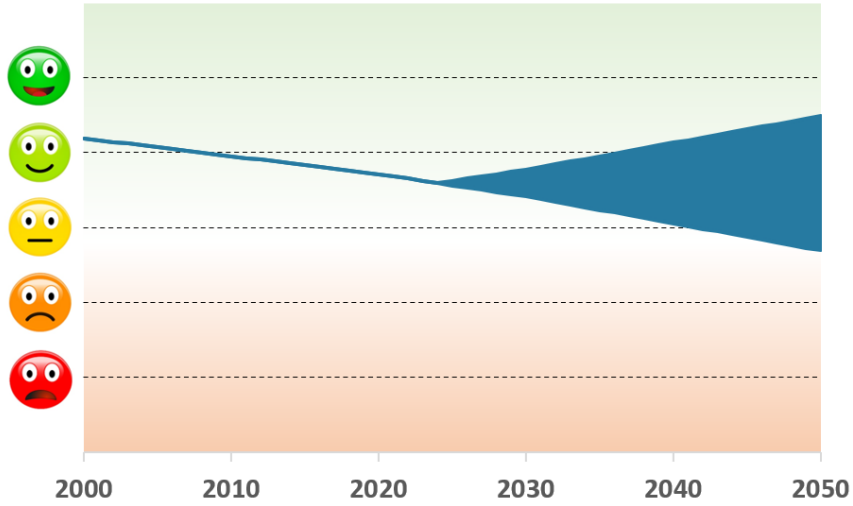
In samenvatting illustreert de gezonde levensstijl in de gemeente Land van Cuijk, vergelijkbaar met bredere trends in Nederland, de belangrijke aspecten van gezondheid, overgewicht, beweging, roken, alcoholgebruik, geluk, eenzaamheid en de kwaliteit van de woonomgeving. Gerichte interventies op deze terreinen kunnen de levenskwaliteit van de inwoners verbeteren en bijdragen aan een gezondere en gelukkigere gemeenschap.

3.11.3 Trends en ontwikkelingen

- *Voorzieningenniveau en Leefbaarheid*
  Veel landelijke gebieden in Nederland ervaren een afname van essentiële voorzieningen zoals scholen, gezondheidszorg en winkels, wat de leefbaarheid kan verminderen. Toekomstige planning moet zich richten op duurzame oplossingen om de toegang tot voorzieningen te behouden en te verbeteren.
- *Demografische Veranderingen*
  Vergrijzing en ontgroening zijn prominente demografische trends die invloed hebben op landelijke gebieden. In 1990 was 12,8 procent van de inwoners 65-plusser, op 1 januari 2024 is het percentage ouderen opgelopen tot 20,5 procent van de bevolking. In gemeente Land van Cuijk is het percentage ouderen nog hoger. In 2024 betreft het aandeel 65-plussers in de gemeente 24 procent (CBS, 2024). Beleid moet hierop inspelen, bijvoorbeeld door het bevorderen van levensloopbestendige voorzieningen en intergenerationele activiteiten.
- *Digitalisering en Toegang tot Diensten*
  De opkomst van digitale technologieën kan de toegang tot diensten verbeteren, maar kan ook digitale ongelijkheid vergroten. Investeringen in breedbandinfrastructuur en digitale vaardigheden zijn essentieel om sociale inclusie te bevorderen en digitale uitsluiting te verminderen.

3.11.4 Beoordeling

Deze beoordeling weerspiegelt het matige voorzieningenniveau, het bovengemiddelde gevoel van onveiligheid bij een deel van de inwoners, maar ook de sterke punten zoals een bovengemiddelde sociale samenhang in veel deelgebieden. De onzekerheid over de toekomstige situatie houdt rekening met potentiële uitdagingen zoals demografische veranderingen, digitalisering, en mogelijke afname van sociale cohesie en veiligheid, maar ook met de mogelijkheid van beleidsinterventies en maatschappelijke vooruitgang die de situatie kunnen verbeteren.

3.12 Conclusie

3.12.1 Per thema

De leefomgevingsfoto schetst een uitgebreid beeld van de huidige fysieke leefomgeving in het Land van Cuijk en vormt een essentieel vertrekpunt voor beleidsvorming. De analyse benadrukt zowel de sterktes als de uitdagingen binnen diverse thema's. Hieronder volgen de belangrijkste conclusies:

1. *Klimaat en energie*
   Het Land van Cuijk zet duidelijke stappen richting verduurzaming, met relatief hoge percentages hernieuwbare energie en woningen met zonnepanelen. Toch blijft netcongestie een grote uitdaging die het tempo van de energietransitie bedreigt. Voor een klimaatneutrale gemeente is verdere versterking van de energie-infrastructuur noodzakelijk.

2. *Bodem, water en ondergrond*
   Het gebied toont een sterke geografische variatie in bodemkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Terwijl het westelijke deel kwetsbaar is voor droogte, kampt het oosten met risico's op wateroverlast. Maatregelen die bodemvitaliteit en waterbeheer combineren, zijn cruciaal voor een klimaatbestendig Land van Cuijk.

3. *Natuur en landbouw*
   De gemeente beschikt over waardevolle natuurgebieden en zet meer en meer in op natuurinclusieve landbouw, al voert dit nog niet de boventoon. Tegelijkertijd blijft er spanning bestaan tussen intensieve landbouw en biodiversiteitsherstel. Een balans tussen agrarische productie en natuurbehoud is essentieel voor de toekomst.

4. *Milieu*
   De milieuscore van Land van Cuijk is redelijk, met aandachtspunten bij luchtkwaliteit en geluidshinder. Hoewel grenswaarden voor PM2,5 en PM10 worden gehaald, blijven de strengere WHO-normen buiten bereik. Verkeer, met name rond de A73, veroorzaakt verhoogde NO2-concentraties en geluidshinder. Duurzame mobiliteit en elektrische voertuigen bieden echter kansen om luchtkwaliteit en verkeersgeluid in kernen te verbeteren.

5. *Ruimtelijke kwaliteit*
   De ruimtelijke kwaliteit in het Land van Cuijk wordt gekenmerkt door de unieke samenhang tussen landschappen, dorpskernen en cultuurhistorische waarden. De variatie in het landschap – van de Maasoevers tot het landelijke buitengebied – biedt een sterke identiteit en kansen voor natuur, recreatie en wonen. Tegelijkertijd vormen versnippering van functies, de druk op open ruimte en de noodzaak tot klimaatadaptatie uitdagingen voor behoud en versterking van deze kwaliteiten. Gericht beleid op

gebiedsinrichting, landschapsverbetering en behoud van cultuurhistorische elementen is essentieel om de ruimtelijke kwaliteit duurzaam te waarborgen en te versterken.

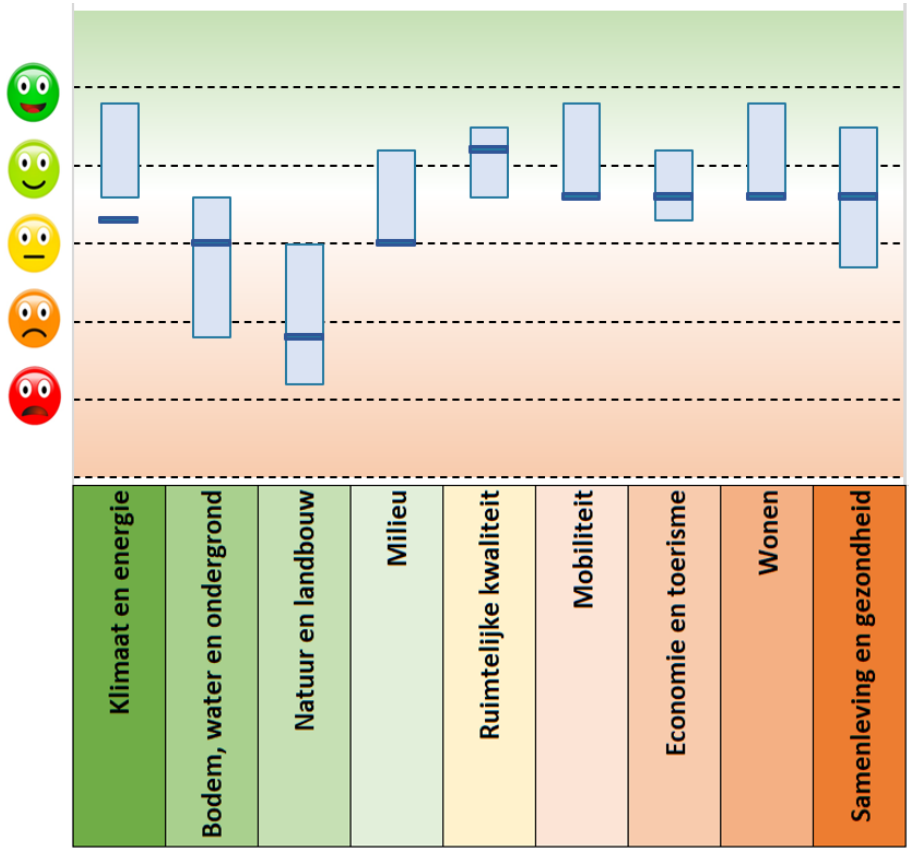
6. *Mobiliteit*
   Bereikbaarheid binnen en buiten de regio is goed ontwikkeld, maar duurzame mobiliteit moet verder worden gestimuleerd. De ontwikkeling van mobiliteitshubs en OV-knooppunten biedt kansen om verkeersstromen efficiënter en duurzamer te maken.

7. *Economie en toerisme*
   Het Land van Cuijk heeft een sterke economische basis met potentie in agrifood, recreatie en circulaire innovaties. Toerisme en recreatie kunnen verder worden ontwikkeld, waarbij de unieke landschappen en historische locaties centraal staan.

8. *Wonen*
   De gemeente heeft een gevarieerd woningaanbod nodig om in te spelen op demografische veranderingen. Compacte woningbouw en functiemenging rond bestaande infrastructuur zijn kansrijke oplossingen om ruimte en voorzieningen optimaal te benutten.

9. *Samenleving en gezondheid*
   Een gezonde en inclusieve leefomgeving vormt de kern van het gemeentebeleid. De aandacht voor sociale cohesie, sport en welzijn moet worden voortgezet, met specifieke aandacht voor kwetsbare groepen.

Onderstaande figuur vat de beoordelingen uit deze leefomgevingsfoto samen. De beoordelingen op de negen thema's zijn naast elkaar weergegeven. De horizontale streepjes weerspiegelen de score van de huidige situatie. Ze zijn afgeleid van de trendgrafieken die aan het eind van de paragrafen in dit hoofdstuk zijn gepresenteerd. De negen balkjes staan voor de beoordelingen van de referentiesituaties (2050) op de thema's. De referentiesituatie is vanwege de onzekerheidsmarge als balkje – en niet als streepje – weergegeven. Te zien is bijvoorbeeld dat de referentiesituatie op het thema klimaat en energie (qua indicatoren vooral gericht op energie) positiever is dan de huidige situatie, zelfs met de hele onzekerheidsmarge meegenomen. Op dat thema is dus een positieve autonome ontwikkeling voorzien.

Figuur 3.53: Grafiek beoordelingen huidige en referentiesituatie

De leefomgevingsfoto toont aan dat de grootste risico's richting 2050 zichtbaar zijn op deze twee thema's:

- Bodem, water en ondergrond
- Natuur en landbouw (waarbij de focus dus voornamelijk op natuurwaarden ligt)

Zeker op het gebied van bodem, water en ondergrond is, afgaande op enkel autonome ontwikkelingen, de kans op verslechtering ten opzichte van de huidige situatie sterk aanwezig. Bodem, water en natuur staan in de gemeente namelijk onder druk.

3.12.2 Aandachtspunten

Na een integrale blik op de leefomgevingsfoto van de gemeente Land van Cuijk te werpen is verder nog een aantal aandachtspunten te zien. Deze punten bevatten in veel gevallen zowel kansen als uitdagingen voor de fysieke leefomgeving:

Noord-zuidlijnen als verbindende én barrièrefuncties
De gemeente wordt sterk gekenmerkt door noord-zuidverbindingen, zoals infrastructuur en natuurlijke structuren. Hoewel deze lijnen zorgen voor goede verbindingen binnen en buiten de gemeente, vormen ze tegelijkertijd fysieke en ruimtelijke barrières die de samenhang tussen gebieden beperken.

Druk op milieukwaliteit in de Peel
De milieukwaliteit in de Peel staat onder druk, mede door intensieve landbouw en de nabijheid van vliegbases zoals Volkel en De Peel. Deze activiteiten belasten de luchtkwaliteit, bodem en water, en vormen een uitdaging voor een gezonde leefomgeving.

Botsing tussen duurzaam beleid en milieugezondheid
Het streven naar bodem- en watergestuurd beleid, waarin gebruik wordt afgestemd op natuurlijke condities, botst soms met uitdagingen op het gebied van milieugezondheid. Dit vraagt om een zorgvuldige balans tussen ecologische doelen en het welzijn van inwoners.

Druk op natuur, bodem en water
De intensieve agrarische activiteiten en groeiende ruimtelijke claims hebben een grote impact op de natuur, bodem en waterkwaliteit. Dit benadrukt de noodzaak voor verduurzaming en herstelmaatregelen om de natuurlijke balans te waarborgen.

Grote woningbouwopgave
De gemeente staat voor een forse woningbouwopgave om te voldoen aan de toenemende vraag naar woningen. Deze opgave moet worden gerealiseerd met oog voor duurzaamheid, ruimtegebrek en behoud van natuur en landschap.

Demografische uitdagingen
Met een groeiend aantal inwoners en een vergrijzende bevolking ontstaat een grotere behoefte aan passende voorzieningen, zoals zorg, mobiliteit en sociale infrastructuur. Dit vraagt om een toekomstgericht beleid dat inspeelt op deze demografische verschuivingen.

De balans tussen economische, ecologische en sociale belangen vraagt om integrale oplossingen die *gebiedsspecifieke uitdagingen* adresseren. Het Land van Cuijk heeft daarmee de potentie om een veerkrachtige, duurzame en leefbare regio te blijven ontwikkelen.

4. Toekomstperspectieven

4.1 Drie toekomstperspectieven

De drie toekomstperspectieven voor de Omgevingsvisie Land van Cuijk zijn geïnspireerd door de vier toekomstscenario's van het Planbureau voor de Leefomgeving en zijn bedoeld om verschillende mogelijke toekomstbeelden voor de gemeente te schetsen, zonder een voorkeursscenario te bepalen. De drie perspectieven zijn als volgt: Land van groene innovatie, Land van welzijn, en Land van ontplooiing. Land van groene innovatie richt zich op snelle, dynamische ontwikkelingen met een focus op innovatie, grootschalige kringlooplandbouw en duurzame energieopwekking. Land van welzijn benadrukt een gezonde leefomgeving met maximale verwevenheid van natuur en landbouw, waarbij duurzaamheid en welzijn centraal staan. Land van ontplooiing draait om zelfvoorzienendheid en zelforganisatie, met een focus op lokale gemeenschappen, kleinschalige landbouw en collectieve woonvormen.

Deze perspectieven zijn niet bedoeld om een keuze uit te maken en één voorkeursscenario te bepalen, maar juist om input te verkrijgen voor de Omgevingsvisie. De perspectieven zijn de basis geweest voor gesprekken en discussies waarbij inwoners, ondernemers, wijk- en dorpsraden, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden betrokken zijn geweest.

4.2 Hoofdlijnen van de drie toekomstperspectieven

De toekomstperspectieven zijn gebaseerd op de vier toekomstscenario's van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en hebben dus een relatie met de opgaven op nationaal niveau. In de Ruimtelijke Verkenning 2023 heeft PBL nieuwe toekomstscenario's ontwikkeld voor de inrichting van Nederland in 2050. Hierin zijn verschillende keuzen ruimtelijk uitgewerkt. De scenario's zijn bedoeld om beleidsmakers te helpen bij het maken van scherpe keuzes op de korte termijn die een grote invloed hebben op de kwaliteit van de leefomgeving in de nabije en verre toekomst. Dit is de essentie van de vier toekomstscenario's van het PBL:

- Mondiaal ondernemend: een toekomstscenario waarin grote bedrijven de lead hebben.
- Groen land: veel ruimte voor de natuur.
- Snelle wereld: de nog verder toegenomen digitalisering doet afstanden verdwijnen.
- Regionaal geworteld: burgers nemen het initiatief in hun eigen leefomgeving.

De vier landelijke scenario's zijn door de gemeente Land van Cuijk vertaald in – in eerste instantie – vier toekomstperspectieven voor de gemeente. Hierbij is gekeken op welke manier de door het PBL geschetste ontwikkelingen kunnen leiden tot een aantrekkelijk toekomstbeeld voor de gemeente, soms juist door een tegenwicht te bieden aan de landelijke tendens. Na interne sessies is door de gemeente geconcludeerd dat er veel overlap is tussen de ingrediënten van het scenario Groen Land en die van andere scenario's, met name het vierde. Daarom is besloten om één perspectief te laten vervallen en de ingrediënten hiervan op te nemen in de drie andere perspectieven.

In tabel 4.1 is de kern van de drie perspectieven uiteengezet. Hierin is ook duidelijk te zien waar de grootste verschillen zitten. In paragraaf 4.3 is een stuk uitgebreider op de drie perspectieven ingegaan. Daar zijn ook de kaarten van de perspectieven opgenomen.

Tabel 4.1: De kern van de drie perspectieven

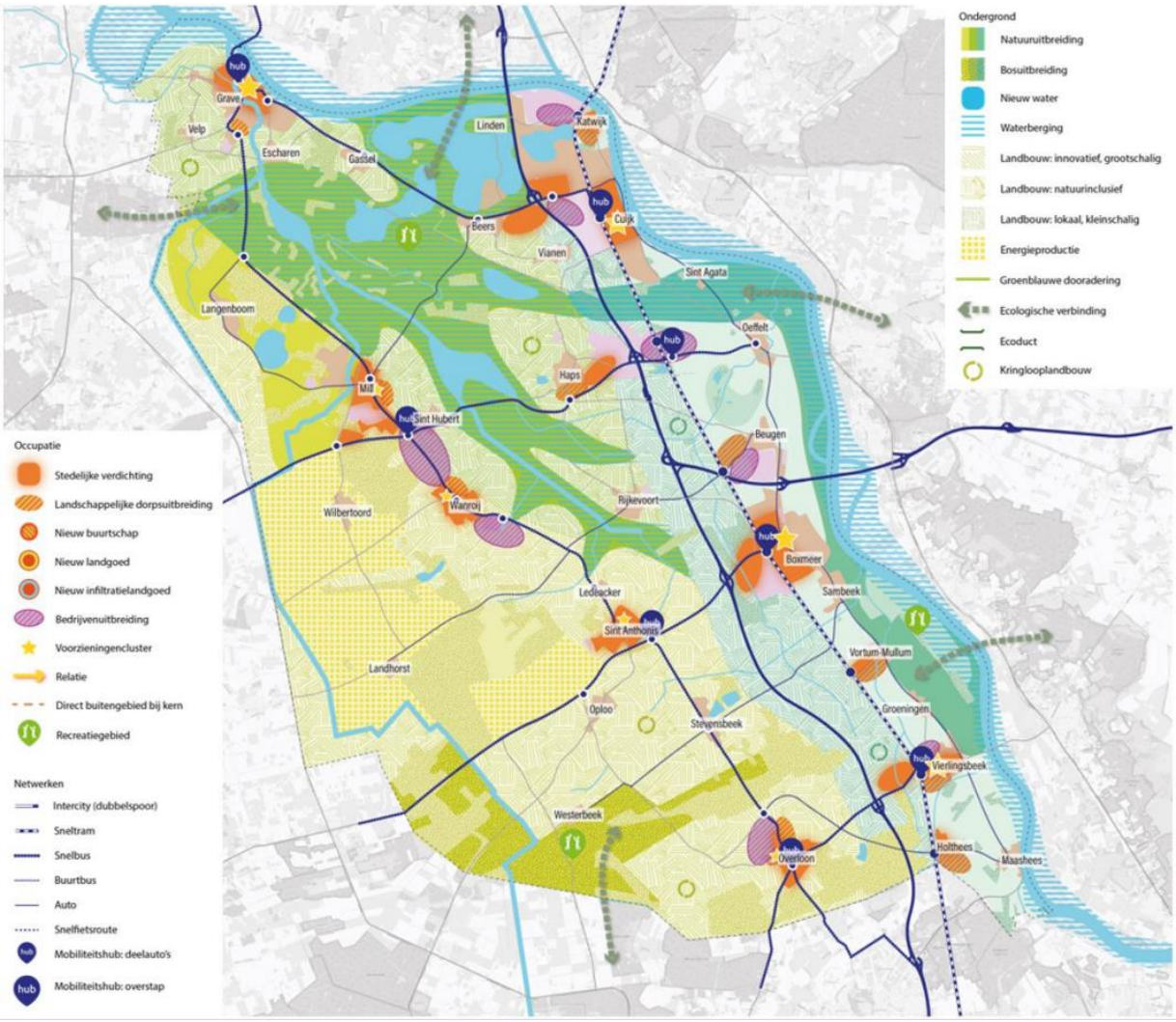
De toekomstige situatie	Land van Groene Innovatie	Land van Welzijn	Land van Ontplooiing
Ordeningsprincipe	Functiescheiding	Optimale verwevenheid van functies	Zelforganisatie
Groeiscenario[7]	Grote groei wonen en werken, geclusterd	Gematigde groei wonen en werken, gespreid	Kleine groei wonen en werken, gespreid
Mobiliteit	Intensivering, mobiliteitshubs	Extensivering, mobiliteitshubs	Deelmobiliteit, kleine hubs
Energiesysteem	Grootschalige energieopwekking	Verspreide, gematigde opwekking	Lokaal en kleinschalig
Natuur	Groot nationaal park	Natuur is overal en met alles verbonden	Kleinschalige natuur, dicht bij de inwoners
Landbouw	Innovatie, grootschalige bedrijvigheid	Natuurinclusieve landbouw	Korte ketens voor lokale voedselvoorziening
Economie	Grote mate van bedrijvigheid in 'BoxCuijk'	Duurzame economie	Kleinschalig en verspreid over de hele gemeente
Voorzieningen	Geclusterd in grotere kernen	Geclusterd in grotere kernen, overig landschap is ontmoetingsplek	Verspreid over alle kernen

4.3 De toekomstperspectieven in meer detail

4.3.1 Land van groene innovatie

Het toekomstperspectief Land van groene innovatie is op de kaart hieronder weergegeven.

[7] De drie perspectieven differentiëren niet in de omvang van de woningbouwopgave. Deze inschatting is gebaseerd op de invulling van andere thema's in de perspectievennotitie.

Figuur 4.1: Streefbeeld Perspectief 1: Land van groene innovatie (bron: Perspectievennotitie, april 2024)

In 2040 heeft Land van Cuijk zich getransformeerd tot een centrum van groene innovatie, met sterke contrasten tussen natuur en cultuur. De traditionele landbouw heeft plaatsgemaakt voor een innovatief Ontginningslandschap 2.0, met strokenteelt en verticale landbouw in groene agroparken. Natuurgebieden langs de Maas en de Raamvallei bieden ruimte voor wateropvang en biodiversiteit, terwijl een geclusterd energielandschap op de hogere Peelhorst groene elektriciteit produceert. Een helder infrastructuurgrid, inclusief sneltram en snelbussen, verbindt de kernen en stimuleert de ontwikkeling van levendige nieuwe woon- en werkmilieus, vooral in de 'bandstad BoxCuijk'. Internationale bedrijven gedijen in deze stad, verbonden met het groene innovatielandschap in het achterland.

Het perspectief heeft een sterke focus op innovatie. Het gebied wordt voorgesteld als een aantrekkelijke en goed bereikbare groene woonplaats tussen de grote steden in de regio, met de Maas en de Raamvallei als waterrijk natuurpark dat fungeert als groene trekpleister.

In dit perspectief staat de gemeente voorop in de voedseltransitie, met innovatieve bedrijven die leidend zijn in grootschalige landbouw en voedselverwerking. Het streven is om in 2040 het Land van Cuijk te transformeren tot een gebied van groene innovatie, grote gebaren en grote contrasten.

De ondergrond wordt gekenmerkt door innovatieve landbouwpraktijken, zoals strokenteelt en verticale landbouw in groene agroparken, waar gezond, eiwitrijk en plantaardig voedsel wordt geproduceerd. Natuurgebieden rond de Maas en de Raamvallei bieden ruimte voor wateropvang en vormen belangrijke habitats voor biodiversiteit, terwijl een geclusterd energielandschap op de hogere Peelhorst groene elektriciteit produceert en bijdraagt aan bodemherstel.

Het netwerk wordt ondersteund door een heldere infrastructuur met een duidelijke hiërarchie, inclusief een sneltram en snelbussen die de kernen verbinden en mobiliteitshubs als knooppunten voor verdichting in wonen en werken.

Kortom, het Land van Groene Innovatie streeft naar een levendige en aantrekkelijke leefomgeving waar innovatie, duurzaamheid en groen hand in hand gaan, met geclusterde voorzieningen, innovatieve landbouwpraktijken en een helder en hiërarchisch mobiliteitsnetwerk als kenmerkende elementen.

In de Perspectievennotitie worden deze voor- en nadelen onderscheiden:

Voordelen:

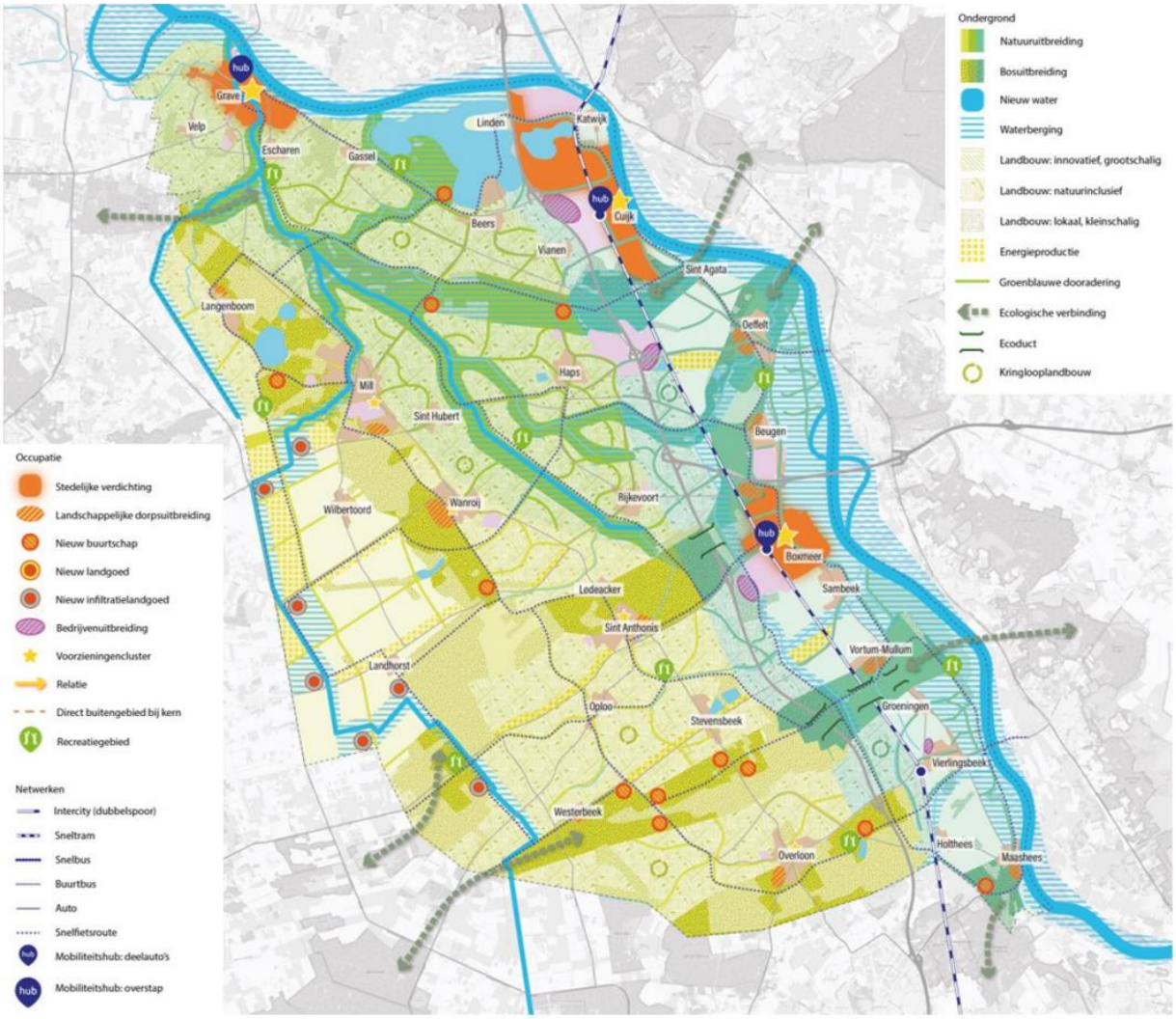
1. Robuustheid tegen klimaatverandering: Grootschalige groen- en waterstructuren kunnen helpen bij het opvangen van de grillige effecten van klimaatverandering, zoals overstromingen en droogte.
2. Efficiënte energieopwekking en natuurversterking: De focus op grootschalige energieopwekking kan samengaan met natuurversterking, wat gunstig is voor het milieu en de biodiversiteit.
3. Optimale benutting van mobiliteit en voorzieningen: Door concentraties van mobiliteit en voorzieningen te maximaliseren, kunnen gemeenschappen efficiënter worden bediend en in stand worden gehouden.
4. Hoogwaardig openbaar vervoer en nieuwe woningbouw: Dit kan leiden tot een betere toegang tot hoogwaardig openbaar vervoer langs belangrijke assen en biedt kansen voor nieuwe woningbouw, waardoor de levenskwaliteit wordt verbeterd.
5. Geen versnippering en nieuwe economische kansen: Door grote gebieden aan te wijzen voor de transitie van landbouw, wordt versnippering voorkomen en ontstaan nieuwe economische kansen.
6. Herontwikkeling van het landschap: Nieuw elan voor het ontginningslandschap van de Peel kan zorgen voor revitalisatie en culturele waarde toevoegen.

Nadelen:

1. Beperkte toegang tot groen- en waterstructuren: Niet alle delen van de gemeente profiteren van groen- en waterstructuren, wat kan leiden tot ongelijke toegang tot natuurlijke hulpbronnen.
2. Kleinere kernen worden achtergesteld: Kleinere kernen met weinig mobiliteit en voorzieningen kunnen benadeeld worden door de voorgestelde ontwikkelingen, waardoor de afhankelijkheid van zelfredzaamheid van burgers toeneemt.
3. Risico's bij bouw in gevoelige gebieden: Meer maatregelen zijn nodig voor gebieden met aardkundige waarde of die gevoelig zijn voor overstromingen, wat extra kosten en uitdagingen met zich meebrengt.
4. Beperkte invloed op grootschalige landbouw: Duurzame landbouw kan moeilijk afgedwongen worden, waardoor grootschalige landbouw op kwetsbare gronden mogelijk ongewijzigd doorgaat.
5. Mismatch tussen woonmilieus en vraag: Stedelijke woonmilieus sluiten mogelijk niet aan bij de vraag van de bevolking, wat kan leiden tot mismatch en ontevredenheid onder bewoners.

4.3.2 Land van welzijn

Het toekomstperspectief Land van welzijn is op de kaart hieronder weergegeven.

Figuur 4.2: Streefbeeld Perspectief 2: Land van welzijn (bron: Perspectievennotitie, april 2024)

In het toekomstperspectief 'Land van Welzijn' van de gemeente Land van Cuijk staat optimale verwevenheid van functies en het landschap centraal. Het doel is om te streven naar een gezonde bodem, een gezond watersysteem en gezonde landbouw, allemaal in harmonie met de natuur. Het landschap wordt gekenmerkt door een diversiteit aan natuurlijke elementen, waarbij natuur naadloos samengaat met andere functies zoals landbouw. Dit wordt ondersteund door verschillende initiatieven zoals voedselbossen, agroforestry-akkers en kruidenrijke graslanden die het landschap verrijken en biodiversiteit bevorderen.

Het netwerk binnen het gebied wordt versterkt door een uitgebreid snelfietsnetwerk dat door groene gebieden loopt, en mobiliteitshubs in de grotere kernen bieden duurzame transportmogelijkheden. Er wordt geïnvesteerd in landelijke verdichting, waarbij grotere kernen worden ontwikkeld met geclusterde voorzieningen, terwijl dorpen zich uitbreiden in combinatie met natuurontwikkeling. Nieuwe groene buurtschappen en moderne erven worden gecreëerd als duurzame woongemeenschappen.

Het gebied richt zich ook op klimaat, energie en waterbeheer door onder andere het afdammen en dempen van sloten voor het verhogen van het grondwaterpeil, het bevorderen van natte natuur en wateropvang langs waterlopen. De economie wordt gestimuleerd door de productie van biobased materialen en bijbehorende verwerkingsindustrieën, terwijl de samenleving wordt bevorderd door een gezonde, groene leefomgeving met goede verbindingen naar natuurgebieden toe. Kortom, het Land van Cuijk streeft naar een evenwichtige, duurzame en welvarende toekomst waarin mens en natuur in harmonie leven.

In de Perspectievennotitie worden deze voor- en nadelen onderscheiden:

Voordelen:

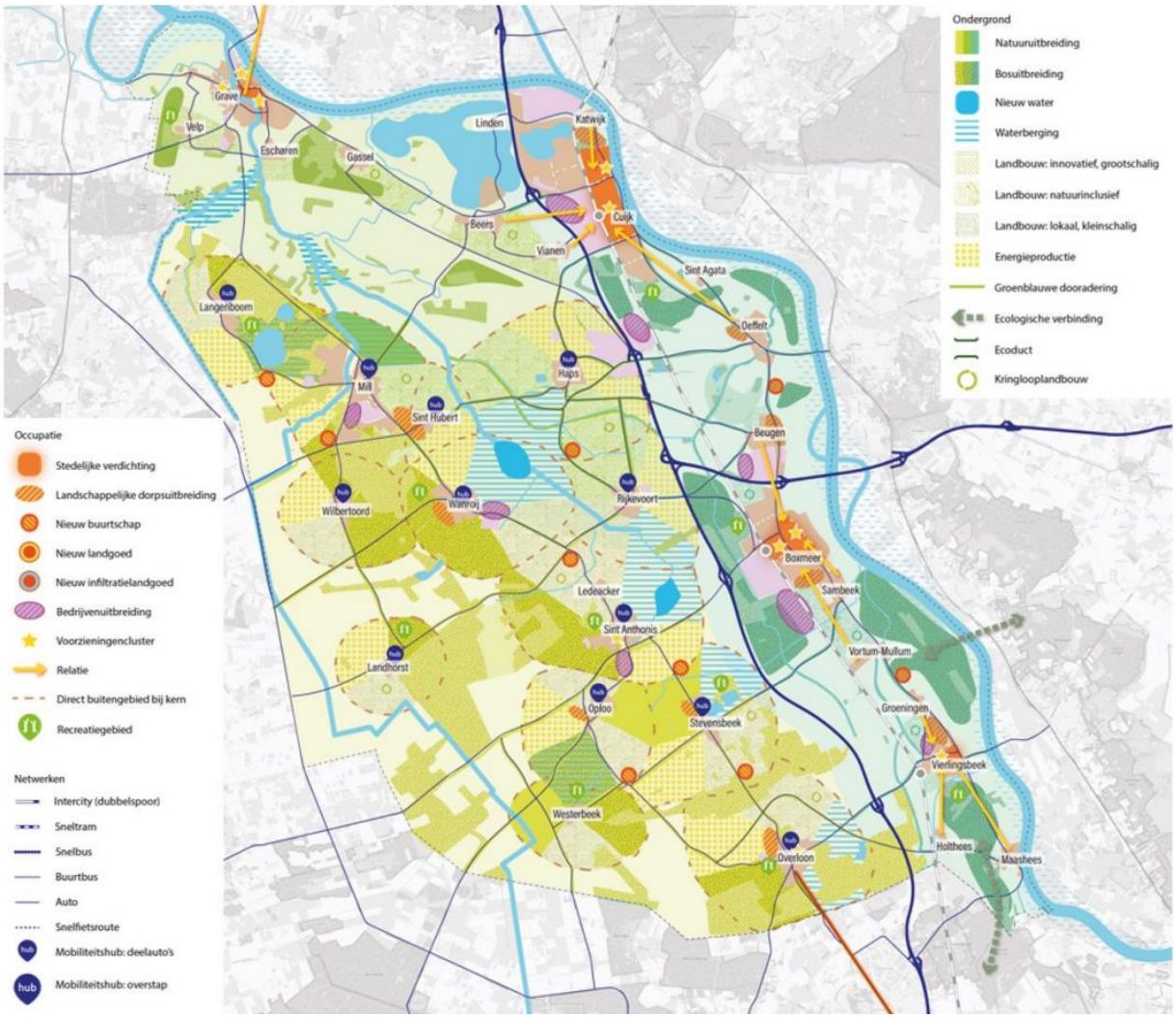
1. Nadruk op bodem en water biedt veel kansen voor kleinschalige kringlooplandbouw.
2. De verwevenheid van natuur en bebouwd gebied is positief voor het welzijn van de inwoners.
3. Inzetten op de fiets als vervoersmiddel is positief voor de gezondheid en vergt lage investeringen.
4. De groene dooradering versterkt de basisnatuurkwaliteit en biedt kansen voor flora en fauna.
5. Nieuwbouw wordt gekoppeld aan nieuwe natuur, waardoor rood het groen financiert en hier ook van profiteert.
6. Woningbouw wordt beter afgestemd op de ondergrond, wat op veel plekken mogelijk is.

Nadelen:

1. De grenzen tussen stad of dorp en land vervagen, wat mogelijk negatieve effecten heeft op de identiteit van de gebieden.
2. Ruimteclaims in bestaand bebouwd gebied zijn nodig voor het realiseren van groene dooradering en verweving.
3. Er bestaat een risico op ‘dichtslibben’ van het buitengebied door meer ruimte voor nieuwe bebouwing.
4. Verspreiding van woningen kan leiden tot afname van draagvlak voor openbaar vervoer en voorzieningen.
5. Versnippering van grootschalige landbouwgebieden vereist aanpassing van de landbouwpraktijk en private investeringen.

4.3.3 Land van ontplooiing

Het toekomstperspectief Land van ontplooiing is op de kaart hieronder weergegeven.

Figuur 4.3: Streefbeeld Perspectief 3: Land van ontplooiing (bron: Perspectievennotitie, april 2024)

Het perspectief '*Land van ontplooiing*' schetst een toekomstbeeld voor het Land van Cuijk in 2040, waarin zelfvoorzienendheid, kleinschaligheid en gemeenschapszin centraal staan. In deze visie spelen inwoners een actieve rol bij het vormgeven van hun eigen leefomgeving. Dit wordt gerealiseerd door sterke lokale gemeenschappen die zich voornamelijk richten op het zelfvoorzienend zijn, zowel op het gebied van voedsel als energie, binnen zogenaamde 'bubbels'. Deze bubbels zijn kleine, op zichzelf staande eenheden die onafhankelijk kunnen functioneren, maar ook met elkaar verbonden blijven om samenwerking te bevorderen.

De lokale economieën zijn voornamelijk gericht op korte ketens, waarbij productie en consumptie zoveel mogelijk binnen de regio plaatsvinden. Dit bevordert duurzaamheid en versterkt de lokale banden tussen de inwoners. Daarnaast ontstaat er een divers en levendig landschap, waarin natuur, landbouw en kleinschalige industrie naast elkaar bestaan en elkaar versterken.

In deze toekomstvisie ontwikkelen dorpen en buurten een sterke eigen identiteit, wat leidt tot een bloei van nieuwe woonvormen, zoals meergeneratiewoningen en coöperaties. Ook de infrastructuur is aangepast aan deze kleinschalige samenleving; lokale wegen zijn veilig en er is een breed aanbod van deelmobiliteit, wat het autogebruik vermindert en de verbindingen tussen de verschillende gemeenschappen versterkt.

Land van ontplooiing is een toekomstbeeld waarin het Land van Cuijk een zelfvoorzienende en verbonden gemeenschap is, met sterke lokale economieën en een divers, duurzaam landschap dat wordt gedragen door de inzet en betrokkenheid van de inwoners zelf.

In de Perspectievennotitie worden deze voor- en nadelen onderscheiden:

Voordelen:

- Circulaire principes worden effectief toegepast, wat leidt tot duurzamere gemeenschappen.
- Bewoners zijn actief betrokken bij het ontwikkelen en behouden van een gezonde leefomgeving.
- Lokale opwekking van energie draagt bij aan een positievere houding ten opzichte van landschapsveranderingen.
- Het wegennet kan relatief eenvoudig en betaalbaar geoptimaliseerd en duurzaam veiliger gemaakt worden.
- De verspreide mobiliteitshubs zorgen ervoor dat deelvervoer voor iedereen binnen handbereik ligt.
- Er zijn veel kansen voor nieuwe woningbouw in dorpen en nieuwe gemeenschappen.

Nadelen:

- De voorgestelde ontwikkeling hangt sterk af van de zelfredzaamheid van burgers, wat kan leiden tot het 'kwijtraken' van mensen die minder zelfredzaam zijn.
- Voedselproductie richt zich voornamelijk op de lokale markt, wat geen ruimte laat voor (inter)nationale landbouwbedrijven.
- Lokale groen- en waterstructuren vereisen extra aandacht voor regionale verbindingen.
- Door de verspreiding van voorzieningen en woningen zijn er veel vervoersbewegingen nodig, bijvoorbeeld voor schoolgaande kinderen.
- Verspreide zorgvoorzieningen zijn minder efficiënt en minder geschikt voor ouderen.
- Grootschalige bedrijven vragen veel energie, waardoor kleinschalige oplossingen vaak niet realistisch zijn en de duurzaamheidsdoelstellingen niet worden gehaald

4.4 Deel A: Thematische beoordeling van de toekomstperspectieven

In paragraaf 4.1 zijn de drie toekomstperspectieven voor 2040 beschreven – als uiterste denkrichtingen voor deze ontwikkeling. In hoofdstuk 2 is de wijze van beoordeling van deze toekomstbeelden reeds toegelicht. Ten eerste zijn de drie toekomstperspectieven per thema van de fysieke leefomgeving beoordeeld. Bij ieder toekomstperspectief is op iedere indicator een beoordeling gegeven. Vanwege het globale schaal- en detailniveau van de toekomstperspectieven zijn er van sommige indicatoren echter soms weinig zinvolle effecten te bepalen. Vaak kan wel een beargumenteerde beoordeling gegeven worden. De effectbeoordeling per indicator is hieronder uiteengezet. Uiteindelijk is voor ieder toekomstperspectief wel ieder thema beoordeeld (die beoordeling is in deel B gevisualiseerd). De themabeoordeling is tot stand gekomen op basis van een expert judgement van de gezamenlijke indicatorbeoordelingen.

4.4.1 Klimaat en energie

Onder dit thema vallen deze indicatoren:

- CO_2-uitstoot
- Circulariteit
- Energiegebruik
- Duurzame energieopwekking

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: positief
CO_2-uitstoot: 0/+
In dit perspectief wordt CO_2-uitstoot niet specifiek benoemd. Wel wordt er in dit perspectief sterk ingezet op innovatie ter verduurzaming van de industrie- en landbouwsector. Ook staat hoogwaardig openbaar vervoer centraal. Dit kan leiden tot een lagere CO_2-uitstoot. Echter, gezien de sterke groeiambitie op het gebied van bedrijvigheid, kan de CO_2-uitstoot op plekken ook toenemen.

Circulariteit: 0/+
In dit perspectief wordt ingezet op innovatieve kringlooplandbouw. De intensieve veehouderij wordt dan deels circulair. Dit wordt gestimuleerd, maar verder weinig uitgewerkt.

Energiegebruik: 0/-
In dit perspectief wordt energiegebruik niet specifiek benoemd. Hoewel dit perspectief het sterkst inzet op energieopwekking, kan de groeiambitie ook tot meer energiegebruik leiden.

Duurzame energieopwekking: +/++
In dit perspectief wordt ingezet op een geclusterd energielandschap voor groene elektriciteit. Grootschalige energieopwekking met efficiënte nieuwe hoofdstructuur maakt grootschalige bodem- en natuurversterking mogelijk. Ook vindt versterking van het natuurnetwerk plaats door natuurinclusieve zonnevelden. Windenergieopwekking is echter in geen enkel perspectief benoemd.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: licht positief
CO_2-uitstoot: +
In dit perspectief wordt CO_2-uitstoot niet specifiek benoemd. Echter, de grote inzet op verduurzaming (en eventueel schaalverkleining) van landbouw en industrie gaat gepaard met een verwachte afname van de CO_2-uitstoot.

Circulariteit: +
Bij dit perspectief is men bewust van de impact op de omgeving en leeft men zo veel als mogelijk circulair. Inzet op kleinschaligheid en zelfvoorziening kunnen daarnaast leiden tot een toename van circulariteit.

Energiegebruik: 0/+
In dit perspectief wordt energiegebruik niet specifiek benoemd. Wel wordt er verwacht dat het energiegebruik in dit toekomstperspectief beperkt afneemt, gezien de gematigde groeiambities.

Duurzame energieopwekking: 0/-
In dit perspectief wordt ingezet op mening en spreiding van energie en natuur langs ontginningslijnen in het landschap. Het is de vraag in hoeverre op deze manier voldoende duurzame energie opgewekt kan worden. De inzet op zonnevelden geïntegreerd met natuurstructuren/infrastructuur is mogelijk onvoldoende.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: neutraal
CO_2-uitstoot: +
In dit perspectief wordt CO_2-uitstoot niet specifiek benoemd. Er wordt in dit perspectief sterk ingezet op deelmobiliteit en kleine mobiliteitshubs. Gezien de mate waarin de industrie zich meer richt op zelfvoorziening en zelforganisatie, wordt een afname van de CO_2-uitstoot verwacht.

Circulariteit: +
In dit perspectief wordt ingezet op zelfvoorziening. Lokaal worden plaatsspecifiek voedsel, bouwmaterialen en energie geproduceerd. Het circulair principe wordt bij dit perspectief letterlijk en effectief toegepast: lokale en kleinschalige productie met korte ketens.

Energiegebruik: 0/+
In dit perspectief wordt energiegebruik niet specifiek benoemd. Echter, de gedachte van kleine, gesloten energiesystemen past bij dit toekomstperspectief. Daarom wordt aangenomen dat het energiegebruik (licht) afneemt.

Duurzame energieopwekking: -
Bij dit perspectief ligt de nadruk op zelfvoorziening in ‘bubbels’. Natuur, landbouw en zonneparken liggen verspreid en binnen handbereik van de kernen. Energie wordt lokaal op daken en kleinschalig in het landschap voor lokaal gebruik geproduceerd. Met kleinschaligheid worden de duurzaamheidsdoelstellingen echter waarschijnlijk niet gehaald. Met enkel de inzet op kleinschalige zonne-energieopwekking wordt een beperkte bijdrage aan de energieopgave geleverd.

4.4.2 Bodem, water en ondergrond

Onder dit thema vallen deze indicatoren:
- Bodemkwaliteit
- Oppervlaktewater
- Grondwater
- Wateroverlast
- Droogte
- Hittestress
- Waterveiligheid

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: licht negatief
Bodemkwaliteit: -
In dit perspectief wordt ingezet op groene elektriciteit in combinatie met bodemherstel. Met een geclusterd energielandschap wordt op de Peelhorst ingezet op herstel van de bodem. Monoculturen in het landelijk gebied maken plaats voor strokenteelt, wat de bodem ten goede komt. Het is echter de vraag of dit realistisch is. Tevens vindt de meeste verdichting plaats in overstromingsgevoelige gebieden. Water en bodem zijn bij dit perspectief niet sturend.

Oppervlaktewater: 0/-
In dit perspectief is veel aandacht voor de waterrijke natuurgebieden in Land van Cuijk. Er wordt ingezet op grootschalige groen- en waterstructuren. In de grote natuurgebieden is ruimte voor water, stillere natuurkernen en recreatie aan de randen. Het is echter de vraag of er bij ontwikkelingen veel rekening wordt gehouden met de ligging van de Maas.

Grondwater: 0/+
In dit perspectief wordt grondwater niet specifiek benoemd. Wel wordt ruimte geboden aan gebieden voor wateropvang, waardoor grondwater kan infiltreren.

Wateroverlast: 0
In dit perspectief wordt middels waterrijke natuurgebieden ruimte geboden voor wateropvang, waardoor de gemeente veerkrachtig wordt bij zware regenval. Grote gebieden zoals bij de Maas in de Raamvallei en de voormalige Beerse Overlaat zijn aangewezen als gebieden voor wateropvang. De grootschalige groen- en waterstructuren worden als robuuste strategie ingezet voor de grilligheid van het klimaat. Wel liggen de groen- en waterstructuren soms op afstand en de fijnmazige groenblauwe dooradering ontbreekt in een groot deel van de gemeente.

Droogte: 0/+
In dit perspectief wordt droogte niet specifiek benoemd. Wel worden grootschalige groen- en waterstructuren ingezet als robuuste strategie ingezet voor de grilligheid van het klimaat.

Hittestress: -
In dit perspectief wordt hittestress niet specifiek benoemd. Echter, wanneer er voornamelijk binnen bestaand stedelijk gebied wordt gebouwd, is de kans op hogere temperaturen groter.

Waterveiligheid: -
Er wordt ingezet op woningbouw in en nabij overstromingsgevoelige gebieden. In deze zones zijn aanvullende maatregelen nodig. Water en bodem zijn niet sturend in dit perspectief.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: positief
Bodemkwaliteit: +/++
Bij dit perspectief zijn bodem en water sturend. De functies in het landschap zijn passend bij de verschillende lokale bodem- en waterkenmerken. Woningbouw is afgestemd op de ondergrond. Ook natuurinclusieve landbouw draagt bij aan een goede bodemkwaliteit.

Oppervlaktewater: +
Bij dit perspectief zijn bodem en water sturend. Er is aandacht voor een buitengebied dat sterk dooraderd is met groenblauwe landschapselementen langs de watergangen. De grotere waterlopen zijn omzoomd door natte natuur.

Grondwater: +/++
Met het afdammen en dempen van waterlopen wordt in dit perspectief ingezet op natte natuur en een verhoging van het grondwaterpeil.

Wateroverlast: +
Dit perspectief heeft veel aandacht voor bodem en water. Kleine watergangen in het buitengebied worden afgedamd of gedempt om regenwater beter te laten infiltreren. De grotere waterlopen zijn omzoomd en bieden ruimte voor wateropvang. Op deze manier dragen alle waterlopen bij aan de wateropvang. De gemeente wordt hierdoor minder kwetsbaar voor wateroverlast.

Droogte: +/++
Dit perspectief heeft naast wateroverlast ook aandacht voor droogte. Droogte wordt in dit perspectief tegengegaan door het afdammen en dempen van kleine watergangen voor de verhoging van het grondwaterpeil. Ook het Defensiekanaal draagt bij aan de bestrijding van de verdroging van de Peelhorst. De gemeente wordt hiermee minder kwetsbaar voor droogte.

Hittestress: +
In dit perspectief wordt hittestress niet specifiek benoemd. Wel wordt ingezet op een gezonde, groene leefomgeving waarbij het groen tot aan de voordeur loopt. Een groene leefomgeving kan een positieve bijdrage leveren aan de hittestress.

Waterveiligheid: +
In dit perspectief wordt waterveiligheid niet specifiek benoemd. Wel zijn bodem en water nadrukkelijk sturend voor ruimtelijke keuzes. Verdichting nabij de rivier en beken blijft uit. Daardoor nemen risico's voor bewoners af.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: licht negatief
Bodemkwaliteit: 0/+
In dit perspectief zijn groen- en waterstructuren lokaal georiënteerd. In dit perspectief wordt daarnaast geen gebruik meer gemaakt van intensieve landbouw, dit komt de bodemkwaliteit ten goede.

Oppervlaktewater: -
Waterstructuren zijn in dit perspectief voornamelijk lokaal georiënteerd, waarbij aandacht voor (regionale) verbindingen van natuurlijke systemen grotendeels ontbreekt. Dat zorgt voor een negatievere beoordeling.

Grondwater: 0
In dit perspectief wordt grondwater niet specifiek benoemd.

Wateroverlast: -
In dit perspectief gebeurt wateropvang verspreid in kleinere natte gebieden. Met kleinschaligheid is het onzeker of toekomstige wateroverlast vermeden kan worden. Daarnaast zijn de waterstructuren lokaal georiënteerd, waarbij aandacht voor regionale verbindingen grotendeels ontbreekt.

Droogte: 0/-
In dit perspectief wordt droogte niet specifiek benoemd. Hier is onvoldoende perspectief voor. De aanpak van droogte is daarnaast niet gebaat bij kleinschaligheid.

Hittestress: 0/+
Door functies verspreid toe te voegen (woningen en natuur/groen) nemen risico's van hittestress licht af.

Waterveiligheid: 0/-
In dit perspectief wordt waterveiligheid niet specifiek benoemd. Regionale wateroplossingen en -verbindingen krijgen echter onvoldoende aandacht.

4.4.3 Natuur en landbouw

Onder dit thema vallen deze indicatoren:
- Natuurgebieden
- Groene woonomgeving
- Biodiversiteit
- Verduurzaming landbouw

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: negatief
Natuurgebieden: -
Waterrijke natuurgebieden rond de Maas en Raamvallei vormen samen het landschap in Land van Cuijk. Er is daar ruimte voor water en stille natuurkernen. Door de concentratie van wonen, werken en mobiliteit wordt de natuur deels ontzien. Echter, op veel plekken is de rol en nabijheid van natuur klein. Zo kunnen natuurgebieden dus op afstand te komen liggen. Natuurgebieden zijn verder onvoldoende met elkaar verbonden.

Groene woonomgeving: 0/-
Dit perspectief focust op een groen woon- en werkmilieu met de Maas en Raamvallei als waterrijk natuurpark. Aan de randen van grote natuurgebieden is volop ruimte voor recreatie. Dit draagt bij aan een groene woonomgeving. Daarentegen liggen de groen- en waterstructuren soms op afstand van de kernen, waardoor een groene woonomgeving niet eerlijk verspreid is over de gehele gemeente. Contrasten voor wat betreft toegang tot natuur worden in dit perspectief groter. Groen in de kernen is onvoldoende geborgd.

Biodiversiteit: 0
In het land van groene innovatie vormen de waterrijke natuurgebieden rond de Maas en Raamvallei belangrijke habitats voor natte natuur en bijbehorende biodiversiteit. Het is de vraag in hoeverre de natuur hier met rust gelaten wordt.

Verduurzaming landbouw: 0/-
In dit perspectief wordt ingezet op de voedseltransitie door innovatieve bedrijven in grootschalige landbouw en voedselverwerking. Innovatieve kringlooplandbouw met strokenteelt en agroparken met verticale landbouw vormen het productielandschap in dit perspectief. De landbouwinnovatie is echter niet af te dwingen en gangbare landbouw kan hierdoor ongewijzigd doorgaan.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: positief tot zeer positief
Natuurgebieden: +/++
Het perspectief 'land van welzijn' richt zich sterk op natuur. In dit perspectief is de natuur overal en maximaal verweven met andere functies in het landschap. Het buitengebied wordt sterk dooraderd met groenblauwe landschapselementen. Er wordt ingezet op grote natuurverbindingen. Wel zijn hiervoor ruimteclaims voor groen in bestaand gebouwd gebied nodig.

Groene woonomgeving: +/++
In dit perspectief wordt ingezet op 'landstedelijke' verdichting. Dorpen breiden zich altijd uit in combinatie met natuurontwikkeling. Er wordt in dit perspectief specifiek ingezet op een groene leefomgeving in alle woon- en werkgebieden. Hierdoor is het landschap altijd dichtbij en is het groen voor iedereen toegankelijk. Daarentegen vervagen de grenzen tussen stad of dorp en land.

Biodiversiteit: +/++
Door de grote variatie in natuurinclusieve landbouw, zoals voedselbossen en kruidenrijke graslanden, neemt de biodiversiteit in dit perspectief toe. Ook het versterken van natuurverbindingen en het toevoegen van natuurbruggen zorgen ervoor dat de biodiversiteit in dit perspectief toeneemt. De basis natuurkwaliteit voor flora en fauna wordt door de groene dooradering versterkt. Echter, om de groene dooradering in dit perspectief te realiseren zijn wel ruimteclaims in bestaand gebouwd gebied nodig.

Verduurzaming landbouw: +
In dit perspectief zijn alle landbouwpraktijken natuurinclusief. Er wordt ingezet op natuurinclusieve landbouw als voedselbossen, kruidenrijke graslanden en de teelt van biobrandstoffen. De versnippering van grootschalige landbouwgebieden maakt aanpassing van de landbouwpraktijk en daarmee private investeringen noodzakelijk. Het perspectief maakt daarnaast weinig duidelijk over de wijze waarop de gemeente de verduurzaming van de landbouw voor elkaar denkt te krijgen. Dat is een aandachtspunt.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: negatief
Natuurgebieden: -/--
Het landschap wordt in dit perspectief een mozaïek aan diverse vormen van landgebruik. Natuurgebiedjes liggen verspreid over de gemeente. Waar mogelijk worden deze geschakeld in ketens voor grotere verbindingen. Door de lokale en kleinschalige oriëntatie van groen- en waterstructuren is er in dit perspectief weinig aandacht voor regionale verbindingen.

Groene woonomgeving: 0/+
Inwoners geven in dit perspectief zelf vorm aan het buitengebied. Inwoners komen hierdoor in aanraking met natuur, cultuur en elkaar.

Biodiversiteit: -/--
In dit perspectief wordt biodiversiteit niet specifiek benoemd. Echter, natuurverbindingen staan zwaar onder druk. Dat beperkt de biodiversiteit. Soorten zijn juist gebaat bij de mogelijkheid verbindingen te leggen.

Verduurzaming landbouw: +
In dit perspectief hebben inwoners veel invloed op het landschap. De nadruk ligt hierbij op zelfvoorziening in 'bubbels', met een variatie aan kleinschalige landbouw. Er wordt lokaal plaatsspecifiek voedsel geproduceerd. Het perspectief richt zich voornamelijk op de lokale markt, waardoor er geen plek meer voor (inter)nationale landbouwbedrijven is.

4.4.4 Milieu

Onder dit thema vallen deze indicatoren:

- Luchtkwaliteit
- Geluidsoverlast
- Geurhinder
- Licht en trillingen
- Omgevingsveiligheid

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: positief
Luchtkwaliteit: +
Met name de Peelkern is in de referentiesituatie belast met een hoge milieudruk. Binnen dit toekomstperspectief landen de meeste nieuwe woningen en andere functies juist niet daar, maar in het oosten van de gemeente. Dat zorgt ervoor dat relatief weinig mensen last hebben van matige milieucondities. Ook kan de focus op openbaar vervoer een duurzame vormen van mobiliteit leiden tot een verbetering van de luchtkwaliteit. De groei van bedrijvigheid kan plaatselijk voor meer luchtkwaliteitshinder zorgen. Echter, binnen de geest van dit toekomstscenario wordt dat zoveel mogelijk voorkomen.

Geluidsoverlast: +
De focus op openbaar vervoer en duurzame vormen van mobiliteit kan leiden tot minder geluidsoverlast. De groei van woningen in de Peelkern is echter gering. Dat zorgt ervoor dat er slechts weinig nieuwe woningen hinder ondervinden van vliegbasis Volkel (en mogelijk De Peel). Dat is positief.

Geurhinder: +
Het overstappen naar de productie van plantaardig voedsel kan leiden tot minder geuroverlast van veehouderijen. De landbouwtransitie is echter niet af te dwingen. Echter, de grootste toevoegingen van woningen vinden in dit perspectief in het oosten van de gemeente plaats. Woningen daar hebben over het algemeen geen hinder van geur die van landbouw afkomstig is. Net als bij de indicator geluidsoverlast (en luchtkwaliteit) wordt dit als positief gezien.

Licht en trillingen: 0
In dit perspectief wordt licht en trillingen niet specifiek benoemd. Door de clustering van functies worden hinder van licht en trillingen waarschijnlijk ook geclusterd (mogelijk in een zone waar relatief veel mensen wonen). Het effect is naar verwachting echter beperkt.

Omgevingsveiligheid: 0/-
Clustering van woon- en werkfuncties in de zone nabij de Maas en snelwegen kan lichte risico's met zich meebrengen. Hiervoor zijn kaders nodig.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: negatief
Luchtkwaliteit: -
In dit perspectief wordt luchtkwaliteit niet specifiek benoemd. Wel kan de focus op duurzame vormen van mobiliteit, zoals het inzetten op fietspaden en snelfietsnetwerken, leiden tot een verbetering van de luchtkwaliteit. Echter, meer inzet op wonen en werken in de Peelkern kan plaatselijk tot een negatieve luchtkwaliteit bij woningen leiden. Die risico's zijn in dit scenario groot.

Geluidsoverlast: -
In dit perspectief wordt geluidsoverlast niet specifiek benoemd. Wel kan de gewenste spreiding van woningen in dit perspectief in het westen van de gemeente botsen met bestaande geluidshinder van vliegbasis Volkel. Dit brengt risico's met zich mee.

Geurhinder: -
De gewenste spreiding van woningen in dit perspectief kan in het westen van de gemeente botsen met bestaande geurhinder van aanwezige veehouderijen. Een gezond leefklimaat kan hier vanwege geur (en geluid en lucht) niet overal gegarandeerd worden. De wens om woningen te realiseren is niet overal mogelijk zonder bestaande functies te saneren. Het overstappen naar natuurinclusieve landbouw kan wel leiden tot minder geuroverlast van veehouderijen.

Licht en trillingen: 0
In dit perspectief wordt licht en trillingen niet specifiek benoemd. Effecten zijn naar verwachting beperkt.

Omgevingsveiligheid: 0
In dit perspectief wordt omgevingsveiligheid niet specifiek benoemd.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: licht negatief
Luchtkwaliteit: 0/+
In dit perspectief wordt luchtkwaliteit niet specifiek benoemd. Wel zijn vanwege de verspreide voorzieningen veel vervoersbewegingen nodig, wat kan leiden tot een slechtere luchtkwaliteit. De afbouw van de intensiteit en schaal van industrie en landbouw leidt waarschijnlijk tot een betere luchtkwaliteit. Effecten zijn niet erg groot.

Geluidsoverlast: -
In dit perspectief wordt geluidsoverlast niet specifiek benoemd. Wel zijn vanwege de verspreide voorzieningen veel vervoersbewegingen nodig, wat kan leiden tot meer geluidsoverlast. Door de toevoeging van woningen in de Peel neemt ook het aantal inwoners nabij vliegbasis (of vliegbases) toe. De geluidsdruk is daar hoger.

Geurhinder: 0
In dit perspectief wordt geurhinder niet specifiek benoemd.

Licht en trillingen: 0
In dit perspectief wordt licht en trillingen niet specifiek benoemd.

Omgevingsveiligheid: -
In dit perspectief wordt omgevingsveiligheid niet specifiek benoemd. Echter, spreiding van functies en menging van functies bij alle verschillende kernen verspreidt de risico's van omgevingsveiligheid.

4.4.5 Ruimtelijke kwaliteit

Onder dit thema vallen deze indicatoren:
- Landschap
- Cultuurhistorie
- Archeologie

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: positief
Landschap: +
Het Land van Groene Innovatie richt zich op innovatieve kringlooplandbouw en grootschalige productielandschappen. Er wordt gebruik gemaakt van strokenteelt en verticale landbouw. Grote natuurgebieden en wateropvanglocaties, zoals in de Raamvallei, vormen samen met productielandschappen een Nationaal Park. Land van Cuijk wordt een groene trekpleister met Maas en Raamvallei als waterrijk natuurpark. Dit toekomstperspectief zit vol met 'grote gebaren', die het landschap aantrekkelijk maken en aansluiten bij natuurlijke, historische lijnen. De invulling ervan is echter vernieuwend.

Cultuurhistorie: 0
In dit perspectief wordt cultuurhistorie niet benoemd. Bij de stevige inzet op groei en innovatie is het behoud van cultuurhistorie wel een aandachtspunt.

Archeologie: 0
Dit aspect is niet van toepassing.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: licht positief
Landschap: 0/+
Het Land van Welzijn zet in op het versterken van de landschappelijke en ecologische waarden. Dit gebeurt door het bevorderen van natuurinclusieve landbouw en het ontwikkelen van een fijnmazig netwerk van natuurgebieden en landschapselementen. Hierdoor wordt de biodiversiteit vergroot en het landschap aantrekkelijker gemaakt voor recreatie. Het perspectief vraagt wel een grote ruimteclaim van het landschap en is hiermee niet ruimtelijk efficiënt.

Cultuurhistorie: 0
Cultuurhistorie komt binnen dit perspectief niet in de knel.

Archeologie: 0
Dit aspect is niet van toepassing.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: negatief
Landschap: -
Het Land van Ontplooiing zet in op kleinschalige en zelfvoorzienende gemeenschappen. Landschappelijk ligt de nadruk op het integreren van groene en openbare ruimtes binnen deze gemeenschappen om zo een leefomgeving te creëren die sociale interactie en duurzame leefwijzen bevordert. Deze kleinschaligheid kan echter wel voor versnippering zorgen en een verrommeld landschap tot gevolg hebben. Het feit dat bewoners direct betrokken zijn bij het beheer van hun leefomgeving betekent niet dat dit de gewenste ruimtelijke kwaliteit oplevert.

Cultuurhistorie: 0
Cultuurhistorie komt binnen dit perspectief niet in de knel.

Archeologie: 0
Dit aspect is niet van toepassing.

4.4.6 Mobiliteit

Onder dit thema vallen deze indicatoren:
- Ov-bereikbaarheid
- Autobereikbaarheid
- Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)
- Duurzame mobiliteit
- Verkeersveiligheid

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: positief
Ov-bereikbaarheid: +
De ontwikkeling van een sneltram en snelbussen (Bus Rapid Transit) versterkt de ov-bereikbaarheid in de regio. Mobiliteitshubs rond deze verbindingen bieden kansen voor verdichting van wonen en werken, wat de toegang tot openbaar vervoer vergroot. Echter, kleinere kernen kunnen nog steeds beperkt profiteren van deze ontwikkelingen, wat leidt tot ongelijkheid in toegang tot ov-voorzieningen.

Autobereikbaarheid: 0/+
De hiërarchische infrastructuur kan de autobereikbaarheid verbeteren door een efficiënter netwerk te creëren dat snelverkeer en lokale verbindingen scheidt. Bij concentratie van voorzieningen en wonen rond ov-knooppunten kan de ov-bereikbaarheid voor afgelegen gebieden verminderen, waardoor afhankelijkheid van de auto toeneemt voor bewoners buiten de grote kernen.

Langzaam verkeer (fietsen/wandelen): +
Groene en waterrijke gebieden bieden mogelijkheden voor recreatie, wat het fietsen en wandelen kan stimuleren. Bovendien kan de clustering van voorzieningen de afstanden voor langzaam verkeer verkleinen.

Duurzame mobiliteit: +
De focus op een efficiënte ov-structuur en mobiliteitshubs bevordert duurzame mobiliteit door het stimuleren van openbaar vervoer boven autoverkeer. De afhankelijkheid van de zelfredzaamheid in kleinere kernen kan de duurzame mobiliteit echter onder druk zetten, vooral als er weinig alternatieven zijn voor autoverkeer.

Verkeersveiligheid: 0/+
Een goed georganiseerd openbaar vervoersnetwerk kan verkeersdrukte verminderen, wat de verkeersveiligheid kan verbeteren, vooral in stedelijke gebieden.

Toekomstperspectief 2: Land van Welzijn
Beoordeling: neutraal
Ov-bereikbaarheid: 0
De ontwikkeling van mobiliteitshubs in grotere kernen kan de ov-bereikbaarheid verbeteren door het combineren van verschillende vervoersmiddelen. Echter door het spreiden van woningen kan de vraag naar openbaar vervoer verlagen, wat kan leiden tot minder frequente diensten.

Autobereikbaarheid: 0/-
De integratie van duurzame mobiliteitsoplossingen kan de druk op autoverkeer verminderen, wat bijdraagt aan minder files. De spreiding van woningen komt de verkeersdrukte ten goede. Verder zijn er grote gebaren voorgesteld, de noord-zuidverbindingen blijven prominent bij dit perspectief. De rol van de auto wordt echter kleiner.

Langzaam verkeer (fietsen/wandelen): +
De in het perspectief voorgestelde uitgebreide snelfietsnetwerk en nieuwe vrijliggende fietspaden bevorderen een gezonde en duurzame manier van verplaatsen, wat het fietsen en wandelen aantrekkelijker maakt.

Duurzame mobiliteit: +
De focus op deelfietsen en groene mobiliteitshubs ondersteunt in dit perspectief duurzame mobiliteit, met een nadruk op fietsen en alternatieve deelvoertuigen. De uitwerking hiervan is echter beperkt.

Verkeersveiligheid: 0
In dit perspectief wordt verkeersveiligheid niet benoemd en de genoemde ontwikkelingen zullen naar verwachting beperkte invloed op dit thema hebben.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: licht positief
Ov-bereikbaarheid: 0
Dit perspectief benadrukt de aanwezigheid van mobiliteitshubs met deelfietsen en -auto's verspreid door de gemeente. Dit zou de toegang tot openbaar vervoer kunnen verbeteren door mensen naar centrale hubs te brengen waar ze toegang hebben tot openbaar vervoer. De focus ligt echter sterk op zelfvoorzienendheid en lokale verplaatsingen. Dit kan betekenen dat de investeringen in grotere openbaarvervoersnetwerken worden beperkt, wat de ov-bereikbaarheid kan verminderen.

Autobereikbaarheid: 0
In dit perspectief blijft de autobereikbaarheid vrijwel ongewijzigd.

Langzaam verkeer (fietsen/wandelen): 0/+
Er is in dit perspectief veel aandacht voor de menselijke maat en het aangenaam en veilig inrichten van lokale verkeerswegen. Dit bevordert langzaam verkeer zoals fietsen en wandelen. Daarnaast stimuleren die voorgestelde mobiliteitshubs met deelfietsen het gebruik van fietsen.

Duurzame mobiliteit: 0
Deelmobiliteit en de verspreiding van mobiliteitshubs dragen bij aan duurzamere verplaatsingsmethoden door het gebruik van gedeelde voertuigen. Deze verwachte kleinschalige oplossingen kunnen echter niet voldoen aan de grootschalige vraag.

Verkeersveiligheid: 0/+
In dit perspectief wordt aandacht besteed aan veilige lokale verkeerswegen, wat kan leiden tot een betere en veiligere autobereikbaarheid binnen de gemeente. Daarnaast is er specifiek in het perspectief benoemd dat lokale verkeerswegen aangenaam en veilig worden ingericht, wat de verkeersveiligheid ten goede komt.

4.4.7 Economie en toerisme

Onder dit thema vallen deze indicatoren:
- Werkgelegenheid
- Vestigingsklimaat
- Werklocaties
- Economische vitaliteit buitengebied
- Toerisme en recreatie

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: positief
Werkgelegenheid: +
De ontwikkeling van innovatieve sectoren zoals agrofood, health en tech creëert nieuwe banen, wat bijdraagt aan de lokale werkgelegenheid en tegen gaat tegen braindrain. Als de focus echter te veel ligt op grote bedrijven in stedelijke centra, kunnen kleinere kernen en het buitengebied achterblijven in werkgelegenheid, wat regionale ongelijkheid kan verergeren.

Vestigingsklimaat: +/++
Een goed bereikbaar netwerk met mobiliteitshubs en de aanwezigheid van innovatieve bedrijven verbeteren in dit perspectief het vestigingsklimaat, waardoor het aantrekkelijker wordt voor nieuwe bedrijven en startups.

Werklocaties: +
De clustering van voorzieningen en werkgelegenheid rond ov-knooppunten maakt werklocaties beter bereikbaar en aantrekkelijker, wat kan leiden tot economische groei. Een nadeel hierbij is dat de afhankelijkheid en de beperkte OV-bereikbaarheid van de kleinere kernen bedrijven kan ontmoedigen zich daar te vestigen, wat leidt tot een concentratie van werkgelegenheid in stedelijke gebieden.

Economische vitaliteit buitengebied: +
Circulaire landbouw en duurzame initiatieven in het buitengebied kunnen de economische vitaliteit versterken door nieuwe markten en kansen te creëren voor lokale ondernemers. Dat kan bijdragen aan het verdienvermogen van de sector. Echter, de vorm waarin deze ambities uitgewerkt worden is bepalend voor de effecten. Effecten op de kortere termijn kunnen ook negatiever uitpakken dan effecten op de langere termijn. Zie paragraaf 4.6 voor een uitgebreidere bespreking hiervan.

Toerisme en recreatie: 0/+
De aanleg van grote natuurgebieden en recreatieve mogelijkheden rond water biedt kansen voor toerisme, wat kan bijdragen aan de lokale economie en de aantrekkelijkheid van de regio vergroot.

Toekomstperspectief 2: Land van Welzijn
Beoordeling: licht negatief

Werkgelegenheid: 0/-

De ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw en biobased materialen creëert in dit perspectief mogelijk nieuwe arbeidsplekken in duurzame sectoren. Wel kan er stagnatie plaatsvinden van werkgelegenheid in de traditionele landbouwsectoren door noodzakelijke aanpassingen en transities. Daarnaast komen functiemenging en kleinschaligheid de economische vitaliteit niet ten goede.

Vestigingsklimaat: 0/-

Een gezonde, groene leefomgeving en innovatieve woonvormen maken het gebied aantrekkelijker voor nieuwe bewoners en bedrijven. De spreiding van woningen kan daarentegen zorgen voor verminderde infrastructuur en voorzieningen, wat sommige bedrijven kan afschrikken. Groeimogelijkheden lijken beperkter.

Werklocaties: 0

Verspreide nieuwbouw in het buitengebied kan leiden tot lagere aantrekkelijkheid voor bedrijven die afhankelijk zijn van goede bereikbaarheid. Werklocaties zijn echter niet overal erg grootschalig.

Economische vitaliteit buitengebied: 0/-

Investeringen in natuur-inclusieve landbouw en recreatie zoals voorgesteld in dit perspectief kunnen de economische vitaliteit van het buitengebied stimuleren. Door deze spreiding is er risico van ‘dichtslibben’. Door nieuwe bebouwing kan dit de landbouwcapaciteit en natuurlijke hulpbronnen onder druk zetten.

Toerisme en recreatie: 0/+

De ontwikkeling van een uitgebreid snelfietsnetwerk en groene landschappen kan toerisme en recreatie bevorderen, wat bijdraagt aan lokale economie.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: negatief

Werkgelegenheid: -

De focus op gespecialiseerde maakindustrie en lokaal geproduceerde bouwmaterialen en voedsel biedt werkgelegenheid binnen de gemeente. Daarnaast bieden naast voedselproductie en lokale verkooppunten ook maatschappelijke voorzieningen zoals zorgboerderijen en schooltuinen werkgelegenheid. De kleinschaligheid van deze initiatieven levert alleen kwantitatief mogelijk te weinig op. Daarnaast kunnen grote bedrijven minder energie-efficiënt zijn in een kleinschalig netwerk, wat de werkgelegenheid in grotere, energie-intensieve bedrijven kan beperken.

Vestigingsklimaat: -

De nadruk op kleinschaligheid en lokale productie kan minder aantrekkelijk zijn voor grotere bedrijven die schaalvoordelen zoeken. Bedrijven die meer zekerheid en structuur zoeken, kunnen het moeilijk vinden om zich te vestigen in een omgeving die sterk afhankelijk is van zelforganisatie en lokale initiatieven.

Werklocaties: -

Werklocaties zijn verspreid door gespecialiseerde ondernemingen en maatschappelijke voorzieningen in het buitengebied, wat de lokale economie kan stimuleren. De nadruk op kleinschaligheid kan echter de ontwikkeling van grootschalige werklocaties beperken, wat bepaalde soorten bedrijven kan afschrikken.

Economische vitaliteit buitengebied: 0/-

De economische vitaliteit van het buitengebied wordt versterkt door een variatie aan kleinschalige natuur-, landbouw- en energielandschappen, lokale voedselproductie en verkoop, en voorzieningen zoals zorgboerderijen en schooltuinen. Er is echter weinig ruimte voor grotere (inter)nationale landbouwbedrijven, wat de economische vitaliteit kan beperken.

Toerisme en recreatie: 0/+

Toerisme en recreatie worden bevorderd door ecologische en recreatieve wateropvang, hechte gemeenschappen en culturele interacties, en verspreide voorzieningen die toeristen uitnodigen om verschillende delen van de gemeente te verkennen. De kleinschalige aanpak en lokale focus kunnen echter grootschalig toerisme beperken

en verspreide voorzieningen kunnen betekenen dat toeristen meer moeten reizen tussen verschillende locaties, wat minder efficiënt kan zijn.

4.4.8 Wonen

Onder dit thema vallen deze indicatoren:

- Kwantiteit woningaanbod
- Diversiteit woningaanbod
- Kwaliteit woonlocaties

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: licht positief
Kwantiteit woningaanbod: +
De focus op knooppuntontwikkeling en verdichting rond mobiliteitshubs stimuleert de bouw van nieuwe woningen, wat bijdraagt aan een potentieel groter woningaanbod in de regio. Echter, in de perspectieven is geen onderscheid gemaakt in het aantal woningen. Dit perspectief lijkt wel het meeste accommodatievermogen te hebben voor groei van de woningbouw.

Diversiteit woningaanbod: 0/-
In dit perspectief zijn er verschillende woonmilieus ingepast, met mogelijkheden voor verschillende woningtypes, waardoor dit kan voldoen aan de diverse behoeften van bewoners, van jongeren tot ouderen. Kanttekening hierbij is dat als de focus te eenzijdig ligt op verstedelijking, de andere woningvormen zoals eengezinswoningen in minder stedelijke gebieden onderbelicht kunnen blijven, wat de diversiteit in het aanbod beperkt. De stedelijke woonmilieus sluiten wellicht niet aan bij de vraag en grootschalige woningbouw.

Kwaliteit woonlocaties: 0/+
Dit perspectief benadrukt de nabijheid van groene en waterrijke natuurgebieden. Dit verhoogt de kwaliteit van de woonlocaties, wat aantrekkelijk is voor bewoners en de leefomgeving verbetert. Als de ontwikkeling zich echter te veel concentreert op mobiliteitshubs zonder aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving, kan de aantrekkelijkheid van sommige woonlocaties afnemen, vooral als ze in drukke of minder groene gebieden liggen. Daarnaast is de woonkwaliteit op de Peel beperkt door de aanwezigheid van geluid- en geurhinder. Positief is dus dat daar relatief weinig nieuwe woningen ontwikkeld worden.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: negatief
Kwantiteit woningaanbod: -
In de perspectieven is geen onderscheid gemaakt in het aantal woningen. Verspreide nieuwbouw in het buitengebied kan echter leiden tot een ongelijkmatige woningaanwas, wat de totale kwantiteit waarschijnlijk niet ten goede komt.

Diversiteit woningaanbod: 0/+
Nieuwe woonvormen zoals waterlandgoederen en moderne erven vergroten de diversiteit van het woningaanbod, wat inspeelt op verschillende woonbehoeften. Wel leidt de focus op meer specifieke duurzame en natuur-inclusieve woningen mogelijk tot een tekort aan meer traditionele woningtypes.

Kwaliteit woonlocaties: -
De nadruk op groene dooradering en natuurintegratie zorgt voor aantrekkelijke woonlocaties die de leefkwaliteit verbeteren. Wel kan het bouwen in het buitengebied mogelijk leiden tot conflicten met bestaande landbouw en een afname van de natuurlijke omgeving, wat de kwaliteit van bestaande woonlocaties kan beïnvloeden. In de Peelkern kan vanwege de milieudruk niet overal een goede woonkwaliteit gegarandeerd worden.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: licht positief
Kwantiteit woningaanbod: -
In de perspectieven is geen onderscheid gemaakt in het aantal woningen. Verspreide nieuwbouw in het buitengebied kan echter leiden tot een ongelijkmatige woningaanwas, wat de totale kwantiteit waarschijnlijk niet

ten goede komt. Ook de kleinschaligheid in dit perspectief zorgt er mogelijk voor dat er kwantitatief weinig woningen kunnen worden toegevoegd.

Diversiteit woningaanbod: +
Het perspectief van lokale focus en menselijke maat bevordert een breed scala aan woonvormen, zoals wooncoöperaties, CPO's, woonzorgclusters en meergeneratiewonen. Dit zorgt voor een veelzijdig aanbod dat verschillende doelgroepen bedient en het gemeenschapsgevoel versterkt. Dorpsuitbreidingen en -inbreidingen op basis van vrijkomende agrarische bebouwing stimuleren lokale initiatieven en maatwerk in woningbouw.

Echter, de afhankelijkheid van zelfredzaamheid kan kwetsbare groepen uitsluiten. Verspreide woonvormen kunnen leiden tot inefficiënties in voorzieningen en hogere transportbehoeften, vooral voor schoolkinderen en ouderen.

Kwaliteit woonlocaties: 0/+
De focus op menselijke maat en zelforganisatie verbetert de kwaliteit van woonlocaties. Inwoners hebben veel invloed op hun leefomgeving, wat de tevredenheid verhoogt. Groene en waterrijke gebieden dichtbij woonkernen verbeteren de leefkwaliteit. Lokale productie van voedsel, bouwmaterialen en energie draagt bij aan een duurzame en veerkrachtige gemeenschap.

4.4.9 Samenleving en gezondheid

Onder dit thema vallen deze indicatoren:
- Leefbaarheid
- Voorzieningenniveau
- Sociale cohesie
- Sociale inclusiviteit
- Sociale veiligheid
- Sport en bewegen
- Gezonde levensstijl

Toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie
Beoordeling: neutraal
Leefbaarheid: 0
Groene en waterrijke natuurgebieden verbeteren de leefbaarheid in de regio in dit perspectief, met ruimte voor recreatie en ontspanning, wat bijdraagt aan het welzijn van bewoners. Keerzijde is dat de ongelijkheid in toegang tot voorzieningen en natuur de leefbaarheid in kleinere kernen kan verminderen, waardoor sommige bewoners in een minder aantrekkelijke omgeving wonen.

Voorzieningenniveau: 0/+
De clustering van voorzieningen rond mobiliteitshubs verhoogt het voorzieningenniveau, waardoor bewoners makkelijker toegang hebben tot voorzieningen. Kleinere kernen kunnen echter nog steeds een tekort aan voorzieningen ervaren, wat leidt tot afhankelijkheid van zelfredzaamheid en grotere afstanden voor dagelijkse behoeften. De wezenlijke vraag hier is hoe erg dat is voor de leefbaarheid van de kernen. Voor het voorzieningenniveau pakt dit ongunstig uit, maar dat betekent niet dat de leefbaarheid in de kleine kernen één-op-één onder druk komt te staan. Uit onderzoek is bekend dat de leefbaarheid van een dorp niet noodzakelijk afhankelijk is van het al dan niet aanwezig zijn van voorzieningen.[8,9] Veel 'woondorpen' weten uitstekend te functioneren zonder voorzieningen. De enige voorziening die als min of meer onmisbaar wordt gezien is de aanwezigheid van een overdekte ruimte om samen te komen, of dat nu een dorpshuis, schoolklas of kroeg is.

Bij het teruglopen van het voorzieningenniveau bestaat wel het risico dat de bestaande gebouwen leeg komen te staan. Dit is een opgave voor herontwikkeling. Tegelijkertijd biedt dat gegeven ook weer kansen om te werken aan verduurzaming, klimaatadaptatie en de aantrekkelijkheid van de dorpen.

[8] Leefbaarheid in krimpgebieden: een verkenning van de relatie tussen bevolkingskrimp en leefbaarheid, RIGO, Leidelmeijer & Marlet, augustus 2011.
[9] Van bestrijden naar begeleiden: demografische krimp in Nederland, PBL, Verwest & Van Dam, 2010.

Sociale cohesie: 0
De ontwikkeling van levendige woonmilieus en gemeenschappelijke ruimtes rond knooppunten bevordert sociale interactie, wat de sociale cohesie versterkt. Bij een sterke focus op stedelijke ontwikkeling kan de verbinding met het platteland verzwakken, wat leidt tot isolatie van bewoners in minder goed verbonden gebieden.

Sociale inclusiviteit: 0/-
Diversiteit in woningaanbod en voorzieningen kan sociale inclusiviteit bevorderen door ruimte te bieden voor verschillende bevolkingsgroepen. Als de kleinere kernen echter achterwege blijven in de ontwikkeling van voorzieningen, kunnen kwetsbare groepen uitgesloten worden, wat de inclusiviteit ondermijnt.

Sociale veiligheid: 0/-
Woonmilieus met veel sociale interactie en zichtbaarheid zoals weergegeven in dit perspectief kunnen de sociale veiligheid verhogen, wat leidt tot een prettigere woonomgeving. Keerzijde hierbij is dat het toevoegen van zoveel woningen een afname sociale structuren en gemeenschapszin kan veroorzaken. Dit kan vervolgens leiden tot een afname van sociale controle, wat de sociale veiligheid in bepaalde gebieden ondermijnd.

Sport en bewegen: 0/+
De integratie van recreatieve voorzieningen en groene ruimtes stimuleert sport en bewegen, wat bijdraagt aan een actieve levensstijl en gezondheidsvoordelen. De toegankelijkheid hiervan kan echter wel verschillen per kern in dit perspectief.

Gezonde levensstijl: 0/+
Het creëren van een omgeving met toegang tot natuur en mogelijkheden voor recreatie bevordert een gezonde levensstijl, wat de algehele gezondheid van de bevolking ten goede komt.

Toekomstperspectief 2: Land van welzijn
Beoordeling: licht negatief
Leefbaarheid: 0/-
De integratie van groen en natuurverbindingen verhoogt de leefbaarheid door een aantrekkelijke en gezonde omgeving te creëren. Wel kan een verspreide bebouwing zorgen voor verminderde toegang tot voorzieningen, wat de leefbaarheid mogelijk aantast.

Voorzieningenniveau: 0
Dit perspectief benadrukt gelijkheid voor alle bewoners, met de focus op gelijke toegang tot voorzieningen en kwaliteiten in elke wijk. De spreiding van voorzieningen is hierbij belangrijk; het zorgt ervoor dat geen enkele kern achterblijft. Toch betekent een gelijke spreiding van voorzieningen niet automatisch een verbetering van de situatie. De kwaliteit en effectiviteit van die voorzieningen zijn essentieel. Slechte of onvoldoende afgestemde voorzieningen kunnen leiden tot ongelijkheid, zelfs als ze geografisch gelijk verdeeld zijn.

Sociale cohesie: -
Groene buurtschappen en ontmoetingsplekken bevorderen sociale interactie en versterken de sociale cohesie binnen gemeenschappen. Wel kunnen verspreide woonlocaties leiden tot isolatie en een (negatieve) verandering ten opzichte van de referentiesituatie.

Sociale inclusiviteit: -
Diverse woningtypes en groene initiatieven kunnen bijdragen aan een inclusieve woonomgeving voor verschillende doelgroepen. De effecten lijken echter beperkt en buurtschappen moeten nog gesticht worden.

Sociale veiligheid: 0/-
Verspreide nieuwbouw zonder voldoende sociale infrastructuur kan leiden tot een gevoel van onveiligheid in minder bevolkte gebieden.

Sport en bewegen: 0
Het uitgebreide snelfietsnetwerk en groene landschappen stimuleren sport en beweging, wat bijdraagt aan een actieve levensstijl.

Gezonde levensstijl: 0/+
Natuurrijke omgevingen en de nadruk op duurzame mobiliteit bevorderen een gezonde levensstijl door meer mogelijkheden voor recreatie en beweging.

Toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing
Beoordeling: positief
Leefbaarheid: 0/+
Leefbaarheid wordt versterkt door de invloed van inwoners op hun directe omgeving. Groene ruimtes en waterrijke gebieden verbeteren de esthetiek en recreatiemogelijkheden, wat bijdraagt aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Voorzieningenniveau: +
Het voorzieningenniveau is in principe hoog in dit perspectief met lokale voedselproductie en maatschappelijke voorzieningen zoals zorgboerderijen. Echter, de spreiding van voorzieningen kan leiden tot inefficiëntie en beperkte toegang voor sommige bewoners, vooral voor ouderen en minder mobiele mensen. Voorzieningen nabij leiden niet per se tot leefbaarheid. De enige voorziening die als min of meer onmisbaar wordt gezien is de aanwezigheid van een overdekte ruimte om samen te komen, of dat nu een dorpshuis, schoolklas of kroeg is. Wat dat betreft zit het met dit toekomstperspectief dus wel goed.

Sociale cohesie: +
De sociale cohesie wordt in dit perspectief gestimuleerd door collectieve woonvormen en buurtschappen, waardoor bewoners elkaar beter leren kennen en samenwerken aan gemeenschappelijke doelen.

Sociale inclusiviteit: 0
De sociale inclusiviteit kan in dit perspectief onder druk staan, vooral als zelfredzaamheid centraal staat. Het risico bestaat dat kwetsbare groepen zich minder goed kunnen integreren in deze structuren. Het effect is echter lastig te bepalen.

Sociale veiligheid: +
Sociale veiligheid profiteert van een sterke gemeenschap waarin bewoners zorgdragen voor elkaar, wat leidt tot een veiliger gevoel in de buurt, wat het geval is in dit perspectief. Buurtinitiatieven en gezamenlijke activiteiten kunnen criminaliteit verminderen en een gevoel van verbondenheid creëren. Aan de andere kant kan de afhankelijkheid van zelforganisatie ook leiden tot ongelijkheden in veiligheid; gebieden met minder actieve bewoners kunnen kwetsbaarder zijn en minder aandacht krijgen voor veiligheidsissues.

Sport en bewegen: +
De focus op lokale zelforganisatie en menselijke maat in dit perspectief stimuleert sport en beweging door het creëren van veilige en toegankelijke buitenruimtes, zoals parken en sportfaciliteiten, die dicht bij de woonwijken liggen. De bereikbaarheid van de sportclubs is wel een aandachtspunt, gelet op de spreiding. Gemeenschappelijke sportevenementen en buurtsportinitiatieven bevorderen de sociale cohesie en moedigen deelname aan.

Gezonde levensstijl: +
De nadruk op zelfvoorzienendheid en lokale productie bevordert een gezonde levensstijl door de beschikbaarheid van vers, lokaal geproduceerd voedsel en gemeenschapsinitiatieven zoals zorgboerderijen en schooltuinen. Deze elementen moedigen gezonde eetgewoonten aan en vergroten de bewustwording van voeding en duurzaamheid.

4.4.10 Beoordelingstabel op indicatorniveau

Hieronder zijn de beoordelingen op indicatorniveau in de tabel weergegeven.

Tabel 4.2: Beoordelingstabel indicatoren drie toekomstperspectieven

Thema's	Indicatoren	Land van groene innovatie	Land van welzijn	Land van ontplooiing
Klimaat en energie	CO_2-uitstoot	0/+	+	+
	Circulariteit	0/+	+	+
	Energiegebruik	0/-	0/+	0/+
	Duurzame energieopwekking	+/++	0/-	-
Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit	-	+/++	0/+
	Oppervlaktewater	0/-	+	-
	Grondwater	0/+	+/++	0
	Wateroverlast	0	+	-
	Droogte	0/+	+/++	0/-
	Hittestress	-	+	0/+
	Waterveiligheid	-	+	0/-
Natuur en landbouw	Natuurgebieden	-	+/++	-/--
	Groene woonomgeving	0/-	+/++	0/+
	Biodiversiteit	0	+/++	-/--
	Verduurzaming landbouw	0/-	+	+
Milieu	Luchtkwaliteit	+	-	0/+
	Geluidsoverlast	+	-	-
	Geurhinder	+	-	0
	Licht en trillingen	0	0	0
	Omgevingsveiligheid	0/-	0	-
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap	+	0/+	-
	Cultuurhistorie	0	0	0
	Archeologie	0	0	0
Mobiliteit	Ov-bereikbaarheid	+	0	0
	Autobereikbaarheid	0/+	0/-	0
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	+	+	0/+
	Duurzame mobiliteit	+	+	0
	Verkeersveiligheid	0/+	0	0/+
Economie en toerisme	Werkgelegenheid	+	0/-	-
	Vestigingsklimaat	+/++	0/-	-
	Werklocaties	+	0	-
	Economische vitaliteit buitengebied	+	0/-	0/-
	Toerisme en recreatie	0/+	0/+	0/+
Wonen	Kwantiteit woningaanbod	+	-	-
	Diversiteit woningaanbod	0/-	0/+	+
	Kwaliteit woonlocaties	0/+	-	0/+
Samenleving en gezondheid	Leefbaarheid	0	0/-	0/+
	Voorzieningenniveau	0/+	0	+
	Sociale cohesie	0	-	+
	Sociale inclusiviteit	0/-	-	0
	Sociale veiligheid	0/-	0/-	+
	Sport en bewegen	0/+	0	+
	Gezonde levensstijl	0/+	0/+	+

Het Land van groene innovatie is beter beoordeeld op de meer economische thema's en op het gebied van milieugezondheid. Het Land van welzijn scoort goed op natuur, bodem en water, maar weer minder op milieugezondheid, voornamelijk vanwege de verspreiding van woningen over de Peelkern en -zoom. Het Land van ontplooiing scoort in brede zin iets minder dan de andere twee. De grootste reden daarvoor is het gebrek aan verbondenheid op verschillende thema's. Op het vlak van samenleving en gezondheid zijn de beoordeling wel beter.

4.5 Deel B: Integrale beoordeling van de toekomstperspectieven

In dit deel van de beoordeling van de toekomstperspectieven is per toekomstperspectief een integrale analyse (door de oogharen) gegeven. In deze analyse staan de onderwerpen centraal die bij de verschillende toekomstbeelden de meest prominente rol spelen. Iedere paragraaf hieronder is met een conclusie afgesloten. Aan het eind van iedere paragraaf zijn de meest opvallende effecten en de totaalbeoordelingen op themaniveau in tabellen weergegeven. Die informatie vormt de hoofdlijn van de effectbeoordelingen en is in mei 2024 al als conceptinformatie met de gemeente gedeeld.

4.5.1 Integrale beoordeling toekomstperspectief 1: Land van groene innovatie

Duurzaamheid en klimaatbestendigheid

Het perspectief Land van groene innovatie zet sterk in op duurzaamheid door het bevorderen van circulaire landbouwpraktijken, de clustering van energieopwekking en de intensieve inzet op innovatieve voedselproductiemethoden zoals strokenteelt en verticale landbouw. Dit zorgt voor een strategische benadering die de klimaatbestendigheid van de regio versterkt en de uitstoot van broeikasgassen minimaliseert. Echter, deze voordelen worden vooral bereikt in specifieke, geconcentreerde gebieden, wat kan leiden tot ongelijkheid in toegang tot duurzaamheidsvoordelen en groene infrastructuur voor kleinere kernen.

Ruimtelijke en sociale cohesie

Het plan benadrukt verdichting rond mobiliteitshubs en de ontwikkeling van openbaarvervoernetwerken zoals een sneltram en snelbussen, wat de verbinding tussen de kernen versterkt. Dit concept kan economische efficiëntie en mobiliteit in de gemeente bevorderen. Echter, door de focus op specifieke knooppunten, kunnen de kleinere kernen verder geïsoleerd raken. Dit kan een risico vormen voor de sociale cohesie, waarbij een ongelijkheid ontstaat tussen goed verbonden en afgelegen gebieden. Bovendien kan de nadruk op innovatieve werkvormen vooral geschikt zijn voor grotere kernen, wat kan leiden tot regionale ongelijkheden in werkgelegenheid.

Milieu en biodiversiteit

De grootschalige natuur- en waterstructuren langs de Maas en Raamvallei bieden voordelen voor biodiversiteit en waterbeheer. De robuuste strategie met groene bufferzones ondersteunt niet alleen klimaatadaptatie maar ook veerkracht bij extreme weersomstandigheden. De grootschalige inrichting kan echter minder flexibel zijn, en bij een veranderende klimaatcontext of beleidswijziging kan dit risico's voor toekomstige aanpasbaarheid opleveren. Daarnaast blijft de biodiversiteit beperkt tot de grootschalige, gecentraliseerde natuurgebieden, terwijl de fijne, groenblauwe dooradering in de gemeente zelf ontbreekt. Hierdoor kan het perspectief bijdragen aan een verbetering van de natuurkwaliteit zonder brede toegankelijkheid.

Economische vitaliteit en innovatie

De nadruk op het creëren van een economisch aantrekkelijk en innovatief vestigingsklimaat stimuleert de werkgelegenheid en bedrijfsactiviteiten rond agrotechnologie en voedseltransitie. Toch komt deze aanpak met onzekerheden: de haalbaarheid van het afschalen van traditionele landbouw en het volledig inzetten op circulaire en grootschalige innovatieve methoden is moeilijk afdwingbaar en kan onvoorspelbaar zijn voor bestaande landbouwgemeenschappen. Dit kan de landbouwsector fragmenteren en onzekerheden voor traditionele agrariërs vergroten.

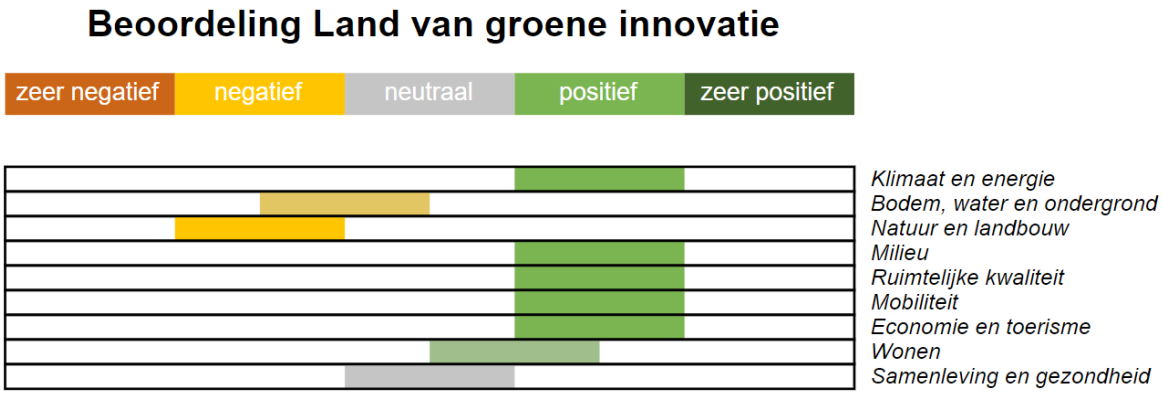
Conclusie

Het toekomstperspectief Land van groene innovatie biedt sterke voordelen op het gebied van duurzaamheid en mobiliteit voor goed verbonden gebieden en economische kansen rond innovatieve landbouw. Dit is echter niet zonder risico's. Het perspectief kan ongelijkheid creëren door onvoldoende inclusie van kleinere kernen en

kwetsbare groepen en vraagt substantiële investeringen voor klimaat- en landbouwtransities die mogelijk niet duurzaam zijn zonder brede acceptatie en ondersteuning van lokale gemeenschappen.

+	-
- Inzet op het versterken van ruimtelijke kwaliteit, duurzame mobiliteit en recreatie	- Meeste verdichting vindt plaats langs het water, hierdoor zijn water en bodem niet sturend
- Positieve score op milieugezondheid (luchtkwaliteit, geur, geluid)	- Functiescheiding: geclusterde woningbouw nadelig voor leefbaarheid kleinere kernen
- Grote gebaren, maar ruimtelijk efficiënt (beperkte ruimteclaim)	- Maar op het gebied van natuur juist functiemenging met landbouw, energie en recreatie

Figuur 4.4: Belangrijkste 'plussen en minnen' van het land van groene innovatie

Figuur 4.5: Beoordelingstabel Land van groene innovatie

4.5.2 Integrale beoordeling toekomstperspectief 2: Land van welzijn

Natuurinclusieve ruimtelijke inrichting

Het Land van Welzijn betreft een gedetailleerd en fijnmazig netwerk van groene en waterstructuren voor, dat door de hele gemeente reikt. Dit model bevordert een integratie van natuur in alle delen van de gemeente, waardoor het groen bereikbaar en gelijk verdeeld is voor inwoners. De nadruk op kleinschalige en natuurinclusieve landbouwpraktijken, zoals agroforestry en voedselbossen, versterkt de bodemkwaliteit en vermindert waterafstroming. De benadering kan echter leiden tot aanzienlijke ruimteclaims in bestaand bebouwd gebied, wat het risico op ruimtelijke versnippering en mogelijke conflicten met bestaande functies vergroot.

Mobiliteit en toegankelijkheid

Het Land van Welzijn stimuleert duurzame mobiliteit door een uitgebreid netwerk van fietspaden en groene mobiliteitshubs. De nadruk op de fiets als vervoersmiddel verhoogt de toegankelijkheid en verlaagt de ecologische voetafdruk. Echter, de spreiding van woningen en voorzieningen kan het openbaar vervoer minder efficiënt en frequent maken, wat vooral in de westelijke gebieden de mobiliteitskansen kan beperken en mogelijke uitdagingen voor ouderen en minder mobiele inwoners kan veroorzaken.

Leefbaarheid en sociale structuur

Door de verweving van wonen, natuur en kleine lokale voorzieningen streeft dit toekomstbeeld naar een hoog niveau van leefbaarheid. De groene dooradering biedt voordelen voor gezondheid en welzijn van inwoners, met een aantrekkelijk woon- en werkklimaat dat kan bijdragen aan de sociale cohesie binnen kernen. Toch kan de grensvervaging tussen stedelijke en landelijke gebieden de identiteit van de dorpen veranderen en leiden tot verlies van het karakteristieke landschap van het buitengebied. De sterk verspreide bebouwing kan bovendien druk leggen op het draagvlak voor publieke voorzieningen, waardoor de veerkracht van lokale gemeenschappen onder druk komt te staan.

Economische inrichting en innovatie

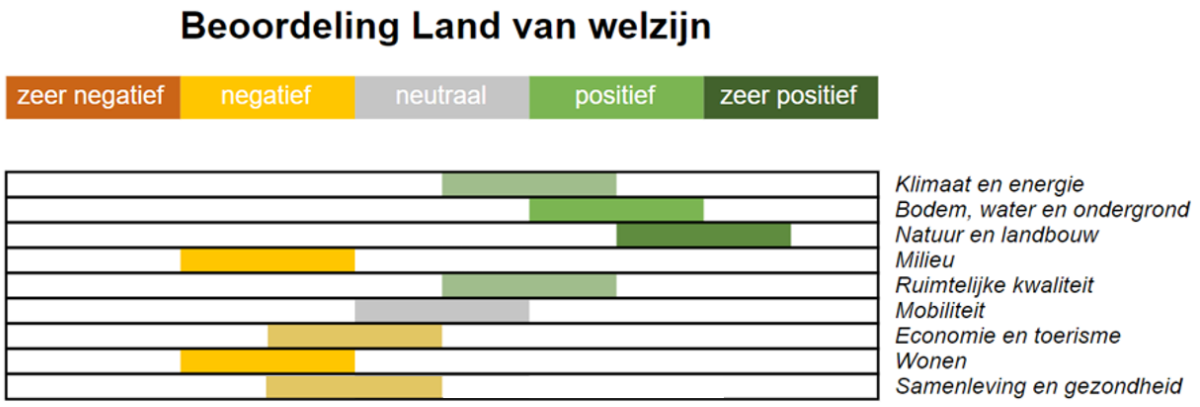
Het perspectief richt zich op de groei van biobased sectoren en natuur-inclusieve landbouw, wat bijdraagt aan een veerkrachtige, duurzame economie. Dit model biedt kansen voor werkgelegenheid binnen de landbouw en de groene economie, maar kan de transitie van traditionele landbouwactiviteiten vertragen door de noodzaak van private investeringen. Functiemenging en de focus op kleinschaligheid verzwakken het potentieel voor een geconcentreerde, robuuste economische basis, wat risico's met zich meebrengt voor economische vitaliteit op de lange termijn.

Conclusie

Het toekomstperspectief Land van Welzijn creëert een breed gedragen, groene en leefbare omgeving, die natuur en bebouwing geïntegreerd aanbiedt voor het welzijn van inwoners. Echter, de diffuse verdeling van voorzieningen en spreiding van bebouwing kan de efficiëntie en aantrekkelijkheid van openbaar vervoer, economische concentratie, en de leefbaarheid van het buitengebied op termijn aantasten. Ruimtelijke versnippering en identiteitsverlies van het landschap kunnen nadelige neveneffecten vormen.

+	-
- Natuur staat op één: toevoeging nieuwe (horizontale) natuurverbindingen	- Een leefbaar toekomstperspectief is onmogelijk zonder bestaande functies te saneren: milieugezondheid staat onder druk
- Sluit aan bij 'water en bodem sturend': gemeente wordt minder kwetsbaar voor klimaatverandering	- Antwoord op de woonopgave? Kwantiteit, kwaliteit en wensen zijn uitdagingen
- Kan historische kwaliteit landschap versterken	- Functiemenging en kleinschaligheid komen economische vitaliteit niet per se ten goede

Figuur 4.6: Belangrijkste 'plussen en minnen' van het land van welzijn

Figuur 4.7: Beoordelingstabel Land van welzijn

4.5.3 Integrale beoordeling toekomstperspectief 3: Land van ontplooiing

Gemeenschapszin en zelfvoorzienendheid

Land van Ontplooiing benadrukt de kracht van lokale gemeenschappen en zelfvoorziening, wat de betrokkenheid van inwoners vergroot en een sterke basis legt voor sociale cohesie en gemeenschapszin. De focus op de ontwikkeling van lokale coöperaties en kleinschalige werkgelegenheid versterkt deze opzet. Het afhankelijk maken van gemeenschappen van zelforganisatie en lokale initiatieven kan echter een onbedoelde sociale ongelijkheid veroorzaken, waarbij minder zelfredzame groepen moeite kunnen hebben om aansluiting te vinden.

Duurzaamheid en lokale ecologische impact

De verspreide 'bubbels' van zelfvoorziening en kleinschalige landbouw zijn afgestemd op lokale ecologische omstandigheden, wat duurzaamheid in een lokaal perspectief ondersteunt. De lokale opwekking van energie en het gebruik van deelmobiliteit bevorderen de ecologische voetafdruk. Deze kleinschaligheid belemmert echter de mogelijkheid om grootschalige duurzame energiedoelstellingen te halen, waardoor de regio mogelijk achterblijft in de energieopgave. Het ontbreken van regionale water- en groenstructuren kan bovendien de veerkracht ten aanzien van klimaatverandering en extreme weersomstandigheden ondermijnen.

Mobiliteit en bereikbaarheid

Het plan ondersteunt duurzame mobiliteit binnen kernen, maar de spreiding van voorzieningen en het gebrek aan grootschalige mobiliteitsinfrastructuur maakt langere reizen voor bewoners noodzakelijk. Dit verhoogt de druk op privévervoer, vooral voor bewoners in afgelegen gebieden. Het gebrek aan openbaar vervoer maakt de gemeenschap kwetsbaar voor vervoersarmoede, vooral voor jongere en oudere doelgroepen zonder toegang tot auto's of deelmobiliteit.

Economische inbedding en toekomstbestendigheid

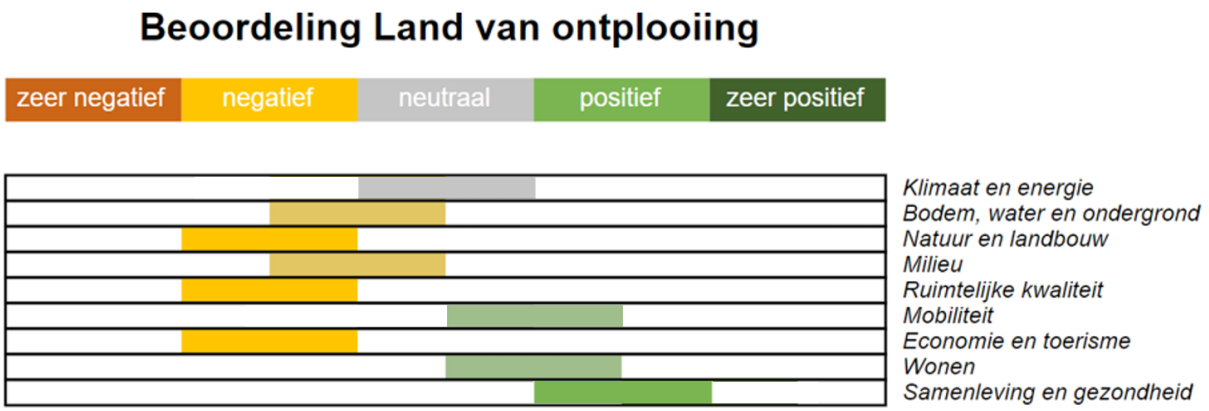
Land van Ontplooiing stimuleert een lokale economie gebaseerd op korte ketens, zelfvoorziening en kleinschalige productie. Hoewel dit perspectief bijdraagt aan de economische vitaliteit van het buitengebied en de gemeenschap dichter bij elkaar brengt, kan de kleinschalige en gedecentraliseerde aanpak bedrijven ontmoedigen die afhankelijk zijn van schaalvoordelen. Grotere sectoren en (inter)nationale ondernemingen kunnen hierdoor worden uitgesloten, wat de regionale economische veerkracht op de lange termijn kan beperken. De economie van het Land van Ontplooiing blijft kwetsbaar voor externe invloeden door het gebrek aan aansluiting bij bredere economische structuren.

Conclusie

Land van Ontplooiing biedt een toekomstbeeld waarin lokale gemeenschappen en kleinschaligheid centraal staan, wat een sterke sociale cohesie en duurzaamheid op microniveau kan ondersteunen. Echter, de afhankelijkheid van zelforganisatie en beperkte schaal van voorzieningen en infrastructuur kan leiden tot vervoersarmoede en economische kwetsbaarheid, terwijl het perspectief minder geschikt is om grootschalige ecologische en economische doelen te realiseren.

+	-
- Veel aandacht voor de samenleving en het sociaal aspect (bv. bestrijden eenzaamheid)	- Beperkte bijdrage aan energieopgave: enkel inzet op kleinschalige zonne-energieopwekking
- Inzet op passende, innovatieve woonvormen	- Geen aantrekkelijk vestigingsklimaat voor grote bedrijven
- Beweegt naar circulair systeem: lokale en kleinschalige (voedsel)productie met korte ketens	- Gebrek aan verbinding van natuurlijke systemen

Figuur 4.8: Belangrijkste 'plussen en minnen' Land van ontplooiing

Figuur 4.9: Beoordelingstabel Land van ontplooiing

4.6 Conclusies beoordelingen toekomstperspectieven

De drie toekomstperspectieven voor Land van Cuijk brengen elk specifieke kwaliteiten naar voren, die bijdragen aan een duurzame en leefbare regio. Toch kent elk perspectief zijn eigen beperkingen en vraagt een keuze om een zorgvuldige afweging van de verschillende voordelen en uitdagingen. Land van Groene Innovatie richt zich sterk op technologische vooruitgang en clustering van duurzame energieoplossingen, waarmee de regio kan worden gepositioneerd als een innovatiehub met robuuste economische mogelijkheden. Het biedt een krachtige impuls aan klimaatdoelen en energie-efficiëntie, maar creëert ook een zekere ongelijkheid. De focus op mobiliteitshubs en economische concentratie rond stedelijke knooppunten kan kleine kernen isoleren en vergroot het risico dat zij minder profiteren van de regionale ontwikkeling. Om dit op te vangen, is aanvullend beleid nodig dat kleinere kernen verbindt en hen ondersteunt in hun eigen ontwikkeling.

Land van Welzijn biedt een evenwichtiger ruimtelijk model, met aandacht voor een gelijkmatige verdeling van natuur en groenblauwe netwerken door de hele gemeente. De fijnmazige groene infrastructuur vergroot de biodiversiteit, bevordert de veerkracht tegen klimaatverandering en verhoogt de toegankelijkheid van natuur voor alle inwoners. De verweving van groen en water met woonwijken en de nadruk op kleinschalige natuurinclusieve landbouw verhogen de leefkwaliteit en het welzijn. Deze voordelen komen echter met uitdagingen op het gebied van ruimtelijke efficiëntie. De spreiding van functies over de regio kan het openbaar vervoer minder efficiënt maken en brengt hoge kosten met zich mee voor infrastructuur. Door de ruimtelijke inpassing van natuur en voorzieningen bestaat er bovendien het risico dat bestaande ruimtelijke functies en het landschappelijk karakter onder druk komen te staan. Bovendien vereist dit model aanzienlijke private investeringen voor de landbouwtransitie, wat de economische haalbaarheid en bestendigheid van deze benadering kan beperken.

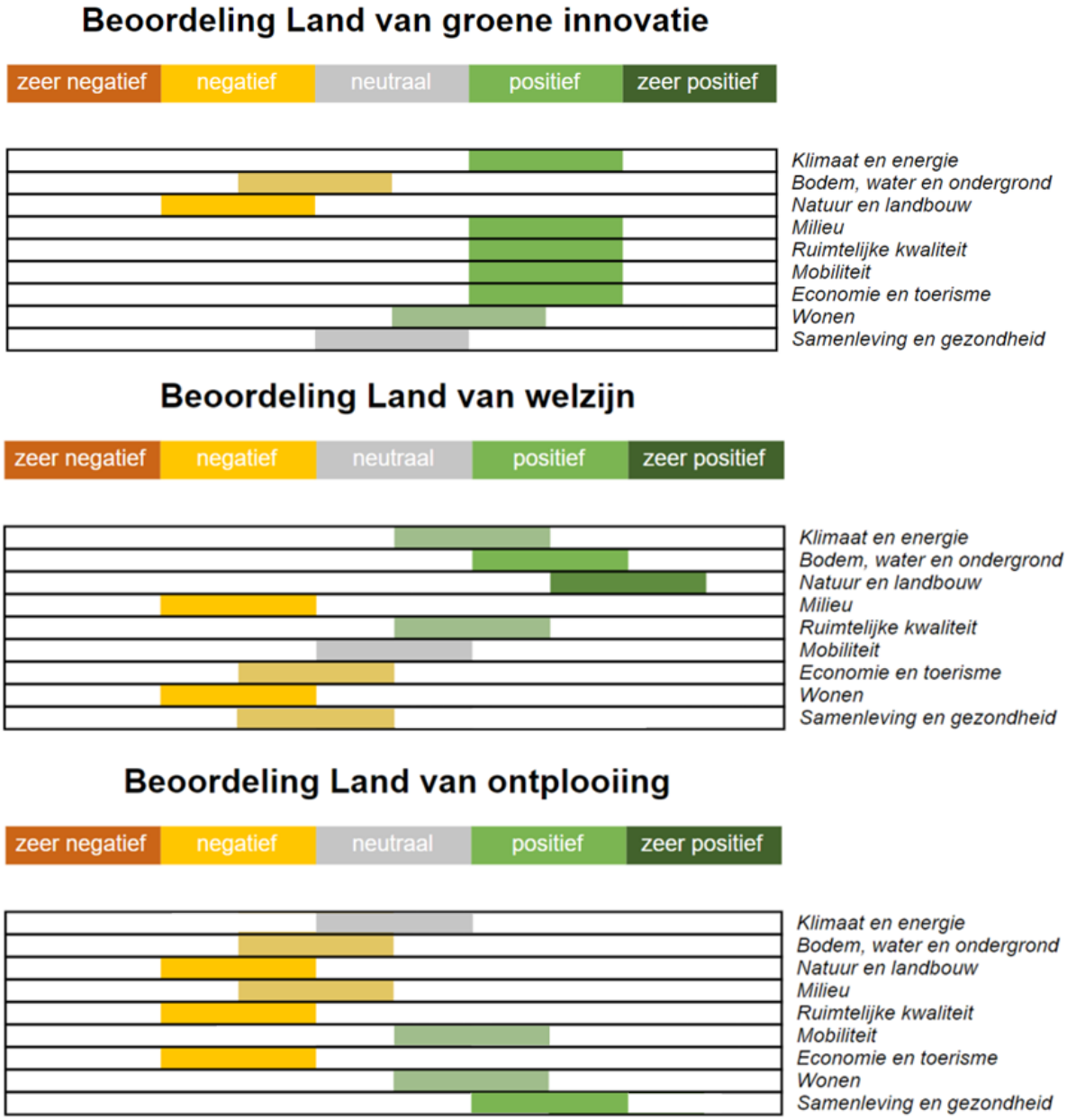
Land van Ontplooiing zet sterk in op lokale gemeenschappen en zelfvoorzienendheid, waardoor het een aantrekkelijk toekomstbeeld biedt voor bewonersbetrokkenheid en sociale cohesie. Het benadrukt korte ketens, lokaal bestuur en de menselijke maat, waardoor sociale verbondenheid en gemeenschapszin versterkt worden. In dit model neemt de ecologische voetafdruk van de gemeenschap af, door de nadruk op lokale energieopwekking en zelfvoorziening in kleine eenheden. Toch brengt de kleinschalige en gedecentraliseerde benadering ook kwetsbaarheden met zich mee. De nadruk op zelfvoorziening vraagt een hoge mate van zelfredzaamheid, wat sociaal kwetsbare groepen kan uitsluiten. De afhankelijkheid van kleinschalige energieproductie en mobiliteitsoplossingen beperkt bovendien de capaciteit om grootschalige duurzaamheidsdoelen te halen en kan de vervoersarmoede verergeren voor degenen zonder eigen vervoersmiddelen. Het economisch model, dat sterk op lokale zelforganisatie steunt, kan bedrijven ontmoedigen die afhankelijk zijn van schaalvoordelen, waardoor de regio kwetsbaarder wordt voor economische schommelingen.

De drie perspectieven differentiëren verder niet in de omvang van de woningbouwopgave. Sterker nog, de omvang van de woningbouwopgave wordt niet gespecificeerd in de perspectievennotitie. De invulling van de rij ‘Groeiscenario’ is daarom ontleend aan de invulling van thema’s als wonen en economie. Het Land van Groene Innovatie lijkt op basis van die invulling bijvoorbeeld over meer accommodatiekracht te beschikken dan de andere toekomstperspectieven. Gelijke woningbouwaantallen in alle drie de perspectieven zijn wellicht niet realistisch.

Door landbouw in samenhang met andere functies, zoals water en natuur, te bedrijven, veranderen verdienmodellen ingrijpend. Dat gebeurt in alle drie de toekomstperspectieven in meer of mindere mate. In de themabeoordelingen is gesteld dat deze verandering tot een groter verdienvermogen kán leiden. Dat klinkt mogelijk niet aannemelijk – gezien de beperkingen die aan de huidige landbouw worden opgelegd – maar lijkt op de lange termijn wel het geval. In de studie 'Natuurlijk Kapitaal: naar waarde geschat' concludeert het PBL namelijk dat de focus op duurzaamheid en natuur in het buitengebied juist goed is voor de economie.[10] De natuur levert namelijk allerlei diensten en goederen die economische kansen bieden, zoals water, voedsel, bouwmaterialen en recreatiegebieden. Op de lange termijn gaan economie en natuur dus hand in hand. Dat neemt de economische onzekerheid en de noodzaak tot aanpassingsvermogen bij individuele agrarische ondernemers echter niet weg. Die factoren zijn ingrijpend en kunnen de economische vitaliteit juist belemmeren.

Elk toekomstperspectief draagt bij aan een meer duurzame en leefbare toekomst voor Land van Cuijk, maar geen enkel perspectief biedt een sluitende oplossing voor de diverse uitdagingen van de regio. Waar Land van Groene Innovatie economische groei en duurzame energieproductie bevordert, vraagt het om een inclusieve aanpak om kleinere kernen verbonden te houden. Land van Welzijn biedt een leefbaar en groen model, maar kan ruimtelijke druk en economische haalbaarheidsvraagstukken met zich meebrengen. Land van Ontplooiing versterkt de gemeenschapszin en veerkracht op lokaal niveau, maar kan in zijn afhankelijkheid van zelfredzaamheid en lokale productie uitdagingen opleveren voor duurzaamheid en bereikbaarheid.

[10] Natuurlijk Kapitaal: naar waarde geschat, PBL, 2016.

Figuur 4.10: Beoordelingstabellen van de drie toekomstperspectieven

5. Beoordeling voorkeursperspectief

In dit deel van het OER is het voorkeursperspectief, (de hoofdlijn van) het voorontwerp van de Omgevingsvisie Land van Cuijk, beoordeeld. Allereerst is een globale analyse van het voorkeursperspectief gegeven: hoe zit het voorkeursperspectief in elkaar, waar sluit het (deels) aan bij de drie toekomstperspectieven en wat zijn de belangrijkste effecten van/op het voorkeursperspectief? Daarna is ingegaan op de invulling per deelgebied. Het Land van Cuijk is in het voorkeursperspectief namelijk ingedeeld in vier deelgebieden. In de verschillende deelgebieden worden verschillende keuzes gemaakt. Die differentiatie past bij de grote schaal van de gemeente en de verscheidenheid van landschappelijke kenmerken (op het gebied van bodem en natuurlijke systemen bijvoorbeeld). Het gebruik van een gebiedsindeling in de Omgevingsvisie sluit ook aan bij de observaties in de eerste stadia van de totstandkoming van het OER. Vervolgens is er een thematische beoordeling van het voorkeursperspectief uiteengezet. Dit hoofdstuk is afgesloten met een uiteenzetting (vanuit mer-perspectief) van de belangrijkste dilemma's en keuzes uit het voorkeursperspectief.

5.1 Integrale analyse voorkeursperspectief

In de visie 'Land van Pionieren' ligt de nadruk op innovatie, zelfredzaamheid en de kracht van lokale gemeenschappen. Daarmee biedt de visie een samenhangend toekomstbeeld voor de gemeente Land van Cuijk in 2050. De omgevingsvisie combineert elementen uit de eerder opgestelde toekomstperspectieven Land van Groene Innovatie, Land van Welzijn en Land van Ontplooiing en tracht hiermee de huidige gebiedskenmerken te versterken.

De keuze om het thema 'pionieren' centraal te stellen, sluit goed aan bij de historische identiteit van het gebied en geeft richting aan de ontwikkeling van natuur, klimaatadaptatie, landbouw, economie, wonen en samenleving. Dit voorkeursperspectief benut innovatieve technieken en strategieën, zoals natuurinclusieve landbouw, decentrale energieopwekking en duurzame mobiliteitsoplossingen, die werden voorgesteld in Land van Groene Innovatie. Tegelijkertijd zijn kleinschalige benaderingen uit Land van Ontplooiing geïntegreerd in de vorm van lokale samenwerkingsverbanden en gedeelde mobiliteitsopties, waardoor gemeenschappen meer zeggenschap hebben over hun leefomgeving en cohesie wordt versterkt.

Het plan om grootschalige groen- en waterstructuren uit te bouwen en de robuuste ecologische netwerken te versterken, zoals de Maas en de Raamvallei, weerspiegelt het perspectief Land van Welzijn. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatbestendigheid en maakt het landschap toegankelijker voor inwoners en recreanten. Door oost-west gerichte ecologische verbindingen en waterbergingsgebieden te ontwikkelen, wordt waterbeheer efficiënt aangepakt en het landschap beter bestand tegen klimaatverandering. Dit bevordert een veerkrachtige groenstructuur die tegelijkertijd educatief en recreatief gebruikt kan worden.

Daarnaast versterkt het voorkeursperspectief de bereikbaarheid en leefbaarheid van de grotere kernen door compactere woningbouw en functiemenging, zoals gesuggereerd in Land van Groene Innovatie. De gemeente kiest voor clustering rond bestaande infrastructuren, zoals de Maaslijn. Dit bevordert de bereikbaarheid en stimuleert duurzame mobiliteit. Het behoud van kleinschaligheid in dorpen en de ontwikkeling van mobiliteitshubs maken deze ontwikkelingen evenwichtig, zonder dat kleine kernen hun eigen karakter verliezen of geïsoleerd raken.

Een belangrijke implicatie van de gekozen koers is dat het ruimtegebruik binnen de gemeente geconcentreerd wordt, wat leidt tot bundeling in de grotere kernen en vermindering van de bouwdruk op het buitengebied. Hiermee kan de gemeente enerzijds tegemoetkomen aan de groeiende woningbehoefte en tegelijkertijd ruimte vrijhouden voor agrarische en ecologische functies. Tegelijkertijd wordt hierdoor de afhankelijkheid van goed werkende openbaar vervoersknooppunten vergroot, wat vraagt om langdurige investeringen in infrastructuur en planning om bereikbaarheidsdoelen te behalen. Hier zitten potentiële risico's: als je mobiliteitstransitie niet meeloopt met de verdichting komt de bereikbaarheid onder druk te staan, met name van deze belangrijke knooppunten. Deze intensieve bundeling in combinatie met natuurontwikkeling draagt al met al echter bij aan een evenwichtig en aantrekkelijk woonklimaat voor zowel stedelijke als landelijke bewoners.

De integratie van economische kansen binnen het voorkeursperspectief is vooral gericht op sectoren die al lokaal verankerd zijn, zoals agrifood, technologie en toerisme. Door pioniersprojecten in landbouw en natuurontwikkeling aan te moedigen, ontstaat een toekomstgerichte economie die bijdraagt aan werkgelegenheid en duurzaamheid, zonder afbreuk te doen aan de traditionele agrarische functie van het buitengebied. De oriëntatie op kleinschalige agrarische bedrijvigheid en korte voedselketens uit Land van Ontplooiing is eveneens terug te zien, waarbij samenwerking en innovatie de leidende principes zijn. Toch vraagt de verduurzaming van deze sector om aanzienlijke investeringen, zowel voor technologische als voor organisatorische aanpassingen. Deze focus op duurzaam agrarisch ondernemerschap kan de economische veerkracht vergroten, mits er voldoende financiële en beleidsmatige steun is om ondernemers te ondersteunen in de transitie. Tegelijkertijd vereist economische veerkracht ook een goede aansluiting op grotere stedelijke economieën, zoals die van Nijmegen en Eindhoven, om in te spelen op bredere arbeidsmarktkansen en economische dynamiek. Door te focussen op lokale economische groei en zelfvoorziening bestaat het risico dat Land van Cuijk onvoldoende profiteert van regionale economische netwerken en kansen op jonge talenten mist.

Door de centrale rol van gemeenschap en participatie in dit perspectief worden initiatieven vanuit de gemeenschap, zoals dorps- en buurtverenigingen en kleinschalige coöperaties, gestimuleerd. Dit versterkt de sociale cohesie en zorgt voor veerkracht in de kleinere kernen. De benadering uit Land van Ontplooiing, waarbij lokale gemeenschappen meer zeggenschap krijgen over hun eigen woonomgeving en zorgvoorzieningen, wordt doorgezet in het voorkeursperspectief. Dit is vooral effectief in het tegengaan van vergrijzing en het creëren van een aantrekkelijk leefklimaat voor jongere generaties. Echter, de nadruk op zelforganisatie kan uitdagend zijn voor sociaal kwetsbare groepen, wat vraagt om aanvullende ondersteuning vanuit de gemeente.

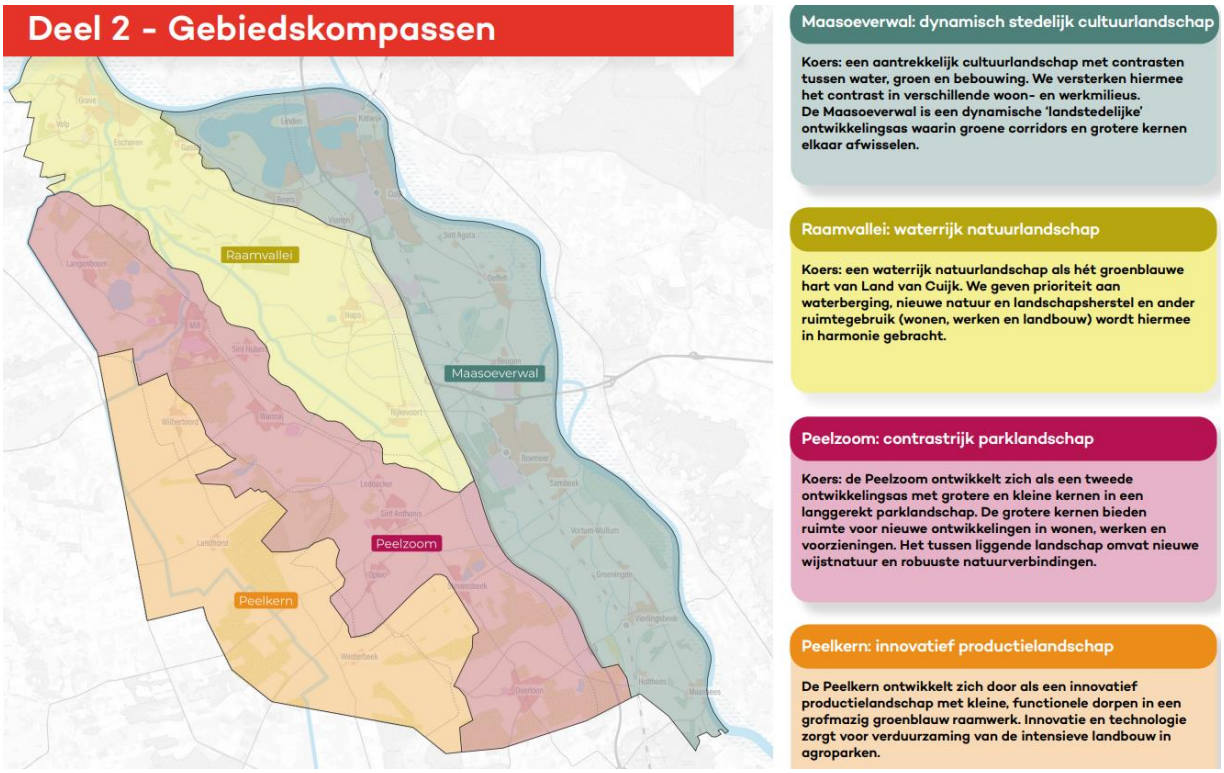
Land van Cuijk ‘beseft dat niet ieder dorp (op lange) termijn over hetzelfde voorzieningenniveau kan beschikken’. Omliggende kernen moeten dus goede toegang hebben tot de nodige voorzieningen. De uitwerking van het ladderconcept op het gebied van voorzieningen wordt vanuit dit OER positief beoordeeld. Hierbij speelt mobiliteit een belangrijke rol. Bewoners die aangeven slecht voorzieningen te kunnen bereiken, zijn over het algemeen minder gezond en gelukkig en voelen zich vaker eenzaam. Hoe beperkter de mobiliteit van de bewoner, hoe meer nabije voorzieningen worden gewaardeerd. Dat is in het licht van vergrijzing belangrijk. Kort gezegd kan geconcludeerd worden dat niet de kwantiteit van het voorzieningenniveau belangrijk is, maar de kwaliteit. Dit betekent dat belangrijk is dat de voorzieningen goed bereikbaar moet zijn én dat iedere gemeenschap een plek nodig heeft om samen te komen. Binnen die marge kan de markt vrij bepalen welke voorzieningen wel en niet voorkomen, zonder dat dat wezenlijke effecten heeft op de leefbaarheid in de kern.[11,12] Leefbaarheid kan dus op orde blijven bij een afname van het totaal aan voorzieningen (mits een goede bereikbaarheid/toegankelijkheid), maar het wegvallen van voorzieningen kan wel leiden tot terugval in levendigheid, identiteit en sociale cohesie. Dat heeft potentieel gevolgen voor de vitaliteit van het platteland. En hoewel vrij extreem, is ook ondermijning een potentieel risico.

Het geschetste voorkeursperspectief heeft logischerwijs vooral positieve gevolgen, maar het succes ervan wordt uiteindelijk wel bepaald wordt door efficiënte uitwerking. Daar ligt ook het haakje voor monitoring (zie paragraaf 6.4): lukt het ook om te doen wat de gemeente wil doen, of ontbreekt het aan uitvoeringskracht, budget, samenhang, initiatieven of goede plannen?

5.2 Analyse per deelgebied

In het voorkeursalternatief ‘Land van Pionieren’ zijn vier deelgebieden gedefinieerd die elk hun eigen karakter en specifieke ontwikkelingsrichting hebben: de Maasoeverwal, de Raamvallei, de Peelzoom, en de Peelkern. Elk deelgebied krijgt een specifieke invulling die voortbouwt op zijn ruimtelijke identiteit en natuurlijke kwaliteiten, met een focus op duurzame ontwikkeling. Hoewel er veel kansen zijn, brengt deze indeling ook uitdagingen en knelpunten met zich mee. In dit hoofdstuk worden de sterke punten en potentiële risico’s per deelgebied besproken.

[11] Leefbaarheid in krimpgebieden: een verkenning van de relatie tussen bevolkingskrimp en leefbaarheid, RIGO, Leidelmeijer & Marlet, augustus 2011.
[12] Van bestrijden naar begeleiden: demografische krimp in Nederland, PBL, Verwest & Van Dam, 2010.

Figuur 5.1: Deelgebieden omgevingsvisie

Maasoeverwal: Dynamisch stedelijk landschap

De Maasoeverwal wordt gepositioneerd als het economische zwaartepunt van de gemeente, waar stedelijke ontwikkeling en bedrijvigheid samengaan. Het gebied omvat de grootste kernen van de gemeente: Cuijk en Boxmeer en loopt tot Vierlingsbeek en Maashees. Het biedt door zijn ligging aan de Maas en de verbindingen via de Maaslijn en de A73 veel mogelijkheden voor economische en ruimtelijke groei. Door clustering van voorzieningen en bedrijven rondom strategische knooppunten streeft de gemeente naar een aantrekkelijk vestigingsgebied voor bewoners, dat tegelijk ruimte biedt aan hoogwaardige voorzieningen en werkgelegenheid.

De inzet op de economische en ruimtelijke groei van de Maasoeverwal brengt ook nadelen met zich mee. Door de druk op beschikbare ruimte in dit gebied kan er spanning ontstaan tussen economische activiteiten en het behoud van landschappelijke en ecologische waarden, zoals in het Maasheggenlandschap. Dit landschap, dat een hoge ecologische waarde heeft en een UNESCO-biosfeergebied is, zal door verdere ontwikkeling onder druk komen te staan, wat leidt tot een mogelijke afname van biodiversiteit en verlies aan recreatieve waarde. Bovendien kan intensief ruimtegebruik langs de Maas de waterveiligheid beïnvloeden, wat vraagt om zorgvuldige waterbeheerplannen en duidelijke afwegingen tussen economische groei en klimaatbestendigheid.

Figuur 5.2: Stedelijk landschap in de omgevingsvisie

Raamvallei: Waterrijk natuurlandschap

De Raamvallei heeft een hoge ecologische waarde en fungeert als natuurlijk buffergebied voor waterberging. De Omgevingsvisie benadrukt hier de rol van natuurontwikkeling en klimaatadaptatie, wat aansluit op het perspectief ‘Land van Welzijn’. Door groene zones uit te breiden en nieuwe verbindingen te creëren, wil de gemeente de biodiversiteit en de recreatieve waarde versterken. Dit waterrijke gebied speelt tevens een essentiële rol in het regionale waterbeheer en biedt potentieel voor natuurvriendelijke recreatie.

Hoewel de Raamvallei als natuurlijk buffergebied voor waterberging ideaal is, vereist de inrichting als multifunctioneel landschap een zorgvuldige afstemming tussen natuurbehoud en menselijke activiteiten. De ambitie om meer recreatieve functies te integreren in dit waterrijke landschap kan conflicteren met bestaande natuurwaarden en de werking van het natuurlijk systeem. Daarnaast kan overbelasting door recreatie en toerisme tot verstoring van ecosystemen leiden, zeker als de infrastructuur van gebieden niet robuust genoeg is om grote bezoekersaantallen te accommoderen. De driedubbele functie van waterbeheer, natuur en recreatie vraagt om heldere keuzes om degradatie van het natuurlijk systeem te voorkomen. Dit vraagt om voorzichtigheid, omdat het natuurlijk systeem de basis is van de kwaliteit van alle drie de functies.

Peelzoom: Kleinschaligheid en gemeenschapszin

De Peelzoom staat bekend om zijn kleinschalige landschappen en hechte gemeenschappen. Dit gebied wordt gezien als een geschikte locatie voor nieuwe woon- en werkvormen zoals coöperatieve landbouw, co-housing, en dorpscoöperaties die gericht zijn op sociale cohesie en lokale zelfredzaamheid. Door kleinschalige initiatieven en gedeelde voorzieningen te stimuleren, hoopt de gemeente hier de gemeenschapszin te versterken en een voorbeeld te stellen voor duurzame, sociale innovatie.

De focus op kleinschalige initiatieven en lokale betrokkenheid brengt het risico met zich mee dat de economische groei in de Peelzoom beperkt blijft. Zonder voldoende werkgelegenheid en basisvoorzieningen kan er, tenzij de bereikbaarheid op orde is, leegloop ontstaan. Als mensen enkel aan hun woning, en niet aan de gemeenschap gebonden zijn, kan dat de vitaliteit van het gebied ondermijnen. Bovendien kunnen innovatieve woon- en werkvormen als coöperatieve landbouw en co-housing de vraag naar specifieke investeringen en ondersteuning met zich meebrengen, wat financiële druk legt op de gemeente. Daarnaast vergt het succes van deze initiatieven langdurige betrokkenheid van bewoners, wat in de praktijk moeilijk kan zijn gezien de vergrijzing en het vertrek van jongere generaties. Dit kan ertoe leiden dat projecten vroegtijdig vastlopen of dat gemeenschapsinitiatieven te afhankelijk worden van externe financiering en ondersteuning.

Peelkern: Innovatief agrarisch productielandschap

De Peelkern is een uitgestrekt landbouwgebied dat zich in het voorkeursalternatief ontwikkelt tot een innovatief agrarisch productielandschap. Er wordt ruimte geboden aan duurzame landbouwmethoden zoals kringlooplandbouw en hightech-landbouw, die gericht zijn op het verlagen van de milieudruk en het verhogen van de productiviteit. Het gebied biedt ook mogelijkheden voor grootschalige energieopwekking, zoals zonne- en windparken, wat bijdraagt aan de energietransitie binnen de gemeente.

De grootschalige agrarische en duurzame energieontwikkelingen in de Peelkern brengen mogelijke knelpunten met zich mee op het gebied van landschapspreservatie en sociale acceptatie. Grootschalige zonne- en windparken kunnen landschappelijke verstoring veroorzaken en leiden tot negatieve perceptie bij omwonenden, zeker als er geen duidelijke participatie en compensatie plaatsvindt. Ondanks de verduurzamingsambitie legt intensivering van de landbouw druk op de bodem- en waterkwaliteit. Dit kan, zeker op de lange termijn, leiden tot ecologische degradatie van het gebied. Het is daarom van belang dat de verduurzamingsambitie in de landbouw ook tot resultaat leidt. Een uitdaging is ook om de balans te bewaren tussen economische rendabiliteit van grootschalige landbouw en het behouden van de sociale en culturele identiteit van de kleine dorpskernen binnen de Peelkern.

Conclusie per deelgebied

De gebiedsgerichte aanpak binnen ‘Land van Pionieren’ biedt veel kansen voor een duurzame en inclusieve ontwikkeling van Land van Cuijk, maar de specifieke ambities per deelgebied gaan gepaard met aanzienlijke uitdagingen. In de Maasoeverwal kunnen conflicten ontstaan tussen economische groei en ecologische waarden; in de Raamvallei moeten natuurbehoud en recreatie zorgvuldig worden afgewogen. De kleinschalige gemeenschapsgerichte aanpak van de Peelzoom vraagt om langdurige betrokkenheid en financiële steun, terwijl de Peelkern het risico loopt op landschappelijke en sociale spanningen door intensieve landbouw en grootschalige energieopwekking. Een goede balans tussen groei, behoud van waarden en participatie van bewoners is daarom essentieel om het draagvlak en de duurzaamheid van het ‘Land van Pionieren’ op de lange termijn te waarborgen.

5.3 Thematische beoordeling van het voorkeursperspectief

Onderstaand is het voorkeursperspectief, (de hoofdlijn van) het voorontwerp van de Omgevingsvisie Land van Cuijk, beoordeeld per thema.

5.3.1 Klimaat en energie

Beoordeling: licht positief

CO2-uitstoot: (0/+)

De gemeente Land van Cuijk zet in op de reductie van CO2-uitstoot door een combinatie van energiebesparing, duurzame energieopwekking en innovatieve warmteoplossingen. In de visie wordt expliciet ingezet op de ontwikkeling van zonneparken en kleinschalige windparken, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de

energietransitie. Tegelijkertijd stimuleert de gemeente het gebruik van duurzame bouwmaterialen en circulair bouwen, wat indirect de uitstoot verder kan verlagen. De exacte impact hangt echter af van de implementatie van maatregelen en de mate waarin de gemeente inwoners en bedrijven weet te betrekken bij (of te motiveren tot) verduurzaming.

Circulariteit (0/+)
Circulariteit wordt in de visie gestimuleerd door middel van kringlooplandbouw en het hergebruik van grondstoffen binnen de agrarische sector. De gemeente ambieert te 'investeren in innovatieve technologieën die economische groei hand in hand laten gaan met milieubehoud'. Dit wordt gecombineerd met innovatieve bouw- en sloopmethoden waarbij materialen opnieuw worden ingezet. De ambitie is sterk, maar de praktische uitvoering zal afhangen van de mate waarin geïnvesteerd wordt en bedrijven en inwoners worden ondersteund bij de overgang naar circulaire processen.

Energiegebruik (0)
De visie benadrukt de noodzaak van energiebesparing, maar concrete maatregelen om het totale energiegebruik significant te verminderen blijven beperkt. Er is aandacht voor de warmtetransitie en het stimuleren van energiebesparende maatregelen in woningen en bedrijven, maar er is geen uitgesproken beleid om drastisch minder energie te verbruiken.

Duurzame energieopwekking (0/-)
Hoewel de gemeente inzet op de uitbreiding van zonne-energie en beperkte windenergie, blijft de opgave complex. Op basis van deel 1 en 2 van de omgevingsvisie is het twijfelachtig of het RES-doel voor de gemeente Land van Cuijk kan worden gehaald. De ruimte die aan energieopwekking is gegeven lijkt beperkt: er wordt enkel over kleinschalige en/of lage windparken en -turbines gesproken. Dat maakt het lastig om het doel van 1 PJ/0,28 TWh te behalen. Echter, in deel 3 van de visie wordt gerefereerd aan het Beleidskader Windenergie Land van Cuijk (zie paragraaf 5.5.2). Dat beleidskader lijkt concreter ruimte te geven om duurzame energie op te wekken.

5.3.2 Bodem, water en ondergrond

Beoordeling: licht positief

Bodemkwaliteit (0)
De bodemkwaliteit in de gemeente blijft grotendeels behouden, zonder grootschalige bedreigingen of verbeteringen. Wel wordt ingezet op duurzame landbouwpraktijken die bodemuitputting kunnen tegengaan. Dit draagt – indien succesvol - op de lange termijn bij aan het behoud van een gezonde en vruchtbare bodem. Bij woningbouw wordt rekening gehouden met bodemcondities. Het blijft echter onduidelijk in hoeverre er concrete maatregelen worden getroffen om bodemkwaliteit structureel te verbeteren.

Oppervlaktewater (0/+)
De gemeente zet in op het verbeteren van oppervlaktewaterkwaliteit door het versterken van waterberging en natuurvriendelijke oevers. In gebieden zoals de Maas en de Raamvallei wordt ingezet op wateropvang en natte natuurontwikkeling, wat een positief effect heeft op de waterkwaliteit. Daarbij sluit de gemeente aan bij de lijn van provincie en waterschap. Wel zijn er nog uitdagingen met betrekking tot diffuse vervuiling vanuit de landbouw.

Grondwater (+)
Het grondwatersysteem wordt actief verbeterd door verhoging van de grondwaterstanden in kwetsbare gebieden (met 20 of 35 centimeter) en door maatregelen die infiltratie bevorderen. De visie benoemt een robuust watersysteem als een van de speerpunten.

Wateroverlast (0/+)
De visie anticipeert op klimaatverandering door ruimte te geven aan waterberging in gebieden zoals de Maasvallei en de Beerse Overlaat. Dit vermindert de kans op wateroverlast in kwetsbare gebieden. Echter, de fijnmazige groenblauwe dooradering ontbreekt op veel plekken, waardoor waterbuffering in stedelijke gebieden nog aandacht vraagt. Extra maatregelen op lokaal niveau lijken wenselijk om wateroverlast structureel te verminderen.

Droogte (+)
In de visie is droogte een belangrijke opgave, waarbij wordt ingezet op het verhogen van grondwaterpeilen en het vasthouden van water in landbouw- en natuurgebieden. Dit helpt tegen verdroging, maar vraagt om een brede samenwerking tussen waterbeheerders en agrariërs.

Hittestress (0/+)
De gemeente zet in op vergroening van de woonomgeving, met meer schaduwrijke gebieden en hittebestendige inrichting van de openbare ruimte. Met name in stedelijke gebieden is er echter nog ruimte voor verbetering, aangezien vergroening niet overal fijnmazig genoeg wordt doorgevoerd. De effectiviteit van deze maatregelen kan worden versterkt door het koppelen van stedelijke vergroening aan bestaande water- en natuurontwikkelingen.

Waterveiligheid (0/+)
De waterveiligheid wordt verbeterd door dijkversterkingen (Maasdijken versterken en daarbij de 'bakenbomen'[13] herstellen) en het inzetten van waterbergingsgebieden. De dynamiek nabij de Maas wordt teruggebracht en bij Oeffelt wordt er ruimte voor de rivier gemaakt. Dit helpt om overstromingsrisico's te beheersen, vooral in de lagergelegen delen van de gemeente. Hoe dit precies uitgewerkt wordt is echter nog niet duidelijk.

5.3.3 Natuur en landbouw

Beoordeling: positief

Natuurgebieden (+)
De visie zet in op uitbreiding van natuurgebieden en ecologische verbindingen. Er wordt 400 hectare nieuwe natuur ontwikkeld, waaronder 265 hectare ecologische verbindingszones. Dit draagt positief bij aan biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit. De ecologische effectiviteit van deze uitbreidingen hangt samen met zorgvuldige inpassing in het landschap en de kwaliteit van de inrichting.

Groene woonomgeving (0/+)
Met name in de Raamvallei wordt ingezet op 'groene woonmilieus'. Daarbinnen wordt wel een grote verscheidenheid aan karakteristieken, passend bij de kwaliteiten van de kernen, aangebracht. Het is echter onduidelijk wat het woonmilieu precies groen maakt. Ook in stedelijke gebieden wordt vergroening gestimuleerd door de aanleg van parkgebieden en groene infrastructuren. Al met al heeft de vergroening van de woonomgeving een prominente plek in de omgevingsvisie, maar dit vraagt nog om concretisering en is nog niet duidelijk hoe verdere vergroening gerealiseerd wordt. Dat maakt de beoordeling 'slechts' licht positief.

Biodiversiteit (0/+)
Door natuurontwikkeling en het verduurzamen van de landbouw wordt biodiversiteit bevorderd. Met name de ontwikkeling van ecologische verbindingszones draagt bij aan het versterken van flora en fauna. Monitoring van biodiversiteitswinst en aanpassing van maatregelen op basis van ecologische respons zijn belangrijk om deze ambitie daadwerkelijk te realiseren.

Verduurzaming landbouw (0/+)
De landbouwtransitie richt zich op kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouwpraktijken. Dit biedt kansen voor een duurzamere agrarische sector, maar de daadwerkelijke impact hangt af van de mate waarin boeren overstappen op duurzame methoden. Het stimuleren van deze transitie kan verder worden ondersteund door specifieke stimuleringsmaatregelen en kennisdeling binnen de agrarische sector, maar zijn nu nog geen onderdeel van de visie.

[13] Bakenbomen staan langs de oevers van de gekanaliseerde Maas en zijn ongeveer 80 jaar geleden geplant. Bij hoogwater dienden de bomen als baken voor de scheepvaart om de loop van de vaargeul te zien. Er staan bakenbomen langs ongeveer 100 km (bedijkte) Maas van Boxmeer tot Geertruidenberg. Ze staan in een strak ritme, meestal om de 100 meter geplant. Door de bomen is de gekanaliseerde Maas herkenbaar in het landschap (Waterschap Aa en Maas).

5.3.4 Milieu

Beoordeling: positief

Luchtkwaliteit (+)
De inzet op duurzame mobiliteit en energietransitie draagt bij aan een verbetering van de luchtkwaliteit. Toch blijven lokale emissies uit verkeer en landbouw een aandachtspunt en wordt de luchtkwaliteit voornamelijk beïnvloed door bronnen elders, waar de gemeente geen directe invloed op heeft.

Geluidsoverlast (0/+)
Door het clusteren van bedrijvigheid en het stimuleren van elektrische mobiliteit wordt geluidsoverlast deels beperkt. Echter, elektrische auto's maken niet altijd minder geluid dan fossiele, omdat ze significant zwaarder zijn en de banden bij hogere snelheden meer geluid maken dan de motoren. De nabijheid van infrastructuur kan daarnaast lokaal nog steeds tot hinder leiden.

Geurhinder (0/+)
Verduurzaming van de landbouw kan geurhinder verminderen, maar dat is een bijeffect dat voornamelijk optreedt bij extensivering. Wel blijft de impact van de intensieve veehouderij een uitdaging.

Licht en trillingen (0)
Er worden geen significante veranderingen verwacht op het gebied van lichtvervuiling en trillingen.

Omgevingsveiligheid (0/-)
Er worden geen grote nieuwe risico's geïntroduceerd. Door clustering van wonen en werken nabij de Maas, A73 en A77 groeit het risico echter wel. Er wordt namelijk verdicht nabij risicobronnen. Het is belangrijk om bestaande veiligheidsmaatregelen te blijven hanteren. Vervoer van gevaarlijke stoffen is namelijk een risicofactor.

5.3.5 Ruimtelijke kwaliteit

Beoordeling: positief

Landschap (+/++)
De visie heeft veel aandacht voor landschapsontwikkeling, waarbij natuur, landbouw en recreatie gecombineerd worden. Door het versterken van ecologische structuren en het behouden van karakteristieke landschappen wordt de ruimtelijke kwaliteit verhoogd.

Cultuurhistorie (0/+)
Er wordt ingezet op het behoud en de versterking van cultuurhistorische elementen, zoals historische vestingwerken en oude agrarische structuren. De visie onderkent dus het belang van ruimtelijke identiteit en verbindt deze met hedendaagse opgaven, maar concrete uitvoeringsmaatregelen blijven beperkt. Ook mist een bredere strategie om cultuurhistorie te integreren in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en woonwijken.

Archeologie (0)
De archeologische waarden worden in de visie meegenomen, maar er zijn geen grote nieuwe ontwikkelingen die deze waarden beïnvloeden. Er is beperkt beleid geformuleerd om archeologische vondsten en gebieden verder te beschermen of te benutten.

5.3.6 Mobiliteit

Beoordeling: positief

OV-bereikbaarheid (+)
De gemeente zet in op een verbeterde OV-bereikbaarheid door onder andere de verknoping van het OV-netwerk met de Maaslijn en de introductie van Bus Rapid Transit (BRT)-verbindingen. Daarnaast worden mobiliteitshubs ontwikkeld, met gedeelde mobiliteitsopties zoals deelauto's en deelfietsen. Dit versterkt de bereikbaarheid van

zowel de grotere kernen als de omliggende gebieden. De visie benadrukt een integrale aanpak, maar een langetermijnstrategie om het OV-aanbod flexibel te houden bij demografische veranderingen en veranderende mobiliteitsbehoeften zou een waardevolle aanvulling kunnen zijn.

Autobereikbaarheid (0/-)
Hoewel de autobereikbaarheid in het algemeen behouden blijft, worden er maatregelen genomen om autogebruik te ontmoedigen in bepaalde gebieden, zoals dorpscentra en binnensteden. De focus op duurzame mobiliteit en gedeelde vervoersoplossingen kan betekenen dat autoverkeer minder prioriteit krijgt. Dit sluit aan bij de bredere ambitie om een gezonde en leefbare omgeving te creëren. Tegelijkertijd vraagt dit om aanvullende maatregelen om de bereikbaarheid voor minder mobiele groepen en logistiek verkeer te waarborgen.

Langzaam verkeer (fietsen/wandelen) (+)
De gemeente investeert sterk in infrastructuur voor langzaam verkeer, met betere fiets- en wandelverbindingen tussen kernen en voorzieningen. Doorfietsroutes en verbeterde wandelnetwerken zorgen voor een aantrekkelijk alternatief voor korte ritten met de auto. Er zijn kansen om deze infrastructuur nog sterker te koppelen aan bredere gezondheidsdoelen en om de toegankelijkheid voor alle doelgroepen verder te verbeteren.

Duurzame mobiliteit (+)
Er wordt ingezet op deelmobiliteit, fietsverbindingen en het verbeteren van OV-knooppunten, wat bijdraagt aan een duurzamer mobiliteitssysteem. Ook worden mobiliteitshubs ontwikkeld om multimodaal vervoer te stimuleren.

Verkeersveiligheid (0/+)
Door betere infrastructuur voor fietsers en voetgangers en een heldere wegcategorisering wordt de verkeersveiligheid verbeterd. Wel blijven er uitdagingen in gebieden waar verschillende verkeersstromen elkaar kruisen.

5.3.7 Economie en toerisme

Beoordeling: positief

Werkgelegenheid (+)
De economie van Land van Cuijk is gericht op innovatie in de sectoren landbouw, technologie en gezondheid. Door de stimulering van bedrijvigheid en de samenwerking tussen kennisinstellingen en ondernemers, wordt de werkgelegenheid versterkt. De visie richt zich wel met name op kennisintensieve werkgelegenheid; een bredere strategie om ook laagdrempelige werkgelegenheid te bevorderen ontbreekt.

Vestigingsklimaat (+)
De gemeente zet in op een aantrekkelijk vestigingsklimaat, met name in de sectoren landbouw, technologie en gezondheid. Ook wordt geïnvesteerd in toekomstbestendige werklocaties, die inspelen op circulaire economie en energie-efficiëntie.

Werklocaties (+)
Er is aandacht voor duurzame en toekomstbestendige werklocaties, met een focus op transformatie en clustering van bedrijventerreinen. Dit moet bijdragen aan een sterke economische structuur. Innovatieclusters en samenwerking met onderwijsinstellingen worden gestimuleerd om het vestigingsklimaat verder te versterken. Specifiekere maatregelen om ook kleinschalige ondernemers en start-ups te ondersteunen, kunnen het economische ecosysteem verder verrijken.

Economische vitaliteit buitengebied (+)
Door innovatie in de landbouw en diversificatie van agrarische activiteiten wordt de economische vitaliteit in het buitengebied versterkt. Dit omvat onder andere nieuwe verdienmodellen, zoals agrotoerisme en circulaire landbouw.

Toerisme en recreatie (+)

De gemeente speelt in op de toenemende populariteit van natuur- en erfgoedtoerisme. Door de combinatie van waterrecreatie, wandel- en fietsroutes en cultuurhistorische elementen wordt het toerisme verder ontwikkeld. Er is dus specifiek aandacht voor belevingswaarde en kwaliteitsverbetering van toeristische voorzieningen, maar het is belangrijk om hier een balans te vinden tussen toeristische groei en de bescherming van kwetsbare natuurgebieden.

5.3.8 Wonen

Beoordeling: licht positief

Kwantiteit woningaanbod (+)
De gemeente streeft naar de bouw van 6.555 nieuwe woningen tot 2040, met een focus op betaalbare en duurzame woningen. Hiermee wordt ingespeeld op de groeiende vraag naar huisvesting. De visie biedt echter nog weinig inzicht in de fasering en verdeling van de woningbouw over de verschillende kernen.

Diversiteit woningaanbod (0)
Hoewel er variatie is in woonvormen, blijft de diversiteit beperkt. Er wordt wel aandacht besteed aan specifieke doelgroepen zoals starters en senioren, maar de mate waarin alternatieve woonvormen zoals co-housing en tiny houses worden geïntegreerd, is nog beperkt. De visie benoemt het belang van levensloopbestendige woningen, maar concrete maatregelen blijven summier.

Kwaliteit woonlocaties (0/+)
De kwaliteit van de woonomgeving wordt verbeterd door verduurzaming en vergroening. Groenblauwe structuren en energiebesparende maatregelen dragen bij aan een prettige en toekomstbestendige woonomgeving.

5.3.9 Samenleving en gezondheid

Beoordeling: licht positief

Leefbaarheid (0/+)
De gemeente investeert in sociale cohesie en gemeenschapszin door ontmoetingsplekken en multifunctionele gebouwen te faciliteren. Dit draagt bij aan de leefbaarheid van de kernen. In kleinere kernen waar voorzieningen onder druk staan, zijn extra inspanningen nodig om deze leefbaarheid te behouden. Structurele aanpakken om sociale ongelijkheid en eenzaamheid te verminderen, kunnen de sociale veerkracht verder versterken.

Voorzieningenniveau (+)
Er wordt ingezet op het versterken van de kwaliteit van voorzieningen zoals scholen, gezondheidszorg en sportfaciliteiten. Dit voorkomt leegloop en draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente. Hoewel de visie oog heeft voor vergrijzing, zou de rol van digitalisering en innovatieve dienstverlening beter kunnen worden benut om voorzieningen toegankelijk en toekomstbestendig te houden.

Sociale cohesie (0/+)
Door dorpsontwikkeling en ondersteuning van lokale initiatieven wordt sociale cohesie gestimuleerd. De gemeente faciliteert evenementen en samenwerking tussen inwoners van verschillende kernen.

Sociale inclusiviteit (0)
Hoewel er aandacht is voor brede toegankelijkheid van voorzieningen, worden er geen expliciete maatregelen genoemd voor kwetsbare groepen zoals mensen met een beperking of lage inkomens. Meer maatwerkoplossingen en inclusieve beleidsmaatregelen kunnen sociale ongelijkheid verminderen.

Sociale veiligheid (0)
De visie bevat geen concrete maatregelen voor verbetering van sociale veiligheid, al wordt wel geïnvesteerd in een veilige en toegankelijke openbare ruimte.

Sport en bewegen (+)
Door de aanleg van nieuwe sportfaciliteiten en beweegvriendelijke openbare ruimten wordt een actieve leefstijl gestimuleerd. Ook de te verbeteren wandel- en fietsroutes dragen hieraan bij. Extra aandacht voor laagdrempelige sportmogelijkheden en initiatieven voor kwetsbare doelgroepen ontbreekt nog.

Gezonde levensstijl (+)
De gemeente stimuleert een gezonde leefstijl door het creëren van een groene leefomgeving en het aanbieden van voldoende sport- en beweegfaciliteiten. Daarnaast wordt luchtverontreiniging en geluidsoverlast aangepakt.

5.4 Beoordeling thema's en indicatoren

Hieronder zijn beoordelingen per indicator weergegeven. De beoordelingen zijn allemaal ten opzichte van de referentiesituatie. Naast de drie toekomstperspectieven is rechts ook de beoordeling van de ontwerp-omgevingsvisie (het voorkeursperspectief) opgenomen. Te zien is dat het voorkeursperspectief een stuk 'stabieler' positief scoort dan de drie toekomstperspectieven. Dat is ook niet onlogisch, aangezien de toekomstperspectieven voor vrij extreme 'hoeken van het speelveld' staan. In het voorkeursalternatief zijn positieve zaken uit alle drie de toekomstperspectieven te vinden. De inpassing hiervan in het voorkeursperspectief maakt de beoordeling gematigder positief, maar beperkt voornamelijk de negatieve effecten. Lichte negatieve effecten zijn slechts op drie indicatoren verwacht: duurzame energieopwekking, omgevingsveiligheid en autobereikbaarheid. Zo is het twijfelachtig of de omgevingsvisie voldoende aanknopingspunten biedt om de gemeentelijke RES-doelen te behalen, wordt er verdicht nabij risico's en wordt de ruimte voor de auto op enkele plaatsen beperkt. Dat laatste heeft op veel andere thema's wel weer positieve effecten. Al met al is de beoordeling op indicatorniveau dus positief en stabiel.

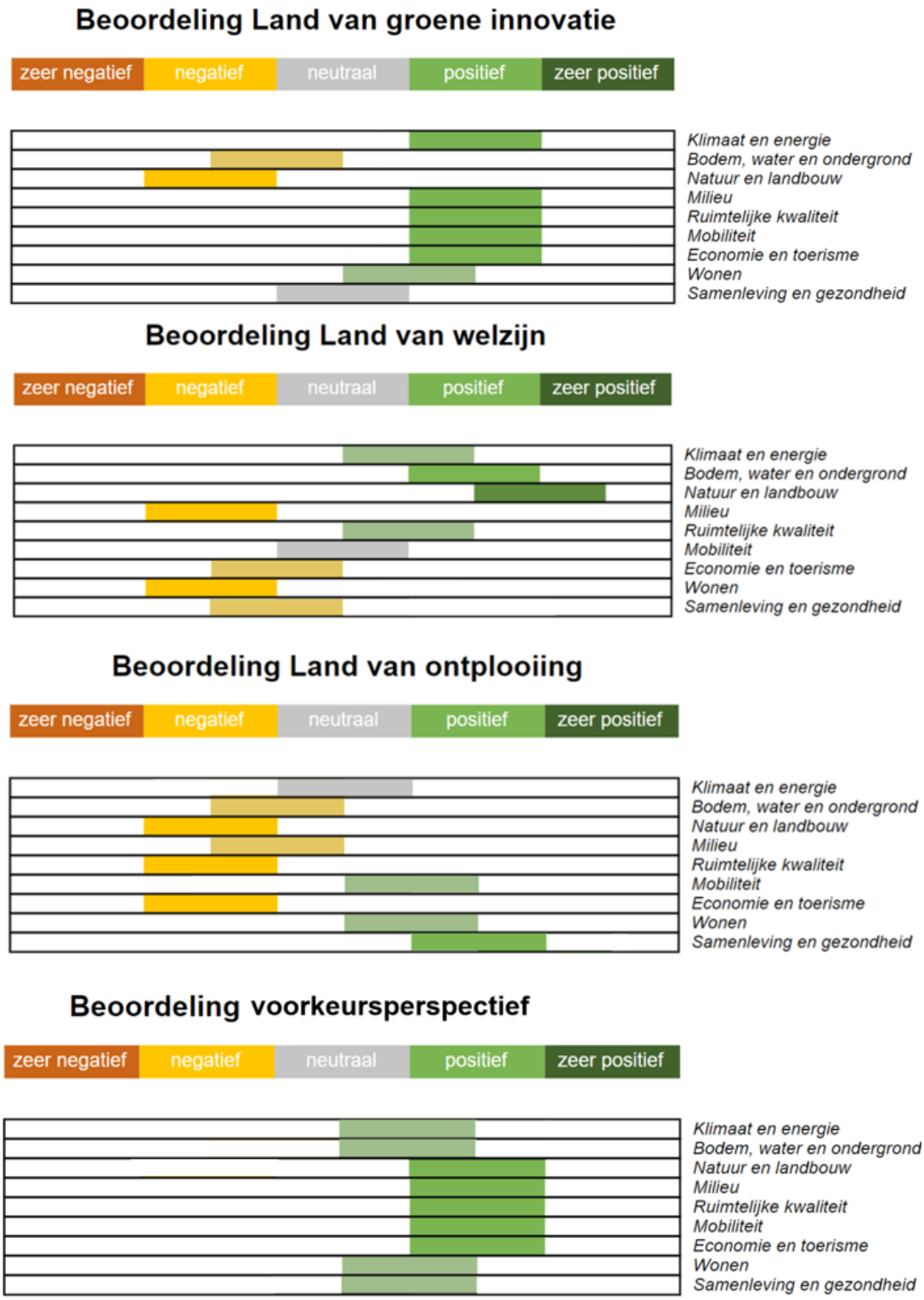
In de basis is de intentie beoordeeld, maar de visie moet natuurlijk nog worden uitgewerkt. Daarin moeten nog veel keuzes gemaakt worden. Ook is uiteindelijk financiering van maatregelen nodig om de effecten daadwerkelijk te behalen. Zo zijn de positieve beoordelingen op het gebied van bijvoorbeeld mobiliteit erg afhankelijk van de uitvoering.

Tabel 5.1: Beoordelingstabel indicatoren drie toekomstperspectieven en voorkeursperspectief

Thema's	Indicatoren	Land van groene innovatie	Land van welzijn	Land van ontplooiing	Ontwerp-Omgevingsvisie
Klimaat en energie	CO_2-uitstoot	0/+	+	+	0/+
	Circulariteit	0/+	+	+	0/+
	Energiegebruik	0/-	0/+	0/+	0
	Duurzame energieopwekking	+/++	0/-	-	0/-
Bodem, water en ondergrond	Bodemkwaliteit	-	+/++	0/+	0
	Oppervlaktewater	0/-	+	-	0/+
	Grondwater	0/+	+/++	0	+
	Wateroverlast	0	+	-	0/+
	Droogte	0/+	+/++	0/-	+
	Hittestress	-	+	0/+	0/+
	Waterveiligheid	-	+	0/-	0/+
Natuur en landbouw	Natuurgebieden	-	+/++	-/--	+
	Groene woonomgeving	0/-	+/++	0/+	0/+
	Biodiversiteit	0	+/++	-/--	0/+
	Verduurzaming landbouw	0/-	+	+	0/+
Milieu	Luchtkwaliteit	+	-	0/+	+
	Geluidsoverlast	+	-	-	0/+
	Geurhinder	+	-	0	0/+
	Licht en trillingen	0	0	0	0
	Omgevingsveiligheid	0/-	0	-	0/-
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap	+	0/+	-	+/++

	Cultuurhistorie	0	0	0	0/+
	Archeologie	0	0	0	0
Mobiliteit	Ov-bereikbaarheid	+	0	0	+
	Autobereikbaarheid	0/+	0/-	0	0/-
	Langzaam verkeer (fietsen/wandelen)	+	+	0/+	+
	Duurzame mobiliteit	+	+	0	+
	Verkeersveiligheid	0/+	0	0/+	0/+
Economie en toerisme	Werkgelegenheid	+	0/-	-	+
	Vestigingsklimaat	+/++	0/-	-	+
	Werklocaties	+	0	-	+
	Economische vitaliteit buitengebied	+	0/-	0/-	+
	Toerisme en recreatie	0/+	0/+	0/+	+
Wonen	Kwantiteit woningaanbod	+	-	-	+
	Diversiteit woningaanbod	0/-	0/+	+	0
	Kwaliteit woonlocaties	0/+	-	0/+	0/+
Samenleving en gezondheid	Leefbaarheid	0	0/-	0/+	0/+
	Voorzieningenniveau	0/+	0	+	+
	Sociale cohesie	0	-	+	0/+
	Sociale inclusiviteit	0/-	-	0	0
	Sociale veiligheid	0/-	0/-	+	0
	Sport en bewegen	0/+	0	+	+
	Gezonde levensstijl	0/+	0/+	+	+

Ook in de vergelijking van de beoordelingen op themaniveau is te zien dat het voorkeursperspectief beter scoort dan de drie toekomstperspectieven. Dat is te zien op Figuur 5.3

Figuur 5.3: Beoordelingstabellen van de drie toekomstperspectieven en het voorkeursperspectief

Het voorkeursperspectief is stabieler. Er zijn geen uitgesproken negatieve (of zeer positieve) effectbeoordelingen. Wel blijven er aandachtspunten. In de volgende paragraaf (een intermezzo) is ingegaan op twee speciale aandachtspunten:

- de aanwezigheid van vliegbasis in de nabije omgeving;
- eventuele voorkeurslocaties voor windturbines.

In paragraaf die daarop volgt staan de belangrijkste dilemma's en aandachtspunten centraal.

5.5 Intermezzo: speciale aandachtspunten

5.5.1 Aanwezigheid vliegbases

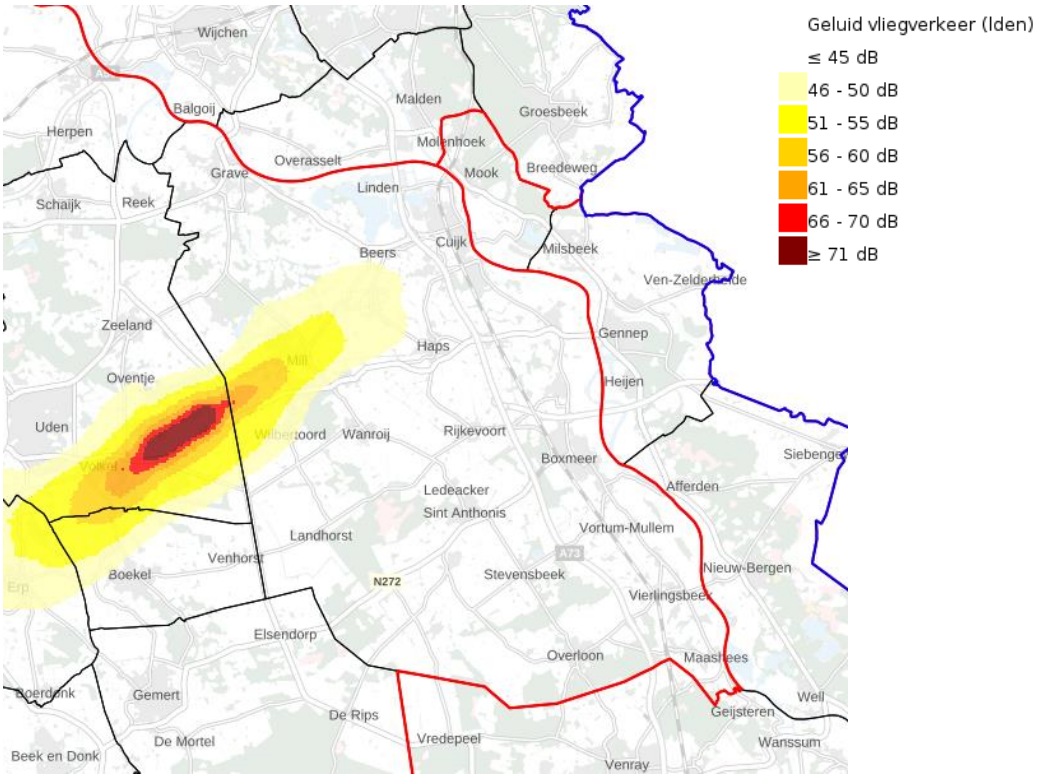
Volkel

In de nabije omgeving van gemeente Land van Cuijk zijn verschillende vliegvelden gelegen. Vliegbasis Volkel ligt in het buitengebied van de gemeente Maashorst, ten westen van de Land van Cuijkse kernen Mill en Wilbertoord. De komst van de luchtmachtbasis heeft een grote impact op de ontwikkeling van de regio gehad. De vliegbasis zorgde vanaf de jaren ’50 van de vorige eeuw bijvoorbeeld voor veel werkgelegenheid.

Vliegbasis Volkel heeft een start- en landingsbaan die van noordoost naar zuidwest ligt. Naast de hoofdbaan ligt een parallelbaan. Omdat de vliegtuigen zoveel mogelijk tegen de wind in opstijgen, stijgen ze meestal richting het zuidwesten op (weg van Land van Cuijk). Desalniettemin heeft de vliegbasis een grote invloed op de leefomgeving rondom Mill. Op Vliegbasis Volkel staan meerdere F-35’s. De F-35’s vliegen elke werkdag en van oktober tot en met maart regelmatig ’s avonds. In de weekenden zijn vliegoefeningen niet toegestaan.

Effecten op geluid

De geluidbelasting om vliegbasis Volkel is groot. Een hoge geluidbelasting heeft een sterk negatief effect op de gezondheid van inwoners en is de voornaamste reden van klachten. De geluidbelasting van de vliegbasis reikt in gemeente Land van Cuijk tot de kernen Beers en Vianen. In het westelijk deel van de gemeente (Raamvallei, Peelzoom en Peelkern) is de geluidbelasting van de vliegbasis een belangrijk effect om mee te nemen.

Figuur 5.4: Geluidscontour vliegverkeer Vliegbasis Volkel (met lands-, provincie- en gemeentegrenzen weergegeven)

Effecten op luchtkwaliteit

Het effect van Vliegbasis Volkel op de luchtkwaliteit is zeer gering.[14] De vliegbasis draagt nauwelijks bij aan concentratie van fijnstof- en stikstofdioxide in Land van Cuijk. Deze situatie is ten opzichte van de brondatum niet wezenlijk veranderd (bijvoorbeeld door de vervanging van de F-16 door de F-35).

[14] Luchtkwaliteit rond de militaire luchthaven Volkel, MER militaire luchthaven Volkel 2012.

Effecten op veiligheid

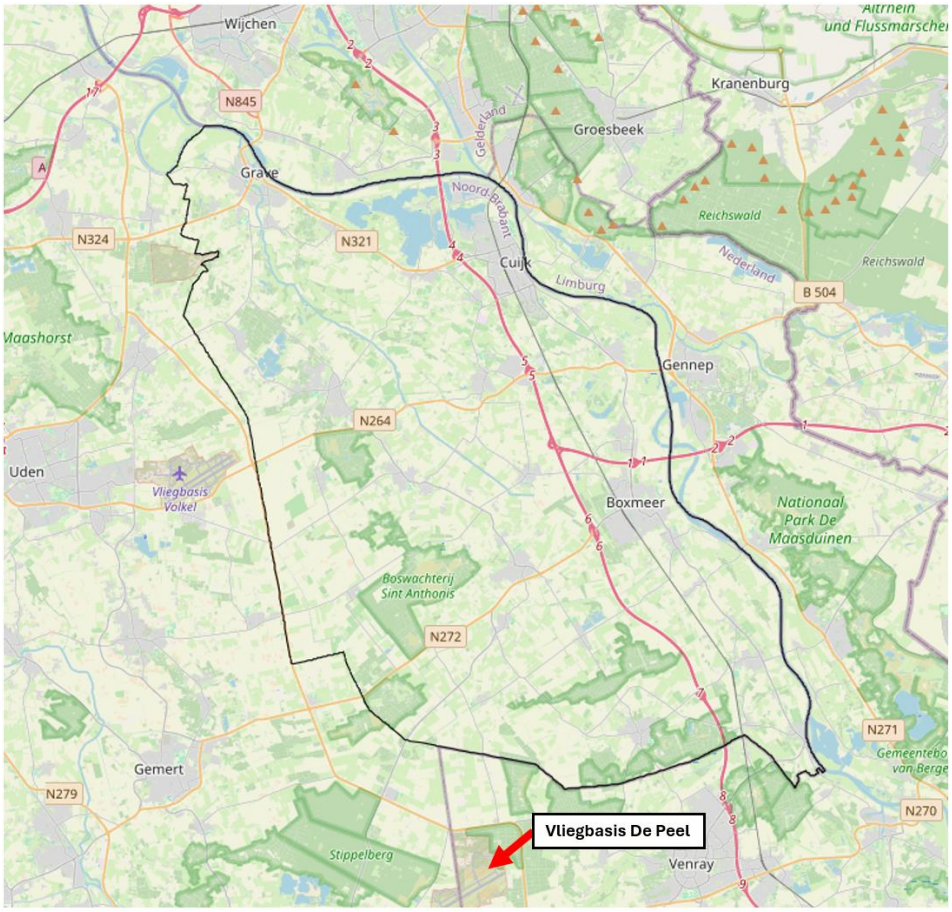
Gekoppeld aan de vliegbasis is de opslag van munitie. Aan die munitieopslag zijn veiligheidszoneringen gekoppeld die belemmeringen voor het vestigen van kwetsbare objecten opleveren. Binnen die zones is het niet zonder meer mogelijk ontwikkelingen te ontplooien. Voor Land van Cuijk heeft externe veiligheid geringe relevantie.

Radarverstoring

Hoge gebouwen kunnen de radarsystemen van Vliegbasis Volkel mogelijk verstoren. Daarom dient bij nieuwe ontwikkelingen te worden getoetst maatregelen met betrekking tot radarverstoring. Voor Land van Cuijk heeft radarverstoring geringe relevantie.

De Peel

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Ruimte voor Defensie (15 december 2023) blijkt dat het ministerie van Defensie op zoek is naar ruimte binnen Nederland: fysieke ruimte zoals kazernes en oefengebieden, maar ook (milieu)ruimte om bijvoorbeeld te kunnen varen, vliegen en rijden binnen passende normen. Een optie die onderzocht wordt is het heropenen van vliegbasis De Peel, om de jachtvliegtuigcapaciteit van Nederland uit te breiden. Vliegbasis De Peel is enkele kilometers ten zuiden van de gemeente Land van Cuijk, in de gemeente Venray, gelegen. Hoewel op dit moment nog niet duidelijk is of De Peel heropend wordt, moet er bij het maken van keuzes voor de toekomst wel rekening gehouden worden met deze optie.

Figuur 5.5: Ligging vliegbasis De Peel

Eventuele effecten

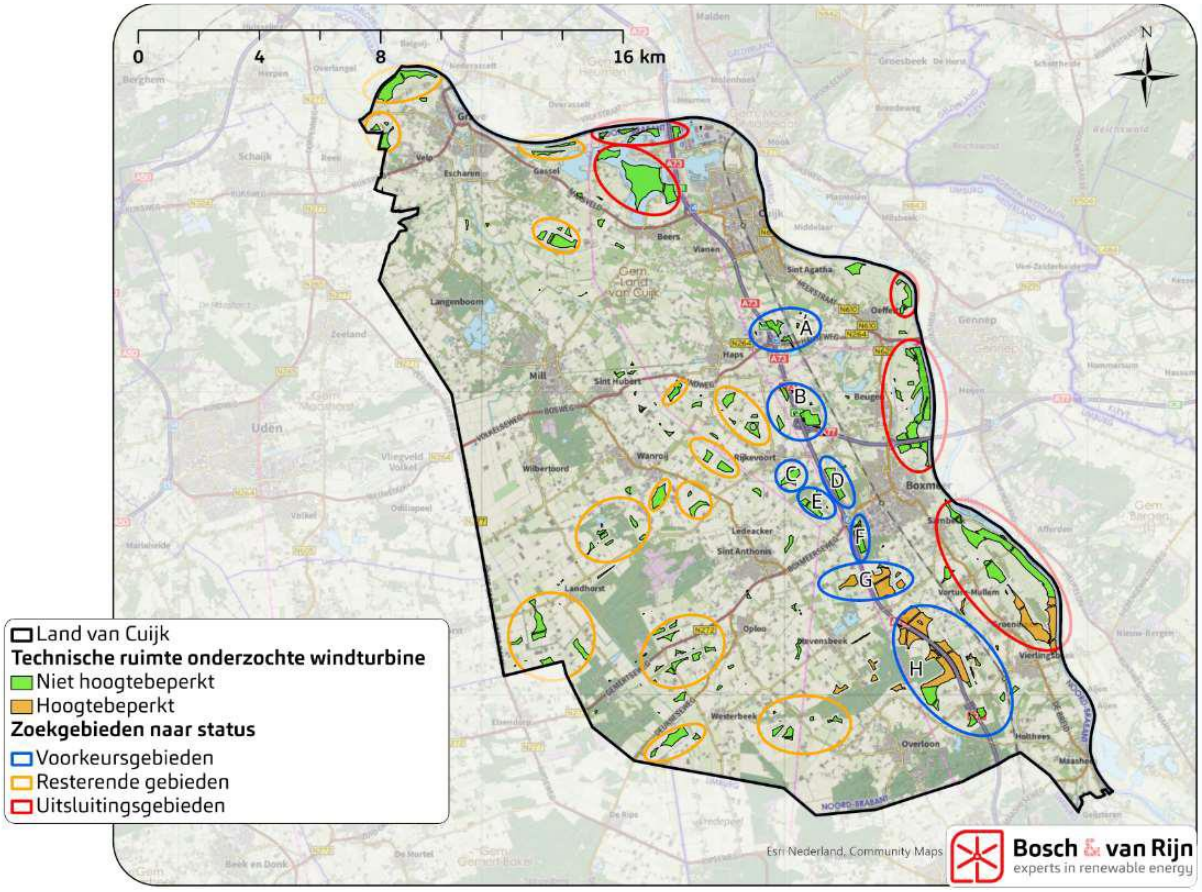
Een heropening van De Peel leidt voornamelijk tot een toename van de geluidsdruk op de zuidelijke kernen van de gemeente Land van Cuijk. Daarnaast zijn, bij opening van De Peel, negatieve effecten van luchtkwaliteitsbeperking en externe veiligheid niet uit te sluiten.

5.5.2 Voorkeurslocaties voor windturbines

Om een bijdrage aan de regionale energiedoelstelling te leveren heeft de gemeente Land van Cuijk in de RES Noordoost Brabant het bod gedaan om 1 PJ (0,28 TWh) aan duurzame elektriciteit op te wekken. Dat kan worden ingevuld met:

- 325 hectare zonne-energie, of
- 19 windturbines, of
- een combinatie zonne-energie en windturbines.

Voor de mogelijke realisatie van deze windturbines dient te worden getoetst aan het Beleidskader Windenergie Land van Cuijk (in 2023 vastgesteld).[15] In dit OER wordt concreet gerefereerd aan de onderbouwing uit het Beleidskader Windenergie. Daarin is namelijk een classificering aangebracht op basis van een ruimtelijke analyse, waarbij gebieden zijn onderverdeeld in voorkeursgebieden, resterende gebieden en uitsluitingsgebieden (zie Figuur 5.6). De voorkeursgebieden bevinden zich voornamelijk langs de A73 en de spoorlijn Nijmegen-Venlo, terwijl gebieden zoals de Maasheggen en de Kraaijenbergse Plassen zijn uitgesloten vanwege hun ecologische en recreatieve waarde. De classificering en onderbouwing uit het Beleidskader Windenergie zijn in deze paragraaf dus vanuit de mer beschouwd.

Figuur 5.6: De voorkeurs-, resterende en uitsluitinggebieden voor windenergie (Bron: Beleidskader windenergie gemeente Land van Cuijk, 2023)

De voorkeursgebieden voor windenergie zijn voornamelijk aan de westrand van de Maasoeverwal gelegen. Dit past bij het dynamisch en stedelijk cultuurlandschap met grote infrastructuurassen. De voorkeursgebieden voor windenergie liggen allen langs de A73. Het oostelijk en noordelijk deel van de Maasoeverwal wordt daarentegen ontzien, vanwege de recreatieve en cultuurhistorische waarden. Op basis van de provinciale omgevingsverordening moeten windturbines in een cluster (of lijn) van minimaal drie geplaatst worden.[16] De

[15] Beleidskader windenergie, gemeente Land van Cuijk, Bosch & van Rijn, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 2 november 2023.

[16] Omgevingsverordening Noord-Brabant (geconsolideerde versie 1 januari 2025).

voorkeursgebieden liggen in elkaars verlengde en houden de mogelijkheden voor de realisatie van een cluster/lijn van minimaal drie turbines open.

Op basis van de ruimtelijke analyse en de leidende beginselen uit het beleidskader zijn daarnaast bepaalde belemmeringen en randvoorwaarden vastgesteld. Dit betreft onder andere harde belemmeringen, zoals minimale afstanden tot gevoelige verblijfsobjecten (woningen, zorg- en onderwijsinstellingen), restricties rondom luchthavens en veiligheidszones langs infrastructuur. Daarnaast zijn er zachte belemmeringen, zoals ecologische waarden en landschappelijke overwegingen, die per project nader onderzocht moeten worden. In het Beleidskader Windenergie wordt van zeven leidende beginselen gesproken:

1. onderzoek geschiktheid in voorkeursgebieden;
2. landschappelijke inpassing;
3. beperk hinder;
4. betrek de omgeving;
5. laat ruimte voor financiële participatie;
6. elektriciteitsafname is verzekerd;
7. windpark is tijdelijk.

De classificering in voorkeursgebieden, resterende gebieden en uitsluitingsgebieden is op basis van de belemmeringen en beginselen tot stand gekomen. Daarmee is een heldere onderbouwing gemaakt van de gebieden. Vanuit dit OER wordt wel geadresseerd dat het bij nadere uitwerking belangrijk is om naar (in ieder geval) deze effecten te kijken (pagina 34, Beleidskader Windenergie):

- geluid;
- slagschaduw;
- externe veiligheid;
- landschap;
- bodem, water en archeologie;
- natuur en ecologie;
- extra onderwerpen op basis van regels in het omgevingsplan.

Deze factoren spelen een cruciale rol in de ruimtelijke en milieutechnische haalbaarheid van windturbines en kunnen invloed hebben op de uiteindelijke plaatsing en inpassing in het landschap. Verplichtingen vanuit de passende beoordeling kunnen hierin, bij verdere uitwerking, ook worden meegenomen.

Om een consistente en goed onderbouwde afweging te waarborgen, is het van belang dat windprojecten voortbouwen op het Beleidskader Windenergie, binnen de project-MER-procedure. Dit voorkomt dat de locatiekeuze nog in een latere fase moet worden onderbouwd. Door in een vroeg stadium een integrale afweging te maken en deze lijn door te trekken in de verdere besluitvorming, wordt een zorgvuldig en robuust planproces gewaarborgd.

5.6 Dilemma's en aandachtspunten

In dit laatste deel van de beoordeling van het voorkeursperspectief is ingegaan op de belangrijkste dilemma's en keuzes die uit de Omgevingsvisie voortvloeien. Hierbij is telkens een aandachtspunt uitgelicht.

1. Verdichting in kernen langs de Maas versus klimaatadaptief waterbeheer

De Omgevingsvisie kiest voor een sterke verdichting in de grotere kernen, vooral in het gebied van de Maasoeverwal, nabij de Maas. Deze kernen hebben echter een verhoogde kans op wateroverlast vanwege hun nabijheid tot de rivier en de gevoeligheid van het gebied voor overstromingen. Het combineren van intensieve woningbouw en economische functies in deze kernen conflicteert met de visie op klimaatadaptatie, waarin water- en bodemgestuurd beleid centraal staat. De ambitie om robuuste waterberging en infiltratiecapaciteit in het landschap te versterken, kan onder druk komen te staan door de ruimtelijke concentratie in kernen met beperkte waterbuffercapaciteit.

Aandachtspunt: Water en bodem lijken beperkt sturend voor de invulling van de verstedelijkingsopgave. De grootste ontwikkelingen vinden plaats in gebied (de Maasoeverwal) dat kwetsbaarheden op het gebied van water en bodem kent. Het advies hierbij is om compacte, goed bereikbare woon- en werkgebieden langs de Maas in

combinatie met het handhaven van effectieve klimaatadaptieve maatregelen te bevorderen. De Omgevingsvisie sluit op hoofdlijnen bij dit advies aan. Concreter kan worden gesteld dat inbreiding in de Maasoeverwal over het algemeen passender is dan uitbreiding. Daarnaast wordt geadviseerd om in de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie een duidelijk kader van randvoorwaarden voor (woning)bouw in waterkwetsbaar gebied uit te werken. Een deeloplossing kan wellicht ook zijn om aanvullende waterbeheersingsmaatregelen te nemen, zoals verhoogde dijken of waterdoorlatende verhardingen, maar deze vereisen hoge investeringen, constante monitoring en sluiten minder goed aan bij de gedachte van 'water en bodem sturend'. Met het vaststellen van het handelingskader 'Water en bodem sturend' speelt de gemeente op dit aandachtspunt in.[17]

2. Concentratie van voorzieningen en mobiliteitshubs versus leefbaarheid van kleinere kernen

'Concentratie van voorzieningen en mobiliteitshubs versus leefbaarheid van kleinere kernen' is hier als tegenstelling weergegeven. Dat kan het zijn, dus het is belangrijk om hier scherp op te zijn. Echter, concentratie kan, met aandacht voor randvoorwaarden, de leefbaarheid in brede zin juist versterken. Overal koste wat kost alle voorzieningen overeind houden leidt dus niet per se tot behoud en versterking van leefbaarheid.

De Omgevingsvisie kiest voor clustering van voorzieningen en de ontwikkeling van mobiliteitshubs in de grotere kernen langs de noord-zuidas (zoals Cuijk en Boxmeer in de Maasoeverwal) en langs de tweede ontwikkelingsas in de Peelzoom. Dit verbetert de bereikbaarheid voor inwoners in de hoofdassen, maar kan de toegankelijkheid van voorzieningen in kleinere en meer afgelegen kernen in gevaar brengen. Als voorzieningen te ver van kleinere dorpen komen te liggen, kunnen vooral ouderen, jongeren en sociaal kwetsbare groepen in deze kernen geïsoleerd raken of een gebrek aan toegang tot basisvoorzieningen ervaren. De uitwerking van het ladderconcept in de Omgevingsvisie tackelt de grootste zorgen hierbij echter. Inzet op kwaliteit en clustering bevordert de leefbaarheid van gebieden juist, blijkt uit onderzoek.

Aandachtspunt: Focus op kwaliteit van voorzieningen (in plaats van de kwantiteit). Veel 'woondorpen' weten uitstekend te functioneren zonder veel voorzieningen. De enige voorziening die als min of meer onmisbaar wordt gezien is de aanwezigheid van een overdekte ruimte om samen te komen, of dat nu een dorpshuis, schoolklas of kroeg is. Het risico op het kwijtraken van de mogelijkheid tot maatschappelijke interactie is dus een aandachtspunt voor de zogenaamde 'woondorpen'. Als de ontmoetingsfunctie hier niet meer aan een bestaande voorziening kan worden gekoppeld, omdat de voorziening er simpelweg niet meer is, is de vraag op welke wijze hij kan worden vormgegeven. Bereikbaarheid van voorzieningen vanuit verschillende kernen is dus belangrijk. Er kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn, zoals lokale deelmobiliteit of subsidiëring van buurtbusdiensten, om de bereikbaarheid in deze kernen te garanderen.

3. De landbouwfunctie versus milieudruk en natuurwaarden

De visie voor de Peelkern en omliggende agrarische gebieden bevat een sterke nadruk op zowel landbouwinnovatie als natuurontwikkeling. Dit biedt zet de deur open voor natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw, maar als de natuurambities ook echt vormkrijgen, is ruimte voor grootschalige natuurprojecten en ecologische verbindingen vereist. Hoewel landbouw en natuur soms (en steeds meer) gecombineerd worden, zijn agrarische productie en ecologische doelen geregeld strijdig in hun ruimtebehoefte en intensiteit. Daarnaast dienen de effecten op de milieukwaliteit (bij verdere uitwerking) concreter gemaakt te worden.

Aandachtspunt: Een concreet handelingsperspectief voor verbetering van de milieukwaliteit in de Peelkern ontbreekt grotendeels. De Peelkern is reeds tamelijk milieubelast (voornamelijk door landbouw en plaatselijk de vliegbasis Volkel). Wel kent de Peelkern relatief weinig kwetsbare functies, dus kan het gebied een wat hogere milieudruk verdragen. De gebiedsdifferentiatie in de Omgevingsvisie maakt dat onderscheid mogelijk. Het uitsluiten van mogelijkheden voor nieuwe woningen (bij herbestemming van vrijkomende stallen) past binnen de doelstelling om geen verslechtering van de milieusituatie toe te staan. Echter, op het onderwerp landbouw wordt in de Omgevingsvisie vooral gesteld wat de gemeente allemaal 'stimuleert'. Dat maakt de ontwikkeling van de milieukwaliteit in de Peelkern in de toekomst nog lastig vast te stellen. Een concreter handelingsperspectief bij verdere uitwerking kan dat beter mogelijk maken. Zo'n handelingsperspectief kan bestaan uit een gebiedsgericht

[17] De gemeente Land van Cuijk heeft inmiddels, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en Waterschap Aa en Maas, een handelingskader 'Water en bodem sturend' vastgesteld. Daarmee is op tactisch/en uitvoerend niveau in beeld met welke randvoorwaarden rekening moet worden gehouden, mede gelet op de provinciale richtlijnen. Bij de uitwerking van het gebiedskompas Maasoeverwal zal dit handelingskader, samen met een gemeentelijke sturingskaart, richtinggevend zijn voor de woonopgave in dit deelgebied.

kader van randvoorwaarden en/of een gebiedsgerichte prioritering voor agrarische productieruimte (in relatie tot bijvoorbeeld ecologische ontwikkeling en andere functies). Dat geeft mogelijk ook meer zicht op de economische vitaliteit van de landbouw. Met het Perspectief Landbouw en de Visie Vitaal Landelijk Gebied werkt de gemeente aan handvatten.[18]

Bouwen van woningen binnen invloedssfeer van vliegbasis Volkel (en De Peel)
Het bouwen van woningen binnen de invloedssfeer van de vliegbasis/-bases is een belangrijk aandachtspunt. De gezondheid van inwoners kan hierdoor negatief beïnvloed worden.

4. Nadruk op concrete energietransitie versus behoud van landschappelijke en ecologische waarden
Land van Cuijk wil in 2045 energieneutraal zijn. Het is positief voor de energietransitie dat de gemeente openstaat voor energieopwekking (in alle vier de deelgebieden). Dit ondersteunt de energiedoelen, maar kan een negatief effect hebben op de landschappelijke kwaliteit en mogelijk op de ecologische waarden van deze regio's. Grootschalige energieprojecten hebben niet alleen een visuele impact op het landschap, maar kunnen ook de biodiversiteit beïnvloeden, bijvoorbeeld door de verstoring van habitats. De Omgevingsvisie houdt ruimte voor 'zon op land'. Meervoudig ruimtegebruik is hier tegenwoordig vaak een must bij, en mitigeert negatieve effecten op het landschap.

Aandachtspunt: Zet in op meervoudig ruimtegebruik bij energieopwekking. Dit vraagt om ruimtelijke integratie van energieprojecten en duidelijke richtlijnen voor natuurinclusieve landschapsinrichting, die beide doelen in evenwicht brengen.

Het advies is daarnaast om voor duurzame energieopwekking met aandacht voor landschappelijke en ecologische waarden te gaan. De gebiedsdifferentiatie biedt een handvat voor de omgang hiermee, maar er wordt in de Omgevingsvisie nog relatief weinig gedifferentieerd op dit thema. In de Peelkern is er meer ruimte voor (grootschaligere) ontwikkelingen. Echter, de ruimte voor windenergieopwekking is daar in de visie beperkt en het nationaal draagvlak en verdienvermogen van/voor zonneparken neemt af. Borg daarom dat er voldoende aanknopingspunten voor opwekking van energie blijven bestaan.

5. Betaalbaarheid en woningbouwambities versus duurzame en circulaire bouweisen
De Omgevingsvisie legt sterk de nadruk op het verduurzamen van de woningvoorraad door middel van circulaire en energiezuinige bouw, vooral in de grotere kernen van de Maasoeverwal en de Raamvallei. Hoewel deze duurzaamheidsambities bijdragen aan klimaatdoelstellingen en lagere energielasten op de lange termijn, verhogen ze de bouwkosten mogelijk, wat de betaalbaarheid van woningen voor specifieke doelgroepen kan beïnvloeden. In een gemeente waar de woningvraag hoog is, kan de nadruk op duurzaam en circulair bouwen de betaalbaarheid en snelheid van woningbouw beperken.

Aandachtspunt: Zoek balans tussen de kosten van duurzaam bouwen en de toegankelijkheid van woningen voor verschillende inkomensgroepen. Mogelijke oplossingen zijn het bieden van subsidies of flexibiliteit in de toepassing van bouweisen, om te zorgen dat ook sociale huurwoningen en starterswoningen betaalbaar en beschikbaar blijven. Wil de gemeente dit soort zaken waarborgen? Dan is het advies om dit verder vast te leggen in een kader van randvoorwaarden voor de woning(bouw)opgave. Dat kan al in de Omgevingsvisie, maar ook bij verdere uitwerking, wanneer de woningbouwlocaties duidelijker worden.

6. Groene dooradering en robuuste natuurontwikkeling versus ruimtedruk voor woon- en werkgebieden
De Omgevingsvisie streeft naar groene dooradering in zowel stedelijke als landelijke gebieden, met ecologische verbindingen in gebieden zoals de Raamvallei en Peelzoom. Dit draagt bij aan biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving, maar de ruimtedruk in de nabijheid van kernen, met name in de Maasoeverwal, kan leiden tot conflicten tussen natuurontwikkeling en stedelijke uitbreiding. Groene buffers en ecologische zones vragen om

[18] In 2025 worden het Perspectief Landbouw en de Visie Vitaal Landelijk Gebied ter vaststelling door de gemeenteraad behandeld. Daarin is een kader van randvoorwaarden en gebiedsgerichte prioritering opgenomen. Beide documenten zijn bouwstenen voor de Omgevingsvisie en daar inmiddels ook in geïntegreerd. Er is niet alleen aandacht voor het stimuleren van verschillende vormen van kringlooplandbouw, passend bij de ontwikkelingsrichting van het gebied, maar ook voor gezondheid/terugdringen milieubelasting door o.a. de vorming van kernrandzones van tenminste 250 meter (richtlijn GGD).

ruimte die ook gewild is voor woon- en werkgebieden, wat vooral rondom de verdichte kernen leidt tot een spanningsveld.

Aandachtspunt: Houd ruimte voor ecologische netwerken bij het uitbreiden van woon- en werkfuncties. Ga daarnaast snel aan de slag met de verdere uitwerking van de uitbreidingsopgaven op het gebied van wonen en werken. Zodra duidelijker in beeld is waar deze zaken met elkaar knellen, moet worden nagegaan hoe hiermee om te gaan. Deze potentiële botsing beperkt dus mogelijk de uitbreidingsmogelijkheden van kernen, waardoor bijvoorbeeld alternatieve locaties moeten worden gezocht voor stedelijke groei of extra middelen moeten worden vrijgemaakt voor landschapsintegratie. De Omgevingsvisie maakt dat met het huidige detailniveau nog niet goed inzichtelijk. Een verdere uitwerking draagt dus ook bij aan de mate waarin de effecten hiervan kunnen worden ingeschat.

6. Doorwerking in het omgevingsbeleid

6.1 De beleidscyclus

De komst van de Omgevingswet introduceert niet alleen de omgevingsvisie, maar ook instrumenten zoals het omgevingsplan en thematische of gebiedsgerichte programma's. De opbouw van de Omgevingswet volgt de beleidscyclus, zie onderstaande figuur.

Figuur 6.1: De beleidscyclus van de Omgevingswet (bron: Informatiepunt Leefomgeving)

De beleidscyclus bestaat uit vier onderdelen. Bij het onderdeel beleidsontwikkeling staat visievorming centraal. Hier worden samenhangende en strategische hoofdkeuzes gemaakt in de vorm van de omgevingsvisie. Het vormt de basis voor het beleid op de lange termijn.

Na de beleidsontwikkeling volgt de beleidsdoorwerking. Hierin worden de hoofdkeuzes nader uitgewerkt. Dit kan zowel thematisch als gebiedsgericht zijn. In een programma kan de gemeente concrete maatregelen opnemen waarmee de 'hoe-vraag' verder wordt uitgewerkt. Oftewel, hoe worden de hoofdkeuzes en ambities uit de omgevingsvisie gerealiseerd.

De volgende stap in de beleidscyclus is de uitvoering. Dat gebeurt door de initiatiefnemers van activiteiten en projecten: burgers, bedrijven of overheden die iets willen ontwikkelen. Hiervoor zijn kaders en regels nodig, die passen bij de omgevingsvisie en programma's, om de juiste ontwikkelingen mogelijk te maken. Het belangrijkste instrument hiervoor is het omgevingsplan.

Tot slot maakt terugkoppeling onderdeel uit van de cyclus. Door onder andere monitoring wordt bijgehouden of de doelen uit de omgevingsvisie daadwerkelijk gehaald worden of dat bijsturen van de doelen of maatregelen nodig is. Indien dit het geval is moet er weer beleidsontwikkeling plaatsvinden. Daarmee is de cyclus gesloten.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op algemene bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van het opgestelde OER die bij het vervolgproces in ogenschouw genomen moeten worden.

6.2 Doorwerking in programma's

Samenhangende opgaven voor een gebied of een thema kunnen in een programma nader uitgewerkt worden. Een programma kan zorgen voor een actieve aanpak van de doelstellingen en ambities uit de omgevingsvisie. In deze paragraaf worden aanbevelingen gegeven voor programma's die de gemeente Land van Cuijk kan opstellen.

De gemeente Land van Cuijk is een gemeente met grote verschillen tussen gebieden. In het voorkeursalternatief 'Land van Pionieren' zijn vier deelgebieden gedefinieerd die elk hun eigen karakter en specifieke ontwikkelingsrichting hebben: de Maasoeverwal, de Raamvallei, de Peelzoom, en de Peelkern. Elk deelgebied heeft in de Omgevingsvisie een specifieke invulling die voortbouwt op zijn ruimtelijke identiteit en natuurlijke kwaliteiten, met een focus op duurzame ontwikkeling.

Om te zorgen voor een integrale aanpak wordt geadviseerd om de programma's gebiedsgericht in te steken. De aanbeveling is om gebiedsgerichte programma's op te stellen voor alle vier de deelgebieden, om alle specifieke opgaven die spelen in deze gebieden te adresseren. Ook voor de bundelingsgebieden kan een gerichte (programmatische) aanpak werken. Echter, het is belangrijk om na te gaan of er voldoende inzicht in de thematische keuzes is. Soms kan het nodig zijn om eerst thematische programma's (bijvoorbeeld wonen, klimaat & energie, of landelijk gebied) op te stellen, voordat aan een gebiedsgerichte uitwerking begonnen kan worden. Uiteindelijk sluiten gebiedsgerichte programma's aan bij de Omgevingsvisie.

In een gebiedsgericht programma kan ook nader uitgewerkt worden welke ontwikkelingen wenselijk zijn binnen de gebieden die aangewezen zijn als waarde. Daarmee wordt concreter (en dus ook beter toetsbaar) of een initiatief past binnen de aangewezen waarden, of dat een andere locaties gezocht moet worden.

6.3 Doorwerking in het Omgevingsplan

De Omgevingsvisie Land van Cuijk wordt uitgewerkt in het Omgevingsplan, dat als juridisch bindend document regels en kaders stelt voor activiteiten en ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Het Omgevingsplan integreert de verschillende onderdelen van de visie, zoals gebiedsprogramma's voor de vier deelgebieden en thematische uitvoeringsplannen gericht op thema's zoals duurzaamheid, woningbouw en mobiliteit. Het Omgevingsplan vertaalt deze ambities en opgaven naar heldere richtlijnen die direct toepasbaar zijn in de praktijk.

Een belangrijk onderdeel van het Omgevingsplan is het toetsingskader, waarmee initiatieven en plannen worden beoordeeld op hun bijdrage aan de ambities en doelen van de Omgevingsvisie. Hierbij wordt gestimuleerd dat plannen meerdere doelen combineren, zoals het realiseren van betaalbare woningbouw samen met vergroening en voorzieningen voor ontmoeting. Het toetsingskader biedt niet alleen duidelijkheid voor nieuwe initiatieven, maar kan ook aanleiding geven tot herijking van lopende projecten, mits de juridische en bestuurlijke status dit toelaat.

Het Omgevingsplan is meer dan een verzameling regels; het vormt een samenhangend beleidsinstrument waarmee de visie in de praktijk wordt gebracht. Het waarborgt flexibiliteit door aanpassing mogelijk te maken bij nieuwe ontwikkelingen, terwijl het tegelijkertijd integraliteit bevordert door verschillende beleidsvelden zoals ruimtelijke ordening, milieu en mobiliteit met elkaar te verbinden. Bovendien zijn de regels in het plan handhaafbaar en duidelijk, zodat initiatiefnemers en betrokken partijen weten waar zij aan toe zijn.

Ambities en doelen uit de Omgevingsvisie Land van Cuijk worden hiermee vertaald naar regels in het Omgevingsplan. Daarmee ontstaan richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen. Met de uitwerking van de omgevingsvisie in programma's wordt het beleid concreter en ontstaan meer kaders die vertaald kunnen worden naar het omgevingsplan.

6.4 Monitoring van de beleidsambities uit de omgevingsvisie

Voor de mer geldt een monitoringsverplichting van aanzienlijke milieueffecten van de uitvoering van het plan of programma. De gemeente onderschrijft het belang van deze monitoring ook in haar Omgevingsvisie en ziet dit als OER een belangrijk monitorings- én bijsturingsinstrument. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van bestaande monitoringsprogramma's. Het werken met de instrumenten van de Omgevingswet en de beleidscyclus

vraagt om monitoring en evaluatie van beleid en maatregelen. Dit wordt echter nog weinig gedaan op beleidsniveau en kan behoorlijk ingewikkeld zijn om goed in de ambtelijke processen te integreren, met name wanneer per project/beleidsstuk invulling moet worden gegeven aan de monitoringsopgave. Om monitoring als hulpmiddel voor het sturen op maatschappelijke doelen en het beschikbaar houden van milieu-informatie goed in te zetten is er behoefte aan een duidelijk raamwerk om monitoringsopgaven in onder te brengen.

Aanbevelingen

- Maak concreet hoe je indicatoren bepaalt bij doelen, ambities en beoordelingskaders, leg hierin de verbinding met de module afwegingskader.
- Maak concreet en leg vast wie er wanneer verantwoordelijk is voor monitoring.
- Maak concreet hoe er wordt omgegaan met data en bronnen bij monitoring. Breng daarbij ook in beeld welke interne en externe stakeholders data leveren en hoe deze data binnen wordt gehaald.
- Beschrijf op welke manier informatie beschikbaar wordt gesteld aan inhoudelijk specialisten en beleidsontwikkelaars en andere interne stakeholders.
- Breng in beeld welke monitoringsprogramma's er al lopen in de gemeente.
- Het opzetten van het monitoringsraamwerk kan niet los worden gezien van de leefomgevingsfoto en moet in samenhang worden opgesteld. In de leefomgevingsfoto bepaal je namelijk welke aspecten van de fysieke leefomgeving je in kaart brengt en dus in feite ook welke indicatoren.
- Maak concreet hoe je indicatoren bepaalt bij doelen, ambities en beoordelingskaders, leg hierin de verbinding met de module afwegingskader.
- Maak concreet en leg vast wie er wanneer verantwoordelijk is voor monitoring.
- Maak concreet hoe er wordt omgegaan met data en bronnen bij monitoring. Breng daarbij ook in beeld welke interne en externe stakeholders data leveren en hoe deze data binnen wordt gehaald.
- Beschrijf op welke manier informatie beschikbaar wordt gesteld aan inhoudelijk specialisten en beleidsontwikkelaars en andere interne stakeholders.
- Breng in beeld welke monitoringsprogramma's er al lopen in de gemeente.
- Het opzetten van het monitoringsraamwerk kan niet los worden gezien van de leefomgevingsfoto en moet in samenhang worden opgesteld. In de leefomgevingsfoto bepaal je namelijk welke aspecten van de fysieke leefomgeving je in kaart brengt en dus in feite ook welke indicatoren.

Overwegingen

- Breng in beeld wat monitoring voor vorm zou moeten hebben in jouw organisatie. Betekent dit bijvoorbeeld werken met uitgebreide dashboards, of het werken met een Excelbestand. Bepaal wat voor jouw organisatie doelmatig en realistisch is.
- Het is vooral van belang om te zorgen voor een solide basis om de fysieke leefomgeving te monitoren en zo de basis voor milieuafwegingen in stand te houden. Er zijn hier nog wel veel keuzes in te maken, zoals:
    - Bepaal je de reikwijdte van monitoring (de indicatoren) integraal?
        - Bijvoorbeeld op basis van de Omgevingsvisie.
    - Of vul je per programma de relevante indicatoren aan?
    - En wat wil je beschikbaar hebben voor milieuafwegingen?
        - Ga je de leefomgevingsfoto generiek updaten eens in de vier jaar,
        - Of zorg je dat op elk moment data beschikbaar is om voor een project specifieke zaken uit te werken.

7. Conclusie

7.1 Slotbeschouwing

De totstandkoming van de Omgevingsvisie voor de gemeente Land van Cuijk is ondersteund door een uitgebreide omgevingseffectrapportage (OER). Dit rapport biedt een overzicht van de huidige staat van de fysieke leefomgeving, verkent toekomstige ontwikkelingen en brengt de effecten van verschillende beleidskeuzes in kaart.

De analyse startte met de leefomgevingsfoto, waarin de huidige en referentiesituatie van de leefomgeving zijn beschreven. Deze leefomgevingsfoto geeft inzicht in belangrijke thema's, zoals klimaat en energie, bodem en water, natuur en landbouw, mobiliteit, economie en toerisme, en gezondheid. Deze nulmeting vormt het fundament voor de verdere beoordeling, door inzicht te bieden in de kansen en kwetsbaarheden van de fysieke leefomgeving van de gemeente.

Op basis van deze inzichten zijn drie toekomstperspectieven ontwikkeld: Groene Innovatie, gericht op duurzaamheid en technologische vooruitgang; Welzijn, dat nadruk legt op sociale cohesie en inclusiviteit; en Ontplooiing, dat ruimte biedt aan individuele keuzevrijheid en economische groei. Elk perspectief is thematisch en integraal beoordeeld op effecten voor de leefomgeving.

De keuze voor het voorkeursperspectief weerspiegelt een balans tussen de doelen van de drie perspectieven. In het voorkeursalternatief 'Land van Pionieren' zijn vier deelgebieden gedefinieerd, elk met een eigen karakter en ontwikkelingsrichting, die samen een duurzame ontwikkeling van de regio moeten ondersteunen. De vier deelgebieden zijn de Maasoeverwal, de Raamvallei, de Peelzoom, en de Peelkern, elk met zowel kansen als uitdagingen.

1. **Maasoeverwal: Dynamisch stedelijk landschap**
   Dit gebied wordt het economische zwaartepunt van de regio, met stedelijke ontwikkeling en bedrijvigheid, en omvat de belangrijkste kernen zoals Cuijk, Boxmeer en Vierlingsbeek. De ligging aan de Maas en de goede verbindingen bieden veel potentieel voor economische groei. Echter, de druk op ruimte kan leiden tot conflicten tussen economische activiteiten en het behoud van ecologische zones, zoals het Maasheggenlandschap. Er is ook zorg over de waterveiligheid en het klimaatbestendig maken van het gebied.

2. **Raamvallei: Waterrijk natuurlandschap**
   De Raamvallei heeft een hoge ecologische waarde en dient als buffer voor waterberging. Het gebied biedt kansen voor natuurontwikkeling en klimaatadaptatie, maar de integratie van recreatie kan conflicteren met het behoud van de natuur. Er is risico op verstoring van ecosystemen door overbelasting van recreatie, en intensieve monitoring is nodig om het ecologische evenwicht te waarborgen.

3. **Peelzoom: Kleinschaligheid en gemeenschapszin**
   De Peelzoom is een gebied met kleinschalige landschappen en sterke gemeenschappen, geschikt voor initiatieven als coöperatieve landbouw en co-housing. Deze focus op kleinschalige, lokale initiatieven kan echter de economische groei beperken en leidt mogelijk tot leegloop zonder voldoende werkgelegenheid en voorzieningen. Het succes hangt af van langdurige betrokkenheid van bewoners, wat kan worden bemoeilijkt door vergrijzing en het vertrek van jongeren.

4. **Peelkern: Innovatief agrarisch productielandschap**
   De Peelkern is een uitgestrekt landbouwgebied dat zich richt op duurzame landbouw en grootschalige energieopwekking. Het gebied biedt kansen voor kringlooplandbouw en hernieuwbare energie, maar grootschalige projecten kunnen leiden tot landschappelijke verstoring en sociale spanningen. Er is ook bezorgdheid over de langetermijneffecten van intensieve landbouw op bodem- en waterkwaliteit.

Hoewel de plannen voor elk deelgebied veel potentieel bieden, brengen ze ook aanzienlijke uitdagingen met zich mee. Dit omvat onder meer de spanning tussen ruimtelijke verdichting en het behoud van landschappelijke

kwaliteit, de behoefte aan uitbreiding van het elektriciteitsnet om de energietransitie te ondersteunen, en het mitigeren van negatieve effecten op natuur- en waterkwaliteit. Daarnaast is monitoring van cruciaal belang om de effecten van beleid te blijven evalueren en tijdig bij te sturen waar nodig.

De wisselwerking tussen het OER en de Omgevingsvisie is hierbij essentieel. Het OER biedt een kader om beleidsopties te beoordelen en scherpte de focus van de Omgevingsvisie aan door te laten zien hoe beleidskeuzes doorwerken op de fysieke leefomgeving. Tegelijkertijd vormden de doelen van de Omgevingsvisie richtinggevende kaders voor de inhoudelijke focus van het OER.

Met deze integrale benadering legt de gemeente Land van Cuijk een basis voor een duurzame toekomst. Het voorkeursperspectief biedt een evenwichtige koers die ruimte laat voor innovatie en economische ontwikkeling, zonder afbreuk te doen aan de leefbaarheid, natuurwaarden en sociale inclusiviteit. Door in te zetten op maatwerk per deelgebied en een adaptieve aanpak te hanteren, wordt gewerkt aan een toekomstbestendige leefomgeving.

7.2 Aandachtspunten

Ter afsluiting van dit OER zijn hieronder de aandachtspunten zoals in paragraaf 5.4 onderscheiden uiteengezet.

1. Bevorder compacte, goed bereikbare woon- en werkgebieden langs de Maas in combinatie met het handhaven van effectieve klimaatadaptieve maatregelen.
Water en bodem lijken beperkt sturend voor de invulling van de verstedelijkingsopgave. De grootste ontwikkelingen vinden plaats in gebied (de Maasoeverwal) dat kwetsbaarheden op het gebied van water en bodem kent. Het advies hierbij is om compacte, goed bereikbare woon- en werkgebieden langs de Maas in combinatie met het handhaven van effectieve klimaatadaptieve maatregelen te bevorderen. De Omgevingsvisie sluit op hoofdlijnen bij dit advies aan. Concreter kan worden gesteld dat inbreiding in de Maasoeverwal over het algemeen passender is dan uitbreiding. Daarnaast wordt geadviseerd om in de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie een duidelijk kader van randvoorwaarden voor (woning)bouw in waterkwetsbaar gebied uit te werken. Een deeloplossing kan wellicht ook zijn om aanvullende waterbeheersingsmaatregelen te nemen, zoals verhoogde dijken of waterdoorlatende verhardingen, maar deze vereisen hoge investeringen, constante monitoring en sluiten minder goed aan bij de gedachte van ‘water en bodem sturend’. Met het vaststellen van het handelingskader ‘Water en bodem sturend’ speelt de gemeente op dit aandachtspunt in.[19]

2. Focus op kwaliteit van voorzieningen (in plaats van de kwantiteit).
Veel ‘woondorpen’ weten uitstekend te functioneren zonder veel voorzieningen. De enige voorziening die als min of meer onmisbaar wordt gezien is de aanwezigheid van een overdekte ruimte om samen te komen, of dat nu een dorpshuis, schoolklas of kroeg is. Het risico op het kwijtraken van de mogelijkheid tot maatschappelijke interactie is dus een aandachtspunt voor de zogenaamde ‘woondorpen’. Als de ontmoetingsfunctie hier niet meer aan een bestaande voorziening kan worden gekoppeld, omdat de voorziening er simpelweg niet meer is, is de vraag op welke wijze hij kan worden vormgegeven. Bereikbaarheid van voorzieningen vanuit verschillende kernen is dus belangrijk. Er kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn, zoals lokale deelmobiliteit of subsidiëring van buurtbusdiensten, om de bereikbaarheid in deze kernen te garanderen.

3. Werk verder aan een concreter kader of handelingsperspectief voor landbouw in relatie tot milieudruk en natuur.
Een concreet handelingsperspectief voor verbetering van de milieukwaliteit in de Peelkern ontbreekt grotendeels. De Peelkern is reeds tamelijk milieubelast (voornamelijk door landbouw en plaatselijk de vliegbasis Volkel). Wel kent de Peelkern relatief weinig kwetsbare functies, dus kan het gebied een wat hogere milieudruk verdragen. De gebiedsdifferentiatie in de Omgevingsvisie maakt dat onderscheid mogelijk. Het uitsluiten van mogelijkheden voor nieuwe woningen (bij herbestemming van vrijkomende stallen) past binnen de doelstelling om geen verslechtering van de milieusituatie toe te staan. Echter, op het onderwerp landbouw wordt in de Omgevingsvisie vooral gesteld wat de gemeente allemaal ‘stimuleert’. Dat maakt de ontwikkeling van de

[19] De gemeente Land van Cuijk heeft inmiddels, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en Waterschap Aa en Maas, een handelingskader ‘Water en bodem sturend’ vastgesteld. Daarmee is op tactisch/en uitvoerend niveau in beeld met welke randvoorwaarden rekening moet worden gehouden, mede gelet op de provinciale richtlijnen. Bij de uitwerking van het gebiedskompas Maasoeverwal zal dit handelingskader, samen met een gemeentelijke sturingskaart, richtinggevend zijn voor de woonopgave in dit deelgebied.

milieukwaliteit in de Peelkern in de toekomst nog lastig vast te stellen. Een concreter handelingsperspectief bij verdere uitwerking kan dat beter mogelijk maken. Zo'n handelingsperspectief kan bestaan uit een gebiedsgericht kader van randvoorwaarden en/of een gebiedsgerichte prioritering voor agrarische productieruimte (in relatie tot bijvoorbeeld ecologische ontwikkeling en andere functies). Dat geeft mogelijk ook meer zicht op de economische vitaliteit van de landbouw. Met het Perspectief Landbouw en de Visie Vitaal Landelijk Gebied werkt de gemeente aan handvatten.[20]

Bouwen van woningen binnen invloedssfeer van vliegbasis Volkel (en De Peel)
Het bouwen van woningen binnen de invloedssfeer van de vliegbasis/-bases is een belangrijk aandachtspunt. De gezondheid van inwoners kan hierdoor negatief beïnvloed worden. Ontwikkelingen van Defensie hebben geen plek in de Omgevingsvisie. Het is wel goed om deze in zicht te hebben en na te gaan aan welke zaken de meeste waarde wordt gehecht wanneer de ruimteclaim van Defensie nabij de gemeente Land van Cuijk toeneemt.

4. Ga voor concrete doelen/kaders voor de energietransitie en behoud landschappelijke en ecologische waarden.
Zet in op meervoudig ruimtegebruik bij energieopwekking. Dit vraagt om ruimtelijke integratie van energieprojecten en duidelijke richtlijnen voor natuurinclusieve landschapsinrichting, die beide doelen in evenwicht brengen.

Het advies is daarnaast om voor duurzame energieopwekking met aandacht voor landschappelijke en ecologische waarden te gaan. De gebiedsdifferentiatie biedt een handvat voor de omgang hiermee, maar er wordt in de Omgevingsvisie nog relatief weinig gedifferentieerd op dit thema. In de Peelkern is er meer ruimte voor (grootschaligere) ontwikkelingen. Echter, de ruimte voor windenergieopwekking is daar in de visie beperkt en het nationaal draagvlak en verdienvermogen van/voor zonneparken neemt af. Borg daarom dat er voldoende aanknopingspunten voor opwekking van energie blijven bestaan.

5. Zoek balans tussen de kosten van duurzaam bouwen en de toegankelijkheid van woningen voor verschillende inkomensgroepen: borg wat belangrijk is.
Zoek balans tussen de kosten van duurzaam bouwen en de toegankelijkheid van woningen voor verschillende inkomensgroepen. Mogelijke oplossingen zijn het bieden van subsidies of flexibiliteit in de toepassing van bouweisen, om te zorgen dat ook sociale huurwoningen en starterswoningen betaalbaar en beschikbaar blijven. Wil de gemeente dit soort zaken waarborgen? Dan is het advies om dit verder vast te leggen in een kader van randvoorwaarden voor de woning(bouw)opgave. Dat kan al in de Omgevingsvisie, maar ook bij verdere uitwerking, wanneer de woningbouwlocaties duidelijker worden.

6. Houd ruimte voor ecologische netwerken bij het uitbreiden van woon- en werkfuncties.
Ga daarnaast snel aan de slag met de verdere uitwerking van de uitbreidingsopgaven op het gebied van wonen en werken. Zodra duidelijker in beeld is waar deze zaken met elkaar knellen, moet worden nagegaan hoe hiermee om te gaan. Deze potentiële botsing beperkt dus mogelijk de uitbreidingsmogelijkheden van kernen, waardoor bijvoorbeeld alternatieve locaties moeten worden gezocht voor stedelijke groei of extra middelen moeten worden vrijgemaakt voor landschapsintegratie. De Omgevingsvisie maakt dat met het huidige detailniveau nog niet goed inzichtelijk. Een verdere uitwerking draagt dus ook bij aan de mate waarin de effecten hiervan kunnen worden ingeschat.

[20] In 2025 worden het Perspectief Landbouw en de Visie Vitaal Landelijk Gebied ter vaststelling door de gemeenteraad behandeld. Daarin is een kader van randvoorwaarden en gebiedsgerichte prioritering opgenomen. Beide documenten zijn bouwstenen voor de Omgevingsvisie en daar inmiddels ook in geïntegreerd. Er is niet alleen aandacht voor het stimuleren van verschillende vormen van kringlooplandbouw, passend bij de ontwikkelingsrichting van het gebied, maar ook voor gezondheid/terugdringen milieubelasting door o.a. de vorming van kernrandzones van tenminste 250 meter (richtlijn GGD).

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Monitorweg 29
1322 BK Almere
Postbus 10044
1301 AA Almere

Copyright ©
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl